

IRAN: A Roadmap for Peaceful Democratic Transition

A Comprehensive Analysis and Proposal for a Democratic Iran

ایران: نقشه راه برای گذار مسالمت‌آمیز به دموکراسی

بررسی تحلیلی جامع و پیشنهاداتی برای یک ایران دموکراتیک

تالیف، تحقیق و ترجمه:

نوید دموکراسی

یکم فروردین ماه ۱۴۰۴

BY:

Navid Democracy

navid.democracy@proton.me

MAR. 21, 2025

"Freedom is never voluntarily given by the oppressor; it must be demanded by the oppressed."

— *Martin Luther King Jr., Letter from Birmingham Jail, 1963*

Copyright

© 2025 by **Navid Democracy**. All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or electronic or mechanical methods, without proper attribution to the author, except in cases of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law.

Published by **Navid Democracy**

Cover Design by **Navid Democracy**

ISBN: **978-1-300-34942-6**

Imprint: **Lulu.com**

For permissions, contact: navid.democracy@proton.me

Dedication

To the courageous people of Iran, whose enduring quest for dignity, freedom, and justice inspires hope and transformation. May this book guide your path to a peaceful and democratic future.

Abstract

This book introduces a newly crafted democratic constitution for Iran, designed to uphold human rights, promote inclusivity, and ensure long-term stability. It outlines a phased plan to transition from the current authoritarian framework to a democratic system through a peaceful, legally sound, and inclusive process. The roadmap emphasizes national reconciliation by offering amnesty and involving key stakeholders—including government officials, opposition leaders, civil society, business elites, the armed forces (both the Army and the IRGC), and the public—in shaping the transition. It also highlights the regional and global benefits of a democratic Iran, including enhanced stability, reduced security risks, energy security, and expanded trade opportunities, while fostering cooperation and economic growth locally and globally. By addressing the roles of influential sectors and reflecting on public demand for reform, the paper underscores the urgency for peaceful democratic transformation and demonstrates how the proposed constitution can meet both local aspirations and international interests.

Table of Contents

Title Page	
Copyright	ii
Dedication	iii
Abstract	iv
Table of Contents	v
Chapter 1: Introduction & Context	1
1.1 Introduction	1
1.2 Current Constitutional Framework	3
Chapter 2: Key Roles in Transition	5
2.1 The Role of Business Elites	5
2.2 The Role of the Iranian Armed Forces, IRGC, and Paramilitary Groups	5
2.3 The Role of the Iranian Diaspora	7
2.4 The Need for Transition	8
Chapter 3: Uprisings and the Demand for Change	10
3.1 The 2009 Green Movement	10
3.2 Subsequent Protests	11
3.3 The Women, Life, Freedom Movement	12
Chapter 4: Implications for the Transition	14
4.1 The Willingness of Key Elites	15
4.2 Objectives of the Transition Plan	16
4.3 Evolving Regional and Domestic Context (2023–2025)	16
Chapter 5: Comparative Perspectives on Transition	20
5.1 Eastern Europe: Poland's Negotiated Transition	20
5.1.1 Lessons for Iran:	20
5.1.2 Unique Challenges for Iran	21
5.2 South Africa: The End of Apartheid	22
5.2.1 Lessons for Iran:	22
5.2.2 Unique Challenges for Iran	23
5.3 Latin America: Chile's Gradual Democratization	23
5.3.1 Lessons for Iran:	24
5.3.2 Unique Challenges for Iran	25

5.4	The Arab Spring: Divergent Outcomes	26
5.4.1	Lessons for Iran:.....	26
5.4.2	Unique Challenges for Iran.....	27
5.5	The Iraqi Experience	28
5.6	Implications for Iran's Transition	29
Chapter 6: Advantages of Supporting the Transition		34
6.1	Advantages of Engagement	34
6.1.1	Enhanced Regional Stability and Security.....	34
6.1.2	Assured Nuclear Non-Proliferation	35
6.1.3	Economic Growth and Energy Security	35
6.1.4	Diplomatic Leverage and Strategic Alliances.....	36
6.1.5	Advancement of Human Rights and Democratic Values.....	36
6.1.6	Divergent Global Interests and Domestic Receptivity	36
6.1.7	Alleviating Migration Pressures.....	37
6.1.8	Strategic Containment of Adversarial Influence	37
6.1.9	Collaboration on Global Challenges	37
6.2	Risks of Non-engagement	38
Chapter 7: The Democratic Constitution for Iran		41
7.1	Key Principles of the New Constitution	41
7.2	Explanation of the New Constitution’s Role in Transition	45
7.3	Transition Financial Support Mechanism	46
Chapter 8: Methodology of Transition and the Plan		48
8.1	Phase 1: Establishing the NTC and the TFSS	49
8.2	Phase 2: Negotiations and Securing Trust	54
8.3	Phase 3: Assuming Power and Filling the Power Vacuum	56
8.4	Phase 4: Referendum and Elections	60
8.5	Phase 5: Government Hand-off and Resignation	63
Chapter 9: Key Challenges in Transition		66
9.1	Resistance from Government and Security Forces	66
9.2	Risk of Factionalism and Internal Division	66
9.3	Public Distrust and Limited Civic Engagement	66
9.4	Economic Instability During Transition	67
9.5	Potential for External Interference	67

9.6	Risk of Power Vacuum and Governance Gaps	68
9.7	Managing Expectations for Immediate Reform	68
9.8	Risk of Sabotage by Extremist Factions	68
9.9	Logistical Issues in Nationwide Voting	69
9.10	Corruption Risks in Interim Governance	69
9.11	Media Control and Information Warfare	70
9.12	Legal Uncertainty and Institutional Inertia	70
Chapter 10: Discussion & Conclusion		71
10.1	Domestic Stability through Inclusive Engagement	71
10.2	Strategic Benefits for Global Powers	72
10.3	Economic Incentives and Human Rights	73
10.4	Securing International Engagement	73
10.5	Conclusion	74
Declaration of generative AI and AI-assisted technologies in the writing process		76
Bibliography		77
Appendix A - The Proposed New Democratic Constitution of Iran		87
Chapter 1 - General Principles		87
Chapter 2 - Language, Script, Calendar, Flag, and Monarchical Institution		94
Chapter 3 – Citizens' Rights		99
Chapter 4 - Economy and Financial Affairs		110
Chapter 5 - The Sovereign Right of the People and Its Derived Powers		119
Chapter 6 - The Legislative Branch		120
Section 1 - Parliament		120
Section 2 - Powers and Authority of Parliament		124
Section 3 – The Constitutional Compliance Commission		130
Chapter 7 - The Executive Branch		132
Section 1 - The Presidency and Ministers		132
Section 2 - Elections		141
Section 3 - Armed Forces of Iran		144
Section 4 – The Senate and Councils		152
Section 5 – Corruption and Conflict of Interest		155
Chapter 8 - Foreign Policy		158
Chapter 9 - Political Parties		160

Chapter 10 - The Judiciary	161
Section 1 – Structure and Mission of the Judiciary	161
Section 2 – Legal Representation and Defense of Defendants’ Rights	170
Section 3 – Public Governance of Prisons and Detention Centers	171
Section 4 – The Constitutional Court	173
Chapter 11 - Media and Internet	174
Chapter 12 - Supportive Measures for Transition to Democracy	176
Section 1 – Amnesty and Transition	176
Section 2 – Transition Financial Support System (TFSS)	188
Chapter 13 – Constitutional Amendments	196
صفحه عنوان	200
حق نشر.....	202
تقديم به.....	203
چکیده	204
فصل ۱: مقدمه و زمینه	205
مقدمه ۱.۱	205
چارچوب قانون اساسی کنونی ۱.۲	207
فصل ۲: نقش‌های کلیدی در گذار	208
نقش نخبگان اقتصادی ۲.۱.....	208
نقش نیروهای مسلح ایران، سپاه پاسداران و گروه‌های شبه‌نظامی ۲.۲.....	208
نقش دیاسپورای ایرانی ۲.۳.....	209
ضرورت گذار ۲.۴.....	211
فصل ۳: قیام‌های مردمی و مطالبه برای تغییر	212
جنبش سبز ۱۳۸۸ (۲۰۰۹ میلادی) ۳.۱.....	212
اعتراضات پس از ۱۳۸۸ (۲۰۰۹ میلادی) ۳.۲.....	213
"جنبش "زن، زندگی، آزادی" ۳.۳.....	214
فصل ۴: پیامدهای اعتراضات و تاثیر آن بر گذار	215
آمادگی نخبگان کلیدی ۴.۱.....	216
اهداف طرح گذار ۴.۲.....	216
تحولات منطقه‌ای و داخلی (۱۴۰۱-۱۴۰۴) ۴.۳.....	217
فصل ۵: دیدگاه‌های تطبیقی درباره گذار	220
اروپای شرقی: گذار توافقی لهستان ۵.۱.....	220
درس‌هایی برای ایران ۵.۱.۱.....	220

چالش‌های منحصربه‌فرد ایران ۵.۱.۲.....	221
آفریقای جنوبی: پایان آپارتاید ۵.۲.....	222
درس‌هایی برای ایران ۵.۲.۱.....	222
چالش‌های منحصربه‌فرد ایران ۵.۲.۲.....	222
شیلی: گذار تدریجی از دیکتاتوری پینوشه ۵.۳.....	223
درس‌هایی برای ایران ۵.۳.۱.....	223
چالش‌های منحصربه‌فرد ایران ۵.۳.۲.....	223
بهار عربی: پیامدهای متفاوت ۵.۴.....	224
درس‌هایی برای ایران ۵.۴.۱.....	224
چالش‌های منحصربه‌فرد ایران ۵.۴.۲.....	225
تجربه عراق ۵.۵.....	226
پیامدهای گذار ایران ۵.۶.....	226
فصل ۶: مزایای حمایت از گذار دموکراتیک.....	228
مزایای تعامل و حمایت از گذار دموکراتیک ۶.۱.....	228
افزایش ثبات و امنیت منطقه‌ای ۶.۱.۱.....	228
تضمین عدم اشاعه تسلیحات هسته‌ای ۶.۱.۲.....	229
رشد اقتصادی و امنیت انرژی ۶.۱.۳.....	229
نفوذ دیپلماتیک و اتحادهای راهبردی ۶.۱.۴.....	229
پیشرفت حقوق بشر و ارزش‌های دموکراتیک ۶.۱.۵.....	230
منافع متفاوت جهانی و پذیرش داخلی ۶.۱.۶.....	230
کاهش فشارهای مهاجرتی ۶.۱.۷.....	230
مهار راهبردی رقابت ناسالم ۶.۱.۸.....	230
همکاری در چالش‌های جهانی ۶.۱.۹.....	231
خطرات عدم تعامل برای گذار ۶.۲.....	231
فصل ۷: قانون اساسی دموکراتیک ایران.....	234
اصول کلیدی قانون اساسی جدید ۷.۱.....	234
نقش قانون اساسی در فرآیند گذار ۷.۲.....	237
مکانیسم تأمین مالی گذار ۷.۳.....	238
فصل ۸: روش‌شناسی گذار و برنامه انتقالی.....	240
(TFSS) و سیستم تأمین مالی گذار (NTC) مرحله اول: تأسیس شورای گذار ملی ۸.۱.....	241
مرحله دوم: مذاکرات و کسب اعتماد ۸.۲.....	244
مرحله سوم: پذیرش قدرت و جلوگیری از خلأ قدرت ۸.۳.....	246
مرحله چهارم: برگزاری همه‌پرسی قانون اساسی و انتخابات دموکراتیک ۸.۴.....	249

مرحله پنجم: تحویل قدرت و استعفای دولت موقت ۸.۵.....	252
فصل ۹: چالش‌های کلیدی در فرآیند گذار.....	253
مقاومت از سوی حکومت و نیروهای امنیتی ۹.۱.....	253
خطر اختلافات داخلی و تفرقه در میان گروه‌های سیاسی ۹.۲.....	253
بی‌اعتمادی عمومی و کاهش مشارکت مدنی ۹.۳.....	254
بی‌ثباتی اقتصادی در دوران گذار ۹.۴.....	254
احتمال دخالت خارجی ۹.۵.....	254
خطر خلأ قدرت و ناکارآمدی حکومت موقت ۹.۶.....	255
انتظارات غیرواقع‌بینانه از اصلاحات فوری ۹.۷.....	255
خطر خرابکاری توسط گروه‌های تندرو ۹.۸.....	256
مشکلات لجستیکی در برگزاری انتخابات سراسری ۹.۹.....	256
خطر فساد در دولت موقت ۹.۱۰.....	256
کنترل رسانه‌ای و جنگ اطلاعاتی ۹.۱۱.....	257
عدم قطعیت‌های حقوقی و مقاومت نهادی ۹.۱۲.....	257
فصل ۱۰: بحث، بررسی و نتیجه‌گیری.....	258
ثبات داخلی از طریق مشارکت فراگیر ۱۰.۱.....	258
مزایای راهبردی برای قدرت‌های جهانی ۱۰.۲.....	259
انگیزه‌های اقتصادی و حقوق بشر ۱۰.۳.....	260
تضمین مشارکت بین‌المللی ۱۰.۴.....	260
نتیجه‌گیری ۱۰.۵.....	261
اعلام استفاده از فناوری‌های هوش مصنوعی در نگارش این اثر.....	263
پیشنویس قانون اساسی مدرن ایران - ضمیمه 1.....	264
فصل اول - اصول کلی.....	264
فصل دوم - زبان، خط، تاریخ، پرچم، و نهاد پادشاهی.....	270
فصل سوم - حقوق ملت.....	275
فصل چهارم - اقتصاد و امور مالی.....	285
فصل پنجم - حق حاکمیت ملت و قوای ناشی از آن.....	293
فصل ششم - قوه مقننه.....	294
مبحث اول- مجلس شورای ملی.....	294
مبحث دوم- اختیارات و صلاحیت مجلس شورای ملی.....	298
مبحث سوم - کمیسیون انطباق قانون اساسی.....	305
فصل هفتم - قوه مجریه.....	307
مبحث اول - ریاست جمهوری و وزرا.....	307

..... 315	مبحث دوم - انتخابات
..... 318	مبحث سوم - نیروهای مسلح ایران
..... 327	مبحث چهارم - مجلس سنا و مجالس شورا ها
..... 330	مبحث پنجم - افشای فساد و تضاد منافع
..... 333	فصل هشتم - سیاست خارجی
..... 335	فصل نهم - احزاب سیاسی
..... 336	فصل دهم - قوه قضائیه
..... 336	مبحث اول - ساختار و ماموریت قوه قضائیه
..... 347	مبحث دوم - وکالت و دفاع از حقوق متهم
..... 349	مبحث سوم - حاکمیت عمومی بر زندان ها و مراکز بازداشت
..... 351	مبحث چهارم - دادگاه قانون اساسی
..... 352	فصل یازدهم - رسانه ها و اینترنت
..... 354	فصل دوازدهم - تدابیر و اقدامات حمایتی برای گذار به دموکراسی
..... 354	مبحث اول - عفو عمومی و گذار به دموکراسی
..... 365	مبحث دوم - سامانه تأمین مالی گذار
..... 370	فصل سیزدهم - بازنگری در قانون اساسی

Chapter 1: Introduction & Context

1.1 Introduction

Since the 1979 revolution, the Islamic Republic of Iran has maintained a theocratic authoritarian regime in which power is highly centralized, with ultimate authority vested in the Supreme Leader and reinforced by the Guardian Council. This governance model has created a resilient political structure that restricts reform efforts and concentrates decision-making within a narrow circle of unelected elites (Takeyh 2009). Although periodic calls for reform have emerged, meaningful structural changes have consistently faced obstacles, resulting in a deeply entrenched system resistant to democratization. However, recent public uprisings reflect an escalating demand for a democratic shift, with Iranians increasingly seeking a system that respects political freedoms and human rights (Alamdari 2005).

In response to this demand, this paper introduces a new democratic constitution crafted to serve as a foundation for a democratic Iran. This constitution prioritizes human rights, inclusivity, and economic prosperity, and is aimed at creating a stable and representative governance structure for future generations. Alongside introducing the new constitution, the paper presents a comprehensive, phased roadmap to transition from Iran's current authoritarian framework to this democratic model. The roadmap emphasizes inclusivity, reconciliation, and adherence to the rule of law, ensuring all Iranians have a meaningful role in shaping the nation's future.

Recognizing Iran's unique socio-political landscape, the plan also prioritizes engagement with influential groups, particularly business elites and the Iranian armed forces, including the Islamic Revolutionary Guard Corps (IRGC), or Sepah. Though not officially part of the government, business elites hold substantial economic influence due to their connections with state institutions, making them essential stakeholders in the reform process (Keshavarzian 2007). The IRGC, as a military and economic powerhouse with deep ideological ties to the current regime, holds significant sway over Iran's political landscape; their cooperation or at least neutrality will be essential for a peaceful transition (Buchta 2000; H. E. Chehabi 1991). In addition, Iranian diaspora can provide tremendous help in offering financial resources, technical expertise, and political influence crucial for a democratic transition (Hakimzadeh 2006; Ghorashi 2003).

The roadmap presented in this paper thus offers a structured approach for inclusive engagement, involving government officials, opposition leaders, civil society, business elites, diaspora, and the armed forces in a collaborative transition towards the new democratic constitution. By addressing domestic and international incentives, the plan highlights the regional stability and economic prosperity that a democratic Iran could provide, encouraging support from global powers (Gheissari and Nasr 2009). This approach aims not only to dismantle authoritarian structures but also to establish a stable, democratic future in Iran that resonates with the aspirations of its people and fulfills the demands for transformative change.

The proposed roadmap for a peaceful constitutional transition in Iran requires an understanding of the socio-political forces at play, particularly within the existing constitutional framework, and the roles of influential groups such as business elites and the armed forces. This background provides essential context for the complexities involved in addressing the entrenched power structures within Iran's governance and economy, underscoring the need for an inclusive approach to democratization.

1.2 Current Constitutional Framework

Iran's constitution, established in 1979 and amended in 1989, reflects a hybrid model that incorporates democratic elements underpinned by theocratic authority. While it includes provisions for elected institutions, the ultimate power resides in unelected bodies that ensure strict adherence to the principles of the Islamic Republic (Takeyh 2009). The Supreme Leader holds overarching authority across all branches of government—executive, legislative, and judicial—exerting control over key political and religious decisions (Chehabi 1991). Furthermore, the Guardian Council, which vets parliamentary legislation and election candidates, serves as a powerful gatekeeper that restricts political participation and maintains the ideological alignment of state policies with theocratic values (Parsa 2016). This concentration of authority in unelected bodies has fostered an environment resistant to democratic reform, effectively limiting political pluralism and reinforcing the dominance of the ruling elite.

Understanding Iran's transformation requires a close examination of the socio-political forces at work. This section now includes an analysis of how historical legacies, economic

challenges, and international pressures converge to create both barriers and opportunities for democratic change. The interplay between longstanding institutional rigidity and emergent public activism sets the stage for the transition detailed in later chapters.

Chapter 2: Key Roles in Transition

2.1 The Role of Business Elites

A significant yet informal force in Iran's socio-economic landscape is the class of business elites, who have capitalized on the existing system to accumulate wealth and influence. While they are not formally integrated into the governmental structure, these elites maintain extensive connections with political figures, allowing them to navigate Iran's complex regulatory environment and secure lucrative business opportunities, particularly in sectors like trade, real estate, and import-based industries (Keshavarzian 2007). Their economic power and political alliances enable them to exert substantial influence over Iran's economy and policymaking. As a result, any democratic transition will require strategic engagement with these business elites, who could either support the transition by lending economic stability or resist it to protect their vested interests (Alamdari 2005).

2.2 The Role of the Iranian Armed Forces, IRGC, and Paramilitary Groups

Iran's armed forces consist of the conventional military, known as the Artesh, and the Islamic Revolutionary Guard Corps (IRGC), or Sepah, which was established following the 1979 revolution. Unlike the Artesh, which primarily focuses on national defense, the IRGC plays a central role in Iran's political and economic spheres, wielding influence that extends far beyond military affairs. The IRGC's involvement in various sectors, including defense, construction, telecommunications, and energy, has transformed it into a critical stakeholder with a vested interest in the current regime's stability (Buchta 2000; Gheissari and Nasr

2009). Given its substantial economic assets and ideological commitment to the Islamic Republic's foundational principles, the IRGC's position will be pivotal in any peaceful transition. Addressing the concerns of the IRGC and establishing frameworks that respect its economic interests while fostering a more democratic governance structure is essential for minimizing resistance and ensuring a stable transition (H. E. Chehabi 1991).

Additionally, the regime employs goons, gangsters, and thugs—often recruited from marginalized groups—to enforce crowd control, violently suppress protests, and instill fear among demonstrators. These individuals, lacking formal training but granted impunity, escalate repression with unchecked brutality (Khatam 2023; Bayat 2013). The Basij militia, known for deploying such tactics, has played a key role in violently suppressing movements like the 2009 Green Movement and 2022 protests (Ghobadzadeh 2014; Dabiri 2023).

Addressing this requires:

- Legal Accountability: Ensuring that those engaging in violence face judicial consequences in a democratic transition.
- Demobilization & Reintegration: Offering alternative economic opportunities to deter reliance on state-backed repression.
- Security Sector Reform: Establishing professional law enforcement under democratic oversight to prevent further abuse.

2.3 The Role of the Iranian Diaspora

The Iranian diaspora, estimated at over 4–5 million people, plays a critical role in shaping Iran's economic, political, and cultural future. Spread across North America, Europe, and the Middle East, Iranian expatriates are deeply involved in business, academia, human rights advocacy, and media, offering financial resources, technical expertise, and political influence crucial for a democratic transition (Hakimzadeh 2006; Ghorashi 2003).

Key contributions of the Iranian diaspora include:

- **Economic and Investment Potential:** Iranian expatriates control billions in assets and run successful businesses globally. Mobilizing diaspora investment can stabilize Iran's economy during the transition, mitigating capital flight and rebuilding financial institutions (Naficy 1993).
- **Political Advocacy and Soft Power:** Many Iranian diaspora communities actively lobby Western governments and international organizations for human rights and democratic reforms in Iran. Their role in media, policymaking, and think tanks helps shape global perceptions and influence foreign policy (Kadivar 2021).
- **Technology and Knowledge Transfer:** Iran's exiled scientists, engineers, and academics offer critical expertise to modernize infrastructure, education, and governance systems in a post-authoritarian Iran (Khosravi 2017).
- **Social Mobilization and Media Influence:** Iranian journalists, filmmakers, and activists in exile have created independent Persian-language media platforms such

as BBC Persian, Iran International, and Manoto TV, countering state propaganda and keeping Iranians informed about democratic movements (Naficy 2012).

- Financial and Humanitarian Support: During past uprisings, the diaspora has provided financial support to families of political prisoners, activists, and protest victims, ensuring continued resistance against repression (Ansari 2019).

2.4 The Need for Transition

Iran faces significant socio-economic challenges, including persistent economic hardships, international sanctions, and widespread public dissatisfaction with the existing system. High inflation, unemployment, and reduced purchasing power have eroded public trust in the government and exacerbated calls for reform (Takeyh 2009). International sanctions, particularly targeting Iran's vital oil and energy sectors, have further constrained economic growth and contributed to growing frustration among the population. Additionally, limitations on political freedoms and human rights abuses, combined with economic inequalities fueled by crony capitalism and the extensive influence of the IRGC, highlight the urgent need for a democratic transition (Parsa 2016). By addressing these systemic issues and promoting an inclusive framework, a constitutional transition toward democracy offers a pathway to a more equitable and prosperous future for Iran's citizens, while aligning with the broader aspirations for political and social transformation (Steven Levitsky and Way 2010).

The newly crafted democratic constitution introduced in this paper seeks to fulfill these aspirations by dismantling authoritarian structures and establishing a foundation for a stable, rights-based governance model that resonates with the public's demand for change.

Chapter 3: Uprisings and the Demand for Change

In the last two decades, Iran has experienced a series of major public uprisings driven by economic grievances, political dissatisfaction, and demands for personal freedoms. These movements reflect a deep-rooted discontent with the current political system and highlight the Iranian people's increasing desire for democratic reforms. This section explores key uprisings that underscore the population's enduring call for accountability, transparency, and societal change.

3.1 The 2009 Green Movement

The Green Movement, which emerged after the disputed presidential election of June 2009, marked a turning point in Iran's modern political history. Alleging widespread electoral fraud in favor of incumbent Mahmoud Ahmadinejad over reformist candidate Mir-Hossein Mousavi, millions of Iranians took to the streets, engaging in the largest public demonstrations since the 1979 revolution. These protests, characterized by calls for electoral transparency and respect for the popular vote, underscored the public's demand for accountability within the political system (Keshavarzian 2007).

Despite facing a brutal government crackdown—characterized by arrests, violence, and strict media censorship—the Green Movement brought several significant elements to the forefront:

- Public Demand for Accountability: Protesters called for fair elections and transparency, expressing a desire for a government that represents the will of the people.
- Role of Civil Society: Activists, intellectuals, and ordinary citizens were mobilized, indicating a growing willingness among Iranians to advocate for political reform.
- Use of Technology: For the first time, Iranians widely employed social media and digital communication to organize protests and share information, ushering in a new era of digital activism that would influence future movements (Rahimi 2011).

The Green Movement, although suppressed, revealed a strong undercurrent of dissent and set the stage for subsequent protests, making clear the Iranian public's aspiration for democratic reforms and greater personal freedoms.

3.2 Subsequent Protests

Protests in 2017–2018 and 2019 underscored socio-economic frustrations and demands for broader political reforms (Khatam 2023; Shaterabadi, Jirdehi, and Amiri 2022). Each wave was met with government crackdowns, revealing persistent dissatisfaction across varied demographic and geographic segments. These uprisings, though not always directly linked, reflect a persistent public dissatisfaction with the regime and the socio-economic conditions in the country.

- 2017-2018 Protests: A period of high unemployment, inflation, and economic stagnation triggered protests across Iran, expanding beyond Tehran to smaller cities

and towns. Although initially driven by economic concerns, these demonstrations soon included calls for broader political reforms, highlighting a widespread dissatisfaction with the government's performance.

- 2019 Fuel Price Protests: A sudden and severe increase in fuel prices led to mass protests, met with a forceful government response, including widespread casualties and an internet shutdown to curtail communication among protesters. The government's heavy-handed approach underscored its reluctance to address public grievances, exacerbating public anger and signaling a widening rift between the regime and the populace.

These protests underscore a growing discontent among various segments of Iranian society, suggesting a heightened willingness to confront the regime despite the risks.

3.3 The Women, Life, Freedom Movement

The death of Mahsa Amini in September 2022, following her detention by the morality police for allegedly violating Iran's compulsory hijab laws, ignited one of the most significant uprisings in recent Iranian history. The movement, popularly known by the slogan "Women, Life, Freedom," has become a powerful symbol of resistance against gender-based restrictions and broader societal repression (Dabiri 2023).

- **Gender Equality Demands**: The movement has galvanized women, particularly young women, who are challenging restrictive laws and advocating for gender equality.

- Youth Participation: A substantial portion of protesters comprises young Iranians, frustrated by social restrictions and limited economic opportunities, who are increasingly vocal in their demands for social and political freedoms.
- Cultural Resistance: The protests reflect widespread opposition to enforced cultural and religious norms, calling for increased personal freedoms and cultural autonomy.

The government's harsh response, including mass arrests and international condemnation, has not quelled the movement. The persistence and scale of the demonstrations indicate a profound shift in public willingness to confront the regime, marking a pivotal moment in Iran's socio-political landscape.

Chapter 4: Implications for the Transition

This section now includes an analysis of how these protests have eroded the regime's legitimacy and created a fertile environment for democratic reform. The mobilization capacity demonstrated in these movements is highlighted as a key factor that, if harnessed within a structured transition plan, could significantly accelerate the shift toward democracy.

Widespread protests and evolving digital public spheres (e.g., Clubhouse discussions by Iranians at home and abroad) show declining regime legitimacy and a robust civil society. This heightened visibility may shape international engagement (Izadi and Dryden 2024). The recent uprisings in Iran reveal critical elements essential for a successful transition to a democratic framework:

- Erosion of Legitimacy: Persistent protests have weakened the government's legitimacy, intensifying the need for reform (Gheissari and Nasr 2009).
- Mobilization Capacity: Civil society's resilience and organizational ability suggest that a grassroots democratic movement is viable and impactful, especially if integrated into a structured transition (Gheissari and Nasr 2009).
- International Attention: The global spotlight in Iran, particularly through movements like "Women, Life, Freedom," has raised awareness of Iranian calls for reform. This attention could shape international engagement

strategies, aligning them with Iranian aspirations for change (Keshavarzian, 2007; Parsa, 2016).

- Need for Inclusive Solutions: Addressing grievances requires a comprehensive plan that includes political, economic, and social reforms. An inclusive approach will ensure that the transition aligns with the public's diverse needs and aspirations (Keshavarzian, 2007; Parsa, 2016).

These factors underscore the necessity of a transition plan that reflects public demands and lays a sustainable foundation for democratic governance. (Gheissari and Nasr 2009; Keshavarzian 2007).

4.1 The Willingness of Key Elites

Peaceful democratic transitions often hinge on elite negotiations (Higley and Burton 1989). Scholars of democratic transitions emphasize that elite bargaining is central to peaceful regime change (Higley and Burton 1989). Powerful clerics, IRGC leaders, or business figures might accept peaceful reforms if they trust their core interests will be safeguarded (O'Donnell, Schmitter, and Whitehead 1986). The plan offers amnesty for nonviolent acts and legal protections for assets, aiming to incentivize elite endorsement of a "Poland-style" negotiated transition.

4.2 Objectives of the Transition Plan

The proposed transition plan for Iran aims to create a democratic framework that addresses the country's complex social, political, and economic challenges. The following objectives serve as the foundation for a comprehensive and peaceful shift toward democracy:

- Establish a Democratic Government
- Ensure Peaceful Transition
- Promote Inclusivity and diversity
- Strengthen Rule of Law
- Foster Economic Prosperity
- Foster Respectful and Constructive Relations with the World

4.3 Evolving Regional and Domestic Context (2023–2025)

Recent geopolitical developments have significantly altered Iran's strategic landscape:

- a. Hamas's Attack on Israel and Aftermath: On October 7, 2023, Hamas initiated a large-scale assault on Israel, prompting an extensive and forceful military response from the Israeli Defense Forces. This retaliation resulted in significant destruction across the Gaza Strip, exacerbating the already fragile humanitarian situation in the region. While the immediate conflict centered on the hostilities between Israel and Hamas, its impact extended far beyond, influencing geopolitical dynamics across the Middle East. In particular, the

situation drew attention to the stability of Iran’s regional alliances, as various actors reassessed their positions amid the escalating violence. The Center for Strategic and International Studies (CSIS) conducted a thorough analysis of these developments, highlighting a considerable surge in violent incidents associated with the Israel-Hezbollah conflict in the aftermath of the attack. Their findings underscore the broader ramifications of the conflict, pointing to rising tensions and potential vulnerabilities within Iran’s strategic partnerships, which may have long-term implications for the region’s security landscape (Byman, Jones, and Palmer 2024).

- b. Weakening of Iranian Proxies: Following the 2023 hostilities, Israel’s sustained military operations have substantially weakened Hamas in Gaza and, to an extent, Hezbollah in Lebanon. While both groups remain operational, they have been “neutralized” to a degree not previously seen. Consequently, Iran’s regional influence—bolstered by these proxies in the past 40 years—now faces new constraints (Mahmood 2024; Saraswat 2024).
- c. Houthi Forces in Yemen: Traditionally viewed as an Iranian proxy, They have undergone significant changes in its strategic positioning. In April 2022, a UN-brokered truce led to a reduction in hostilities, allowing for fuel imports into Houthi-controlled regions and limited flights from Sanaa International Airport. This ceasefire, while fragile, has endured, contributing to a decrease in direct military leverage for Tehran in the region. Analysts have noted that the Houthis' reliance on Iranian support may diminish as they gain economic self-

sufficiency, potentially reducing Iran's influence over the group (ACRP 2024). This evolution highlights a potential decline in Iran's capacity to project power through non-state actors in the Middle East.

- d. Increased Domestic Criticism: Inside Iran, daily Clubhouse Application discussion groups openly criticize the regime's 46-year rule. While freedom of expression remains restricted in other media, the relative openness of these online forums reveals a notable level of discontent and public willingness to speak out. This growing chorus of critical voices, including those located within Iran, signals deepening dissatisfaction with the status quo (Izadi and Dryden 2024).
- e. Calls for U.S. Negotiation with the United States: Following the U.S. presidential inauguration on January 20, 2025, and the return of Donald Trump to power, multiple voices within Iran have advocated for renewed talks with Washington. These calls reflect a pragmatic recognition that a weakened network of proxies, combined with mounting economic pressures, may leave Tehran seeking a détente or negotiated agreement to stabilize its position (Hafezi 2025).

Overall, these developments present both opportunities and obstacles for a potential democratic transition. On one hand, the diminishing utility of regional proxies and heightened domestic criticism could motivate sections of Iran's leadership to consider reforms or negotiations. On the other hand, the state may respond with increased security measures to reassert control, complicating any transition roadmap. Consequently, any

peaceful, phased shift toward democracy must account for this evolving context, ensuring that strategies for elite engagement, economic stabilization, and external relations are adaptable to rapidly changing regional dynamics.

Chapter 5: Comparative Perspectives on Transition

To address the broader context of democratization, this section examines Iran's potential democratic transition in comparison with other nations that have undergone similar processes. By analyzing successful and unsuccessful transitions globally, we aim to extract lessons applicable to Iran's unique sociopolitical landscape. This comparative analysis section builds on theories of pacted transitions (O'Donnell, Schmitter, and Whitehead 1986) and the role of civil society in democratization (R. Putnam 1994) and seeks to identify key strategies and mechanisms from comparative cases that can inform Iran's transition roadmap.

5.1 Eastern Europe: Poland's Negotiated Transition

Poland's transition from communism to democracy in 1989 remains a pivotal example of negotiated political change. The Round Table Talks, a series of discussions between government officials and the Solidarity opposition movement, established a framework for semi-free elections and ultimately dismantled the authoritarian regime. This transition highlights the crucial role of civil society, inclusive dialogue, and elite negotiation in achieving peaceful democratization (Kinowska-Mazaraki 2021; Bielasiak 2010; Petrova 2012).

5.1.1 Lessons for Iran:

- Inclusive Dialogue and Elite Bargaining: The Polish Round Table Talks exemplify the importance of structured negotiations involving opposition leaders and

government representatives. This aligns with theories of pacted transitions, which emphasize elite collaboration as a mechanism for democratization (O'Donnell, Schmitter, and Whitehead 1986). For Iran, engaging key stakeholders, including reformist factions within the regime, opposition leaders, and influential civil society actors, can create a viable path forward.

- Empowerment of Civil Society: The Solidarity movement showcased how a robust civil society, even under repressive conditions, can mobilize citizens and advocate for change (R. Putnam 1994). While Iran's civil society is constrained by its theocratic framework, grassroots movements like "Women, Life, Freedom" demonstrate its potential. Building alliances across diverse societal groups could replicate Solidarity's cohesive influence.
- Challenges of Legacy and Political Cohesion: Poland's post-transition period revealed challenges in sustaining democratic cohesion, as political fragmentation and disputes over Solidarity's legacy occasionally hindered progress (Kinowska-Mazaraki 2021). Iran's transition must anticipate similar risks by fostering unity among opposition groups and creating adaptable democratic values that accommodate ideological diversity.

5.1.2 Unique Challenges for Iran

Unlike Poland's transition from a communist regime, Iran operates within a theocratic framework that intertwines religious authority with political power. This structural difference complicates the role of civil society and elite negotiations, as religious institutions hold considerable sway over governance. Adapting Poland's lessons to

Iran requires integrating religious stakeholders into the dialogue process while ensuring the separation of religious authority from state functions.

5.2 South Africa: The End of Apartheid

South Africa's transition from apartheid to democracy offers critical lessons for nations like Iran that are navigating the complexities of democratization. The Truth and Reconciliation Commission (TRC) was central to South Africa's approach, emphasizing reconciliation over retribution. This mechanism united a deeply divided society by addressing historical injustices and promoting collective healing (du Toit 2017). Visionary leadership also played a key role, with Nelson Mandela and F.W. de Klerk demonstrating the importance of prioritizing peace and inclusivity over political gain (Kibble, Goodison, and Tsie 1995; van Wyk 2019). Furthermore, South Africa's comprehensive legal reforms, including the abolition of apartheid laws and the drafting of a new constitution, underscore the necessity of robust institutional restructuring during democratic transitions (Saunders 2004).

5.2.1 Lessons for Iran:

- Reconciliation Mechanisms: Establishing a structured reconciliation process, as exemplified by South Africa's Truth and Reconciliation Commission, can help address past injustices, foster healing, and unify fragmented societies.
- Visionary Leadership: The role of leaders like Nelson Mandela and F.W. de Klerk shows how leadership focused on peace and unity can guide a nation through complex transitions.

- Legal and Institutional Reform: South Africa's dismantling of apartheid laws and its new constitution underscore the importance of strong constitutional, legal and institutional foundations in democratic transitions.

5.2.2 Unique Challenges for Iran

While South Africa's approach offers valuable lessons, Iran's sociopolitical context introduces unique challenges:

- Religious Dynamics: Unlike South Africa, Iran's political system is deeply intertwined with religious authority. Integrating religious institutions into the reconciliation process will require balancing respect for religious traditions with the establishment of secular democratic principles.
- Regional Influences: South Africa's transition occurred in a relatively stable regional environment, whereas Iran operates within a geopolitically contentious region, potentially complicating international support and domestic stability.

5.3 Latin America: Chile's Gradual Democratization

Chile's transition from Augusto Pinochet's dictatorship to democracy in the late 1980s highlights the importance of balancing justice with political stability. The pivotal moment in this transition was the 1988 plebiscite, a carefully negotiated event that allowed citizens to vote on whether Pinochet would continue in power. The "No" campaign won, paving the way for democratic elections and institutional reforms (Navia 2010). This transition

demonstrates how gradual reforms, rather than abrupt overhauls, can dismantle an authoritarian legacy while preserving political and social stability.

Chile's "protected democracy" model offers critical insights into managing the complexities of transition. The enduring influence of Pinochet-era policies, including the 1980 Constitution, required slow, incremental reforms to avoid destabilizing the state. The Concertación coalition—a political alliance that emphasized compromise and institutional adaptability—was instrumental in achieving a stable transition, showcasing the importance of political agreements in fostering long-term democratic consolidation (Lopes and Chehab 2015).

5.3.1 Lessons for Iran:

- Incremental Legal Reforms: The dismantling of Pinochet-era policies illustrates how gradual legal and constitutional reforms can balance political stability with the introduction of democratic practices. For Iran, reforming entrenched theocratic structures will require a similar phased approach to avoid backlash from powerful elite factions, such as the Islamic Revolutionary Guard Corps (IRGC).
- Justice and Reconciliation Mechanisms: Chile's approach to addressing human rights abuses under Pinochet balanced accountability with reconciliation, avoiding overwhelming the state with retributive justice (Garretón 1999). Iran could adopt similar reconciliation mechanisms to address grievances from past political and religious oppression.

- Political Pacts and Consensus-Building: The Concertación coalition demonstrated the importance of broad political pacts that include diverse stakeholders. For Iran, fostering consensus among reformists, moderate conservatives, and opposition groups can help stabilize the transition process and prevent factional infighting.
- Balancing Stability with Democratization: Chile's "protected democracy" model emphasized gradual reforms under stable conditions, helping to prevent backlash from entrenched elites and maintain order. Iran can replicate this approach by sequencing reforms strategically to build trust among citizens and elites.

5.3.2 Unique Challenges for Iran

While Chile's transition provides valuable insights, Iran's unique sociopolitical and religious context presents distinct challenges:

- Elite Power Dynamics: Chile's elites negotiated the transition through political agreements, while Iran's powerful factions, such as the IRGC, require strategies that address their military and economic interests.
- Religious Governance: Unlike Chile, Iran's system integrates religious authority into the state, necessitating reforms that redefine the relationship between religion and governance without alienating conservative factions.

5.4 The Arab Spring: Divergent Outcomes

The Arab Spring of 2011 revealed critical insights about the challenges of democratization in the Middle East and North Africa. These movements underscored the importance of institutional resilience and the dangers of governance vacuums. While Tunisia succeeded in navigating a relatively stable democratic transition, countries like Egypt and Syria experienced divergent outcomes due to differences in institutional strength and governance strategies. In Tunisia, pre-existing civil institutions played a vital role in supporting a democratic framework. This institutional resilience enabled the country to manage social and political transitions effectively, emphasizing the necessity of robust institutions in sustaining democracy (Zgurić 2012). In contrast, Egypt faced weak institutional structures that created a governance vacuum post-transition, ultimately facilitating a return to military rule. This underscores the critical need for a clear and structured governance plan to avoid chaos and power struggles during transitions (Al-Jubori 2017). Furthermore, Syria's descent into civil war further highlights the consequences of inadequate institutions and the absence of a comprehensive transition plan. The lack of adaptive and resilient governance structures in Syria fueled fragmentation and conflict, illustrating the importance of preparing inclusive frameworks that can address the diverse needs of a transitioning society (Chaney 2012).

5.4.1 Lessons for Iran:

- Institutional Strength: Tunisia's success demonstrates the critical role of strong, resilient institutions in sustaining democracy. Iran can draw from this lesson by

focusing on strengthening its institutional framework during a transition, ensuring it can manage diverse political and social needs.

- Avoiding Power Vacuums: Egypt's experience highlights the dangers of a weak governance plan during transitions. For Iran, a structured and inclusive governance framework will be essential to prevent instability and power struggles among factions.
- Balanced Governance Framework: Syria's descent into civil war emphasizes the importance of building cohesive governance structures. Institutions must be adaptable and inclusive, addressing the needs of various societal groups to prevent fragmentation and violence.

5.4.2 Unique Challenges for Iran

While lessons from the Arab Spring are relevant, Iran's unique sociopolitical context presents distinct challenges:

- Religious Authority and Governance: Unlike Tunisia and Egypt, Iran's political system is deeply intertwined with religious institutions. Transitioning to democracy will require balancing respect for religious authority with the establishment of a governance model that upholds democratic principles.
- Ethnic and Sectarian Diversity: Iran's significant ethnic and sectarian diversity—comprising Persians, Kurds, Baluchis, Arabs, and others—introduces additional complexity. Ensuring representation and addressing grievances among these groups will be crucial to maintaining national cohesion during the transition.

- Regional Geopolitical Pressures: Iran's strategic importance and contentious relationships with neighboring countries could invite external interference during a democratic transition, complicating internal governance efforts. Lessons from Syria's experience with foreign involvement underscore the need for careful management of regional dynamics.
- Military Influence: Unlike Tunisia's relatively apolitical military, Iran's Islamic Revolutionary Guard Corps (IRGC) wields substantial political and economic power. Managing the IRGC's role in a transition will require careful negotiation to prevent destabilization.

5.5 The Iraqi Experience

Although Iraq's 2003 regime change resulted largely from external intervention rather than a purely domestic movement, its post-regime constitution (adopted in 2005) offers additional regional insight. Unlike transitions in Eastern Europe or South Africa, Iraq's case was marked by the rapid toppling of state structures, a prolonged insurgency, and sectarian conflict (Dawisha 2013; Diamond 2015). Lessons for Iran:

- Risk of Institutional Collapse: Rapid dismantling of state structures fueled chaos. A transition in Iran must avoid abrupt institutional disintegration and instead ensure continuity in governance to prevent chaos.
- Importance of Elite Integration: Excluding former elites compounded instability. In Iran, the transition plan's emphasis on amnesty and integration of security forces addresses this gap, but the Iraqi example underscores the fragility of such processes.

- Sectarian Considerations: Power-sharing frameworks must accommodate diverse groups.

While the Iraqi experience differs from Poland-style negotiated transitions, it reinforces the importance of preserving institutional continuity, inclusive governance, and avoiding sudden purges that might generate long-term instability (Diamond 2015).

5.6 Implications for Iran's Transition

To support Iran's transition to a stable democracy, the following strategies leverage lessons from successful democratization efforts worldwide:

1. Engagement of Armed Forces: Integrating key security forces, such as the Iranian Army (Artesh) and the Islamic Revolutionary Guard Corps (IRGC), into the transition framework can help ensure stability and reduce the potential for violent resistance. Historical examples, such as South Africa's engagement with its armed forces during the end of apartheid, show how including military factions in negotiations can prevent power struggles and facilitate a peaceful governance shift (Sparks 1994). Similarly, Chile's negotiated transition under Pinochet highlights the importance of addressing the interests of entrenched security elites to secure their cooperation (Garretón 1999).
2. Inclusive Amnesty and Reconciliation: Offering amnesty to current regime members and establishing reconciliation mechanisms may encourage participation in the transition process without fear of retribution. South Africa's Truth and Reconciliation

Commission serves as a prominent example of how structured reconciliation can foster unity and allow former regime members to contribute positively to the new political order (du Toit 2017). In Iran, such frameworks could address past grievances and create an inclusive platform for reform.

3. Strengthening Civil Society and Inclusive Participation: Empowering non-governmental organizations, civil society groups, and grassroots movements is crucial for fostering democratic values and public engagement. Poland's Solidarity movement demonstrated the power of civil society in mobilizing citizens and challenging entrenched power structures (Bielasiak 2010). Similarly, Tunisia's democratic transition emphasized the role of civil society in building a foundation of trust and stability (Zgurić 2012). For Iran, fostering inclusive participation across societal groups can stabilize the transition and build public confidence in democratic governance.

4. Legal and Constitutional Transition Framework: A clear constitutional roadmap is vital for legitimizing the transition and ensuring continuity. South Africa's adoption of a new constitution underscored the importance of strong legal foundations in anchoring democratic practices (Saunders 2004). Iran's reforms must prioritize human rights protections and institutional accountability to reduce the risk of authoritarian backslide. Establishing institutions capable of upholding these laws is critical for ensuring the rule of law and sustaining democratic governance.

5. Engagement of Iranian Diaspora: The Iranian diaspora, comprising millions of individuals living in North America, Europe, and the Middle East, plays a significant role in shaping Iran's transition to democracy. Historically, exiled communities have contributed to democratization efforts by fostering dialogue, advocating for human rights, and providing financial and intellectual resources. The Iranian diaspora's involvement can be instrumental in the following ways:

- a. **Political Advocacy and International Pressure**: Iranian expatriates have historically been vocal in lobbying foreign governments and international organizations to promote democratic reforms and human rights in Iran. For instance, the role of Chilean exiles in mobilizing global opposition to Pinochet's dictatorship (Wright 2007) serves as a model for how the Iranian diaspora can influence international policy and generate external pressure on the Iranian government.
- b. **Economic Investment and Reconstruction**: A democratic transition in Iran would require substantial economic support, and the Iranian diaspora could be a key source of investment, particularly in rebuilding civil institutions, supporting independent media, and fostering entrepreneurship. The case of post-Soviet Eastern Europe illustrates how expatriate communities played a crucial role in economic stabilization and institutional reform (Åslund 2002).
- c. **Knowledge Transfer and Capacity Building**: Many highly educated Iranians residing abroad could contribute expertise in law, governance, technology,

and business, helping to strengthen Iran's transition. The role of South African expatriates in transferring governance knowledge during the post-apartheid transition highlights how diaspora engagement can provide essential technical support for emerging democratic institutions (Adler and Webster 1995).

- d. **Media and Communication Networks:** Exiled Iranian journalists and media outlets, such as BBC Persian and Iran International, have played a key role in providing uncensored news and countering state propaganda. The impact of independent media in transitions, as seen in Poland and the Czech Republic, underscores the importance of the diaspora in fostering an informed public capable of holding leaders accountable (IRBC 2015).
 - e. **Facilitating Dialogue Between Reformists and Opposition Groups:** The Iranian diaspora can serve as a bridge between domestic opposition groups, reformists within the country, and international actors. The experience of Argentine exiles during the transition from military rule demonstrates how diaspora-led discussions can shape reconciliation efforts and institutional reform (S Levitsky and Murillo 2005).
6. **International Support and Diplomacy:** Constructive international engagement can provide essential resources, technical support, and diplomatic backing for Iran's democratization. For example, international support for Tunisia during the Arab Spring demonstrated how partnerships with democratic institutions could bolster

credibility and create accountability for democratic commitments (Chaney 2012). Similarly, diplomatic efforts in Eastern Europe after the Cold War highlighted the value of external actors in facilitating peaceful transitions (O'Donnell, Schmitter, and Whitehead 1986).

Chapter 6: Advantages of Supporting the Transition

Supporting democratic transition in Iran offers extensive benefits for global and regional powers. The stability, energy security, and reduced proliferation risks associated with democratic governance align with the strategic interests of both regional and global stakeholders across the Western and Eastern blocs, fostering a secure and cooperative global environment.

6.1 Advantages of Engagement

6.1.1 Enhanced Regional Stability and Security

- Reduced Proxy Conflicts: Stable, democratically governed Middle Eastern nations are less likely to support destabilizing proxy groups, reducing tensions across borders and easing the burden of defense expenditures on neighboring countries and global powers (O'Donnell, Schmitter, and Whitehead 1986).
- Diplomatic Pathways: Democratic governance encourages diplomatic normalization, facilitating de-escalation of regional conflicts and opening avenues for constructive dialogue, reducing the reliance on costly military solutions (Diamond and Plattner 2014).
- Counter-Terrorism Coordination: With democratic allies, global powers can consolidate counter-terrorism strategies, jointly diminishing the influence of extremist groups that pose security threats on regional and global levels (Horowitz 1985).

6.1.2 Assured Nuclear Non-Proliferation

- Non-Proliferation Treaty Compliance: Democratically governed Iran is more likely to uphold nuclear agreements, fostering transparency and reinforcing trust, in line with international non-proliferation efforts (Sagan 2011).
- Stronger Oversight: Collaborative relationships with democratic Iran allow for robust nuclear inspections and monitoring, ensuring peaceful nuclear developments (Norris 2011).

6.1.3 Economic Growth and Energy Security

- Stable Energy Supplies: A democratic Iran is more likely to promote stable oil and gas markets, reducing volatility and ensuring dependable energy supplies for importing nations, which enhances global energy security (Rodrik 2000).
- Increased Trade & Investment: Economic stability in democratic states provides reliable markets for investment, particularly in infrastructure and technology sectors, spurring regional growth and benefiting global markets (Acemoglu and Robinson 2013).
- Mutual Prosperity: Open trade with other stable economies fosters mutual growth, supporting a more integrated global market system (R. D. Putnam 2000).

6.1.4 Diplomatic Leverage and Strategic Alliances

- Improved Multilateral Relations: Stable democracies are well-positioned to align with NATO and EU interests, enhancing cooperative diplomatic relations and contributing to reduced regional tensions (Krasner 1999).
- Stronger Alliances: Democratically aligned Iran offers strategic advantages for both NATO-aligned and Eastern bloc countries by fostering secure trade routes and reducing defense-related expenditures (Steven Levitsky and Way 2010).

6.1.5 Advancement of Human Rights and Democratic Values

- Governance Standards: Promoting democratic values in Iran underscores a commitment to human rights, aligning with global principles of individual freedoms and signaling a broader adherence to governance standards (Huntington 1991).
- Soft Power Gains: A successful democratic transition in the Middle East bolsters the soft power of supporting nations, setting a model for governance that enhances global influence (Diamond and Plattner 2014).

6.1.6 Divergent Global Interests and Domestic Receptivity

China and Russia prioritize energy security and strategic influence over democracy (Hussain 2021), while Western nations condition engagement on political reforms. Domestically, Iran's historical grievances (e.g., 1953 coup) fuel skepticism. Reformists may welcome

selective aid, while conservatives see external support as a sovereignty threat. Effective support must emphasize Iran-led, transparent initiatives.

6.1.7 Alleviating Migration Pressures

- Reduced Refugee Outflows: Stable, democratic governance decreases migration pressures by addressing economic and political grievances domestically, reducing refugee flows to Europe and other regions (R. D. Putnam 2000).

6.1.8 Strategic Containment of Adversarial Influence

- Limiting Expansion of Rival Powers: A democratic Iran aligns with Western and Eastern bloc goals of limiting adversarial influence in the region, ensuring balanced alliances, secure trade routes, and energy resource protection (Acemoglu and Robinson 2013).

6.1.9 Collaboration on Global Challenges

- Health Security: Stable democracies are more reliable partners in addressing global health crises, contributing to robust pandemic preparedness and health security measures (Steven Levitsky and Way 2010).
- Climate & Environmental Collaboration: Democratic governance enhances regional participation in climate agreements, contributing meaningfully to global sustainability efforts, which are critical in the ecologically sensitive Middle East (Rodrik 2000).

These advantages highlight the substantial benefits of supporting democratic governance in Iran for regional stability, economic growth, and strengthened global alliances. Supporting this transition aligns with the security, economic, and diplomatic interests of both Western and Eastern blocs, fostering a more secure and prosperous global environment.

6.2 Risks of Non-engagement

While engagement with democratic transitions in Iran promises extensive benefits, non-engagement or passive support carries significant risks. Without active involvement, global and regional powers face the following challenges:

- Escalation of Proxy Conflicts: In the absence of democratic reforms, authoritarian regimes may continue or even increase support for proxy groups, intensifying regional instability and security threats to neighboring countries. This escalation risks further strain on international relations and increased defense spending to contain these conflicts (Levitsky and Way 2010). Iran's support for Hezbollah and Hamas exemplifies this, similar to post-2003 Iraq's militia conflicts (Dawisha 2013). Recent setbacks for Tehran's proxies (e.g., Hamas and Hezbollah) (Mahmood 2024; Saraswat 2024) suggest continued authoritarianism could drive Iran toward irregular tactics, if not engaged with constructively.
- Increased Nuclear Proliferation Risks: Non-engagement leaves nuclear compliance unchecked, as authoritarian Iran may avoid or circumvent international oversight. This could lead to nuclear escalation and heightened global security concerns, particularly for regions already vulnerable to conflict (O'Donnell, Schmitter, and

Whitehead 1986). Extended authoritarian rule can exacerbate secrecy and reduce transparency, raising the potential for clandestine nuclear activities. Like North Korea, an isolated Iran could evade oversight, undermining global non-proliferation efforts (Sagan 2011). A similar dynamic in Iran, absent engagement or monitoring, could undermine global non-proliferation efforts.

- Economic Instability and Energy Market Volatility: Authoritarian governance often lacks the stability needed for long-term economic growth. The continuation of repressive systems may lead to market unpredictability, limiting secure access to energy resources for global powers and disrupting supply chains (Rodrik 2000). Authoritarian regimes foster corruption and erratic policies, deterring investors. Venezuela's collapse illustrates these dangers (Steven Levitsky and Way 2010). Given Iran's role in global energy (e.g. Hormuz Strait oversight, vast natural resources, etc.) instability could trigger price shocks (Rodrik 2000).
- Weakening of Diplomatic Influence: Non-engagement weakens diplomatic leverage, as undemocratic regimes may seek alignment with rival powers, eroding alliances. This shift risks fragmenting global cooperation and destabilizing strategic alliances that underpin international peace efforts (Krasner 1999). They risk alienating potential allies and diplomatic partners, limiting their capacity to negotiate favorable trade or security agreements. Myanmar's isolation after human rights abuses (Norris 2011) reflects how Iran's continued repression could deepen its global marginalization.

- Human Rights and Migration Pressures: Lack of support for democratic governance correlates with continued human rights abuses and an increase in refugee outflows. This strains migration systems in Europe and beyond, creating complex social and economic challenges that hinder domestic stability in receiving nations (R. D. Putnam 2000). Syria's crisis showed how authoritarian rule can create mass displacement(Chaney 2012), a risk Iran faces if internal grievances escalate.
- Enhanced Rival Influence: : Authoritarian regimes often turn to rival powers for support, giving these adversarial states greater regional influence. This undermines the strategic balance and threatens energy security, trade routes, and military positioning, impacting both Western and Eastern blocs (Diamond and Plattner 2014). Recent setbacks to Iranian proxies (Hamas, Hezbollah, and a weakened Houthi force) indicate that Tehran's regional strategy may be in flux (Mahmood 2024; Saraswat 2024). For Iran, non-engagement could deepen reliance on Russia or China for political cover and economic support, reshaping regional alliances in ways that challenge Western and regional interests (Krasner 1999). In addition, if Iran remains authoritarian yet loses proxy capabilities, it may seek alternative forms of external support—from Russia or China, for instance—potentially shifting the regional balance of power in unpredictable ways.

By not actively supporting democratic transition in Iran, global powers risk exacerbating instability and forfeiting diplomatic influence, strategic security, and economic stability in the Middle East. These outcomes emphasize the strategic necessity of engagement to ensure a balanced, prosperous, and secure global environment.

Chapter 7: The Democratic Constitution for Iran

The proposed new constitution for Iran serves as the cornerstone for a peaceful and sustainable democratic transition. This constitution is crafted to be used as a draft for replacing the existing constitutional structure with a governance model that prioritizes human rights, inclusivity, and the rule of law. It tries to reflect the aspirations of the Iranian people for a system that respects individual freedoms, promotes diversity and social equity, and ensures accountability within the government. The full text of the constitution, including 13 chapters, is available in Appendix A.

7.1 Key Principles of the New Constitution

- Human Rights Protections: Central to the new constitution is an unwavering commitment to protecting human rights, including freedom of expression, freedom of assembly, gender equality, and protection against discrimination. These protections align Iran's governance model with international human rights standards and set a foundation for individual freedoms and dignity.
- Separation of Powers: to prevent the consolidation of authority, the new constitution enshrines a clear separation of powers among the executive, legislative, and judicial branches. Each branch is given independent oversight responsibilities, and checks and balances are implemented to foster accountability, transparency, and impartiality in governance.

- Inclusivity and Diversity: Recognizing Iran's diverse society, the constitution ensures proportional representation of all communities, including minorities. This provision aims to create a government that mirrors Iran's social makeup and addresses the needs of all its citizens.
- Rule of Law and Judicial Independence: The constitution establishes a robust legal framework to guarantee the rule of law and the independence of the judiciary. It emphasizes impartial legal processes, fair trials, and protections against political interference in judicial matters, ensuring equal treatment and justice for all citizens.
- Civilian Oversight of the Armed Forces: The constitution limits the military's role in governance by mandating civilian oversight of the armed forces. This clause is essential for transitioning to a democratic state and ensures that the military remains focused on national defense rather than political influence.
- Integration of Military Forces: The constitution mandates a single military force for Iran—the Iranian Army (Artesh)—requiring the merger of the Islamic Revolutionary Guard Corps (IRGC or Sepah) into the Army. This unification will occur after the first official election and will be implemented by the newly elected officials. All existing ranks and salaries of IRGC members will be retained within the new organization. This integration aims to streamline the military structure while preserving the careers and statuses of military personnel.

- Protection of Businesses and Economic Interests: The constitution guarantees the protection of life, property, and economic interests of all Iranians. During and after the transition, the government must abide by the constitution and protect the lives, properties, and economic interests of all Iranian businessmen and entrepreneurs. By ensuring legal safeguards and stability for existing businesses, the transition aims to foster economic confidence and prevent opposition to the democratic process from the business community.
- Economic Rights and Anti-Corruption Measures: Economic rights are reinforced in the constitution, which includes protections for property rights, encouragement of market reforms, and anti-corruption measures. By establishing transparency requirements and accountability mechanisms, the constitution seeks to prevent cronyism and encourage economic stability and growth.
- Prohibition of Personal or Group Vengeance: The constitution explicitly prohibits any form of personal or group vengeance. All grievances must be addressed through lawful and impartial judicial processes, ensuring that justice is administered fairly and without retaliation. This principle promotes social harmony, upholds the rule of law, and facilitates a peaceful transition to democracy.
- Amnesty for Facilitators of Peaceful Transition: The constitution provides an amnesty to individuals who actively assist in the peaceful transition from the

current authoritarian regime to a secular democracy. This amnesty applies to political offenses related to their participation in the transition process, excluding serious crimes such as human rights violations or acts against humanity. By offering legal protection to those who support the democratic movement, the constitution encourages cooperation and reduces potential resistance, aiding in a smoother transition.

- Legal and Service Continuity: The constitution guarantees the continuity of legal systems and public services during and after the transition to democracy. Existing laws and institutions remain operational unless amended in accordance with the new constitutional procedures. State employees, civil servants, security forces, police, and judiciary personnel retain their positions and duties, ensuring stability and preventing disruptions in governance and public services.
- Role of Religion and Religious Freedom: The constitution separates political authority from religious institutions, ensuring pluralism and equal treatment.
- Role of Religion and Religious Freedom: The proposed constitution does not exclude Islam or religious expressions from the public sphere; rather, it separates ultimate political authority from religious institutions. This distinction is intended to safeguard pluralism and equal treatment of all religious and ethnic communities. While some stakeholders may advocate a larger role for Islamic values in governance, the principle here is to ensure that no single religious interpretation monopolizes state power. This approach aligns with scholarship

arguing that Islam and democracy can be compatible when institutional frameworks allow free religious practice but prevent any religious entity from overriding constitutional provisions.

- Implications of These Principles: Each principle carries significant structural implications. For instance, guaranteeing human rights may require aligning domestic laws with international conventions, such as the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), to provide legal remedies for citizens. Similarly, military unification under civilian control demands robust oversight institutions—parliamentary committees, independent watchdogs—to ensure compliance and accountability. Without such mechanisms, the mere constitutional endorsement of rights and civilian oversight may remain symbolic rather than transformative.

7.2 Explanation of the New Constitution's Role in Transition

The new constitution is primarily a legal document composed of detailed Articles that establish the framework for Iran's future governance. It serves as a foundational guideline for the country's democratic transition. By addressing the grievances and aspirations of the Iranian people, it offers the structural and ethical basis necessary for a stable and prosperous future. Through inclusive representation and robust legal protections, the constitution fosters unity and trust among diverse communities.

The separation of powers and the integration of military forces under civilian oversight are critical components for dismantling authoritarian structures. By mandating a single military

force—the Iranian Army (Artesh)—and merging the Islamic Revolutionary Guard Corps (IRGC or Sepah) into it, the constitution ensures that the armed forces are unified and focused solely on national defense. Economic protections and anti-corruption measures lay the groundwork for long-term stability and growth, promoting transparency and accountability in governance. While the constitution provides the guiding principles, this paper offers a detailed roadmap based on those principles to navigate each phase of the transition plan. Through education campaigns and referendums, the public will have direct input, ensuring that both the constitution and the transition process reflect a shared commitment to democratic principles and the rule of law.

7.3 Transition Financial Support Mechanism

A noteworthy innovation of the new constitutional draft is found in Section 2 of Chapter 12, which establishes a comprehensive Transition Financial Support System (TFSS). This mechanism is designed to stabilize the economy during the democratic transition by channeling voluntary contributions from Iranian citizens and the Iranian diaspora into a dedicated fund. Under the TFSS, eligible individuals may provide financial support in the form of loans that the new government repays the debt—backed by government-issued securities tied to future revenues. Transparency is ensured through strict oversight by an independent Oversight Committee, with quarterly public reports, and robust anti-corruption measures to prevent illicit influence or misuse of funds. By linking economic stabilization directly to the transition process, the TFSS not only mitigates short-term financial volatility

but also reinforces domestic confidence in the reform agenda without conferring undue political leverage to any donor.

Key elements of TFSS include:

- Voluntary Contributions: Only individuals of Iranian origin may contribute, with funds vetted for legitimacy.
- Repayment Structure: The government commits to repaying contributions within a defined period using transparent, government-backed instruments.
- Oversight and Transparency: Regular audits and public reporting ensure accountability, while stringent measures guard against foreign influence.
- Economic Stability: Funds are earmarked for critical areas such as democratic transition administration, infrastructure, public services, and legal reform, thereby supporting both immediate and long-term economic stability.

Chapter 8: Methodology of Transition and the Plan

The proposed transition plan for Iran is structured into five key phases, each incorporating strategic actions to ensure a peaceful, inclusive, and sustainable shift toward democratic governance. This approach addresses Iran's unique socio-political landscape by prioritizing stakeholder engagement, legal reform, and accountability.

- Inclusive Dialogue: The plan emphasizes broad-based engagement through national conferences and public forums that invite political factions, civil society, and minority groups to participate. These dialogues aim to build consensus, promote reconciliation, and foster trust among diverse stakeholders, creating a foundation for collaborative transition efforts (Ghobadzadeh 2014).
- Legal Reforms: Establishing a democratic legal foundation is essential. The plan involves revising or repealing restrictive laws, reforming the judiciary for impartiality, and restructuring governance to embed human rights and the separation of powers within the constitutional framework (Gheissari and Nasr 2009). This alignment with democratic principles aims to create a legal system that upholds equality and accountability.
- Public Participation To ensure citizen involvement, the plan incorporates public education campaigns and referendums that empower Iranians to participate actively in shaping the new political order. Civic education initiatives inform citizens about democratic principles, while referendums allow them to approve or reject

constitutional changes, thus enhancing the transition's legitimacy and ensuring public ownership of the process (Levitsky and Way 2010).

- Engagement with Business Elites and Armed Forces: Recognizing the significant influence of Iran's business elites and the IRGC, the plan seeks constructive engagement with these groups. By addressing their economic interests and security concerns, the transition aims to reduce potential resistance and secure cooperation or neutrality, mitigating risks to the process (Keshavarzian 2007; Alamdari 2005).
- International Engagement: : Strategic international engagement is integral to the transition plan, seeking diplomatic recognition, economic support, and technical assistance to align with international norms. Such backing can enhance stability, reduce external pressures, and help establish the new democratic government on secure footing (Huntington 1991).
- Monitoring and Evaluation: Transparency and accountability are ensured through oversight bodies (e.g. committees) that monitor progress and evaluate each phase's implementation, providing regular reports to the public. This process fosters public trust and maintains adherence to democratic principles throughout the transition (Ghobadzadeh 2014; O'Donnell, Schmitter, and Whitehead 1986).

8.1 Phase 1: Establishing the NTC and the TFSS

Objective: To lay the foundation for a peaceful and economically stable transition to democracy,

Steps:

1) Establish the NTC

- Stakeholder Inclusion: Assemble a National Transition Council (NTC) comprising 25–75 members to ensure representation across critical groups, including political factions, civil society organizations, business elites, minority groups, religious leaders, the Iranian armed forces, and expatriate communities. This board size strikes a balance between diversity and decision-making efficiency, allowing essential interests to participate meaningfully in the transition. The board may initiate its work once it reaches a quorum of 11 members, with a mandate to expand to a minimum of 25 members to fully reflect Iran's diverse socio-political landscape (Higley and Burton 1989).
- Define Roles and Responsibilities: Clearly define the roles and responsibilities of each stakeholder within the NTC to ensure fair representation and transparency in decision-making. This structure promotes accountability and a collaborative approach to the transition (O'Donnell, Schmitter, and Whitehead 1986).
- Integrate Independent Oversight Mechanisms: Establish an advisory panel of legal scholars, political analysts, and former officials to guide decision-making and monitor democratic alignment (Diamond 1999).

- Commit to Democratic Principles: Require all board members to formally endorse the new Constitution and its core values, including human rights, inclusivity, and democratic governance, fostering a unified commitment to peaceful reform. Each member must swear allegiance solely to the democratic objectives of the transition, pledging not to pursue any alternative political agendas that could disrupt the process. This oath ensures that the coalition remains focused, cohesive, and resistant to factional influence, thus safeguarding the integrity of the transition plan (O'Donnell, Schmitter, and Whitehead 1986).

2) Establish the TFSS

- Purpose & Design: Create a structured, transparent mechanism to secure voluntary financial contributions from eligible Iranian citizens and expatriates. These funds will support critical areas such as infrastructure rebuilding, transitional governance, election organization, and economic stabilization.
- Contribution Framework: Only individuals of Iranian origin, or organizations with at least 51% Iranian ownership are eligible to contribute, and all funds must undergo rigorous due diligence to ensure their legitimacy. Contributions will be treated as loans, to be repaid by the new government through government-backed securities tied to future revenues.
- Oversight & Transparency: Set up an independent Financial Transparency and Ethics Committee (FTEC) to monitor fund usage. This committee will publish

quarterly financial reports and conduct regular audits to prevent any misuse or undue foreign influence.

- Economic Impact: By linking the financial support directly to the transition, the TFSS aims to mitigate short-term economic volatility and bolster confidence among both domestic stakeholders and the international community.

3) **Develop a Unified Platform**

- Draft a Shared Vision Charter: Working groups draft objectives, timelines, and a conflict-resolution framework (Boyte 2004). This charter would then be deliberated in open forums, allowing broader citizen feedback and refinement. The final version undergoes public consultation before formal adoption.
- Outline Key Objectives: Set immediate goals for the board, such as initiating dialogue with the government, building international support, and raising public awareness of the transition plan, etc.
- Form Specialized Committees: Establish dedicated committees within the NTC, each with specific and clearly defined responsibilities. These committees (e.g. legal reform, public outreach, etc.) will ensure focused action on critical areas, streamline decision-making, and enhance accountability in executing the transition plan. Each committee must be headed and led by a board member to maintain alignment with the board's objectives. However, non-board members with relevant expertise and skills

can be appointed to support committee work, bringing in specialized knowledge and assisting with on-the-ground tasks as needed. This structure enables the coalition to leverage broader expertise while maintaining central oversight and coherence in the transition efforts (Steven Levitsky and Way 2010).

- Secure Financial Resources: Develop a transparent funding strategy, including international grants and domestic contributions, with full public disclosure (Ghobadzadeh 2014).
- Leverage Iranian Diaspora Expertise and Networks: Establish a Diaspora Advisory Board (DAB) within the NTC to engage Iranian expatriates in policy development, economic strategy, and diplomatic outreach. This board will include professionals in law, governance, business, technology, finance, and media to provide technical assistance, funding strategies, and international advocacy (Hakimzadeh 2006; Ghorashi 2003).

4) **Coordinate Public Engagement and Communication**

- Launch Public Information Campaigns: Educate citizens about the new constitution and the coalition's objectives through public forums, media, and secure online platforms.
- Establish Transparency: Maintain open channels between the coalition and the public, providing regular updates on progress, challenges, and upcoming steps in the transition.

- Early Warning & Crisis Response Team: Establish a rapid-response unit within the NTC to address emerging threats, propaganda, or internal factional disputes before they escalate (Steven Levitsky and Way 2010).

8.2 Phase 2: Negotiations and Securing Trust

Objective: Conduct structured negotiations with the government and global stakeholders for peaceful transition acceptance.

Steps:

1) Internal Dialog

- Initiate Dialogue: Use secure, confidential channels to communicate with high-level government officials, military leaders, and the Supreme Leader's office (O'Donnell, Schmitter, and Whitehead 1986).
- Propose Terms of Transition: Present a negotiation agenda aligned with the new constitution, emphasizing security assurances, gradual power transfer, and provisions for amnesty for non-violent officials (Higley and Burton 1989).
- Engage with Security Forces: Secure the cooperation or neutrality of the IRGC, Artesh, and other armed forces by providing stability incentives and assurances of non-intervention in civilian governance. Assure these security forces that their personal safety, as well as the safety of their families and financial assets, will be protected throughout and beyond the transition. This guarantee aims to reduce resistance from influential military groups,

facilitating a smoother and more stable shift to democratic governance. To reinforce trust, these protections could later be enshrined in law, extending safeguards to all stakeholders involved in the transition process. (H. Chehabi and Linz 1998).

- Truth and Reconciliation Framework: Create a transitional justice mechanism to address past abuses and prevent cycles of retribution (Skaar, García-Godos, and Collins 2016).
- Social and Psychological Rehabilitation Programs: Provide mental health support for political prisoners, victims, and their families (Hamber 2009).

2) **External Negotiations for International Support**

- Seek Diplomatic Endorsement: Approach international allies, UN representatives, and other global powers to support the transition publicly, framing it as a path to regional stability (Steven Levitsky and Way 2010).
- Mobilize Iranian Diaspora for Diplomatic Advocacy and Investment: Encourage Iranian expatriates to lobby for support, reduce sanctions, and invest in Iran through transparent legal protections (Naficy 1993; Shahin 1999).
- Leverage Economic Incentives: Request targeted economic assistance, reduced sanctions, and technical support to help stabilize Iran during the transition period (Rodrik 2000; Diamond 1999).

- Ensure Stability: Emphasize the NTC’s commitment to maintaining order and continuity throughout the transition, addressing concerns over potential instability. All commitments to foreign powers must be completely transparent and publicly accessible, ensuring that foreign engagement aligns with national interests and builds trust among Iranian citizens (Andreas 2002; Tufekci 2017).

3) **Publicize Key Agreements**

- Promote Transparency: Regularly update the public on negotiation outcomes, fostering trust and maintaining momentum (Andreas 2002; Diamond 1999).
- Highlight Constitutional Alignment: Reassure citizens that all negotiation terms adhere strictly to the new constitution’s values, reinforcing legitimacy and public support (Ginsburg, Elkins, and Blount 2009; O’Donnell, Schmitter, and Whitehead 1986).

8.3 **Phase 3: Assuming Power and Filling the Power Vacuum**

Objective: Form an interim government under NTC oversight to prevent a power vacuum.

Steps:

1) **Form an Interim Government**

- Appoint Leadership: Appoint an interim President, Vice President, and ministers, ensuring proportional representation, merit, and transparency (Higley and Burton 1989; Diamond 1999).

- Define Governance Protocols: Implement a governance structure that adheres to this constitutional framework, guided by democratic principles, checks, and balances to ensure accountability (O'Donnell, Schmitter, and Whitehead 1986).
- Provisional Judiciary Reform Committee: Establish a legal review body to repeal repressive laws and initiate judicial reforms to uphold the rule of law (H. Chehabi and Linz 1998).

2) **Public Campaign to Assume Power**

- Engage Citizens: Conduct a national campaign to inform citizens about the transition's goals, emphasizing stability, democratic values, and commitment to the new constitution. This campaign seeks to build public support, positioning the interim government as the legitimate governing authority (Tufekci 2017).
- Secure Local & Regional Authorities: Engage local and regional authorities to support the transition, ensuring continuity of essential services and maintaining order across the country. Finalize agreements with the IRGC, Artesh, Police, and other security forces, securing their commitment to maintain public safety without political interference. Clear communication ensures alignment with the new government's objectives (Steven Levitsky and Way 2010; H. Chehabi and Linz 1998).

- Anti-Corruption Task Force Establish an anti-corruption task force to monitor financial misconduct and prevent asset misappropriation (Rose-Ackerman 2007).
- Emergency Economic Stabilization Plan: Implement immediate relief measures (wage protections, subsidies, economic stimulus) to prevent financial collapse (Rodrik 2000).

3) **Assuming Full Power**

- Secure Key Government Institutions: Once support and cooperation are solidified, the interim government formally assumes control over Iran's central government institutions, ministries, and administrative structures, effectively filling the power vacuum and establishing recognized governance (Saeidi 2004; O'Donnell, Schmitter, and Whitehead 1986).
- Public Declaration of Authority: Announce the formal assumption of governing authority, detailing the roles and responsibilities of the interim government and reiterating its dedication to democratic principles and constitutional values (Diamond 1999).

4) **Maintain Stability**

- Coordinate with Armed Forces: Collaborate with IRGC, Artesh, and other security forces to maintain order during the transition (Saeidi 2004).

- Empower Local Authorities: Engage regional and local leaders to sustain public services and foster community trust (Steven Levitsky and Way 2010).
- Support Private Businesses: Ensure regulatory stability and protect property rights to sustain economic activity and prevent capital flight (Acemoglu and Robinson 2013).

5) **Establishing International Liaison Office**

- Diplomatic Channels: Set up a dedicated office to engage with foreign governments, secure financial aid, and coordinate technical support in alignment with Iran's national interests (Steven Levitsky and Way 2010; Diamond 1999).
- Monitor International Agreements: Ensure that all international engagements adhere to constitutional principles, with an emphasis on respecting human rights and national sovereignty (Andreas 2002).
- Public Disclosure of Aid: All financial or other types of aid received from any foreign government must be fully disclosed to the public, ensuring transparency and accountability (Acemoglu and Robinson 2013).
- Engage the Iranian Diaspora: Establish programs to leverage Iranian expatriates' expertise, network, and resources, encouraging investment and building international trust (Hakimzadeh 2006; Naficy 1993; Ghorashi 2003).

This structured approach, with a focused campaign to assume control, defined executive roles, and an inclusive plan for military integration, ensures that the NTC and interim government can effectively manage the transition, uphold stability, and maintain accountability as Iran progresses toward a permanent democratic framework.

8.4 Phase 4: Referendum and Elections

Objective: Organize a constitutional referendum followed by the first democratic election.

Steps:

1) Conduct the Constitutional Referendum

- Public Education Campaigns: Launch nationwide initiatives to educate citizens about the new constitution, its core values, and the implications for democratic governance. Utilize various media platforms to reach a broad audience and ensure comprehensive understanding (Silver et al. 2024).
- Parallel Constitution Accessibility Initiative Organize forums, town hall meetings, and interactive sessions to hear public concerns, answer questions, and gather feedback. This engagement ensures that citizens' voices are heard, and their concerns are addressed (NCSL 2024).
- Engage with the Public: Organize forums, town hall meetings, and interactive sessions to hear public concerns, answer questions, and gather feedback. This engagement ensures that citizens' voices are heard, and their concerns are addressed (NCSL 2024).

- Minor Revisions by the Board: Based on public feedback, a designated board of constitutional lawyers will make minor revisions to the constitution to enhance clarity and ensure consistency with constitutional language. These revisions are limited to refining terminology and improving clarity; they must not introduce significant changes, omit key provisions, or alter the spirit of any articles. The board's role is to uphold the constitution's original intent while making its language more accessible and precise (Qvortrup and Trueblood 2023).
- Secure & Transparent Voting: Implement secure, transparent voting systems overseen by independent bodies and international observers to ensure the integrity and credibility of the referendum process (Saltzer, Reed, and Clark 1984).
- Broad Public Participation: Promote widespread public participation to maximize legitimacy and demonstrate popular support for the new constitution. This includes outreach programs, voter registration drives, and making voting accessible to all citizens (Silver et al. 2024).
- Referendum & Outcome: If an absolute majority accepts the constitution, proceed to elections; if not, establish a Constitutional High Council (300+ elected members) to revise and resubmit it (Qvortrup and Trueblood 2023).

2) Prepare for Elections

- Electoral Oversight: Create a commission to oversee election integrity, prevent fraud, and ensure equal access for all candidates, according to the new constitution principles (UK Electoral Commission 2024).
- International Observers: Collaborate with international observers to increase transparency and public confidence in the election process (UK Electoral Commission 2024).
- Inclusivity: Make provisions for broad representation, including minority groups and women, in the election process according to the principles set out in the new constitution (UK Electoral Commission 2024).
- Ethics Pledge: Require candidates to sign an ethics code against corruption, vote-buying, and undemocratic behavior.

3) Hold the First Election

- Publicize the Election Process: Provide clear and comprehensive information to the public about the electoral process. This includes announcing electoral timelines, detailing candidate qualifications, explaining how to register to vote, and specifying voting locations. Utilize various communication channels—such as television, radio, newspapers, social media, and community meetings—to ensure widespread awareness and understanding (UK Electoral Commission 2024).

- Engage Voters: Organize forums, debates, and town hall meetings where citizens can meet candidates and discuss key issues. This engagement promotes transparency and allows voters to make informed decisions.
- Encourage Civic Participation: Emphasize the importance of voting in this historic transition through civic education programs. Offer resources and workshops to educate citizens about their voting rights, the significance of their participation, and the impact of their vote on the nation's future. Special efforts should be made to reach marginalized communities to ensure inclusive participation (UK Electoral Commission 2024).
- Conduct & Announce: Hold the election as scheduled and announce results transparently with detailed breakdowns (UK Electoral Commission 2024).

4) **Transition Planning for Inauguration**

- Handover Coordination: Work with newly elected officials to ensure a smooth transfer of power.
- Finalize Protocols: Develop clear protocols for transferring responsibilities, assets, and records.

8.5 **Phase 5: Government Hand-off and Resignation**

Objective: Complete the peaceful transition by formally resigning the interim government immediately after the inauguration of elected officials.

Steps:

1) Formal Handover Ceremony

- Organize a National Event: Host a public inauguration ceremony to mark the peaceful transition of power, reinforcing the legitimacy of the new democratic government.
- Symbolize the End of Interim Governance: Announce the formal resignation of all interim officials, transferring full authority to the newly elected leaders.

2) Transfer of Government Assets and Records

- Transparent Handover: Handover all government assets, records, and documentation to the new administration, ensuring a complete and transparent transition.
- Public Announcement: Publicly communicate the conclusion of the interim government's role, reinforcing the establishment of a permanent democratic government under the new constitution.

3) Dissolve Interim Structures

- Structure Desolution: Formally dissolve all interim power structures, including the board, its committees and subcommittees, and the interim government, transferring their responsibilities to permanent government structures.

- Final Review: Ensure that all interim actions are subject to final review by independent oversight bodies to verify compliance with the constitution and transition plan.

Chapter 9: Key Challenges in Transition

9.1 Resistance from Government and Security Forces

High-ranking officials and security leaders may resist to protect power and resources.

Mitigations:

- Incentivize Cooperation: Offer amnesty and economic security for non-violent actors to reduce opposition (O'Donnell et al., 1986).
- Phased Transition: Gradual reforms allow time to adjust, lowering perceived threats to entrenched interests (Levitsky & Way, 2010).

9.2 Risk of Factionalism and Internal Division

Ideological differences may fragment coalition efforts.

Mitigations:

- Inclusive Coalition: Ensure diverse representation on the NTC to unify support (Horowitz, 1985; Sisk, 1996).
- Conflict Resolution Mechanisms: Regular, structured dialogues to address disputes and reinforce shared values of stability and prosperity (Putnam, 2000).

9.3 Public Distrust and Limited Civic Engagement

Distrust from years of repression could reduce support.

Mitigations:

- **Transparent Public Communication:** Regular updates on decisions to build public trust (Norris, 2011).
- **Civic Education Campaigns:** Inform citizens about democratic principles and civic rights to increase buy-in (Putnam, 2000).

9.4 Economic Instability During Transition

Economic volatility may destabilize public support.

Mitigations:

- **International Economic Support:** Negotiate for financial aid and targeted investment from allies to stabilize the economy (Rodrik, 2000).
- **Controlled Economic Reforms:** Phased reforms to prevent market shocks and instill confidence among stakeholders (Acemoglu & Robinson, 2012).

9.5 Potential for External Interference

Competing foreign interests may seek to influence the transition.

Mitigations:

- **Non-Interference Agreements:** Diplomatic engagement to secure international support for non-intervention policies (Krasner, 1999).
- **Transparency in Foreign Relations:** Openly communicate foreign support to ensure public trust and maintain independence (Levitsky & Way, 2010).

- Establishment of TFSS

9.6 Risk of Power Vacuum and Governance Gaps

Interim governance may lead to lapses in service continuity.

Mitigations:

- **Defined Interim Structure:** Clearly delineate interim government roles to avoid ambiguity and ensure continuity (Diamond & Plattner, 2010).
- **Empower Local Governance:** Engage local leaders to maintain civil order and support daily functions (Putnam, 2000).

9.7 Managing Expectations for Immediate Reform

Public impatience could weaken support.

Mitigations:

- **Set Realistic Goals:** Communicate timelines for gradual reform to manage expectations (Hirschman, 1973).
- **Highlight Early Wins:** Demonstrate quick, visible improvements to sustain momentum (Acemoglu & Robinson, 2012).

9.8 Risk of Sabotage by Extremist Factions

Hardline factions may attempt to undermine the transition.

Mitigations:

- **Secure Key Leaders:** Protect leaders and transition officials with security protocols (Levitsky & Way, 2010).
- **Moderation Advocacy:** Work with influential religious leaders to promote democratic values (Huntington, 1991).

9.9 Logistical Issues in Nationwide Voting

Organizing a large-scale referendum may face logistical hurdles.

Mitigations:

- **Decentralized Voting Options:** Use secure digital voting and local polling to streamline logistics (Norris, 2011).
- **Collaborate with Local and International Observers:** Involve trusted bodies to enhance transparency and credibility (Diamond & Plattner, 2010).

9.10 Corruption Risks in Interim Governance

Temporary control could lead to corruption.

Mitigations:

- A. **Anti-Corruption Oversight:** Establish independent bodies to monitor activities and enforce transparency (Acemoglu & Robinson, 2012).
- B. **Enforce Accountability:** Swift repercussions for corruption to set standards for integrity (Norris, 2011).

9.11 Media Control and Information Warfare

Manipulation of information could skew public perception during the transition.

- Mitigations:
 - Free Press Protections: Safeguard independent media and ensure diverse viewpoints (Diamond and Plattner 2014).
 - Cybersecurity Measures: Strengthen digital infrastructure to resist disinformation campaigns (Tufekci 2017).

9.12 Legal Uncertainty and Institutional Inertia

Existing legal frameworks and institutional resistance might slow reforms.

- Mitigations:
 - Legal Reform Programs: Prioritize updating laws and regulations to align with democratic principles (O'Donnell, Schmitter, and Whitehead 1986).
 - Institutional Capacity Building: Invest in training and structural reforms to overcome inertia (R. D. Putnam 2000).

Chapter 10: Discussion & Conclusion

The roadmap for Iran's democratic transition outlines a structured approach, addressing both domestic priorities and international interests, which could strategically benefit global stakeholders, including the United States, China, Israel, and Europe. Beyond fostering internal reform, this plan envisions pathways to regional stability, security, and economic integration, aligning with key foreign policy objectives.

10.1 Domestic Stability through Inclusive Engagement

A critical aspect of the transition plan is its commitment to inclusive engagement, involving political factions, civil society, business elites, and the Islamic Revolutionary Guard Corps (Sepah) in a phased and participatory approach. By directly addressing these power structures, the plan promotes consensus-building and trust—both essential for minimizing resistance and ensuring a peaceful transfer of power. This emphasis on inclusivity reflects lessons from democratization studies, demonstrating the importance of involving all societal sectors to foster a stable transition. Responding to public calls for reform, exemplified by movements like the Green Movement and "Women, Life, Freedom," the plan prioritizes transparency and public participation to resonate with Iran's diverse population, laying a foundation for enduring governance.

The trajectory of Syria's conflict underscores that without weakening or fracturing state institutions, efforts to topple an authoritarian regime may devolve into protracted civil war (Chaney 2012). The proposed Iranian roadmap differs significantly by advocating

negotiations with existing power centers (including the armed forces) instead of military confrontation. This approach aims to reduce the necessity of violent confrontation that characterized Syria's conflict. However, the ultimate success of this plan still depends on whether Iranian elites choose negotiation over force. If the regime remains unified and uncompromising, the likelihood of a peaceful transition diminishes, highlighting that strategic divisions and willingness to negotiate within power structures are essential prerequisites for avoiding a Syrian-style outcome.

Additionally, the renewed calls for negotiation with the United States following the 2025 inauguration in Washington indicate that domestic stakeholders (including certain political elites and civil society groups) may view external engagement as a pragmatic route out of economic isolation. If a broad-based transition roadmap offers credible assurances—both to domestic elites wary of foreign interference and to international actors seeking regional de-escalation—this alignment of interests could reinforce the prospects of a negotiated and peaceful democratization process.

10.2 Strategic Benefits for Global Powers

For global stakeholders, a stable, democratic Iran could reduce regional tensions, curb support for proxy conflicts, and bolster non-proliferation efforts. A cooperative Iran could enable joint security initiatives, easing defense burdens and enhancing counter-terrorism strategies, particularly for the U.S., China, Israel, and Europe. Additionally, Iran's transition to a transparent and cooperative nuclear policy would align with international non-proliferation goals, reducing nuclear risks in the region and supporting long-term stability. By

examining international support's role in other transitions, this plan incorporates a diplomatic framework that integrates Iran into regional security arrangements, fostering sustainable peace.

10.3 Economic Incentives and Human Rights

An economically stable, open Iran could benefit the global market by providing energy security to China and Europe and expanding investment opportunities internationally. The proposed constitution, emphasizing human rights and inclusivity, aligns Iran with democratic values, enhancing its soft power and promoting governance models that respect personal freedoms and social equity. Drawing from global examples, the plan integrates human rights and legal frameworks to strengthen institutional trust and civic engagement within Iran, aligning with international democratic standards and offering an economic and ethical alignment beneficial to both Iran and its global partners.

10.4 Securing International Engagement

Securing international support is vital to the success of Iran's transition. Phased sanction relief, targeted economic aid, and diplomatic backing from global powers could reinforce Iran's democratic progress by fostering public trust and ensuring that the interim government has the necessary resources for economic stabilization and reform implementation. This phased approach, informed by successful democratization models, recognizes the need for both internal and external incentives to sustain momentum and provide economic relief, easing the transition's challenges.

10.5 Conclusion

The proposed roadmap for Iran’s peaceful democratic transition offers a comprehensive framework addressing both Iran's internal complexities and the strategic interests of international stakeholders. By emphasizing inclusive participation, reconciliation, and the rule of law, this plan aims to foster a collaborative and sustainable shift in governance. The roadmap integrates a diverse coalition, including political factions, civil society, business elites, and key military entities such as the Iranian Army (Artesh) and the IRGC (Sepah), reducing resistance and ensuring a stable transition.

For Iran, this transition represents a historic opportunity to establish a government that respects human rights, fosters economic growth, and aligns with the aspirations of its people. By building trust and stability, the proposed democratic constitution addresses longstanding grievances and promotes a governance model rooted in equity, accountability, and transparency, reflecting the lessons learned from successful transitions worldwide.

From a global perspective, a stable, democratic Iran would contribute to regional and international security, reduce risks associated with nuclear proliferation, and support economic integration. Active international support—including phased economic aid, diplomatic recognition, and structured sanctions relief—can further solidify Iran’s transition and enhance the potential for a cooperative Middle East.

Recent events—such as the partial neutralization of Iranian proxies and increasing public criticism of the regime in online forums—suggest a transitional juncture. While a weakened proxy network may reduce Iran’s leverage abroad, it can also incentivize segments of the

ruling elite to seek a diplomatic resolution to sanctions and economic pressures. Combined with new voices within Iran calling for U.S. engagement post-2025, these factors could create an environment more receptive to the roadmap's proposals. However, the success of any transition still hinges on meaningful domestic negotiations that address entrenched power structures and incorporate genuine public participation, ensuring that future governance aligns with the evolving aspirations of the Iranian people

In summary, this roadmap envisions not only a democratic Iran but also a foundation for a more secure, prosperous, and integrated regional landscape. The proposed plan advances a vision that serves both Iran's aspirations and the broader interests of the global community, highlighting Iran's role as a stabilizing force within the Middle East.

Declaration of generative AI and AI-assisted technologies in the writing process

During the preparation of this work, the author used OpenAI's ChatGPT, in order to enhance the clarity and cohesion of the manuscript. The tool assisted in translation, refining language, and improving the overall readability and presentation of the content. After using this tool/service, the author reviewed and edited the content as needed and takes full responsibility for the content of the published article.

Bibliography

Acemoglu, Daron, and James A Robinson. 2013. *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. Crown Currency.

ACRP. 2024. "A Fragile but Enduring Truce in Yemen ." https://arabcenterdc.org/resource/a-fragile-but-enduring-truce-in-yemen/?utm_source=chatgpt.com.

Adler, Glenn, and Eddie Webster. 1995. "Challenging Transition Theory: The Labor Movement, Radical Reform, and Transition to Democracy in South Africa." *Politics & Society* 23 (1): 75–106.

Alamdari, Kazem. 2005. "The Power Structure of the Islamic Republic of Iran: Transition from Populism to Clientelism, and Militarization of the Government." *Third World Quarterly* 26 (8): 1285–1301.

Al-Jubori, Sabah Muhammed Saleh. 2017. "' The Role of External Factor in the Democratic Transformation Process (The Arab Spring Countries as a Model) '." *Tikrit Journal For Political Science* 3 (11). Tikrit University: 262–92.

Andreas, S. 2002. "Elections without Democracy: The Menu of Manipulation." *Journal of Democracy* 13 (2): 46.

Ansari, AM. 2019. *Iran, Islam and Democracy: The Politics of Managing Change*. Gingko Library.

- Åslund, A. 2002. *Building Capitalism: The Transformation of the Former Soviet Bloc*. Cambridge University Press.
- Bayat, A. 2013. *Life as Politics: How Ordinary People Change the Middle East*. Stanford University Press.
- Bielasiak, Jack. 2010. "The Paradox of Solidarity's Legacy: Contested Values in Poland's Transitional Politics." *Nationalities Papers* 38 (1). Cambridge University Press: 41–58.
- Boyte, HC. 2004. *Everyday Politics: Reconnecting Citizens and Public Life*. University of Pennsylvania Press.
- Buchta, W. 2000. *Who Rules Iran?* Washington Inst. for Near East Policy & Konrad Adenauer Stiftung.
- Byman, Daniel, Seth G. Jones, and Alexander Palmer. 2024. "Escalating to War between Israel, Hezbollah, and Iran."
- Chaney, Eric. 2012. "Democratic Change in the Arab World, Past and Present." *Brookings Papers on Economic Activity* 2012 (1). Johns Hopkins University Press: 363–414.
- Chehabi, H.E. 1991. "Religion and Politics in Iran: How Theocratic Is the Islamic Republic?" *Daedalus*, 69–91.
- Chehabi, HE, and JJ Linz. 1998. *Sultanistic Regimes*. JHU Press.
- Dabiri, Arastoo. 2023. "'Woman, Life, Freedom': A Movement in Progress in Iran." *Dignity: A Journal of Analysis of Exploitation and Violence* 8 (1). University of Rhode Island: 5.

- Dawisha, A. 2013. *Iraq: A Political History*. Princeton University Press.
- Diamond, L. 1999. *Developing Democracy: Toward Consolidation*. Johns Hopkins University Press.
- . 2015. *In Search of Democracy*. In *In Search of Democracy*. Routledge.
- Diamond, L, and MF Plattner. 2014. *Democratization and Authoritarianism in the Arab World*. JHU Press.
- Garretón, Manuel Antonio. 1999. “Chile 1997–1998: The Revenge of Incomplete Democratization.” *International Affairs* 75 (2). Oxford Academic: 259–67.
- Gheissari, A, and SVR Nasr. 2009. *Democracy in Iran: History and the Quest for Liberty*. Oxford University Press.
- Ghobadzadeh, N. 2014. *Religious Secularity: A Theological Challenge to the Islamic State*. Oxford University Press.
- Ghorashi, H. 2003. *Ways to Survive, Battles to Win: Iranian Women Exiles in the Netherlands and United States*. Nova Publishers.
- Ginsburg, Tom, Zachary Elkins, and Justin Blount. 2009. “Does the Process of Constitution-Making Matter?” *Annual Review of Law and Social Science* 5 (1): 201–23.
- Hafezi, Parisa. 2025. “Iran Is Willing to Give Trump Diplomacy ‘Another Chance’, Senior Iranian Official Says | Reuters.” *Reuters Press*. https://www.reuters.com/world/middle-east/iran-is-willing-give-trump-diplomacy-another-chance-senior-iranian-official-says-2025-02-05/?utm_source=chatgpt.com.

Hakimzadeh, S. 2006. "Iran: A Vast Diaspora Abroad and Millions of Refugees at Home."

Migration Information Source 4 (1).

Hamber, B. 2009. *Transforming Societies after Political Violence: Truth, Reconciliation, and*

Mental Health. Springer.

Higley, J, and MG Burton. 1989. "The Elite Variable in Democratic Transitions and

Breakdowns." *American Sociological Review*, 17–32.

Horowitz, D.L. 1985. *Ethnic Groups in Conflict*. University of California Press.

Huntington, S. P. 1991. *The Third Wave. Classes and Elites in Democracy and*

Democratization. Norman: University of Oklahoma Press.

Hussain, Ejaz. 2021. "The Belt and Road Initiative and the Middle Corridor:

Complementarity or Competition?" *Insight Turkey* 23 (3). SETA Foundation: 233–50.

IRBC. 2015. "Iran: Government Surveillance Capacity and Control, Including Media

Censorship and Surveillance of Individual Internet Activity."

<https://webarchive.archive.unhcr.org/20230525134341/https://www.refworld.org/docid/550fdcc34.html>.

Izadi, D, and S Dryden. 2024. "Woman/Life/Freedom: The Social Semiotics behind the 2022

Iranian Protest Movement." *Discourse, Context & Media* 60.

Kadivar, MA. 2021. *Popular Politics and the Path to Durable Democracy*. Princeton

University Press.

- Keshavarzian, A. 2007. *Bazaar and State in Iran: The Politics of the Tehran Marketplace*. Cambridge University Press.
- Khatam, Azam. 2023. "Mahsa Amini's Killing, State Violence, and Moral Policing in Iran." *Human Geography* 16 (3). SAGE Publications Inc.: 299–306.
- Khosravi, S. 2017. *After Deportation: Ethnographic Perspectives*. Springer.
- Kibble, Steve, Paul Goodison, and Balefi Tsie. 1995. "The Uneasy Triangle - South Africa, Southern Africa and Europe in the Post-Apartheid Era." *International Relations* 12 (4). Sage Publications Sage CA: Thousand Oaks, CA: 41–61.
- Kinowska-Mazaraki, Zofia. 2021. "The Polish Paradox: From a Fight for Democracy to the Political Radicalization and Social Exclusion." *Social Sciences Journal* 10 (3). Multidisciplinary Digital Publishing Institute.
- Krasner, S. 1999. *Sovereignty: Organized Hypocrisy*. Princeton University Press.
- Levitsky, S, and MV Murillo. 2005. *Argentine Democracy: The Politics of Institutional Weakness*. Penn State Press.
- [https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=uvxGrSeK9b0C&oi=fnd&pg=PP9&dq=Levitsky,+S.,+%26+Murillo,+M.+V.+\(2005\).+Argentine+democracy:+The+politics+of+institutional+weakness.+Penn+State+University+Press.&ots=X02B9NYwz0&sig=wI-UG_zjLe3SVf54VApRHrkyOIA](https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=uvxGrSeK9b0C&oi=fnd&pg=PP9&dq=Levitsky,+S.,+%26+Murillo,+M.+V.+(2005).+Argentine+democracy:+The+politics+of+institutional+weakness.+Penn+State+University+Press.&ots=X02B9NYwz0&sig=wI-UG_zjLe3SVf54VApRHrkyOIA).
- Levitsky, Steven, and Lucan A Way. 2010. *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes after the Cold War*. Cambridge University Press.

- Lopes, Ana Maria D´Ávila, and Isabelle Maria Campos Vasconcelos Chehab. 2015. "AN ANALYSIS ABOUT THE TRANSITION FROM THE MILITARY DICTATORSHIP TO DEMOCRACY IN CHILE." *Revista de Teorias Da Democracia e Direitos Políticos* 1 (1). Conselho Nacional de Pesquisa e Pos-Graduacao em Direito - CONPEDI: 82–105.
- Mahmood, S. 2024. "Israel's Three-Front Conflict with Iran, Gaza, and Lebanon: A Political Analysis." *International Policy Digest*.
- Naficy, H. 1993. *The Making of Exile Cultures: Iranian Television in Los Angeles*. Routledge.
- . 2012. *A Social History of Iranian Cinema, Volume 4. A Social History of Iranian Cinema, Volume 4*. Duke University Press.
- Navia, Patricio. 2010. "Living in Actually Existing Democracies: Democracy to the Extent Possible in Chile." *Latin American Research Review* 45 (4). Latin American Studies Association: 298–328.
- NCSL. 2024. "Initiative and Referendum Processes." https://www.ncsl.org/elections-and-campaigns/initiative-and-referendum-processes?utm_source=chatgpt.com.
- Norris, P. 2011. *Democratic Deficit: Critical Citizens Revisited*. Cambridge University Press.
- O'Donnell, G, PC Schmitter, and L Whitehead. 1986. *Transitions from Authoritarian Rule: Comparative Perspectives*. JHU Press.
- Parsa, M. 2016. *Democracy in Iran: Why It Failed and How It Might Succeed*. Harvard University Press.

- Petrova, Tsveta. 2012. "How Poland Promotes Democracy." *Journal of Democracy* 23 (2). Johns Hopkins University Press: 133–47.
- Putnam, RD. 1994. "Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy."
- Putnam, R.D. 2000. *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Books.Google.Com. Simon Schuster.
- Qvortrup, Matt, and Leah Trueblood. 2023. "The Case for Supermajority Requirements in Referendums." *International Journal of Constitutional Law* 21 (1). Oxford Academic: 187–204. doi:10.1093/ICON/MOAD013.
- Rahimi, B. 2011. "The Agonistic Social Media: Cyberspace in the Formation of Dissent and Consolidation of State Power in Postelection Iran." *The Communication Reveiw* 14 (3): 158–78.
- Rodrik, D. 2000. "Institutions for High-Quality Growth: What They Are and How to Acquire Them." *Studies in Comparative International Development* 35 (3). Transaction Periodicals Consortium: 3–31.
- Rose-Ackerman, S. 2007. *International Handbook on the Economics of Corruption*. Edward Elgar Publishing.
- Saeidi, Ali A. 2004. "The Accountability of Para-Governmental Organizations (Bonyads): The Case of Iranian Foundations." *Iranian Studies* 37 (3). Cambridge University Press (CUP): 479–98.
- Sagan, Scott. 2011. "„Why Do States Build Nuclear Weapons?"" *Security Studies*, 222–29.

Saltzer, J. H., D. P. Reed, and D. D. Clark. 1984. "End-to-End Arguments in System Design."

ACM Transactions on Computer Systems 2 (4): 277-

288.

Saraswat, Deepika. 2024. "Hamas–Israel War and the Evolution of Iran’s ‘Resistance

Geopolitics.’” *Strategic Analysis* 48 (1). Routledge: 60–65.

Saunders, Christopher. 2004. "Perspectives on the Transition from Apartheid to Democracy

in South Africa.” *South African Historical Journal* 51. Routledge: 159–66.

Shahin, Y. 1999. "Marketing the American Creed Abroad: Diasporas in the US and Thier

Homelands.” *Cir.Nii.Ac.Jp*.

Shaterabadi, Mohammad, Mehdi Ahmadi Jirdehi, and Nima Amiri. 2022. "Impact of Fuel

Price Increasing Policies on Fuel Smuggling and Acceptance of Green Cars: A Case

Study of Iran.” *The Journal of Engineering* 2022 (12). John Wiley & Sons, Ltd: 1239–48.

Silver, Laura, Moira Fagan, Christine Haung, and Laura Clancy. 2024. "Electoral Reform and

Direct Democracy.” [https://www.pewresearch.org/global/2024/03/13/electoral-](https://www.pewresearch.org/global/2024/03/13/electoral-reform-and-direct-democracy/?utm_source=chatgpt.com)

[reform-and-direct-democracy/?utm_source=chatgpt.com](https://www.pewresearch.org/global/2024/03/13/electoral-reform-and-direct-democracy/?utm_source=chatgpt.com).

Skaar, E, J García-Godos, and C Collins. 2016. *Transitional Justice in Latin America: The*

Uneven Road from Impunity towards Accountability. Routledge.

Sparks, A. 1994. *Tomorrow Is Another Country: The inside Story of South Africa’s Negotiated*

Revolution. Sandton.

- Takeyh, R. 2009. *Guardians of the Revolution: Iran and the World in the Age of the Ayatollahs*. Oxford University Press.
- Toit, Fanie du. 2017. "A Broken Promise? Evaluating South Africa's Reconciliation Process Twenty Years on." *International Political Science Review* 38 (2). SAGE PublicationsSage UK: London, England: 169–84.
- Tufekci, Z. 2017. *Twitter and Tear Gas: The Power and Fragility of Networked Protest*. Yale University Press.
- UK Electoral Commission. 2024. "Maintaining the Integrity and Security of the Election | Electoral Commission." *UK Electoral Commission*.
https://www.electoralcommission.org.uk/guidance-returning-officers-administering-local-government-elections-england/planning-election/maintaining-integrity-and-security-election?utm_source=chatgpt.com.
- Wright, TC. 2007. *State Terrorism in Latin America: Chile, Argentina, and International Human Rights*. Rowman & Littlefield.
[https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=ztjV7GVNeiAC&oi=fnd&pg=PR5&dq="+Chilean+exiles+and+the+international+struggle+for+human+rights.+Latin+American+Perspectives,+25\(4\),+20-38.&ots=7iV2gUn2Ix&sig=ecWcRjsk96P_gMVrcMrb4bRiZmw](https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=ztjV7GVNeiAC&oi=fnd&pg=PR5&dq=).
- Wyk, Jo Ansie van. 2019. "From Apartheid to Ubuntu: Transition, Transaction and Transformation in South Africa's Post-Apartheid Foreign Ministry." *South African Journal of International Affairs* 26 (3). Routledge: 413–34.

Zgurić, Borna. 2012. "Challenges for Democracy in Countries Affected by the 'Arab Spring.'"

Islam and Christian–Muslim Relations 23 (4). Routledge: 417–34.

Appendix A - The Proposed New Democratic Constitution of Iran

Chapter 1 - General Principles

Article 1

Iran shall be a democratic and secular republic, with the monarchy retained as a symbolic and ceremonial institution.

Article 2

The law is the supreme authority in the nation, binding in all cases. No individual, group, institution, race, ethnicity, party, religion, belief system, ideology, organization, role, or position is above the law.

Article 3

Regardless of internal or external circumstances, no official is permitted to issue orders that violate the law. Those who violate this principle shall be subject to legal penalties.

Article 4

No individual, group, institution, or organization is permitted to obey, enforce, or collaborate with any unlawful directive under any circumstances. Violators of this principle shall face penalties as per the law.

Article 5

The government of Iran, based on democracy and the will of its citizens, is committed to the following principles of governance:

1. Utilizing and advancing the latest scientific, technological, and human expertise.
2. Prohibiting any permanent or lifelong high-ranking position. All high-level officials, whether in political, military, or judiciary roles, are to be chosen by direct public election or by elected representatives for defined, limited terms.
3. Ensuring all officials are accountable for their actions and decisions.
4. Completely excluding religious, ideological, and sectarian interference in legislative, judicial, administrative, and military affairs.
5. Promoting justice, political and economic independence, social equality, and national solidarity.
6. Creating conditions for free expression and the development of diverse political, social, religious, and non-religious views within society, as regulated by laws passed by the Parliament.

Article 6

All branches of government in Iran are obligated to use their resources to achieve the goals set forth in the Constitution, focusing on:

1. Raising public awareness across all fields through media, digital platforms, and other channels.
2. Providing free education and physical training for all citizens and facilitating access to higher education.
3. Supporting research and innovation across scientific, technical, and cultural domains by establishing research centers and providing financial and logistical support to researchers.
4. Eradicating all forms of tyranny, authoritarianism, monopolization, and colonialism.
5. Adopting sound economic policies that serve the interests of all social classes.
6. Enabling public participation in political, economic, social, and cultural decision-making, providing access to relevant data and statistics in accordance with laws passed by the Parliament.
7. Guaranteeing individual, political, social, and cultural freedoms within the limits of the law.
8. Eliminating all forms of discrimination, including gender, racial, ethnic, and religious discrimination, at all levels of society.
9. Establishing an efficient and transparent administrative system, reducing unnecessary structures.
10. Ensuring all citizens are equal under the law.

11. Strengthening national defense capabilities to protect Iran's independence, freedom, territorial integrity, and democratic secular governance.
12. Ensuring the country's administration remains in the hands of elected officials.
Under no circumstances may the armed forces assume control of the country's administration, even temporarily.
13. Formulating foreign policy based on political and economic principles that safeguard Iran's national interests, independence, and security.
14. Ensuring that all branches of government, including executive, legislative, judicial, and military bodies, consistently uphold the law and merit-based governance in all matters.

Article 7

All civil, criminal, financial, economic, administrative, cultural, military, and political laws shall only be proposed and ratified by the People's Assembly ("Parliament"). The following conditions apply to the legislative process:

1. The Parliament may delegate specific legislative tasks to selected committees, but final approval must be granted by the Parliament's representatives.
2. No government body or official can nullify, suspend, or disregard a ratified law for any reason.
3. Laws can only be repealed or amended by majority approval in the Parliament or through a public referendum.

Article 8

In Iran, the administration of the country shall be based on public voting through elections, whether for the President, Parliament members, Senate members, local councils, or referendums as specified in other constitutional articles.

Article 9

The Parliament, Senate, and local councils (such as provincial, district, city, and village councils) are fundamental to national decision-making and governance. Their formation, powers, and responsibilities are defined by the Constitution and derived laws.

Article 10

The election of the President and members of the Parliament shall be conducted through direct public vote, with oversight from political party representatives and legal candidate representatives. The Constitution and derivative laws define the details of this process.

Article 11

In Iran, freedom, independence, unity, and territorial integrity are indivisible and are the responsibility of all government bodies and citizens to protect. No individual, group, party, or authority may compromise Iran's political, cultural, economic, or military independence and territorial integrity under the guise of freedom. Conversely, no authority may restrict citizens' freedoms under the pretext of safeguarding independence, security, or territorial integrity.

Article 12

Iran shall not have an official religion or creed. All citizens, regardless of religion, creed, or belief, are fully respected and may practice their religious or secular activities as long as they comply with national laws.

Article 13

Political, individual, social, and ideological freedoms for all citizens in Iran are guaranteed, as long as they align with the principles of secular democracy and do not infringe upon others' fundamental rights. Legislators must always observe this principle when creating laws and regulations.

Article 14

All forms of religious, ideological, or sectarian interference in political, administrative, economic, or military matters, contrary to what is established in the Constitution, are strictly prohibited.

Article 15

Iran adheres to the principle of separation of powers, with the legislative, executive, and judicial branches operating independently. Their roles and responsibilities are as follows:

1. The legislative branch is led by the people's elected representatives in the Parliament and their elected leader.
2. The executive branch is led by the President, chosen by public election, and Cabinet.

3. The judiciary is led by a Chief Justice, elected by the Senate.

Article 16

To ensure government transparency, all governmental institutions and agencies, except in cases specifically defined by law, must periodically publish comprehensive reports on their activities, budgets, financial sources and expenditures, key decisions, and public projects.

These reports must be accessible to the public in clear and understandable language. Any lack of transparency in these matters shall result in legal consequences.

Chapter 2 - Language, Script, Calendar, Flag, and Monarchical Institution

Article 17

The official language and script of Iran is Persian (Farsi). All official documents, correspondence, records, and educational materials must be in this language and script. However, the use of regional and ethnic languages in media and literature, and their instruction in schools and universities alongside Persian, is permitted.

Article 18

The government is required to establish and support language academies for various local languages within Iran. Details of this Article will be determined by law.

Article 19

Since English is the global language of science, it shall be taught in all subjects and fields from the beginning of elementary school.

Article 20

The official calendar of the country shall be determined by a national referendum.

Article 21

The official flag of Iran consists of three horizontal bands in green (top), white (middle), and red (bottom), with the emblem of the Lion and Sun centered on the white section.

Article 22

In recognition of over 2,500 years of monarchy in Iran and the role of Reza Shah the Great, the first monarch of the Pahlavi dynasty, in modernizing and shaping contemporary Iran, the Pahlavi monarchy shall be preserved as a purely ceremonial institution, entirely apolitical and outside the structure of government power.

Article 23

The monarchy, represented by the King or Queen, shall serve as a symbol of national unity and the historical heritage of the country. The King or Queen's duties and powers are strictly ceremonial, including attendance at state ceremonies to embody national unity and, in certain cases specified by law, signing official documents.

Article 24

The monarchy, including the King or Queen and other members, is prohibited from interfering in domestic or foreign policy, engaging in political collaboration—public or private—with any political parties or figures, or making political statements in favor or against any party or political figure in the country. Additionally, they may not influence executive, judicial, or legislative decisions in any way.

Article 25

The structure of the monarchy and the full roster of its members and hierarchy must be registered with the Ministry of Interior to be officially recognized. Any changes in structure

or membership must be reported and recorded with the Ministry of Interior within a maximum of one year. Details of this Article shall be determined by law.

Article 26

The monarchy, including the King or Queen and all royal family members, are required to fully disclose their annual domestic and foreign assets and income to the current government and pay taxes in accordance with the law.

Article 27

The Constitution does not recognize any legal or extralegal privileges for the monarchy, the King or Queen, or other royal family members. The King or Queen and other royal family members are fully equal to other citizens before the law.

Article 28

The King or Queen and other royal family members may not run in any elections as long as they hold an official position within the monarchy. They may only stand for election after permanently, irrevocably, and formally renouncing their title and position within the monarchy, which must be officially registered with the Ministry of Interior. Details of this article will be determined by law.

Article 29

The King or Queen shall perform the duties mentioned in this article under special conditions determined by law:

1. Symbolic Representation of the Nation: The King or Queen shall serve as a symbol of national unity, cultural heritage, and traditions, representing the state in national and cultural ceremonies.
2. Honorary Functions: The King or Queen may grant honorary titles, medals, and decorations to individuals or organizations that have contributed to society, culture, or humanitarian efforts, after completing the necessary procedures in accordance with relevant laws.
3. Presidency Over National Ceremonial Events: The King or Queen shall preside over or participate in national and cultural ceremonies, including national celebrations, state anniversaries, and official memorial services.
4. Diplomatic Engagements: The King or Queen may, with the government's knowledge, receive and host foreign dignitaries, including heads of state, ambassadors, and international representatives, in accordance with diplomatic customs and national traditions.
5. Opening of Legislative Sessions: The King or Queen may ceremonially open sessions of the National Parliament and deliver a symbolic speech emphasizing national unity and stability, without holding any legislative or executive authority.
6. Charitable and Social Engagement: The King or Queen may act as a patron of charitable organizations, cultural institutions, and humanitarian initiatives, supporting social welfare and national heritage.

7. **Public and Commemorative Duties:** The King or Queen may participate in public events such as the naming of ships, bridges, and public buildings, as well as military parades and national commemorations, holding an honorary presidency over such events.
8. **Symbolic Royal Declarations:** The King or Queen may issue symbolic statements on cultural matters, national unity, and moral values. These declarations shall have no legal or political effect.
9. **Participation in Historical, Traditional, and Cultural Ceremonies:** The King or Queen shall be responsible for preserving and maintaining national traditions, cultural customs, and historical practices, in accordance with the Constitution, and may participate as an honorary leader in such ceremonies that reflect the nation's historical and cultural identity.
10. **Symbolic Signing of Royal Pardons:** The King or Queen may ceremonially sign pardon decrees for prisoners who have undergone the necessary legal and judicial procedures. This act shall be purely symbolic, with the final decision being made by the relevant authorities in accordance with the law.

Chapter 3 – Citizens' Rights

Article 30

All citizens of Iran are born free, endowed with reason and conscience, and equal in dignity and rights. Every citizen is obligated to treat others fairly and respectfully.

Article 31

The legal age of adulthood in Iran is 18 years. Any person under 18 years old is considered a minor under the law.

Article 32

All citizens of Iran, regardless of gender, sexual orientation, ethnicity, race, color, language, culture, religion, sect, wealth, occupation, social status, birthplace, residence, beliefs, or position, are equal before the law and entitled to all rights and freedoms established by law without discrimination.

Article 33

Every Iranian has the right to be legally recognized as a person everywhere before the law.

Article 34

No one shall be subjected to arbitrary or unlawful interference in their personal, family, home, or private communications.

Article 35

Every individual and group in Iran—whether a person, party, ethnic group, religious sect, or otherwise—has the right to live, work, and act freely and be fully protected by the law, provided their actions do not infringe upon the freedom, fundamental rights, and lawful interests of others as defined by current national laws.

Article 36

Everyone has the right to choose an occupation freely, as long as it does not contravene the law or infringe on others' rights.

Article 37

Every Iranian has the right to freedom of movement and residence anywhere within the borders of Iran, as well as the right to leave or return to the country at any time, except under a lawful court order.

Article 38

Marriage in Iran is for consenting adults only and exclusively between two individuals. Polygamy and child marriage are prohibited. Violators of this article shall be punished according to the law.

Article 39

Marriage can only occur with the full and free consent of two adults who wish to marry. Either spouse may dissolve the marriage under conditions specified by law.

Article 40

Adults have the unrestricted right to marry and start a family, regardless of gender, sexual orientation, nationality, ethnicity, race, or religion. Both spouses are entitled to equal rights at the time of marriage, during the marital relationship, in the event of divorce, and post-divorce. Details of this article will be established by law.

Article 41

Every adult Iranian has the right to vote. Every adult Iranian also has the right to participate and vote in any election for which they are legally eligible. No law can revoke the rights specified in this article, nor may any individual, group, or authority obstruct the participation of eligible voters in legal elections.

Article 42

A person's dignity, property, rights, and occupation are protected against interference, except by a lawful court order and only in cases permitted by law. Court orders on these matters must be case-specific, based on legal standards, and accompanied by a full explanation of the cited evidence.

Article 43

Private ownership acquired through lawful means is recognized and respected. Individuals may own property alone or jointly with others. Regulations regarding ownership shall be specified by law.

Article 44

No individual or group shall be arbitrarily deprived of their property rights, except by lawful court order and only on the basis of law.

Article 45

Individuals and institutions as creators are entitled to ownership and protection of the material and intellectual interests resulting from their scientific, literary, or artistic creations. Details of this article shall be specified by law.

Article 46

The life of individuals is protected from violation. No law may authorize the death penalty. Capital punishment is prohibited in Iran.

Article 47

Inquisition into personal beliefs is prohibited, and no one shall be subject to discrimination, harm, or penalty solely for their beliefs. Criticism of all ideas and beliefs is permitted.

Article 48

Every person has the right to defend themselves or others if faced with an immediate and serious threat to life or health. A justified, proportionate response to such a threat shall not lead to criminal prosecution. The definition of “proportionate and necessary defense” and its limits shall be set by law to prevent misuse of this right.

Article 49

Intercepting, withholding, seizing, accessing, or disclosing any form of personal communication—including letters, emails, voice or video communications—is strictly prohibited. This also includes intercepting or disrupting internet, satellite, phone, video, telegraph, or telex transmissions, as well as engaging in censorship, surveillance, eavesdropping, or any other forms of privacy infringement, except as explicitly authorized by law and a specific court order. Such court orders must be narrowly tailored to the individual case, legally justified, and fully documented. Any violation of this article will result in penalties as prescribed by law.

Article 50

Political, religious, ideological, professional, and other associations are free to operate, provided they do not violate the principles of the Constitution, current national laws, or the secular democratic principles of the state.

Article 51

Citizens are free to join any political, religious, ideological, or professional association of their choosing. No individual shall be forced to join any association, nor may anyone be barred from joining except by lawful court order.

Article 52

Peaceful assemblies and marches without weapons are permitted, and no permit is required. The government and police are required to ensure the security of peaceful, unarmed gatherings and marches.

Article 53

The government must use public revenue and the national budget to:

1. Create employment opportunities and equal conditions for all to obtain various jobs needed by society.
2. Set a minimum wage annually based on economic conditions and supplement the income of full-time workers who earn below this minimum.
3. Ensure pension payments to all eligible retirees.
4. Establish care centers for vulnerable elderly people, ensuring dignified living conditions and adequate care.
5. Ensure the welfare of all children born within or outside of marriage in Iran.

Article 54

Health and medical care are the right of every Iranian. The government must provide basic health and medical services for all Iranians from birth to death. Details of this article will be specified by law.

Article 55

Education is the right of every Iranian. The government is required to provide educational resources for all citizens without age restrictions, free through high school for all, and subsidized with low-interest loans for higher education based on merit.

Article 56

Primary education, covering six years, is strictly mandatory for all citizens. Violators of this article shall be punished according to the law.

Article 57

The planning, management, and oversight of children's education at all levels is solely the responsibility of the Ministry of Education. No person, group, institution, or organization may conduct educational activities for children without direct and ongoing authorization and supervision from the Ministry of Education. Violators of this article shall be punished according to the law.

Article 58

The planning, management, and oversight of adult education is the responsibility of the Ministry of Science, Research, and Technology. Details of article will be determined by law.

Article 59

The right to suitable housing is guaranteed for every individual and family in Iran. The government is required to provide conditions for homeownership for individuals and families. Details of article will be specified by law.

Article 60

No one may be exiled from their place of residence, banned from residing in their chosen location, or forced to reside elsewhere, except by lawful court order and on the basis of law.

Article 61

Seeking justice is the right of every individual, and all citizens have access to lawful courts. No one shall be prevented from attending a court they are legally entitled to.

Article 62

The presumption of innocence is a fundamental right; no one shall be considered guilty under the law unless proven so with sufficient evidence in a lawful court.

Article 63

No one shall be arrested or detained except under the conditions and procedures prescribed by law. If detained, the charges and reasons must be promptly communicated to the accused, and preliminary case documents must be sent to the competent judicial authorities within 24 hours to initiate trial procedures. Violators of article shall be punished according to the law.

Article 64

Anyone detained as a suspect has the right to remain silent and decline to answer any questions or provide statements regarding their charges. No judicial or executive authority may compel the suspect to respond.

Article 65

Any detainee has the right to immediate confidential communication with their attorney after arrest, within 24 hours at most. If the detainee lacks financial means for legal representation, the government must provide a free attorney. Violators of shall be punished according to the law.

Article 66

Temporary detention is permissible for serious crimes to prevent flight, harm to others, or evidence tampering. Orders for temporary detention must be issued solely by competent judicial authorities in accordance with the law and should not exceed the time limit set for initial investigations. Detainees' fundamental rights, including confidential attorney access, must be fully respected during detention. Violators of article shall be punished according to the law.

Article 67

In all courts, parties have the right to select an attorney. If a party cannot afford legal representation, the government must provide an appropriate attorney. Violators of article shall be punished according to the law.

Article 68

Penalties and their enforcement may only be carried out through lawful judicial courts in accordance with the law.

Article 69

Physical or psychological torture for extracting confessions or information is prohibited. Forced testimony, confession, or oath is invalid. Violators of article shall be punished according to the law.

Article 70

Disrespecting or humiliating an individual who is detained, imprisoned, or exiled is prohibited, except in specific cases and under direct legal mandate. Violators are subject to punishment.

Article 71

No one may use their rights to harm others or infringe on public interests.

Article 72

Every individual may acquire Iranian citizenship from either Iranian parent. Citizenship gained under article is lifelong and irrevocable, and neither the government nor any court may revoke it.

Article 73

Foreign nationals may apply for Iranian citizenship under current laws. Revocation of citizenship is permitted only under exceptional circumstances where an individual's presence endangers national security or public interest, based on a lawful court decision. Details of article will be specified by law.

Article 74

Any Iranian may voluntarily apply to renounce their citizenship by submitting a written request, subject to a government review process defined by law. The government must provide a decision within five years, detailing the reasoning. Details of article will be specified by law.

Article 75

If an Iranian's citizenship is lawfully revoked, they shall permanently lose the right to reacquire Iranian citizenship under any conditions.

Chapter 4 - Economy and Financial Affairs

Article 76

To ensure economic independence, eliminate poverty and deprivation, and meet the needs of citizens with dignity, Iran's economy shall be built on the following principles:

1. Empowering citizens through various means to ensure they can provide for a dignified life and their essential needs.
2. Ensuring opportunities for employment for all, aiming to achieve full employment and equitable access.
3. Structuring the national economy to enable each person, in addition to professional efforts, to have time and capacity for personal, spiritual, political, and social growth, active participation in national leadership, and skill and innovation development.
4. Respecting freedom in career choice, prohibiting forced labor, and preventing exploitation.
5. Avoiding waste, upholding meritocracy across all economic dimensions, including consumption, investment, production, distribution, and services.
6. Utilizing scientific advancements and training skilled individuals as needed to develop and progress the national economy.
7. Preventing foreign economic dominance over the national economy.

8. Providing financial, scientific, research, and infrastructural support to domestic producers and industrialists.

Article 77

Iran's economic system is based on two sectors: public and private, under systematic and sound planning.

1. **Public Sector:** The government's primary role is investing in infrastructure and national projects for public benefit. The government must also enable the private sector's active participation in national projects.
2. **Private Sector:** The private sector may operate in all economic fields within legal regulations. The law will define the scope and conditions of each sector.

Article 78

The government is obligated to design and implement policies that facilitate and encourage domestic production, technology, and industrial growth. These policies must include measures to secure necessary funding for technological and industrial development, promote a culture of entrepreneurship, improve market access, support research and development, and enhance skills across mentioned sectors. Additionally, the government shall foster a business environment that strengthens the national industry's competitiveness in global markets. Details of article will be determined by law.

Article 79

Any organized activity aimed at unlawful exploitation, violating citizens' rights, or harming public security and interests shall be considered organized crime and is strictly prohibited.

The law will specify details of this Article 1.

Article 80

Monopolies and preferential privileges of any form are considered criminal offenses and are prohibited. The government must prevent the formation of monopolies in all sectors through continuous and systematic oversight of government, markets, and industry, active policy-making in monetary, financial, economic, and political spheres, and by proposing preventive legislation to Parliament. Additionally, it must ensure the effective enforcement of these laws and policies, referring offenders to court. Details of article will be specified by law.

Article 81

Public assets and natural resources, including uncultivated lands, mines, underground or seabed resources, seas, lakes, rivers, and other public waters, mountains, valleys, forests, reed beds, natural groves, common pastures, inheritance without heirs, unclaimed properties, and public assets reclaimed from usurpers belong to the people and are managed by the government and relevant ministries. The law will outline the terms of usage for each. This law shall be enforced by the government and supervised by the Parliament's National Audit Council.

Article 82

All forms of State-sponsored insurance— including but not limited to health, life, social, property, agricultural, and employment insurance— shall be recognized as essential services aimed at ensuring social welfare, economic security, and protection against risk. State-sponsored Insurance shall operate on a non-profit basis, with all funds and revenues to be used exclusively for fulfilling policyholder obligations, maintaining financial sustainability, and improving service delivery. Insurance services may be provided by private entities for profit, within the framework of national law and under the supervision and regulation of the government, provided they fully adhere to principles of transparency, accountability, and fairness. The government shall ensure equitable access to insurance for all citizens and prevent monopolistic practices or exploitation in the insurance sector.

Article 83

Every person owns the legitimate results of their work, and no one can deprive another person of their right to work under the claim of personal ownership.

Article 84

In the utilization of natural resources, the allocation of national revenues across provinces, and the distribution of economic activities among regions, there shall be no discrimination. Every area shall have access to necessary capital and resources based on its population, needs, and potential for growth.

Article 85

The government is obligated to seize assets obtained through illegal means, such as embezzlement, bribery, theft, misuse of state resources, public funds, or endowments, abuse in government contracts or land transactions, and other unlawful activities, returning them to their rightful owners or, if unknown, transferring them to the National Treasury. This law shall be enforced by the government and overseen by the Parliament's National Audit Council.

Article 86

Protecting the environment is a public duty of all Iranian citizens. Any agricultural, industrial, economic, commercial, or other activity that causes environmental damage is prohibited and punishable by law.

Article 87

The "Environmental Protection and Natural Resources Organization" is responsible for environmental and natural resource protection. Any agricultural, industrial, commercial, or economic activity related to the environment requires permission from this organization, which must continuously monitor such activities to ensure compliance, revoke licenses in case of violations, and refer offenders to court.

Article 88

The head of the Environmental Protection and Natural Resources Organization is appointed by the President for a four-year term and presented to Parliament for a vote of confidence.

Parliament has the authority to question, impeach, and remove the head of this organization.

Article 89

No tax shall be imposed without legal justification. The government is responsible for collecting taxes and transferring them to the National Treasury. Taxes, exemptions, and reductions are defined by law.

Article 90

The national budget is prepared annually by the government in accordance with the law and submitted to Parliament for review and approval. Any changes to budget figures are also subject to legal procedures.

Article 91

All government revenue and receipts are centralized in the National Treasury, and all expenditures are made within legally approved budget limits.

Article 92

The National Audit Council operates under the direct oversight of Parliament. Its organization and administration in the capital and provincial centers are defined by law.

Article 93

The National Audit Council reviews or audits the accounts of ministries, institutions, state-owned companies, and other entities utilizing public funds to ensure no expenditure exceeds the approved budget and that funds are used correctly. The Court compiles and submits an annual budget report, along with its opinions, to Parliament. This report must be published on Parliament's official website for access by the media and the public.

Article 94

To promote sustainable development, optimize the use of natural resources, and expand national infrastructure, the National Development and Infrastructure Fund (referred to as the "Development Fund") shall be established. A seven-member Management Council, consisting of representatives appointed by the President, Minister of Finance, Head of the Planning and Budget Organization, Head of Central Bank, Head of Environmental Protection Organization, Parliament, and the Senate, will oversee the Development Fund. Fund assets shall be used exclusively for infrastructure projects, sustainable development, and meeting the long-term needs of future generations. Using Fund resources to cover current national expenses, even temporarily, is prohibited.

Article 95

In each fiscal year, at least one-fifth or twenty percent of the total revenue generated from the sale of any type of natural resources in the country, including oil, gas, minerals, and all natural resources on or below the surface, marine or underwater resources, etc., must be directly deposited into the Development Fund. The government is obligated to increase this

amount by one percent (1%) annually and, over fourteen (14) years, raise it to one-third, equivalent to thirty-four percent. Thereafter, this amount (34%) must be deposited into the Development Fund annually.

Article 96

An annual report on the Development Fund's activities shall be prepared by the Fund's Management Council and submitted to all seven appointing authorities. Additionally, an independent audit of the Fund's activities shall be conducted annually by the National Audit Council and submitted to the Parliament.

Article 97

The Central Bank of Iran is responsible for implementing monetary and exchange policies, printing and distributing the national currency, managing domestic and foreign reserves, and maintaining fair standards in the monetary, banking, and economic sectors. Additional duties, powers, and responsibilities shall be defined by law.

Article 98

The Senate appoints the head of the Central Bank of Iran for a four-year term, subject to a vote of confidence from Parliament. Both Senate and Parliament have the authority to question, impeach, and remove the Central Bank head.

Article 99

The Central Bank of Iran must only issue, print, or distribute the national currency based on reliable and valuable assets designated as backing, such as gold or other assets approved

by Parliament. Printing or issuing the national currency without full coordination with such assets is prohibited, and violators shall be punished under the law. The criteria for assets backing the currency and their valuation shall be outlined in a Central Bank regulation, which must be approved by Parliament to take effect.

Chapter 5 - The Sovereign Right of the People and Its

Derived Powers

Article 100

The governing powers in the Democratic Republic of Iran are the Legislative, Executive, and Judicial branches, all of which serve the people. These branches are independent from one another.

Article 101

The Legislative power is exercised through Parliament, composed of members elected by the people. Parliamentary decisions, following the processes outlined in subsequent articles, are submitted to the Executive and Judicial branches for implementation.

Article 102

The Executive power is exercised through the President and the ministers.

Article 103

The Judicial power is exercised through the courts of justice, which must be established by law and are responsible for resolving disputes, safeguarding public rights, and promoting and implementing justice.

Chapter 6 - The Legislative Branch

Section 1 - Parliament

Article 104

Parliament is composed of representatives (or members) elected directly by the people through secret ballot.

Article 105

Parliamentary terms last four years. Elections for each term must be held at least four months prior to the expiration of the current term to ensure the country is never without a functioning Parliament.

Article 106

Each member of Parliament is responsible to the entire nation and is entitled to express opinions on all domestic and foreign matters.

Article 107

Members of Parliament are fully free in expressing opinions and voting in the course of their parliamentary duties and cannot be questioned, prosecuted, or detained for statements made or votes cast during their terms.

Article 108

Parliamentary office cannot be transferred to another person. Parliament cannot delegate its legislative authority to any individual or committee.

Article 109

Parliament consists of 270 members, with the possibility of adding a maximum of 20 members every ten years based on population, political, and geographic factors. The law determines electoral boundaries and the number of representatives for each district based on population.

Article 110

Members of Parliament must be Iranian-born citizens of Iran, at least 35 years old, hold a minimum of a bachelor's degree from an accredited university, and have no criminal record. The Constitution imposes no other eligibility requirements for members of Parliament.

Article 111

Following elections, Parliament sessions become official with the presence of two-thirds of the members, and legislative proposals are approved according to internal rules, except in cases where a specific quorum is legally required. A two-thirds majority of those present is required to pass internal regulations.

Article 112

The election of the Speaker and the Parliamentary Presidium, the number of committees, their terms, and regulations regarding parliamentary discussions are determined by internal parliamentary rules.

Article 113

At the first session, members shall take the following oath and sign the oath document: “I, [full name], solemnly swear, in the presence of the people and this Parliament, to uphold the rights of the people and the Constitution of Iran. I commit to preserving the trust placed in me by the people to the best of my ability, to act with integrity, justice, and fairness in fulfilling my parliamentary duties. I vow to serve as a source of pride for Iranians and to diligently uphold the nation’s independence and promote its welfare while protecting citizens’ rights. I shall defend the Constitution and, in my statements, writings, and opinions, prioritize the nation’s sovereignty, territorial integrity, and the people’s freedoms and interests.” Members absent from the first session must take the oath at the first session they attend.

Article 114

Members of Parliament are granted immunity from judicial prosecution for ordinary crimes during their terms. Prosecution for such crimes can proceed only with Parliament’s consent and if a majority of members agree to lift the immunity of the member in question.

Article 115

Parliamentary discussions must be public, broadcast live via media such as television, radio, and the internet, and fully recorded. A complete report of discussions shall be published on Parliament’s official website and other media for public awareness.

Article 116

In emergencies, if national security requires it, Parliament may hold a closed session at the request of the President, a minister, or twenty Parliament members. Decisions from closed sessions are valid if approved by a two-thirds majority of members. Reports and decisions from closed sessions must be published for public information once the emergency conditions are lifted.

Article 117

The President, Vice President, and ministers may attend public parliamentary sessions alone or with advisors. Ministers are required to attend if requested by Parliament and may speak on matters if invited.

Article 118

In the event of war or military occupation, elections in occupied areas may be suspended for one year with the President's proposal and the approval of three-fourths of the members. The current representatives of these areas will continue their duties in Parliament. If the occupation extends beyond one year, the continuation of these representatives' duties for subsequent one-year periods will require another proposal from the President and the approval of three-fourths of the members.

Section 2 - Powers and Authority of Parliament

Article 119

Parliament is the sole legislative authority and may legislate on all matters within the bounds of the Constitution. Parliament cannot enact laws that contradict constitutional principles.

Article 120

For significant economic, political, social, or cultural issues, legislative authority may be exercised through a public referendum. A referendum must be proposed under one of the following conditions:

1. Proposal by the President and approval by a two-thirds majority of Parliament.
2. Proposal by one-third of ministers and approval by a two-thirds majority of Parliament.
3. Proposal by one-third of members of Parliament and approval by a two-thirds majority of Parliament.
4. Proposal by one-third of Senate members and approval by a two-thirds majority of Parliament.
5. Direct proposal by citizens through a petition with at least one million verifiable signatures, followed by approval by a two-thirds majority of Parliament. The Parliament's decision on the referendum must be ratified by an absolute majority of

referendum participants. The government and all other state bodies are obligated to facilitate the referendum immediately upon Parliament's approval.

Article 121

Voting in Parliament and all its committees must be fully transparent, with detailed records of discussions and votes maintained. Except in cases specified by law, a complete report of sessions and members' votes shall be published on Parliament's official website for public access.

Article 122

The deliberations of Parliament's committees must be fully recorded and, except as specified by law, made public. Except in cases specified by law, a complete report of these sessions shall be published on Parliament's official website for public information.

Article 123

The interpretation of laws falls within Judiciary System's jurisdiction. In instances where a law's meaning or intent is unclear, prosecutors, judges, and defense attorneys may refer to past parliamentary discussions on that matter for clarification.

Article 124

Legislative proposals approved by the Cabinet are submitted to Parliament, and legislative bills can be introduced with the support of at least ten members.

Article 125

Bills, proposals, and amendments by members of Parliament that would reduce public revenue or increase public spending may only be considered if the means to offset the reduction or cover new costs are identified.

Article 126

Parliament has the right to investigate all national matters. No authority may obstruct or resist this principle, and violators shall be punished according to the law.

Article 127

All foreign and international treaties, agreements, contracts, and accords must be ratified by Parliament.

Article 128

Any change to national borders is prohibited unless it does not harm the country's independence or territorial integrity and receives public approval in a national referendum.

Article 129

The acceptance of foreign loans or grants by the government requires Parliament's approval.

Article 130

The declaration of war or peace is a power vested in Parliament. Details of article will be specified by law.

Article 131

Granting permits to foreign individuals or entities to establish companies or institutions in commercial, industrial, agricultural, mining, or service sectors requires specific regulations as defined by law.

Article 132

The government may employ foreign experts or companies only when necessary and with Parliament's approval.

Article 133

State properties classified as national treasures cannot be transferred to others without Parliament's approval, and only if they are not unique national assets.

Article 134

Parliament may delegate approval of the statutes of state organizations, companies, or institutions to its relevant committees or authorize the government to approve them, provided they do not conflict with secular democracy or the Constitution. Parliament has the right to determine such conflicts. Additionally, these statutes must not contradict public laws and regulations, and the Speaker of Parliament and the head of the judiciary must be informed upon their enactment.

Article 135

Individuals or entities may submit complaints about the performance of any state body—whether legislative, executive, or judicial—to Parliament in writing. If the complaint

concerns Parliament, Parliament must review and respond within three months. For complaints involving the executive or judiciary, Parliament shall demand a response and report back to the complainants within six months. The results of all complaints must be published on Parliament's official website for public access. If publication is deemed contrary to public interests, a two-thirds majority vote of members may prevent publication, but the complainants must still be informed of the results within the specified timeframe.

Article 136

After its formation, the Cabinet must receive a vote of confidence from Parliament before taking any action. The President may also request a vote of confidence for any minister or the entire Cabinet on important or contentious issues.

Article 137

If at least twenty members of Parliament question the head of the judiciary, the President, the Cabinet, or any minister on their duties, the questioned authority must appear in Parliament and respond, within one month for the judiciary head and President, and within fifteen days for ministers, unless a valid excuse is provided.

Article 138

1. Members of Parliament may impeach any minister by a motion signed by at least ten members. The minister must respond in Parliament within fifteen days, seeking a vote of confidence. If the minister does not appear, members may present their

case, and if Parliament deems it necessary, it may declare a vote of no confidence, resulting in the minister's dismissal. A dismissed minister may not serve again.

2. If one-quarter of the members submit an impeachment motion against the Cabinet, the President must appear within one month to defend the Cabinet. After statements from both sides, if a two-thirds majority votes for no confidence, all ministers are dismissed, and the President must nominate a new Cabinet within fifteen days.
3. If one-third of members impeach the President regarding executive management duties, the President must appear in Parliament within one month. If a two-thirds majority votes no confidence, the President loses eligibility and is removed from office, permanently barred from re-election.
4. If one-third of members impeach the head of the judiciary for executive management duties, the judiciary head must appear in Parliament within one month. If a two-thirds majority votes no confidence, the judiciary head is removed and permanently barred from reappointment.

Section 3 – The Constitutional Compliance Commission

Article 139

After each parliamentary election, a commission named the "Constitutional Compliance Commission," consisting of seven members of Parliament, is established by members' vote for a two-year term. This commission's role is to review and assess whether bills and proposals align with the Constitution. The commission's findings must be presented to members before any final vote on a bill or proposal. If the commission finds that a bill or proposal conflicts with the Constitution, the issue must be referred to the Constitutional Court for validation or rejection before it can be enacted.

Article 140

Members of the Constitutional Compliance Commission must be current members of Parliament.

Article 141

After the two-year term of the Constitutional Compliance Commission, Parliament shall vote on whether to elect new members or renew the terms of current members. Each member may serve a maximum of three terms (six years total) on the commission.

Article 142

Members of the Constitutional Compliance Commission are required to participate in Parliament's general discussions on bills and proposals, providing recommendations with supporting arguments during the debates.

Article 143

The Constitutional Compliance Commission must issue a written opinion on whether a bill or proposal aligns with the Constitution within three days of the end of parliamentary debate, and prior to the final vote. If the commission does not issue an opinion within the allotted time or declares compliance, members may proceed to vote, and the approved legislation can become law. However, if the commission finds a constitutional conflict, members may still vote, but the approved bill must then be sent to the Constitutional Court for a final ruling.

Article 144

At the beginning of each two-year term, the commission may appoint up to seven prominent legal experts as consultants, with salaries funded by the parliamentary budget. Reappointment of previous consultants is allowed at the commission's discretion.

Article 145

The President, as the enforcer of the Constitution, the Speaker of Parliament, the head of the judiciary, and the Constitutional Compliance Commission may submit previously approved laws to the Constitutional Court for review and judgment. The conditions for this process shall be specified by law.

Chapter 7 - The Executive Branch

Section 1 - The Presidency and Ministers

Article 146

The President is the highest official of the nation, responsible for enforcing the Constitution and leading the Executive branch.

Article 147

The President shall be elected by direct public vote for a four-year term and may be re-elected only once. In no case shall a person serve more than two presidential terms, whether consecutive or non-consecutive. A former President shall be ineligible to hold the office of Vice President or to serve as a Minister following the conclusion of their term in office.

Article 148

A presidential candidate must be Iranian-born, at least 40 years old, hold a minimum of a bachelor's degree from an accredited university, have no criminal record, and possess at least ten years of management experience. The Constitution imposes no other eligibility requirements for the presidency.

Article 149

Presidential candidates must formally declare their candidacy before the election begins. The election procedures are specified by law.

Article 150

The President is elected by absolute majority of participating voters. If no candidate obtains a majority in the first round, a second round is held one week later between the top two candidates. If one of the top two candidates withdraws, the candidate with the next highest votes from the first round will replace them in the second round.

Article 151

The election of a new President must take place at least three months before the current term ends. During the interim period, the outgoing President will continue to perform presidential duties.

Article 152

If a qualified candidate dies within ten days of the election, the election will be postponed for two weeks. If one of the top two candidates dies between the first and second rounds, the second round will also be delayed by two weeks.

Article 153

The President shall take the following oath in Parliament, in the presence of senior officials:

“I, [full name], as the President, solemnly swear before the people of Iran and this Parliament, upon my honor, to protect the democratic and secular system of the Republic of Iran and its Constitution. I commit all my skills and abilities to fulfilling the responsibilities entrusted to me, dedicating myself to serving the people, promoting justice, and advancing democratic principles. I shall avoid any autocratic practices, protect

the rights and dignity enshrined in the Constitution, defend the country's borders, and preserve its political, economic, and cultural independence. I pledge to never misuse the power entrusted to me by the people and to pass it on to my successor.”

Article 154

The President is accountable to the people and Parliament within the powers and duties assigned by the Constitution and ordinary laws.

Article 155

The President must sign and enact laws approved by Parliament or referenda after completing all legal procedures.

Article 156

The President may appoint deputies to assist in carrying out their duties. The Vice President, with the President's approval, oversees the Cabinet and coordinates with other deputies.

Article 157

The President or a legal representative of the President shall sign treaties, agreements, accords, and contracts between Iran and other countries, as well as international alliances, following Parliament's approval.

Article 158

The President is directly responsible for national planning, budgeting, and administrative and employment affairs but may delegate management to a designated official.

Article 159

The President may, with Cabinet approval, appoint special representatives for specific tasks. Decisions made by such representatives are equivalent to decisions made by the President and the Cabinet.

Article 160

Ambassadors are appointed by the President upon the recommendation of the Minister of Foreign Affairs. The President signs credentials for Iranian ambassadors and receives credentials from foreign ambassadors.

Article 161

The President has the authority to bestow state executive medals.

Article 162

The President submits any resignation to Parliament and continues duties until the resignation is accepted.

Article 163

In the event of the President's death, dismissal, resignation, absence, or illness exceeding two months, or if the presidency term ends without an elected successor, the Vice

President assumes presidential responsibilities for a maximum of 90 days. A public election must be held within this period. If the Vice President cannot assume these responsibilities or a new election cannot be completed within 90 days due to valid reasons (determined by Parliament), one of the ministers chosen by Parliament will assume the role for another 90 days. Under no circumstances should the nation go without an elected President for more than six months.

Article 164

During the temporary assumption of presidential duties by the Vice President or another official, ministers cannot be impeached or given a vote of no confidence, nor can constitutional amendments or referenda be initiated.

Article 165

Ministers are appointed by the President and presented to Parliament for a vote of confidence. A new vote is not required when Parliament changes. The number of ministers and their responsibilities shall be defined by law.

Article 166

Ministers must be Iranian-born, at least 45 years old, hold a minimum of a bachelor's degree from an accredited university, have no criminal record, and possess at least ten years of relevant management experience. Additional conditions shall be specified by law.

Article 167

No individual may serve as a minister for more than nine years in total.

Article 168

The President presides over the Cabinet, supervising ministers, coordinating decisions, and setting the government's program and policies in collaboration with ministers.

Article 169

In cases of conflict or overlap in the duties of government agencies, the Cabinet's decision, upon the President's proposal, shall be binding if no interpretation or amendment of the law is needed.

Article 170

The President is accountable to Parliament for Cabinet actions.

Article 171

Ministers remain in office unless removed or dismissed through impeachment or a vote of no confidence, or at the end of the ninth year of service. Ministerial resignations are submitted to the President, and the Cabinet continues its duties until a new government is established. The President may appoint an interim supervisor for ministries lacking a minister for up to three months.

Article 172

The President may dismiss ministers but must seek Parliament's vote of confidence for new appointees. If more than half of the Cabinet changes, the President must request a new vote of confidence for the entire Cabinet.

Article 173

After their term of service, the President and ministers may retire. Retired officials receive a full pension equivalent to current conditions. Presidents and ministers dismissed before completing their terms lose this benefit but retain general retirement rights.

Article 174

Each minister is accountable for their own duties to the President and Parliament. In addition, a minister is responsible for other's actions, if that matter is specifically approved by the Cabinet.

Article 175

In addition to cases where ministers or the Cabinet are tasked with implementing executive regulations, the Cabinet may enact decrees to fulfill administrative responsibilities, enforce laws, and organize agencies. Each minister may issue regulations and directives within their jurisdiction, provided they do not contradict the laws' letter and spirit. The government may delegate certain tasks to commissions of ministers, whose decisions become binding with the President's approval. Decrees, regulations, and commission decisions must be sent to the Speaker of Parliament for review. If found inconsistent with the law, they will be returned to the Cabinet for revision.

Article 176

Settlements or arbitration in cases involving public or state property must be approved by the Cabinet and reported to Parliament. If a foreign party or major domestic issue is involved, Parliament's approval is also required. Important cases are defined by law.

Article 177

Accusations against the President, Vice Presidents, and ministers during their service for ordinary crimes are processed in the general judiciary with Parliament's knowledge.

Article 178

Local executive officials are appointed for four-year terms as follows:

1. Governors: Appointed by the Minister of Interior with Senate vote of confidence.
2. County Governors: Appointed by governors, approved by the Minister of Interior, and given a vote of confidence by the Provincial Council.
3. District Governors: Appointed by the governor with a vote of confidence from district councils.
4. Mayors: Directly elected by city councils.
5. Village Heads: Directly elected by village councils.

Each official must be accountable for their performance, and the council granting their confidence can question, impeach, or remove them. Additionally, the official

responsible for their appointment or approval can dismiss them at any time. Details of article shall be specified by law.

Section 2 - Elections

Article 179

All types of elections in Iran must be fully transparent and traceable regarding voter eligibility, vote counting, and election oversight. Details of article shall be specified by law.

Article 180

All financial aspects of elections in Iran must be fully transparent and accessible to the public. Details of article shall be specified by law.

Article 181

Individuals may contribute monetary or non-monetary support to electoral candidates. The limits and conditions for such contributions must be predetermined, entirely transparent, and traceable by the public. Details of article shall be specified by law.

Article 182

The government may, under conditions specified by law, provide interest-free loans and certain resources to facilitate elections for candidates. The government must uphold fairness and equality for all candidates. Candidates are required to return these resources and fully repay loans within the timeframe specified by law after the election. Additionally, all details regarding these loans and resources must be transparent and accessible to the public. Except for the specific provisions mentioned in this Article 182, any form of financial or non-monetary support from private or public organizations, companies, institutions, packs, or agencies is strictly prohibited.

Article 183

Each candidate must submit a comprehensive, transparent report of their election budget and expenditures to the Election Oversight Council and Parliament after the election.

Parliament shall publish these reports on its official website for public access.

Article 184

The Election Oversight Council is responsible for overseeing major elections, including presidential, parliamentary, Senate, and local council (provincial, district, city, and village) elections. The Council comprises:

1. Four members elected by the current members of Parliament,
2. Four members elected by the current Senate members,
3. Two members appointed by the current President,
4. Two members appointed by the current head of the judiciary,
5. Two members elected by the Bar Association,
6. Two representatives from each legally registered political party,
7. Two representatives appointed by the United Nations.

Details of the Council's operations shall be defined by law.

Article 185

The Election Oversight Council's term begins three months before the election and ends one month after the official announcement of results. If any violations or irregularities are

observed, the Council must refer the matter to Parliament, the head of the judiciary, and the Attorney General for formal investigation, and also inform the public. Parliament is required to publish the Council's complete report, including all details, on its official website. Further details of article shall be specified by law.

Section 3 - Armed Forces of Iran

Article 186

The Iranian Armed Forces consist of three branches: the Military, Police, and Intelligence.

Article 187

The Armed Forces of Iran must always protect and uphold the Constitution, the country's territorial integrity, and the lives and property of all Iranian citizens, recruiting only those committed to these values.

Article 188

The Supreme Command of the Armed Forces is the highest coordinating body among all branches of the Armed Forces, and the Ministry of Defense. Specific duties, powers, and functions of the Supreme Command are defined by law.

Article 189

The Iranian Army is the sole military force, consisting of branches including Land Force, Air Force, Naval Force, Space Force, and Cyber Force. Further details and the army's mission are specified by law.

Article 190

The army may propose structural or operational changes to the Ministry of Defense as needed. Such changes must be submitted as a bill to Parliament for final approval, and only then do they take effect.

Article 191

Iran's law enforcement consists of three main branches:

1. **National Police:** Responsible for combating organized economic, social, and political crimes, modern crimes (e.g., cybercrime), serious offenses (e.g., murder, kidnapping), drug-related crimes, security matters, and overseeing national security.
2. **Provincial Police:** Responsible for maintaining law and order within their respective jurisdictions.
3. **Environmental Police:** Responsible for protecting wildlife, the environment, and natural resources.

Article 192

The Ministry of Intelligence serves as the overarching body managing all intelligence and security agencies, including those within the military, police, and other governmental and private organizations, both domestically and internationally.

Article 193

The Ministry of Intelligence, under the direct supervision of the Minister of Intelligence, leads and oversees all intelligence operations and is accountable to the President and Parliament for its objectives and actions.

Article 194

Armed forces personnel are legally permitted to use firearms in line with official duties and existing regulations. Firearms must only be used as a last resort when all non-violent measures have failed. Unauthorized or unjustified use of firearms shall lead to prosecution. Detailed protocols for firearm use are established by law.

Article 195

Armed forces personnel may not use power against citizens in an unreasonable or disproportionate manner. Any misuse of power leads to prosecution and punishment.

Article 196

The formation of any armed groups, whether private or public, that are not expressly authorized by the Constitution, is strictly prohibited.

Article 197

Political involvement or participation in partisan activities by members of the armed forces is strictly prohibited. Individuals may only seek public office if at least two years have elapsed since their irrevocable resignation from the armed forces, unless its in accordance with the law.

Article 198

The armed forces are national institutions dedicated solely to serving the nation and shall never be used to advance personal, group, factional, or partisan interests.

Article 199

The armed forces are strictly prohibited from engaging in economic activities for profit.

Article 200

In peacetime, the army's personnel and technical equipment may be used for search and rescue, educational, and developmental purposes under direct civilian government supervision, provided it does not compromise military readiness.

Article 201

No non-Iranian individuals may join the Iranian armed forces. Members of the armed forces must be of Iranian origin, Iranian-born, and solely citizens of Iran. Limited contractual cooperation with foreign experts may be approved by Parliament as needed.

Article 202

The establishment or use of military or police bases by foreign countries on Iranian soil, even for peaceful purposes, is prohibited. Interpol representation offices are exempt, subject to conditions established by law.

Article 203

Iranian territory, including its waters, land, and airspace, may not be used by foreign countries for war or attacks against other nations.

Article 204

The promotion and demotion of armed forces personnel shall be in accordance with the law.

Article 205

Martial law is prohibited, as is any form of military coup.

Article 206

Command positions within the armed forces are appointed for four-year terms as follows:

1. Minister of Defense: Appointed by the President, and approved by Parliament's vote of confidence.
2. Minister of Intelligence: Appointed by the President, and approved by Parliament's vote of confidence.
3. Supreme Commander of the Armed Forces: Proposed by the Minister of Defense, confirmed by the President, and approved by Parliament's vote of confidence.
4. Commander-in-Chief of the Army: Proposed by the Minister of Defense, confirmed by the President, and approved by Parliament vote of confidence.
5. Chief of National Police: Proposed by the Minister of Interior, confirmed by the President, and approved by the Senate's vote of confidence.
6. Provincial Police Chief: Proposed by the Provincial Governor, confirmed by the Minister of Interior, and approved by the Provincial Council's vote of confidence.

7. Environmental Police Chief: Proposed by the head of the Environmental Protection and Natural Resources Organization, confirmed by the Minister of Interior, and approved by the Senate's vote of confidence.

Each official referenced in article must meet the following qualifications: they must be of Iranian origin, born in Iran, hold only Iranian citizenship, be at least 45 years old, possess a bachelor's degree or higher from an accredited university, have a minimum of ten years of relevant management experience, and have a clean criminal record. Their tenure is limited to a maximum of nine years, and they are accountable to their superiors. The approving legal body retains the authority to question or impeach them as deemed necessary.

Article 207

Compulsory military service in the peacetime for all Iranian citizens, regardless of gender, is required between ages 18 and 45 for a duration of 12 months:

1. During peacetime, service includes three months of training, followed by nine months in specialized or public service roles.
2. Exemptions are granted based on physical, mental, familial, or educational criteria in strict accordance with the law.
3. Service must respect human rights and ethical principles, prohibiting any misuse or discrimination.
4. The government must provide necessary training and support to prepare conscripts for their duties in peacetime.

5. The law will prescribe the service duration and details for the wartime.

Article 208

The government shall, as much as possible, employ conscripts in fields relevant to their education or skills to help develop their professional experience. Where specialization placement is unfeasible, the government shall provide alternative training to enhance general and specialized skills.

Article 209

The "Supreme National Security Council," headed by the President, is established to:

1. Determine defense and security policies,
2. Coordinate political, intelligence, social, cultural, and economic activities related to overall defense and security,
3. Utilize the country's resources to counter internal and external threats.

The Council includes:

- Heads of the three branches of government,
- Ministers of Foreign Affairs, Defense, Interior, and Intelligence,
- Chief of the Supreme Command of the Armed Forces,
- Commander-in-Chief of the Army, and Chief of National Police,
- Head of Planning and Budget Affairs,

- Two representatives elected by Parliament,
- Two representatives elected by the Senate,
- The relevant minister, as needed.

The Supreme National Security Council may establish sub-councils, such as the Defense Council and National Security Council, with leadership assigned by the President or designated members. The powers and duties of these sub-councils are defined by law, and their structure requires Council approval. Decisions by the Supreme National Security Council must comply with the law and take effect upon the President's signature. Additional details shall be specified by law.

Section 4 – The Senate and Councils

Article 210

Senators and representatives in councils under Section 4 of Chapter 7 of the Constitution must be of Iranian origin, born in and citizen of Iran, be at least 35 years old, possess a minimum of a bachelor's degree from an accredited university, and have no criminal record.

Article 211

Voting and discussions in the Senate, councils, and all their subcommittees must be open, transparent, and accessible to the public, except in special cases determined by law. In all instances, records of discussions and votes must be fully documented and preserved.

Article 212

The Senate is a national council, comprising three elected representatives from each province. It oversees social, health, security, development, and welfare programs for the provinces, as well as budget allocation and monitoring for coordinated implementation. The three representatives from each province are chosen through a transparent public vote by members of each Provincial Council. Election conditions and other details shall be specified by law.

Article 213

To expedite social, economic, development, health, cultural, educational, and welfare programs based on local needs, the affairs of each village, district, city, and province shall

be managed under councils known as Village, City, District, and Provincial Councils. These representatives are elected exclusively by residents of each respective geographic area.

Article 214

To address matters and support programs within professional sectors (e.g., educational, university, student, industrial, agricultural), councils known as Professional Councils are established, consisting of representatives from each respective sector.

Article 215

Public universities are independent of government power structures. Each university president is directly elected by the university's Faculty Professional Council for a four-year term and is accountable to this council for their actions. Details of article shall be specified by law.

Article 216

To standardize program development and coordination in various fields such as engineering, medicine, and allied health sciences, organizations known as "Professional Order Organizations" shall be established. Membership in these organizations is restricted to professionals within each field, and the organizations' presidents are elected by a free vote of their members. Further details shall be determined by law.

Article 217

Decisions and resolutions made by the Senate, councils, and organizations under Section 4 of Chapter 7 of the Constitution must fully uphold national unity, the Constitution, the

laws of the land, territorial integrity, independence, and the democratic, secular system, and remain subject to the central government's authority.

Article 218

The Senate is entitled to draft proposals within its purview and submit them directly to the Parliament for consideration.

Article 219

State officials are legally obligated to adhere to the councils' decisions within the scope of their authority.

Article 220

The dissolution of the Senate and councils is permissible only in exceptional cases and only for serious deviation from legal duties and responsibilities. The body authorized to determine such deviation and the procedures for dissolution and reformation of councils are specified by law. Dissolved councils have the right to appeal in a competent court, which must address the appeal without delay.

Article 221

Non-Governmental Organizations (NGOs) are non-profit, non-political entities, independent from government and power structures, with diverse educational, social, economic, and cultural goals. They play a crucial role as intermediaries between citizens, the government, and society. The rules governing the formation, operational conditions, and supervision of these organizations shall be specified by law.

Section 5 – Corruption and Conflict of Interest

Article 222

Public disclosure of documented information related to corruption, abuse, inefficiency, conflicts of interest, or illegal activities within any private, governmental, or public sector organization in Iran by their employees or members is fully permitted and places the accused under legal and judicial scrutiny. Those (including any Any citizen, journalist, or watchdog group) who disclose such information are recognized as "whistleblowers" and are fully protected by law, safeguarding them from legal prosecution, retaliatory actions, workplace penalties, or any form of threat or exile, allowing them to contribute to systemic improvement without fear of reprisal. Violators of article are subject to prosecution under the law.

Article 223

To ensure the integrity of public service and prevent potential conflicts of interest, individuals holding certain positions and their immediate family members (spouses and children) are required to maintain exclusive citizenship and residency in Iran. Consequently, holding permanent residency or citizenship in any country other than Iran is not permitted for these individuals and their immediate family. This policy applies to:

1. The President, Vice Presidents, Ministers, and all Minister Deputies, Head of the Environmental Protection Organization, the Planning and Budget Organization, and the Central Bank,

2. The Head of the Judiciary, Attorney General, Chief Justice, and Supreme Court judges,
3. Heads of Parliament and Senate.
4. All armed forces executives, commanders, and managers, including both military and civilian roles.

Article 224

To safeguard the integrity of public service and ensure undivided attention to official responsibilities, individuals holding the roles specified below are required to dedicate themselves exclusively to their primary positions. Engagement in secondary employment, whether on a full-time or part-time basis, is strictly prohibited, with the exception of academic contributions such as teaching or conducting research in accredited universities and research institutions. This provision applies to:

1. All elected officials (without exception),
2. All government employees and personnel including executive, legislative and judiciary branches,
3. All Officers, executives, and personnel of the armed forces, encompassing both military and civilian roles.

Article 225

The assets of the following individuals and their spouses and children, before and after their service, shall be reviewed by the National Inspection Organization and submitted to Parliament:

1. The President, Vice Presidents, Ministers, Head of the Environmental Protection Organization, the Planning and Budget Organization, and the Central Bank,
2. Members of Parliament, the Senate, and the Provincial High Council,
3. The Head of the Judiciary, Attorney General, Chief Justice, Head of the National Inspection Organization, and all judges,
4. Head of the Armed Forces General Staff, Army Chief, Chief of National Police, and Provincial Police Chiefs.
5. This information shall be published on the official Parliament website for public information. Details of article shall be defined by law.

Article 226

The executive branch is obligated to compile a comprehensive set of anti-corruption and conflict of interest bills and submit them to Parliament for approval. The Senate or Judiciary may also submit similar bills. Parliament members must review such bills promptly and conduct an expedited vote on them.

Chapter 8 - Foreign Policy

Article 227

Iran's foreign policy is based on safeguarding territorial integrity and national unity, actively and intelligently defending Iran's national interests, relying on comprehensive independence and diplomacy, and establishing and maintaining peaceful and reciprocal relations with foreign governments. To achieve these objectives, the government must enhance the nation's position and capacities by establishing or joining local, regional, and international alliances.

Article 228

The Ministry of Foreign Affairs shall be the sole governmental body authorized to represent Iran in all matters relating to foreign policy, international negotiations, diplomatic communications, and official engagement with foreign states, international organizations, and multilateral institutions. No other ministry, governmental agency, public or private institution, or official shall independently initiate, conduct, or conclude diplomatic dialogue or foreign agreements on behalf of the State, except under the express direction and coordination of the Ministry of Foreign Affairs and in accordance with national law.

Article 229

Iran has no permanent friends or enemies. Friendship, neutrality, and hostility with other countries shall be based on Iran's national interests. When conditions allow, constructive

and active cooperation with foreign governments that serves the national, regional, and global interests of the country will be among the priorities of Iran's foreign policy.

Article 230

Any foreign or domestic contract that results in foreign control over Iran's natural resources, economy, politics, culture, armed forces, or other essential affairs is prohibited.

Article 231

Iran may grant political asylum to individuals at risk, at its discretion and in accordance with the law, unless such individuals are deemed traitors or criminals under Iranian law, or granting asylum would compromise Iran's security or national interests, in any way. Further details shall be specified by law.

Chapter 9 - Political Parties

Article 232

Political parties must draft internal rules consistent with democratic, secular principles, the Constitution, and current national laws, and submit these for approval to Parliament. If these rules comply with the mentioned principles and laws, Parliament is required to issue a license for party activity. Further details shall be specified by law.

Article 233

Political parties that secure at least five percent of the total votes in parliamentary elections are entitled to financial support from the national treasury. The amount, basis, and procedures for providing this financial support shall be determined by law.

Chapter 10 - The Judiciary

Section 1 – Structure and Mission of the Judiciary

Article 234

The Judiciary is an independent authority responsible for upholding individual and social rights, ensuring justice, and fulfilling the following duties:

1. Addressing grievances, disputes, complaints, adjudicating cases, resolving conflicts, and taking necessary actions in accordance with the law.
2. Restoring public rights and promoting justice and legal freedoms through the judiciary.
3. Supervising the proper implementation of laws.

Article 235

The judiciary is the official authority for grievances and complaints. The formation of courts and the determination of their jurisdiction are subject to legal provisions.

Article 236

The judicial system in Iran consists of three levels: the Primary Courts, Appeals Courts, and the Supreme Court. These courts serve to adjudicate complaints and grievances according to the law.

Article 237

The Chief Justice is elected for a four-year term by the Senate and requires vote of confidence from the Parliament. The Chief Justice shall serve one term only. No one shall serve more than one four-year term, in any circumstances. Further details of article shall be specified by law.

Article 238

The responsibilities of the Chief Justice include:

1. Establishing the necessary judiciary structure based on the responsibilities outlined in the Constitution.
2. Drafting judicial bills consistent with democratic and secular principles and the Constitution.
3. Creating conditions for recruiting, training, appointing, transferring, and managing the judges of primary courts, based on the law.
4. Nominating competent and reputable judges to the Provincial Councils for approval for appointment in Appeals courts, in accordance with the law.

Article 239

The Chief Justice shall be of Iranian origin, born in Iran, and hold Iranian citizenship. The candidate must be at least 50 years of age, possess a minimum of a master's degree in law from an accredited university, and have no less than 20 years of relevant legal experience, including at least 5 years of service in the Appeals Courts. The individual must also have a

clean criminal record. No additional qualifications or requirements shall be imposed for eligibility to this office beyond those explicitly stated herein.

Article 240

The Minister of Justice is selected by the President and confirmed by Parliament, holding executive responsibilities outlined by law.

Article 241

The Ministry of Justice is responsible for processing complaints and grievances through to a verdict by a competent court. The Minister of Justice oversees the ministry's relations with the executive branch and holds administrative and financial authority over prosecutors, investigators, and ministry's staff.

Article 242

The Attorney General, nominated by the Minister of Justice and confirmed by the President, is appointed for a four-year term. The Attorney General must be of Iranian origin, hold at least a master's degree in law from an accredited university, be at least 45 years old, and have at least 10 years of experience as a licensed attorney, judge, or law professor, free of any criminal record.

Article 243

The Supreme Court is responsible for ensuring the proper implementation of laws throughout the judiciary, upholding judicial consistency, and performing all duties mandated by law. The Chief Justice serves as the Chair of the Supreme Court. Members of

the Court are appointed by the Senate and must be confirmed through a vote of confidence by the Parliament. Each member shall serve a single, non-renewable term of four years and, under no circumstances, may serve more than one term on the Supreme Court.

Article 244

The minimum requirements for appointment as a judge in the primary courts include:

1. Iranian origin, birth, and citizenship.
2. A minimum age of 35 and a master's degree in law from an accredited university.
3. At least four years of experience as a licensed attorney or university professor in law.
4. Free from any criminal record.
5. Passing the judicial examination and a specialized judicial training program.
6. Certification of ethical conduct from the Bar Association.
7. Annual certification of physical and mental health from designated health institutions.

Article 245

To qualify as a judge in the Appeals Court, a candidate must meet the following:

1. Iranian origin, birth, and citizenship.
2. A minimum age of 40 and a master's degree in law from an accredited university.
3. At least five years of experience as a primary court judge.

4. Free from any criminal record.
5. Passing the advanced judicial examination and completion of specialized judicial training.
6. Approval from the Provincial Council following nomination by the Chief Justice.

Article 246

The requirements for serving on the Supreme Court are as follows:

1. Iranian origin, birth, and citizenship.
2. A minimum age of 50 and a master's degree in law from an accredited university.
3. At least five years of experience as an Appeals court judge.
4. Free from any criminal record.
5. Annual certification of physical and mental health from designated institutions.

Article 247

The maximum tenure for judges is 30 years, with a mandatory retirement age of 75. Judges may not continue service beyond 30 years or after reaching 75 years of age.

Article 248

Judges are rotated to different assignments every four years to ensure impartiality. A judge may not serve in the same position for more than four years. The law will provide further details on this provision.

Article 249

The Judicial Evaluation Board, established under the judiciary by law, is responsible for assessing candidates' qualifications for judicial positions and conducting annual reviews of current judges. Judges found to lack required qualifications are removed by this Board. Board members are appointed by the Chief Justice and confirmed by the Senate.

Article 250

Judges cannot be dismissed or reassigned without trial and due process except as required by law. Judges' routine transfers are subject to general provisions defined by law.

Article 251

Trials are conducted publicly, allowing the attendance of individuals and media unless the court, according to law, deems that public proceedings would harm public order or interests or in cases where both parties request privacy.

Article 252

Judges are obligated to interpret the law as written. If no explicit law applies, they may refer to established judicial precedents in Appeals and Supreme Court rulings.

Article 253

The Chief Justice is responsible for periodically reviewing rulings based on judicial precedent and, where necessary, submitting new judicial bills to Parliament.

Article 254

Political and press-related crimes must be tried publicly, with a jury present. Laws will determine jury selection, qualifications, and scope of authority, as well as define political and press-related crimes.

Article 255

The law is not retroactive, and no act or omission may be deemed criminal under a law enacted after the fact.

Article 256

Punishment of offenders is strictly determined by law and by a competent court's ruling. Acts of retribution or retaliation, whether by individuals or groups, are absolutely prohibited and punishable by law.

Article 257

Judges must refrain from enforcing government resolutions and regulations that contradict current laws or exceed executive authority. Individuals may petition the Administrative Justice Tribunal to annul such regulations.

Article 258

Judges are liable for any material or moral harm caused by error or negligence in interpreting or applying the law. In cases where a judge cannot compensate for damages, the government will cover the costs, and the defendant will have their reputation restored.

Article 259

Courts martial are established by law for offenses specific to military duties, while general crimes committed by military personnel fall under regular courts.

Article 260

An "Administrative Justice Tribunal" operates under the Chief Justice to address public complaints and grievances against government agents or regulations and to uphold citizens' rights.

Article 261

A "National Inspection Organization" ensures the proper administration and enforcement of laws across government agencies. Its head is elected by the Senate and confirmed by Parliament.

Article 262

The "Special Clemency Commission," a thirteen-member body, is the sole authority for recommending pardons or sentence reductions under specific conditions established by law. Its members get appointed by the Senate to serve four-year terms and require Parliament's vote of confidence. The commission comprises four seasoned judges (LLMs), four sociologists (PhDs), four psychologists (PhDs), and three social workers (PhDs).

Article 263

Offenders with a final, enforceable conviction may request clemency or a reduced sentence under specific conditions:

1. All clemency requests must first be approved by the Special Clemency Commission and then submitted for endorsement by the monarch.
2. Offenders eligible for reduced sentences must have served at least one-quarter of their sentence.
3. Complete pardons require compelling evidence that it serves the public or national interest.
4. Complete information on pardoned offenders, their crimes, sentences, and clemency justification must be published publicly.
5. Clemency does not erase a criminal record.
6. The commission cannot grant clemency to its members, their family members, or relatives.
7. Crimes involving war crimes, genocide, crimes against humanity, electoral fraud, espionage, or treason cannot be pardoned.

Further provisions and specific conditions will be determined by law.

Section 2 – Legal Representation and Defense of Defendants’ Rights

Article 264

Legal advocacy and defense of clients’ rights are independent of the judiciary.

Article 265

The Bar Association, an independent entity, is established at the national and provincial levels through elections among attorneys.

Article 266

The Bar Association holds exclusive authority for conducting bar exams, licensing, and revoking licenses for legal practice, as well as monitoring and disciplining attorneys.

Article 267

Applicants for legal practice must meet the following requirements:

1. A minimum of a bachelor’s degree in law from an accredited university.
2. No criminal record.
3. Passing the bar exam.
4. Certification of physical and mental health from designated health institutions.

Article 268

Attorneys have legal immunity when performing duties on behalf of their clients, provided their actions are lawful.

Section 3 – Public Governance of Prisons and Detention Centers

Article 269

All prisons, detention centers, and correctional institutions within Iran shall be publicly owned and operated under the authority of the Judiciary, in full accordance with the Constitution and the principles of law. The management, administration, and oversight of such institutions shall not be subject to privatization in any form. The deprivation of liberty must always occur within a framework of public responsibility and legal accountability.

Article 270

To ensure transparency and lawful conduct within the penal system, a National Prison Oversight Body (NPOB) shall be established by law, functioning independently of the Judiciary, Executive, and Legislature. This body shall consist of qualified experts in law, sociology, criminology, human rights, and civil society elected for a fixed term by the Senate. It shall be empowered to carry out regular and unannounced inspections of all detention facilities, investigate complaints from inmates, staff, and the public, and issue periodic public reports with policy recommendations. All government entities shall be required to fully cooperate with this body in the fulfillment of its duties.

Article 271

The judiciary is obligated to maintain transparency in the operation and conditions of all penal institutions by collecting and publishing regular reports containing detailed information on prisoner demographics, facility population trends, living conditions, solitary

confinement practices, access to healthcare, legal aid, and rehabilitative programs, as well as records of incidents involving deaths in custody or the use of force. Such information shall be made publicly accessible except where necessary to protect individual dignity, or safety. Civil society organizations, accredited academic researchers, and independent journalists shall be granted lawful and regulated access to observe and report on prison conditions, thereby contributing to public oversight.

Article 272

The penal system shall be grounded in the values of human dignity and compassion, and its foremost purpose shall be the rehabilitation and reintegration of incarcerated individuals into society. All prison personnel shall receive professional training in ethics, nonviolent conduct, and the humane treatment of inmates, in accordance with both the constitution, law, and international human rights standards. Any abuse, mistreatment, or neglect by staff shall constitute a serious offense, subject to legal investigation and disciplinary action. The senate shall regularly assess the performance of each penal institution based on measurable outcomes such as reductions in recidivism, quality and accessibility of medical, educational, and spiritual services, and consistent respect for constitutional rights. These assessments shall be published annually, and institutional reforms shall be proposed accordingly.

Section 4 – The Constitutional Court

Article 273

The Constitutional Court consists of seven esteemed judges with a minimum of 15 years of judicial experience, appointed by the Chief Justice. It reviews and rules on the constitutionality of laws.

Article 274

The Constitutional Court convenes upon the request of the President, the Speaker of Parliament, at least 50 Parliament members, or the Parliamentary Commission on Constitutional Compliance, and disbands immediately after issuing a ruling.

Article 275

The Constitutional Court may only rule on the constitutionality of a law without amending it.

Article 276

The Constitutional Court must issue its final ruling within 90 days from the date of the request.

Article 277

A law or case may be reviewed by the Constitutional Court only once and cannot be re-examined.

Chapter 11 - Media and Internet

Article 278

Books, films, media, publications, and press are free to express and publish content without the need for any permit or authorization.

Article 279

Preventing the publication of any content, book, image, film, media, publication, or press is not permitted except by lawful court order and only on the basis of law. Court orders on these matters must be case-specific and fully explain the reasoning behind the ruling.

Article 280

The State Broadcasting Organization of Iran is required to uphold freedom of expression and equitable broadcasting, overseen by a council of eight members representing the President, the Chief Justice, Parliament, and the Senate.

Article 281

The head of the State Broadcasting Organization is elected by the Senate and confirmed by Parliament, serving a four-year term. Both Parliament and the Senate have the right to question, impeach, and dismiss the head.

Article 282

Access to domestic and foreign radio, television, and satellite networks is unrestricted.

Article 283

Private sector establishment and operation of television, radio, satellite, internet, and other mass communication networks are permitted.

Article 284

Public access to high-speed internet is fully permitted.

Article 285

Private sector entities may establish and operate computer centers, internet services, data processing, and cloud computing centers. Service provision to the public is permitted, subject to laws governing specific conditions.

Article 286

Internet censorship or filtering is prohibited, except in educational institutions for children as determined by law.

Chapter 12 - Supportive Measures for Transition to Democracy

Section 1 – Amnesty and Transition

Article 287

A National Transition Council (NTC) shall be established to initiate and oversee the transition to a democratic government.

1. **Composition of the NTC:** The NTC shall consist of 25 to 75 members to ensure representation across critical groups, including political factions, civil society organizations, business leaders, minority groups, religious figures, members of the Iranian armed forces, and expatriate communities. This size balances diversity with decision-making efficiency, allowing essential interests to participate meaningfully in the transition process. The NTC may commence its work once it reaches a quorum of 11 members, with a time-sensitive mandate to expand to at least 25 members as soon as possible, to fully reflect Iran's diverse socio-political landscape.
2. **Pledge to Democratic Principles:** All members of the NTC shall pledge to uphold the principles of democracy, human rights, and the rule of law as outlined in this Constitution. They shall formally endorse the new Constitution and its core values—human rights, inclusivity, diversity, and democratic governance—fostering a unified commitment to peaceful reform. Each member must swear allegiance solely to the

democratic objectives of the transition and the Constitution, pledging not to pursue any alternative political agendas that could disrupt the process. This oath ensures the NTC remains focused, cohesive, and resistant to factional influence, safeguarding the integrity of the transition plan.

3. Establishment of the Interim Government: An Interim Government shall be established under the authority of the NTC, which serves as the supreme governing body during the transition to democracy. This Interim Government, composed of an interim President, Vice President, and a full Cabinet of Ministers appointed by the NTC based on merit and commitment to democratic principles, is responsible for leading the transition process, ensuring continuity of governance, and preventing a power vacuum. All members of the Interim Government shall swear allegiance solely to the democratic objectives of the transition and the Constitution, pledging not to pursue any alternative political agendas that could disrupt the process.
4. Responsibilities of the Interim Government: The Interim Government shall administer the executive functions of the state, maintain public order, manage public services, and prepare for democratic elections while adhering to democratic principles, human rights, and the rule of law as enshrined in this Constitution.
5. Accountability to the NTC: The Interim Government is fully accountable to the NTC, which retains the authority to remove and replace any interim official at any time. Upon its establishment, the NTC shall assume the legislative functions previously

carried out by the existing legislative body, namely the Islamic Consultative Assembly (Majles-e Shura-ye Eslami).

6. **Temporary Mandate:** The responsibilities and duties of the Interim Government and the NTC are strictly temporary and shall continue until a democratically elected government is formed through free and fair elections under this Constitution, or for a maximum period of two (2) years from the date they assume power, whichever occurs first. Upon the inauguration of the newly elected government or the completion of two years from assuming power, the Transitional Council and Interim Government shall be immediately dissolved, with all their powers and responsibilities transferred to the newly elected authorities. The Transitional Council and Interim Government are required to hold the first election under this Constitution no later than twenty-one (21) months after assuming power and at least three (3) months before the end of their mandate.
7. **Authority to Enact Provisional Laws:** The NTC shall have the authority to enact provisional laws and regulations necessary for the transition, provided they are consistent with the spirit and provisions of this Constitution. Existing laws and regulations shall remain in effect unless amended or repealed by the NTC, ensuring legal continuity and stability.
8. **Promotion of Democratic Conditions:** The Council shall work diligently to create conditions conducive to free political activity, freedom of expression, and the development of civil society.

Article 288

In the interest of national reconciliation and promoting a peaceful transition to a secular democracy, a general amnesty shall be granted to individuals and groups—including current government officials, members of security or armed forces, and others who have supported the existing authoritarian regime—who actively participate in, facilitate, or based on their position and at the very least do not obstruct the non-violent transition to the new democratic government of Iran.

1. **Scope of Amnesty:** This amnesty applies to related offenses committed prior to the enactment of this Constitution that are directly associated with the individual's support of the previous regime, provided they now contribute to the peaceful transition or at least not resisting it. Covered offenses may include acts such as:
 - Participation in the governance structures of the previous regime
 - Economic activities under the previous regime
 - Enforcement of the previous regime's orders and policies
2. **Exclusions from Amnesty:** The amnesty does not apply to individuals who have committed serious crimes under national or international law, comprising of:
 - Crimes against humanity, War crimes, Genocide

- Extrajudicial killings and torture
- Acts of terrorism
- Other serious felonies as defined by law

3. Conditions for Amnesty Eligibility:

- Evidenced Participation or Non-resistance: Individuals must assist in the peaceful transition, or based on their position non-resisting it, which may include but not limited to steps such as relinquishing positions of power without resistance, sharing information crucial to the transition, or publicly endorsing the democratic process.
- Disclosure Obligations: Individuals may be required to disclose relevant information about past activities to promote transparency and reconciliation.

4. Transparency and Fairness: The proceedings of amnesty shall be transparent, and the judges' decisions subject to judicial review to ensure fairness and adherence to Constitution.

5. Reconciliation and Unity: Article aims to encourage cooperation and reduce resistance to the democratic transition by alleviating fears of retribution among those willing to support or not obstruct the process. It seeks to foster national unity, heal divisions, and build a foundation for a stable and inclusive democratic society.

6. Victims' Rights and Restorative Justice: The amnesty process shall consider the rights and needs of victims. Measures such as public acknowledgment of

wrongdoing, apologies, or participation in restorative justice programs may be incorporated to promote healing.

7. No Impediment to Justice: Nothing in article shall impede the prosecution of individuals excluded from amnesty. Such individuals shall be subject to due legal processes in accordance with national and international law.

Article 289

The Constitution strictly prohibits all forms of personal or group vengeance in Iran. No individual or group shall engage in acts of retaliation, retribution, or any form of extrajudicial justice against another person or group.

1. Resolution of Grievances: All grievances, disputes, and allegations of wrongdoing must be addressed exclusively through lawful and impartial judicial processes established under this Constitution and the laws enacted pursuant to it.
2. Fair Administration of Justice: The judiciary shall ensure that justice is administered fairly, promptly, and without discrimination or bias. Due process rights shall be upheld for all individuals, ensuring equal treatment under the law.
3. Promotion of Social Harmony: The State shall promote social harmony and reconciliation among all citizens, fostering an environment of peace, mutual respect, and cooperation.
4. Enforcement and Penalties: Any person or group found guilty of engaging in acts of personal or group vengeance shall be subject to penalties prescribed by law, consistent with the principles of human rights and due process.

5. **State Responsibility:** All branches of government are obligated to prevent acts of vengeance and to uphold the rule of law. The State shall take necessary measures to protect individuals from retaliatory actions.

Article 290

To promote justice following the assumption of power by the National Transitional Council (NTC), specialized Transitional Justice Courts (TJCs) shall be temporarily established to address crimes, human rights violations, and acts of corruption committed by individuals associated with the former authoritarian regime.

1. **Mandate:** The TJCs shall have jurisdiction over cases involving severe violations of human rights, crimes against humanity, extrajudicial killings and torture, corruption, and other actions that undermined the constitutional and democratic rights of the people. These courts shall operate in full alignment with this constitution and international human rights standards to ensure justice, truth, and accountability.
2. **Composition and Oversight:** Judges appointed to the TJCs shall be selected by the NTC based on integrity, experience in human rights law, and independence from political influence. NTC shall monitor the TJCs to ensure transparency, impartiality, and fairness.
3. **Due Process Guarantees:** All individuals tried by the TJCs shall be entitled to a fair trial, including the rights to legal representation, to be informed of charges, and to

present a defense. Verdicts shall be subject to appeal to protect against judicial errors or potential abuses.

4. **Public Access and Media Attendance:** All TJC's shall be open to the public, and media outlets shall have the right to attend and report on proceedings. This transparency ensures public awareness and accountability in the pursuit of justice.
5. **Disclosure and Amnesty Guidelines:** Discovery and disclosure of all wrongdoings shall be made as part of the TJC's' proceedings to provide a comprehensive record of past abuses. Judges shall operate with reference to the amnesty Article 1 of this Constitution, ensuring that their judgments align with established guidelines on forgiveness and reconciliation, where applicable.
6. **Duration and Sunset:** The mandate of the TJC's shall not exceed two (2) years from the date of establishment, after which they shall be dissolved. Extensions, if necessary, may be granted only by a supermajority vote in the newly elected legislature (Parliament) and must be justified solely for the completion of ongoing cases. Under no circumstances shall the total operation period of the TJC's exceed four (4) years.
7. **Appointment and Dismissal of Judges:** Judges in the TJC's shall be appointed and dismissed by the NTC, solely based on objective criteria established by this Constitution, ensuring impartiality, professionalism, and respect for judicial qualifications.

Article 291

To promote national unity and streamline the defense apparatus, the Islamic Revolutionary Guard Corps (IRGC) shall be merged into the Iranian Army (Artesh) to form a single, unified military force under the authority of the Ministry of Defense.

1. **Retention of Ranks and Salaries:** All personnel of the IRGC shall retain their existing military ranks and salaries within the newly integrated military structure. Their service and contributions to the nation shall be recognized and honored accordingly.
2. **Implementation Timeline:** The merger shall be implemented following the first official elections under this Constitution and shall be overseen by the newly elected civilian government to ensure a smooth and orderly transition.
3. **Civilian Oversight:** The unified military force shall operate under civilian control, with oversight by the elected government in accordance with the laws and policies established by the legislative branch.
4. **Rights and Protections of Military Personnel:** All military personnel, including those integrated from the IRGC, shall enjoy the rights and protections guaranteed by this Constitution and applicable laws, including fair treatment, due process, and respect for their dignity and professional status.
5. **Professional Conduct and Accountability:** Members of the unified military are expected to adhere to the highest standards of professional conduct. Any actions contrary to national laws or military regulations shall be subject to investigation and, if necessary, disciplinary action in accordance with due legal processes.

6. Promotion of National Reconciliation: This integration aims to foster national reconciliation and unity, recognizing the dedication of all military personnel and encouraging cooperation in building a peaceful, democratic society.
7. Future Appointments and Advancements: Future appointments, promotions, and advancements within the unified military shall be based on merit, professional qualifications, and adherence to the principles outlined in this Constitution.

Article 292

To promote stability and smooth transition, all current employees and personnel of the executive and judiciary branches, including civil servants, security forces, police, judiciary staff, and judges, shall retain their positions and continue to perform their duties (unless found guilty of a crime by a court under this constitution) during and after the transition to the new constitutional order. The rights, benefits, and obligations of state and judiciary employees, including judges, are safeguarded under this Constitution. Their employment shall not be terminated or adversely altered solely due to the transition of government. In return, all state and judiciary personnel are required to perform their duties in accordance with the principles and provisions of this Constitution, upholding the rule of law, human rights, and democratic values.

State and judiciary personnel shall have opportunities for career advancement based on merit, qualifications, and adherence to the principles outlined in this Constitution. The government may undertake reviews and implement reforms to improve the efficiency, transparency, and integrity of state institutions and the judiciary, provided such actions are conducted lawfully, transparently, and in accordance with this Constitution.

Article 293

To promote economic stability, the Constitution guarantees the protection of property, and economic interests of all individuals and entities engaged in lawful business activities within Iran.

1. **Non-Discrimination:** All business owners, entrepreneurs, and investors shall be treated equally under the law, without discrimination based on political beliefs, past affiliations, ethnic origin, religion, or any other status.
2. **Security During Transition:** During and after the transition to a democratic government, the state shall take necessary measures to ensure the safety and security of existing businesses and their owners, preventing unlawful seizure, expropriation, or disruption of business activities.
3. **Legal Continuity:** Contracts, property rights, and legal obligations existing prior to the enactment of this Constitution shall remain valid and enforceable, unless they conflict with the provisions of this Constitution, or laws enacted under it.
4. **Fair Legal Processes:** Any disputes involving businesses, or their owners shall be resolved through fair and impartial legal processes, with respect for due process rights and access to justice.
5. **Encouragement of Economic Confidence:** The state shall promote an environment of economic confidence by ensuring stability, enforcing anti-corruption measures, and fostering transparent economic policies that encourage investment and growth.
6. **Participation in Economic Development:** Business owners and entrepreneurs are encouraged to participate actively in the economic development of the nation,

contributing to prosperity and social welfare in accordance with the principles of this Constitution.

7. No Retaliation or Vengeance: The state shall prohibit any form of retaliation, vengeance, or punitive actions against business owners and entrepreneurs based on their activities under the previous regime, provided they have not committed serious crimes under national or international law.

Section 2 – Transition Financial Support System (TFSS)

Article 294

To promote economic viability and feasibility for the democratic transition, a Transition Financial Support System (TFSS) shall be established with the following features:

1. Establishment of the Transition Financial Support System (TFSS): The National Transition Council (NTC) and the Interim Government shall create the TFSS as a structured and transparent mechanism to manage financial contributions from Iranian citizens and expatriates for supporting the democratic transition.
2. Eligibility for Contributions: Only individuals of Iranian origin shall be eligible to contribute to this program. Contributions must come from legitimate and transparent sources, and all funds shall be subject to financial due diligence to prevent illicit activities such as money laundering. A Financial Transparency and Ethics Committee (FTEC) shall be formed to vet all contributions.
3. Voluntary Financial Contributions: Iranian citizens and expatriates, businesses, and organizations may contribute funds as loans to support democratic transition, economic stabilization, governance reforms, election organization, and civil society development.
4. Repayment with Agreed Interest: The new democratic government shall repay all financial contributions under the agreed-upon terms, including an agreed-upon

interest, ensuring transparency and fairness. The repayment structure shall be formally documented in a legally binding agreement.

5. **Government-Backed Securities:** To guarantee repayment, the interim government or the first elected government shall issue special bonds or securities backed by the future revenues of Iran, such as taxation, oil exports, and other economic activities.
6. **Transparency and Oversight:** Financial Transparency and Ethics Committee (FTEC) shall be responsible to monitor fund usage, ensure accountability, and provide regular financial reports to both contributors and the public. The FTEC shall conduct audits to ensure proper fund allocation and prevent misuse.
7. **Prioritization of Loan Repayments:** The democratic government shall prioritize repayment within eight (8) years of assuming full governance, with potential extensions subject to parliamentary majority approval.
8. **Non-Interference in Political Affairs:** Contributors to this program shall not be entitled to any special political privileges, government positions, or policymaking influence as a result of their financial support. Contributions shall be treated purely as economic assistance to the transition.
9. **End of Mandate and Fund Closure:** The TFSS shall be terminated eight (8) years after the establishment of a democratically elected government. Any remaining funds shall be allocated to national development projects as determined by a parliamentary vote. An independent audit shall be conducted before closure to ensure all financial obligations are met, and a final report shall be made available to

the public. In a rare situation, such as a national financial crisis, the TFSS mandate may be extended by a parliamentary majority vote resolution. In no circumstances shall TFSS operate beyond twelve (12) years.

Article 295

Allocation and spending of the TFSS funds shall be as follows:

1. Priority Spending Areas: The financial resources from TFSS shall be used in a transparent and accountable manner, prioritizing:
 - Democratic Transition of the Government: Allocating funds for the administration and operational costs associated with the peaceful transition of power, including temporary government expenses, transitional governance operations, and institution-building efforts necessary to stabilize the democratic framework.
 - Economic Stabilization & Job Creation: Supporting small businesses, infrastructure rebuilding, and economic growth projects.
 - Humanitarian and Social Programs: Providing immediate relief for low-income families, displaced persons, and individuals affected by the transition.
 - Election Organization and Democratic Infrastructure: Funding voter registration, election security, and ballot accessibility under international standards.

- Judicial and Legal Reform: Establishing a modern, independent judicial system, improving transparency, and ensuring adherence to human rights laws.
 - Educational and Media Development: Supporting free press initiatives, independent media, and civic education programs to promote democracy and public awareness.
 - Public Health and Infrastructure: Expanding access to essential healthcare services, rebuilding medical facilities, and strengthening public infrastructure.
2. Limitations on Administrative Costs: No more than 33% of TFSS funds shall be allocated for administrative expenses, ensuring that the majority of funds directly benefit the Iranian people.
 3. Approval Process for Fund Distribution: Financial Transparency and Ethics Committee (FTEC) shall approve all fund allocations through a transparent, publicly documented voting process. No funds shall be allocated without oversight and justification.

Article 296

TFSS has specific mandates as follows:

1. **Mandatory Public Disclosure:** The FTEC must publish quarterly financial reports, including a breakdown of fund distribution, spending justifications, and progress on funded projects.
2. **Annual Diaspora Contributors' Assembly:** A yearly public forum shall be held where major contributors to TFSS can review the financial reports, propose recommendations, and discuss ongoing economic stabilization efforts.
3. **Whistleblower Protection and Anti-Corruption Measures:** Any citizen, journalist, or watchdog group who reports financial misconduct or corruption within TFSS shall be protected from retaliation and have their claims investigated by an independent anti-corruption agency.

Article 297

Loan Repayment Structure and Contributor Rights shall be as follows:

1. **Structured Repayment System:** The democratic government shall begin repaying TFSS contributors within five (5) years of assuming full governance, completing full repayment within eight (8) years, unless an economic crisis necessitates an extension approved by Parliament's majority.
2. **Agreed-Upon Interest Rates:** Contributors shall receive a pre-agreed interest rate on their loans, ensuring financial sustainability and incentivizing diaspora participation.

3. **Government-Backed Securities:** The interim government or the first elected government may issue diaspora bonds as repayment instruments, tied to Iran's future tax revenues, oil exports, and other economic activities.
4. **Priority-Based Repayment:** Loan repayments shall be prioritized based on the size and timing of contributions, ensuring fairness and avoiding favoritism.

Article 298

Protection Against Foreign Influence and External Interference shall be as follows:

1. **Exclusion of Foreign Governments and Entities:** Only individuals of Iranian origin shall be eligible to contribute to TFSS. Contributions from foreign governments, intelligence agencies, or foreign corporate entities are strictly prohibited.
2. **Verification of Funds' Legitimacy:** All contributions must undergo a verification process to ensure funds originate from legal sources and do not involve money laundering or criminal activity.
3. **No Political Leverage:** Contributions shall not entitle donors to any government positions, policymaking influence, or exclusive economic privileges beyond agreed financial returns.

Article 299

Recognition and Compensation for Significant Contributions to Democracy shall be as follows:

1. Recognition of Major Contributions: citizens or expatriates, organizations, or individuals who have made significant financial, political, academic, or humanitarian contributions toward achieving democracy shall be recognized by the state.
2. Eligibility for Recognition: Only individuals of Iranian origin or corporations and institutions with at least 51% Iranian ownership shall be eligible for recognition under this Article 1 . Contributions must be verifiable, documented, and free from political partisanship to ensure impartiality.
3. Establishment of a Democratic Contributions Commission (DCC): The government shall form the DCC to assess contributions and determine appropriate compensatory measures in a transparent and non-partisan manner.
4. Forms of Compensation: Compensation may be provided in non-monetary and monetary forms, including but not limited to:
 - Tax Incentives: Reduced taxation rates on investments made in Iran.
 - Honorary Recognition: National honors, public acknowledgment, and invitations to state advisory panels or democratic development councils.
 - Restoration of Confiscated Assets: For anyone whose assets were unlawfully seized under the previous regime, a fair restitution process shall be established.

5. Public Disclosure and Accountability: The DCC shall publish periodic reports detailing the number and nature of recognitions granted, ensuring full transparency in the process.

Chapter 13 – Constitutional Amendments

Article 300

Constitutional amendments may be undertaken in urgent cases only by a public referendum, through one of the following methods:

1. Proposal by the President and approval by at least two-thirds plus one of Parliament.
2. Proposal by one-third of the ministers and approval by at least two-thirds plus one of Parliament.
3. Proposal by one-third of Parliament members and approval by at least two-thirds plus one of Parliament.
4. Proposal by one-third of the Senate members and approval by at least two-thirds plus one of Parliament.
5. Direct proposal from the public with at least one million verified signatures and approval by at least two-thirds plus one of Parliament.

Amendment proposals approved by Parliament must pass with a majority of voters in a public referendum. The government and all branches are required to facilitate this public referendum immediately after approval by Parliament. No other methods for amending the Constitution are recognized outside the provisions specified in this Article.

“The journey toward democracy is paved not just by hope, but by the courage of those who dare to imagine change and the resilience of those who choose never to surrender their dreams.”

- **Navid Democracy, Mar. 17, 2025**

ایران: نقشه راه برای گذار مسالمت‌آمیز به دموکراسی

بررسی تحلیلی جامع و پیشنهاداتی برای یک ایران دموکراتیک

تالیف، تحقیق و ترجمه:

نوید دموکراسی

یکم فروردین ماه ۱۴۰۴

آزادی هرگز داوطلبانه توسط ظالم داده نمی‌شود؛
بلکه باید توسط مظلوم مطالبه شود.

— مارتین لوتر کینگ جونیور، نامه‌ای از زندان بیرمنگام، ۱۹۶۳

حق نشر

©۱۴۰۴ توسط نوید دموکراسی

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. هیچ بخشی از این کتاب را نمی‌توان بدون ارجاع صحیح به نویسنده، به هیچ شکل و با هیچ وسیله‌ای اعم از کپی‌برداری، ضبط یا روش‌های الکترونیکی یا مکانیکی دیگر بازتولید، توزیع یا منتقل کرد؛ به‌جز نقل قول‌های کوتاه که در نقدهای علمی و دیگر استفاده‌های غیرتجاری که توسط قانون حق نشر مجاز شمرده شده است.

شماره استاندارد بین‌المللی کتاب : 978-1-300-34942-6

ناشر: موسسه لولو

طراحی جلد: نوید دموکراسی

جهت کسب اجازه یا تماس با نویسنده: navid.democracy@proton.me

تقدیم به

مردم شجاع ایران، که پایداری آنها در راه کسب کرامت، آزادی و عدالت، الهامبخش امید و دگرگونی است. امید است این کتاب راهنمای مسیر شما به سوی آینده‌ای صلح‌آمیز و دموکراتیک باشد.

چکیده

این کتاب یک پیشنهاد اولیه از یک قانون اساسی دموکراتیک جدید برای ایران را معرفی می‌کند که برای حمایت از حقوق بشر، ترویج همگرایی ملی و تضمین ثبات بلندمدت طراحی شده است. این کتاب یک برنامه مرحله‌ای را برای گذار از چارچوب اقتدارگرای فعلی به یک نظام دموکراتیک از طریق فرآیندی مسالمت‌آمیز، قانونی و فراگیر ترسیم می‌کند. نقشه راه بر آشتی ملی تأکید دارد، با ارائه عفو و مشارکت دادن ذینفعان کلیدی—شامل مقامات دولتی، رهبران اپوزیسیون، جامعه مدنی، نخبگان اقتصادی، نیروهای مسلح (اعم از ارتش و سپاه پاسداران) و مردم—در شکل‌دهی به این گذار مدد می‌جوید. همچنین، به مزایایی که یک ایران دموکراتیک برای منطقه و جهان به ارمغان می‌آورد اشاره دارد، از جمله ثبات بیشتر، کاهش ریسک‌های امنیتی، امنیت انرژی و فرصت‌های تجاری گسترده‌تر، در حالی که همکاری و رشد اقتصادی را در سطح محلی و جهانی تقویت می‌کند. با پرداختن به نقش بخش‌های تأثیرگذار و انعکاس خواسته‌های عمومی برای اصلاحات، این کتاب بر ضرورت تحول دموکراتیک مسالمت‌آمیز تأکید می‌کند و نشان می‌دهد که چگونه قانون اساسی پیشنهادی می‌تواند هم آرمان‌های داخلی و هم منافع بین‌المللی را همزمان تأمین کند.

فصل ۱ : مقدمه و زمینه

۱.۱ مقدمه

از زمان انقلاب ۱۹۷۹، جمهوری اسلامی ایران یک رژیم اقتدارگرای دینی را حفظ کرده است که در آن قدرت به شدت متمرکز بوده و اختیار نهایی در دست رهبر معظم انقلاب قرار دارد که این قدرت توسط شورای نگهبان تقویت می‌شود. این مدل حکومتی یک ساختار سیاسی مقاوم ایجاد کرده که اصلاحات را محدود کرده و فرآیند تصمیم‌گیری را در دایره‌ای کوچک از نخبگان غیرمنتخب متمرکز نموده است. با اینکه درخواست‌های دوره‌ای برای اصلاحات مطرح شده، اما تغییرات ساختاری معنادار همواره با موانع جدی روبرو بوده و این سیستم عمیقاً تثبیت شده، در برابر دموکراتیزه شدن مقاومت کرده است. با این حال، اعتراضات عمومی اخیر نشان‌دهنده افزایش تقاضا برای گذار دموکراتیک است، زیرا ایرانیان بیش از پیش به دنبال سیستمی هستند که آزادی‌های سیاسی و حقوق بشر را محترم بشمارد.

در پاسخ به این مطالبه، این پژوهش یک قانون اساسی دموکراتیک جدید را معرفی می‌کند تا به عنوان پایه‌ای برای ایران دموکراتیک عمل کند. در این قانون اساسی جدید، حقوق بشر، شمول‌گرایی و رفاه اقتصادی در اولویت قرار می‌گیرد و هدف آن ایجاد ساختار حکومتی پایدار و نماینده محور برای نسل‌های آینده است. علاوه بر ارائه این قانون اساسی جدید، این مقاله یک نقشه راه جامع و مرحله‌ای برای گذار از چارچوب اقتدارگرای کنونی ایران به این مدل دموکراتیک ارائه می‌دهد. این نقشه راه بر شمول‌گرایی، آشتی ملی، حفظ تمامیت ارضی، و پایبندی به حاکمیت قانون تأکید دارد تا همه ایرانیان نقش معناداری در شکل‌دهی به آینده کشور داشته باشند.

با درک چشم‌انداز خاص اجتماعی-سیاسی ایران، این طرح بر تعامل با گروه‌های تأثیرگذار، به‌ویژه نخبگان اقتصادی و نیروهای مسلح ایران، از جمله سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (سپاه)، اولویت دارد. اگرچه نخبگان اقتصادی به‌طور رسمی بخشی از حکومت نیستند، اما به دلیل ارتباطاتشان با نهادهای دولتی، نفوذ اقتصادی گسترده‌ای دارند و از این‌رو بازیگران کلیدی در روند اصلاحات محسوب می‌شوند. سپاه پاسداران به‌عنوان یک قدرت نظامی و اقتصادی که دارای پیوندهای ایدئولوژیک عمیق با حکومت کنونی است، تأثیر بسزایی بر صحنه سیاسی ایران دارد؛ همکاری یا حداقل بی‌طرفی این نهاد برای یک گذار مسالمت‌آمیز ضروری خواهد بود. علاوه بر این، جامعه ایرانیان خارج از کشور می‌تواند کمک چشمگیری از طریق ارائه منابع مالی، تخصص فنی و نفوذ سیاسی برای گذار دموکراتیک فراهم کند.

نقشه راه ارائه‌شده در این مقاله، رویکردی ساختاریافته برای تعامل فراگیر را پیشنهاد می‌کند که مقامات دولتی، رهبران اپوزیسیون، جامعه مدنی، نخبگان اقتصادی، جامعه مهاجر ایرانی (دیاسپورا) و نیروهای مسلح را در یک فرآیند انتقالی مشترک به سمت قانون اساسی دموکراتیک جدید درگیر می‌کند. با پرداختن به انگیزه‌های داخلی و بین‌المللی، این طرح بر ثبات منطقه‌ای و رفاه اقتصادی‌ای که یک ایران دموکراتیک می‌تواند ارائه دهد تأکید دارد تا بتواند حمایت قدرت‌های جهانی را جلب کند. این رویکرد نه‌تنها به‌دنبال برچیدن ساختارهای اقتدارگراست، بلکه هدف آن تأسیس آینده‌ای دموکراتیک و پایدار در ایران است که با آرمان‌های مردمش همخوانی داشته و مطالبات برای تغییرات اساسی را برآورده سازد.

نقشه راه پیشنهادی برای گذار مسالمت‌آمیز قانون اساسی در ایران، مستلزم درک نیروهای اجتماعی-سیاسی تأثیرگذار، به‌ویژه در چارچوب قانون اساسی کنونی و نقش گروه‌های تأثیرگذاری همچون نخبگان اقتصادی و نیروهای مسلح است. این پیش‌زمینه، زمینه اساسی را برای پیچیدگی‌های مرتبط با مواجهه با ساختارهای قدرت تثبیت‌شده در حکومت و اقتصاد ایران فراهم می‌کند و بر لزوم یک رویکرد جامع و فراگیر برای دموکراتیزاسیون تأکید دارد.

۱.۲ چارچوب قانون اساسی کنونی

قانون اساسی ایران که در سال ۱۹۷۹ تصویب و در سال ۱۹۸۹ اصلاح شد، یک مدل ترکیبی را منعکس می‌کند که عناصر دموکراتیک را با اقتدار دینی در هم آمیخته است. اگرچه این قانون اساسی نهادهای انتخابی را شامل می‌شود، اما قدرت نهایی در اختیار نهادهای غیرمنتخب قرار دارد که پایبندی سخت‌گیرانه به اصول جمهوری اسلامی را تضمین می‌کنند. رهبر معظم انقلاب دارای اقتدار گسترده‌ای بر تمامی شاخه‌های حکومت—اجرایی، تقنینی و قضایی—است و کنترل قابل توجهی بر تصمیمات کلیدی سیاسی و دینی اعمال می‌کند.

علاوه بر این، شورای نگهبان که وظیفه بررسی قوانین پارلمانی و تأیید صلاحیت نامزدهای انتخاباتی را بر عهده دارد، به‌عنوان یک نهاد نظارتی قدرتمند عمل می‌کند که مشارکت سیاسی را محدود کرده و اطمینان حاصل می‌کند که سیاست‌های حکومتی با ارزش‌های دینی جمهوری اسلامی همسو باقی بمانند. تمرکز قدرت در دست نهادهای غیرمنتخب، محیطی را ایجاد کرده که در برابر اصلاحات دموکراتیک مقاوم است و عملاً تکثرگرایی سیاسی را محدود کرده و سلطه نخبگان حاکم را تقویت می‌کند.

برای درک گذار ایران، بررسی دقیق نیروهای اجتماعی-سیاسی در حال فعالیت ضروری است. این بخش اکنون شامل تحلیلی از چگونگی همگرایی میراث تاریخی، چالش‌های اقتصادی و فشارهای بین‌المللی در ایجاد موانع و فرصت‌های گذار دموکراتیک است. تعامل میان سخت‌گیری‌های طولانی‌مدت و جنبش‌های نوظهور مردمی، زمینه را برای گذار ارائه‌شده در فصل‌های بعدی این کتاب فراهم می‌کند.

فصل ۲: نقش‌های کلیدی در گذار

۲.۱ نقش نخبگان اقتصادی

یکی از نیروهای مهم اما غیررسمی در چشم‌انداز اجتماعی-اقتصادی ایران، طبقه نخبگان اقتصادی است که با بهره‌گیری از سیستم موجود، ثروت و نفوذ قابل‌توجهی کسب کرده‌اند. اگرچه این نخبگان به‌طور رسمی در ساختار دولت ادغام نشده‌اند، اما ارتباطات گسترده‌ای با چهره‌های سیاسی دارند که به آن‌ها امکان می‌دهد در محیط پیچیده مقرراتی ایران حرکت کنند و فرصت‌های تجاری پرسودی را به‌ویژه در بخش‌هایی مانند تجارت، املاک و صنایع وابسته به واردات یا صادرات به دست آورند. قدرت اقتصادی و اتحادهای سیاسی آن‌ها به این گروه اجازه داده است که بر سیاست‌گذاری‌های ایران تأثیر مستقیم بگذارند. از این‌رو، هر گذار دموکراتیکی مستلزم تعامل راهبردی با این گروه از نخبگان اقتصادی است که با ارائه اطمینان از ثبات اقتصادی و حفظ منافع پس از گذار، از گذار حمایت کنند. در غیر این‌صورت آنها برای حفظ منافع خود در برابر هر نوع تغییر معنا دار مقاومت خواهند کرد.

۲.۲ نقش نیروهای مسلح ایران، سپاه پاسداران و گروه‌های شبه‌نظامی

نیروهای مسلح ایران شامل ارتش متعارف، معروف به "ارتش"، و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (سپاه) است که پس از انقلاب ۱۳۵۷ تأسیس شد. برخلاف ارتش که عمدتاً بر دفاع ملی تمرکز دارد، سپاه نقش محوری در حوزه‌های سیاسی و اقتصادی ایران ایفا می‌کند و نفوذ آن فراتر از امور نظامی است.

سپاه پاسداران با حضور در بخش‌های مختلف، از جمله صنایع دفاعی، ساخت‌وساز، مخابرات و انرژی، به یک بازیگر کلیدی با منافع تثبیت‌شده در حفظ رژیم کنونی تبدیل شده است. با توجه به دارایی‌های اقتصادی گسترده و تعهد ایدئولوژیک سپاه به اصول جمهوری اسلامی، موضع‌گیری این نهاد در هر گذار مسالمت‌آمیز

بسیار تعیین‌کننده خواهد بود. پرداختن به نگرانی‌های سپاه و ایجاد چارچوب‌هایی که منافع اقتصادی آن را محترم بشمارد، در عین حال که یک ساختار حکمرانی دموکراتیک را تقویت کند، برای کاهش مقاومت و اطمینان از یک گذار باثبات ضروری است.

علاوه بر این، رژیم از نیروهای سرکوبگر غیررسمی، از جمله اوباش و گروه‌های شبه‌نظامی—اغلب از میان اقتشار حاشیه‌ای جامعه—برای سرکوب اعتراضات و ایجاد رعب و وحشت استفاده می‌کند. این افراد، که فاقد آموزش رسمی هستند اما از مصونیت قضایی برخوردارند، با خشونت بی‌حدوحصر به سرکوب اعتراضات دامن می‌زنند. بسیج، به‌عنوان نیرویی که تاکتیک‌های سرکوب را اجرایی کرده است، نقش کلیدی در سرکوب جنبش‌هایی همچون جنبش سبز ۱۳۸۸ (۲۰۰۹ میلادی) و اعتراضات ۱۴۰۱ (۲۰۲۲ میلادی) ایفا کرده است. برای مقابله با این چالش، اقدامات زیر ضروری است:

- **پاسخگویی قانونی:** اطمینان از اینکه عاملان خشونت در دوران گذار دموکراتیک با پیامدهای قضایی سنگین روبه‌رو شوند.
- **خلع سلاح و ادغام مجدد:** ارائه فرصت‌های اقتصادی جایگزین برای جلوگیری از وابستگی به سرکوب دولتی.
- **اصلاحات در بخش امنیتی:** ایجاد یک نیروی پلیس حرفه‌ای تحت نظارت دموکراتیک برای جلوگیری از سوءاستفاده‌های بیشتر.

۲.۳ نقش دیاسپورای ایرانی

دیاسپورا یا جامعه مهاجر ایرانی مقیم خارج از کشور، که بیش از ۴ تا ۵ میلیون نفر تخمین زده می‌شود، نقشی حیاتی در شکل‌دهی به آینده اقتصادی، سیاسی و فرهنگی ایران ایفا می‌کند. ایرانیان مقیم خارج که در آمریکای شمالی، اروپا و خاورمیانه پراکنده‌اند، در حوزه‌های تجاری، دانشگاهی، دفاع از حقوق بشر و

رسانه فعالیت دارند و منابع مالی، تخصص فنی و نفوذ سیاسی حیاتی برای یک گذار دموکراتیک فراهم می‌کنند.

مشارکت‌های کلیدی دیاسپورای ایرانی شامل موارد زیر است:

- **پتانسیل اقتصادی و سرمایه‌گذاری:** ایرانیان مهاجر مالک میلیاردها دلار دارایی و کسب‌وکارهای موفق در سراسر جهان هستند. جذب سرمایه‌گذاری دیاسپورا می‌تواند به تثبیت اقتصاد ایران در دوران گذار کمک کرده، از فرار سرمایه جلوگیری کند و به بازسازی نهادهای مالی کمک نماید.
- **دفاع سیاسی و قدرت نرم:** بسیاری از جوامع ایرانی خارج از کشور به‌طور فعال برای اصلاحات دموکراتیک و حقوق بشر در ایران، در میان دولت‌های غربی و سازمان‌های بین‌المللی لابی‌گری می‌کنند. نقش آن‌ها در رسانه‌ها، سیاست‌گذاری و اندیشکده‌ها به شکل‌دهی درک جهانی از تحولات ایران و تأثیرگذاری بر سیاست خارجی کمک می‌کند.
- **انتقال فناوری و دانش:** دانشمندان، مهندسان و دانشگاهیان تبعیدی ایران می‌توانند تخصص حیاتی را برای مدرن‌سازی زیرساخت‌ها، آموزش و سیستم حکمرانی در یک ایران پسااقتدارگرا ارائه دهند.
- **بسیج اجتماعی و تأثیرگذاری رسانه‌ای:** روزنامه‌نگاران، فیلم‌سازان و فعالان ایرانی در تبعید، رسانه‌های مستقل فارسی‌زبان همچون بی‌بی‌سی فارسی، ایران اینترنشنال و تلوزیون منوتو (که البته دیگر وجود ندارد) را راه‌اندازی کرده‌اند که در مقابله با تبلیغات حکومتی و اطلاع‌رسانی درباره جنبش‌های دموکراتیک به مردم ایران نقش مهمی ایفا می‌کنند.

• **حمایت مالی و بشردوستانه:** در جریان قیام‌های گذشته، دیاسپورا کمک‌های مالی به خانواده‌های زندانیان سیاسی، فعالان و قربانیان اعتراضات ارائه کرده‌اند، که تداوم مقاومت در برابر سرکوب را ممکن ساخته است.

۲.۴ ضرورت گذار

ایران با چالش‌های اجتماعی-اقتصادی قابل‌توجهی از جمله مشکلات اقتصادی مداوم، تحریم‌های بین‌المللی و نارضایتی گسترده عمومی از سیستم موجود مواجه است. تورم بالا، بیکاری و کاهش قدرت خرید، اعتماد عمومی به حکومت را کاهش داده و مطالبات اصلاحی را تشدید کرده است. تحریم‌های بین‌المللی، به‌ویژه در بخش‌های کلیدی نفت و انرژی، رشد اقتصادی را بیشتر محدود کرده و نارضایتی مردم را افزایش داده است.

علاوه بر این، محدودیت‌های آزادی‌های سیاسی و نقض حقوق بشر، همراه با نابرابری‌های اقتصادی ناشی از سرمایه‌داری رفاقتی و نفوذ گسترده سپاه پاسداران، بر ضرورت فوری گذار دموکراتیک صحنه می‌گذارد. پرداختن به این مشکلات ساختاری و ایجاد یک چارچوب مشارکتی، مسیری برای آینده‌ای عادلانه‌تر و شکوفاتر برای شهروندان ایران فراهم می‌کند، درحالی‌که با آرمان‌های گسترده‌تر برای تحول سیاسی و اجتماعی همسو می‌شود.

فصل ۳: قیام‌های مردمی و مطالبه برای تغییر

در دو دهه اخیر، ایران شاهد مجموعه‌ای از قیام‌های عمومی عمده بوده که ناشی از نارضایتی‌های اقتصادی، نارضایتی سیاسی و مطالبات برای آزادی‌های فردی بوده‌اند. این جنبش‌ها نشان‌دهنده نارضایتی عمیق مردم از نظام سیاسی کنونی و تمایل فزاینده آن‌ها برای اصلاحات دموکراتیک است. این بخش به بررسی قیام‌های کلیدی می‌پردازد که بر خواسته مداوم مردم برای پاسخگویی، شفافیت و تغییر اجتماعی تأکید دارند.

۳.۱ جنبش سبز ۱۳۸۸ (۲۰۰۹ میلادی)

جنبش سبز، که پس از انتخابات بحث‌برانگیز ریاست‌جمهوری در ژوئن ۱۳۸۸ ظهور کرد، نقطه عطفی در تاریخ سیاسی معاصر ایران محسوب می‌شود. با ادعای وقوع تقلب گسترده انتخاباتی به نفع محمود احمدی‌نژاد و علیه نامزد اصلاح‌طلب، میرحسین موسوی، میلیون‌ها ایرانی به خیابان‌ها آمدند و بزرگ‌ترین تظاهرات مردمی پس از انقلاب ۱۳۵۷ را رقم زدند. این اعتراضات که خواستار شفافیت انتخاباتی و احترام به رأی مردم بودند، بر مطالبه عمومی برای پاسخگویی نظام سیاسی تأکید داشتند. علی‌رغم سرکوب شدید دولت—از جمله دستگیری‌ها، خشونت و سانسور گسترده رسانه‌ای—جنبش سبز چندین عنصر مهم را برجسته کرد:

- **مطالبه عمومی برای پاسخگویی:** معترضان خواستار انتخابات عادلانه و شفاف شدند و تمایل خود را برای حکومتی که نماینده واقعی مردم باشد، ابراز کردند.
- **نقش جامعه مدنی:** فعالان، روشنفکران و شهروندان عادی به‌طور گسترده بسیج شدند، که نشان‌دهنده افزایش تمایل ایرانیان برای دفاع از اصلاحات سیاسی بود.

- استفاده از فناوری: برای نخستین بار، ایرانیان از رسانه‌های اجتماعی و ارتباطات دیجیتال برای سازماندهی اعتراضات و اشتراک اطلاعات استفاده کردند، که این امر به آغاز عصر جدیدی از کنشگری دیجیتال انجامید.

جنبش سبز، با وجود سرکوب، جریان مخالفتی قوی را آشکار کرد و زمینه را برای اعتراضات بعدی فراهم نمود، که نشان‌دهنده تمایل عمومی برای اصلاحات دموکراتیک و آزادی‌های فردی بیشتر بود.

۳.۲ اعتراضات پس از ۱۳۸۸ (۲۰۰۹ میلادی)

اعتراضات ۱۳۹۶-۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ نارضایتی‌های اقتصادی و مطالبات برای اصلاحات سیاسی گسترده‌تر را برجسته کردند. هر موج اعتراضات با سرکوب دولتی مواجه شد، که نشان‌دهنده نارضایتی مداوم در میان گروه‌های مختلف جمعیتی و مناطق گوناگون کشور بود.

- اعتراضات ۱۳۹۶-۱۳۹۷: نرخ بالای بیکاری، تورم و رکود اقتصادی باعث بروز اعتراضاتی شد که به فراتر از تهران گسترش یافت و شهرها و شهرستان‌های کوچک‌تر را نیز دربر گرفت. این اعتراضات که در ابتدا ناشی از مشکلات اقتصادی بودند، به سرعت به مطالبه اصلاحات سیاسی گسترده‌تر تبدیل شدند.

- اعتراضات سوخت ۱۳۹۸: افزایش ناگهانی و شدید قیمت سوخت منجر به اعتراضات گسترده شد، که با واکنش سختگیرانه دولت از جمله کشتار گسترده معترضان و قطع اینترنت برای محدود کردن ارتباطات مواجه گردید. این رویکرد سرکوبگرانه نشان داد که رژیم از پرداختن به خواسته‌های عمومی اکراه دارد، که خود بر شدت خشم مردم افزود و شکاف میان حکومت و جامعه را افزایش داد.

این اعتراضات نشان‌دهنده نارضایتی فزاینده در بخش‌های مختلف جامعه ایران هستند و بیانگر افزایش آمادگی عمومی برای رویارویی با حکومت، با وجود خطرات موجود، محسوب می‌شوند.

۳.۳ جنبش "زن، زندگی، آزادی"

مرگ مهسا امینی در شهریور ۱۴۰۱، پس از بازداشت توسط گشت ارشاد به‌دلیل "نقض قوانین حجاب اجباری"، یکی از بزرگترین قیام‌های اخیر ایران را برانگیخت. این جنبش، که با شعار "زن، زندگی، آزادی" شناخته می‌شود، به نمادی قدرتمند از مقاومت علیه محدودیت‌های جنسیتی و سرکوب گسترده‌تر اجتماعی تبدیل شد.

- **مطالبات برای برابری جنسیتی:** این جنبش زنان، به‌ویژه جوانان را به میدان آورد که خواستار لغو قوانین محدودکننده و تحقق برابری جنسیتی بودند.
 - **مشارکت جوانان:** بخش قابل‌توجهی از معترضان را جوانانی تشکیل می‌دهند که از محدودیت‌های اجتماعی و فرصت‌های اقتصادی محدود ناامید شده‌اند و به‌طور فزاینده‌ای مطالبات خود را برای آزادی‌های اجتماعی و سیاسی بیان می‌کنند.
 - **مقاومت فرهنگی:** این اعتراضات نشان‌دهنده مخالفت گسترده با هنجارهای فرهنگی و دینی تحمیلی است و مطالباتی برای آزادی‌های فردی و خودمختاری فرهنگی مطرح می‌کنند.
- واکنش شدید حکومت، شامل بازداشت‌های گسترده و محکومیت‌های بین‌المللی، نه‌تنها جنبش را متوقف نکرد بلکه بر وسعت و تداوم آن افزود. گسترده‌گی و پایداری این تظاهرات نشان‌دهنده تغییری عمیق در اراده عمومی برای مقابله با رژیم و یک نقطه عطف در چشم‌انداز اجتماعی-سیاسی ایران است.

فصل ۴: پیامدهای اعتراضات و تاثیر آن بر گذار

این فصل شامل تحلیلی است از اینکه چگونه این اعتراضات موجب کاهش مشروعیت رژیم شده و فضای مناسبی برای اصلاحات دموکراتیک ایجاد کرده است. ظرفیت بسیج‌گری نشان داده شده در این جنبش‌ها به‌عنوان عامل کلیدی برجسته می‌شود که اگر در چارچوب یک طرح منظم برای گذار به‌کار گرفته شود، می‌تواند به طرز قابل توجهی روند انتقال به دموکراسی را تسریع بخشد.

اعتراضات گسترده و فضاهای عمومی دیجیتال در حال تحول (مانند بحث‌های ایرانیان در داخل و خارج از کشور در اپلیکیشن کلاب‌هاوس) بیانگر کاهش مشروعیت رژیم و ظهور جامعه مدنی قوی است. این افزایش دید و توجه می‌تواند بر تعاملات بین‌المللی تأثیرگذار باشد. خیزش‌های اخیر در ایران عناصر مهمی را نشان می‌دهد که برای گذار موفق به چارچوب دموکراتیک ضروری هستند:

- فرسایش مشروعیت: تداوم اعتراضات موجب تضعیف مشروعیت حکومت شده و نیاز به اصلاحات را تشدید کرده است.
- ظرفیت بسیج‌گری: انعطاف‌پذیری و توانایی سازمانی جامعه مدنی نشان می‌دهد جنبش مردمی دموکراتیک امکان‌پذیر و مؤثر است، به ویژه اگر در چارچوب گذاری ساختارمند ادغام شود.
- توجه بین‌المللی: توجه جهانی به ایران، به‌خصوص از طریق جنبش‌هایی نظیر «زن، زندگی، آزادی»، آگاهی جهانی از درخواست‌های ایرانیان برای اصلاحات را افزایش داده است. این توجه می‌تواند راهبردهای تعامل بین‌المللی را همسو با آرمان‌های مردم ایران برای تغییر شکل دهد.

- ضرورت راحل‌های فراگیر: رسیدگی به نارضایتی‌ها نیازمند برنامه‌ای جامع شامل اصلاحات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است. رویکردی فراگیر تضمین می‌کند که این گذار با نیازها و آرزوهای متنوع مردم هماهنگ باشد.

این عوامل اهمیت یک برنامه گذار که منعکس‌کننده خواست عمومی باشد و پایه‌های پایدار برای حکمرانی دموکراتیک را فراهم کند، برجسته می‌کنند.

۴.۱ آمادگی نخبگان کلیدی

گذارهای دموکراتیک مسالمت‌آمیز اغلب به مذاکرات میان نخبگان بستگی دارند. پژوهشگران حوزه گذارهای دموکراتیک تأکید دارند که چانه‌زنی میان نخبگان در مرکز تغییرات مسالمت‌آمیز رژیم‌ها قرار دارد. روحانیون قدرتمند، رهبران سپاه پاسداران یا فعالان اقتصادی ممکن است اصلاحات مسالمت‌آمیز را بپذیرند فقط اگر منافع اصلی‌شان محفوظ بماند. طرح پیشنهادی شامل عفو برای اقدامات غیرخسونت‌آمیز و حفاظت قانونی از دارایی‌ها سعی در ارائه راه حلی دارد تا نخبگان به پذیرش یک گذار مبتنی بر مذاکره به سبک «لهستان» ترغیب شوند.

۴.۲ اهداف طرح گذار

طرح پیشنهادی گذار با هدف ایجاد چارچوبی دموکراتیک طراحی شده است که چالش‌های پیچیده اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کشور را برطرف کند. اهداف زیر مبنای گذار جامع و مسالمت‌آمیز به سمت دموکراسی هستند:

- استقرار دولت دموکراتیک
- تضمین گذار مسالمت‌آمیز

- ترویج فراگیری و تنوع
- تقویت حاکمیت قانون
- ایجاد شکوفایی اقتصادی
- توسعه روابط محترمانه و سازنده با جهان

۴.۳ تحولات منطقه‌ای و داخلی (۱۴۰۱-۱۴۰۴)

تحولات اخیر ژئوپلیتیک چشم‌انداز راهبردی ایران را به طور قابل توجهی تغییر داده است

- **حمله حماس به اسرائیل و پیامدهای آن:** در ۷ اکتبر ۲۰۲۳، حماس حمله‌ای گسترده علیه اسرائیل آغاز کرد که منجر به واکنش نظامی شدید اسرائیل شد. این واکنش موجب ویرانی‌های گسترده در نوار غزه شد و وضعیت انسانی بحرانی منطقه را تشدید کرد. هرچند این درگیری بین اسرائیل و حماس بود، تأثیرات آن بسیار فراتر از این مناقشه رفت و دینامیک ژئوپلیتیک خاورمیانه را تحت تأثیر قرار داد. این وضعیت توجه‌ها را به سمت ثبات ائتلاف‌های منطقه‌ای ایران جلب کرد و بازیگران مختلف مواضع خود را در میانه خشونت‌های در حال افزایش بازنگری کردند.
- **تضعیف نیروهای نیابتی ایران:** در پی درگیری‌های سال ۲۰۲۳، عملیات نظامی مداوم اسرائیل باعث تضعیف قابل توجه حماس در غزه و تا حد زیادی حزب‌الله در لبنان شده است. هر دو گروه همچنان فعال هستند، اما به درجه‌ای که قبلاً دیده نشده بود «خنثی» شده‌اند. در نتیجه، نفوذ منطقه‌ای ایران که در ۴۰ سال گذشته از طریق این گروه‌ها تقویت شده بود، با محدودیت‌های جدیدی مواجه است.
- **نیروهای حوثی در یمن:** حوثی‌ها که به‌طور سنتی نیروی نیابتی ایران محسوب می‌شوند، تغییرات مهمی را در موقعیت راهبردی خود تجربه کرده‌اند. آتش‌بس تحت نظارت سازمان ملل در آوریل

۲۰۲۲ باعث کاهش درگیری‌ها شده و اجازه واردات سوخت و پروازهای محدود از فرودگاه بین‌المللی صنعا را فراهم کرده است. این آتش‌بس، هرچند شکننده، دوام داشته و از قدرت مستقیم نظامی تهران در منطقه کاسته است. تحلیلگران اشاره کرده‌اند که با افزایش خودکفایی اقتصادی حوثی‌ها، وابستگی آن‌ها به حمایت ایران کاهش یافته و احتمالاً نفوذ ایران بر این گروه کمتر خواهد شد.

- **افزایش انتقادهای داخلی:** در ایران، گروه‌های بحث روزانه در اپلیکیشن کلاب‌هاوس به طور آشکار از حکومت رژیم انتقاد می‌کنند. بحث‌های روزانه در کلاب‌هاوس انتقادات فزاینده‌ای را نسبت به حکومت ۴۶ ساله رژیم در داخل ایران نشان می‌دهد و این صداها انتقادی نشان‌دهنده نارضایتی عمیق و آمادگی برای بیان آشکار نارضایتی هستند. هرچند آزادی بیان در رسانه‌های دیگر همچنان محدود است، اما این انجمن‌های آنلاین به وضوح سطح قابل توجهی از نارضایتی و تمایل عمومی به اظهار نظر را نشان می‌دهد.

- **درخواست‌ها برای مذاکره با ایالات متحده:** پس از آغاز ریاست‌جمهوری دونالد ترامپ در ۲۰ ژانویه ۲۰۲۵، بسیاری در ایران خواستار از سرگیری مذاکرات با واشنگتن شده‌اند. این درخواست‌ها نشان‌دهنده شناخت عمل‌گرایانه‌ای است که تضعیف شبکه نیروهای نیابتی و فشارهای اقتصادی فزاینده ممکن است تهران را به سمت تنش‌زدایی یا توافقات مذاکره‌شده سوق دهد.

به طور کلی، این تحولات هم فرصت‌ها و هم چالش‌هایی را برای یک گذار دموکراتیک احتمالی ایجاد می‌کنند. از یک سو، کاهش کارایی نیروهای نیابتی و افزایش انتقادهای داخلی می‌تواند بخشی از رهبران ایران را به بررسی اصلاحات یا مذاکرات ترغیب کند. از سوی دیگر، ممکن است حکومت با افزایش تدابیر امنیتی به دنبال بازگشت کنترل باشد و در نتیجه، برنامه‌های گذار را پیچیده‌تر کند. بنابراین، هر

گونه گذار مسالمت‌آمیز به دموکراسی باید با در نظر گرفتن این تحولات به سرعت تغییرکننده، انعطاف‌پذیری در زمینه تعامل نخبگان، ثبات اقتصادی و روابط خارجی را تضمین کند.

فصل ۵: دیدگاه‌های تطبیقی درباره گذار

برای بررسی زمینه گسترده‌تر دموکراتیزاسیون، این بخش گذار دموکراتیک احتمالی ایران را در مقایسه با کشورهای دیگری که فرآیندهای مشابهی را طی کرده‌اند، بررسی می‌کند. با تجزیه و تحلیل گذارهای موفق و ناموفق در سطح جهانی، هدف ما استخراج درس‌هایی است که می‌توانند در چشم‌انداز اجتماعی-سیاسی منحصربه‌فرد ایران به‌کار گرفته شوند. این تحلیل تطبیقی بر نظریه‌های گذار توافقی و نقش جامعه مدنی در دموکراتیزاسیون بنا شده است و تلاش دارد استراتژی‌ها و مکانیسم‌های کلیدی را از تجربیات تطبیقی استخراج کند که بتوانند نقشه راه گذار ایران را شکل دهند.

۵.۱ اروپای شرقی: گذار توافقی لهستان

گذار لهستان از کمونیسم به دموکراسی در سال ۱۹۸۹ نمونه‌ای شاخص از تغییرات سیاسی مبتنی بر مذاکره است. مذاکرات موسوم به **گفت‌وگوهای میزگردی** بین مقامات دولتی و جنبش اپوزیسیون **همبستگی**، چارچوبی برای برگزاری انتخابات نیمه‌آزاد ایجاد کرد که در نهایت رژیم اقتدارگرا را از میان برداشت. این گذار بر نقش حیاتی جامعه مدنی، گفت‌وگوی فراگیر و مذاکرات نخبگان در دستیابی به دموکراتیزاسیون مسالمت‌آمیز تأکید دارد.

۵.۱.۱ درس‌هایی برای ایران

• **گفت‌وگوی فراگیر و مذاکره نخبگان:** گفت‌وگوهای میزگردی لهستان نمونه‌ای از اهمیت مذاکرات

ساختاریافته میان رهبران اپوزیسیون و مقامات دولتی است. این الگو با نظریه **گذار توافقی**

همخوانی دارد که همکاری نخبگان را به‌عنوان مکانیسمی برای دموکراتیزاسیون معرفی می‌کند.

برای ایران، مشارکت ذی‌نفعان کلیدی از جمله جناح‌های اصلاح‌طلب درون رژیم، رهبران اپوزیسیون و بازیگران جامعه مدنی می‌تواند مسیر گذار را هموار کند.

- **تقویت جامعه مدنی: جنبش همبستگی نشان داد که یک جامعه مدنی قوی، حتی در شرایط سرکوب، می‌تواند شهروندان را بسیج کرده و مطالبه تغییر را تقویت کند.** با اینکه جامعه مدنی ایران تحت چارچوب حکومت دینی محدود شده، جنبش‌هایی مانند زن، زندگی، آزادی پتانسیل قوی آن را برای تغییر نشان داده‌اند. ایجاد ائتلاف میان گروه‌های مختلف جامعه می‌تواند تأثیرگذاری مشابهی داشته باشد.

- **چالش‌های میراث گذشته و انسجام سیاسی: دوره پس از گذار لهستان نشان داد که حفظ انسجام دموکراتیک دشوار است، زیرا تفرقه‌های سیاسی و اختلاف‌نظرها بر سر میراث جنبش همبستگی، گاهی مانع پیشرفت شد.** ایران نیز باید از چالش‌های مشابه جلوگیری کند و وحدت را میان گروه‌های اپوزیسیون حفظ کند.

۵.۱.۲ چالش‌های منحصربه‌فرد ایران

برخلاف لهستان که از یک رژیم کمونیستی گذار کرد، ایران دارای یک **نظام تنوکراتیک** است که در آن اقتدار دینی با ساختار سیاسی درهم‌تنیده است. این تفاوت ساختاری، نقش جامعه مدنی و مذاکرات نخبگان را پیچیده‌تر می‌کند، زیرا نهادهای دینی نفوذ گسترده‌ای در سیاست دارند. درس‌های لهستان باید به گونه‌ای بومی‌سازی شوند که نهادهای دینی را نیز در فرآیند گفت‌وگو در نظر بگیرد، در حالی که اصل **تفکیک دین از دولت** را تقویت کند.

۵.۲ آفریقای جنوبی: پایان آپارتاید

گذار آفریقای جنوبی از آپارتاید به دموکراسی درس‌های حیاتی برای کشورهایمانند ایران دارد که با چالش‌های پیچیده دموکراتیزاسیون مواجه‌اند. **کمیسیون حقیقت و آشتی** نقش محوری در این گذار ایفا کرد و بر **آشتی به جای انتقام‌جویی** تأکید داشت. این مکانیسم توانست جامعه‌ای عمیقاً دوپاره را گرد هم آورد، به بی‌عدالتی‌های تاریخی رسیدگی کند و بستر همگرایی اجتماعی را فراهم سازد. رهبری **آینده‌نگرانه** نیز نقش اساسی داشت، زیرا نلسون ماندلا و اف. دبلیو. دکلرک بر **صلح و همبستگی ملی** اولویت دادند.

۵.۲.۱ درس‌هایی برای ایران

- **مکانیسم‌های آشتی**: ایجاد یک فرآیند آشتی ساختاریافته، مشابه کمیسیون حقیقت و آشتی آفریقای جنوبی، می‌تواند به تسویه حساب‌های گذشته، ترمیم زخم‌ها و اتحاد جامعه کمک کند.
- **رهبری آینده‌نگرانه**: نقش رهبرانی مانند نلسون ماندلا و اف. دبلیو. دکلرک نشان داد که **تمرکز بر صلح و همبستگی ملی** می‌تواند یک کشور را از شرایط بحرانی عبور دهد.
- **اصلاحات حقوقی و نهادی**: لغو قوانین آپارتاید و تدوین **قانون اساسی جدید** نشان می‌دهد که دموکراتیزاسیون نیازمند **پایه‌های حقوقی و نهادی قوی** است.

۵.۲.۲ چالش‌های منحصربه‌فرد ایران

- **نقش دین در سیاست**: برخلاف آفریقای جنوبی، ایران یک نظام تئوکراتیک دارد که اقتدار دینی را با حاکمیت درهم آمیخته است. ادغام نهادهای دینی در فرآیند آشتی، بدون تضعیف اصول دموکراتیک، چالشی بزرگ خواهد بود.

- فشارهای منطقه‌ای: ایران برخلاف آفریقای جنوبی، در منطقه‌ای بی‌ثبات با نفوذ قدرت‌های خارجی قرار دارد که می‌تواند فرآیند گذار را پیچیده‌تر کند.

۵.۳ شیلی: گذار تدریجی از دیکتاتوری پینوشه

گذار شیلی از دیکتاتوری آگوستو پینوشه به دموکراسی در اواخر دهه ۱۹۸۰ نشان می‌دهد که چگونه اصلاحات تدریجی به‌جای تغییرات ناگهانی، می‌تواند ساختارهای اقتدارگرا را برچیند و در عین حال ثبات سیاسی و اجتماعی را حفظ کند. همه‌پرسی ۱۹۸۸، که به مردم اجازه داد درباره ادامه حکومت پینوشه تصمیم بگیرند، یک لحظه سرنوشت‌ساز بود که در نهایت به انتخابات دموکراتیک و اصلاحات نهادی منجر شد.

۵.۳.۱ درس‌هایی برای ایران

- اصلاحات حقوقی تدریجی: تجربه شیلی نشان داد که می‌توان با اصلاحات تدریجی، بدون فروپاشی کامل نظام، تغییرات دموکراتیک را اجرا کرد.
- پیمان‌های سیاسی و اجماع‌سازی: ائتلاف کنسرتاسیون در شیلی نمونه‌ای از اهمیت توافقات سیاسی میان گروه‌های مختلف برای تثبیت گذار بود. در ایران، ایجاد اجماع میان اصلاح‌طلبان، محافظه‌کاران میانه‌رو و اپوزیسیون می‌تواند فرآیند گذار را تثبیت کند.

۵.۳.۲ چالش‌های منحصربه‌فرد ایران

- نفوذ سپاه پاسداران: برخلاف شیلی، ایران دارای نیرویی مانند سپاه پاسداران است که قدرت نظامی و اقتصادی گسترده‌ای دارد و گذار به دموکراسی را پیچیده‌تر می‌کند.

۵.۴ بهار عربی: پیامدهای متفاوت

بهار عربی سال ۲۰۱۱ بینش‌های مهمی را درباره چالش‌های دموکراتیزاسیون در خاورمیانه و شمال آفریقا آشکار کرد. این جنبش‌ها اهمیت تاب‌آوری نهادها و خطرات خلأهای حکومتی را برجسته ساختند. در حالی که تونس موفق به گذار نسبتاً باثبات دموکراتیک شد، کشورهایمانند مصر و سوریه نتایج متفاوتی را به دلیل تفاوت در قدرت نهادها و استراتژی‌های حکمرانی تجربه کردند. در تونس، نهادهای مدنی موجود نقشی حیاتی در حمایت از چارچوب دموکراتیک ایفا کردند. این تاب‌آوری نهادی به کشور امکان داد تا انتقال اجتماعی و سیاسی را به شکلی مؤثر مدیریت کند و بر ضرورت نهادهای قوی برای حفظ دموکراسی تأکید کرد. در مقابل، مصر با ساختارهای ضعیف نهادی مواجه بود که باعث ایجاد خلأ حکومتی پس از گذار شد و نهایتاً بازگشت به حکومت نظامی را تسهیل کرد. این امر نیاز مبرم به طرح حکومتی روشن و ساختاریافته برای جلوگیری از آشوب و کشمکش‌های قدرت در دوران گذار را برجسته می‌کند. علاوه بر این، سقوط سوریه به جنگ داخلی نیز پیامدهای ناشی از نبود نهادهای کافی و فقدان برنامه جامع گذار را آشکار ساخت. نبود ساختارهای حکمرانی انطباق‌پذیر و مقاوم در سوریه موجب تفرقه و درگیری شد و بر اهمیت آمادگی چارچوب‌های فراگیر برای پاسخگویی به نیازهای متنوع یک جامعه در حال گذار تأکید نهاد.

۵.۴.۱ درس‌هایی برای ایران

- **قدرت نهادی:** موفقیت تونس اهمیت نهادهای قوی و تاب‌آور را برای حفظ دموکراسی نشان می‌دهد. ایران می‌تواند با تقویت چارچوب نهادی خود در دوران گذار از این تجربه بهره‌بردار و اطمینان حاصل کند که قادر به مدیریت نیازهای سیاسی و اجتماعی مختلف است.

- پرهیز از خلأ قدرت: تجربه مصر خطرات ضعف برنامه حکومتی در دوران گذار را برجسته می‌کند. برای ایران، وجود چارچوب حکومتی ساختار یافته و فراگیر برای جلوگیری از بی‌ثباتی و کشمکش میان جناح‌ها لازم و ضروری است.

- چارچوب حکومتی متوازن: سقوط سوریه به جنگ داخلی اهمیت ساخت ساختارهای حکومتی منسجم را تأکید می‌کند. نهادها باید منعطف و فراگیر باشند و به نیازهای گروه‌های مختلف اجتماعی پاسخ دهند تا از تفرقه و خشونت جلوگیری شود.

۵.۴.۲ چالش‌های منحصر به فرد ایران

گرچه درس‌های بهار عربی بسیار باارزش است، زمینه‌های خاص سیاسی-اجتماعی ایران چالش‌های منحصر به فردی را مطرح می‌کند:

- اقتدار دینی و حکمرانی: برخلاف تونس و مصر، نظام سیاسی ایران عمیقاً با نهادهای مذهبی در هم تنیده است. گذار به دموکراسی نیازمند ایجاد تعادل میان احترام به اقتدار دینی و استقرار مدلی از حکمرانی است که اصول دموکراتیک را حفظ کند.

- تنوع قومی و مذهبی: تنوع چشمگیر قومی و مذهبی ایران شامل فارس‌ها، کردها، بلوچ‌ها، عرب‌ها و سایرین پیچیدگی‌های بیشتری ایجاد می‌کند. تضمین نمایندگی و رسیدگی به شکایات این گروه‌ها برای حفظ انسجام ملی در دوران گذار ضروری است.

- فشارهای ژئوپلیتیک منطقه‌ای: اهمیت استراتژیک ایران و روابط پرتنش با کشورهای همسایه ممکن است موجب دخالت خارجی در دوران گذار دموکراتیک شود و تلاش‌های حکمرانی داخلی را پیچیده‌تر کند. تجربه سوریه در زمینه دخالت خارجی ضرورت مدیریت دقیق پویایی‌های منطقه‌ای را برجسته می‌کند.

- **نفوذ نظامی:** برخلاف ارتش نسبتاً غیرسیاسی تونس، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در ایران قدرت قابل توجه سیاسی و اقتصادی دارد. مدیریت نقش سپاه در دوران گذار نیازمند مذاکره دقیق برای جلوگیری از بی ثباتی است.

۵.۵ تجربه عراق

اگرچه تغییر رژیم عراق در سال ۲۰۰۳ عمدتاً ناشی از مداخله خارجی بود و نه یک جنبش داخلی، اما قانون اساسی پسا رژیمی آن (مصوب ۲۰۰۵) بینش منطقه‌ای اضافی ارائه می‌کند. برخلاف گذارهای اروپای شرقی یا آفریقای جنوبی، مورد عراق با فروپاشی سریع ساختارهای دولتی، شورش طولانی مدت و درگیری‌های فرقه‌ای همراه بود.

- **خطر فروپاشی نهادی:** برچیدن سریع ساختارهای دولتی در عراق باعث آشوب شد. گذار در ایران باید از فروپاشی ناگهانی نهادها پرهیز کرده و تداوم حکمرانی را تضمین کند.
- **اهمیت ادغام نخبگان:** کنار گذاشتن نخبگان سابق موجب بی ثباتی شد. تأکید برنامه گذار در ایران بر عفو و ادغام نیروهای امنیتی، اقتصادی و حتی سیاسی این خلأ را پر می‌کند، اما تجربه عراق شکنندگی چنین فرآیندهایی را برجسته می‌کند.
- **ملاحظات فرقه‌ای:** چارچوب‌های تقسیم قدرت باید پاسخگوی نیاز گروه‌های مختلف باشند. هر چند تجربه عراق با گذارهای مذاکره‌ای نظیر لهستان متفاوت است، اهمیت حفظ تداوم نهادی، حکمرانی فراگیر و پرهیز از تصفیه‌های ناگهانی را تقویت می‌کند.

۵.۶ پیامدهای گذار ایران

برای حمایت از گذار ایران به دموکراسی، استراتژی‌های زیر بر اساس تجربیات موفق جهانی پیشنهاد می‌شود:

1. مشارکت نیروهای مسلح: تضمین همکاری سپاه و ارتش در فرآیند گذار
2. آشتی و عفو مشروط: ایجاد مکانیسم‌هایی مشابه کمیسیون حقیقت و آشتی
3. تقویت جامعه مدنی و مشارکت عمومی
4. اصلاحات حقوقی و تدوین قانون اساسی جدید
5. مشارکت دیاسپورای ایرانی در بازسازی کشور
6. حمایت بین‌المللی و دیپلماسی سازنده

فصل ۶: مزایای حمایت از گذار دموکراتیک

حمایت از گذار دموکراتیک در ایران مزایای گسترده‌ای برای قدرت‌های منطقه‌ای و جهانی دارد. ثبات، امنیت انرژی و کاهش خطرات اشاعه تسلیحات هسته‌ای که با حکمرانی دموکراتیک همراه است، با منافع استراتژیک هر دو بلوک شرقی و غربی همسو است و زمینه را برای یک محیط جهانی امن و همکاری فراهم می‌کند.

۶.۱ مزایای تعامل و حمایت از گذار دموکراتیک

۶.۱.۱ افزایش ثبات و امنیت منطقه‌ای

- کاهش درگیری‌های نیابتی: کشورهای دموکراتیک خاورمیانه کمتر به حمایت از گروه‌های نیابتی بی‌ثبات‌کننده تمایل دارند، که موجب کاهش تنش‌های منطقه‌ای و کاهش هزینه‌های دفاعی برای کشورهای همسایه و قدرت‌های جهانی می‌شود.
- گسترش دیپلماسی: حکمرانی دموکراتیک به عادی‌سازی روابط دیپلماتیک کمک کرده و امکان کاهش تنش‌ها و جایگزینی راهکارهای نظامی پر هزینه با مذاکرات سازنده را فراهم می‌کند.
- تقویت همکاری‌های ضدتروریستی: ایران دموکراتیک می‌تواند به همپیمانان جهانی در مبارزه با افراطگرایی کمک کرده و نفوذ گروه‌های افراطی را در منطقه کاهش دهد.

۶.۱.۲ تضمین عدم اشاعه تسلیحات هسته‌ای

- پایبندی به معاهدات بین‌المللی: ایران دموکراتیک احتمال بیشتری دارد که به معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای (NPT) پایبند باشد، که باعث افزایش شفافیت و اعتماد در سطح بین‌المللی می‌شود.

- افزایش نظارت: روابط دیپلماتیک سازنده با ایران دموکراتیک، امکان نظارت قوی‌تر بر برنامه هسته‌ای را فراهم می‌کند و استفاده صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای را تضمین خواهد کرد.

۶.۱.۳ رشد اقتصادی و امنیت انرژی

- ثبات در تأمین انرژی: ایران دموکراتیک می‌تواند با ایجاد بازارهای باثبات نفت و گاز به کاهش نوسانات جهانی انرژی و تأمین مطمئن منابع انرژی برای کشورهای واردکننده کمک کند.
- افزایش تجارت و سرمایه‌گذاری: ثبات اقتصادی در دولت‌های دموکراتیک، فرصت‌های سرمایه‌گذاری مطمئن را در حوزه‌های زیرساختی و فناوری ایجاد کرده و به رشد منطقه‌ای و جهانی کمک می‌کند.

۶.۱.۴ نفوذ دیپلماتیک و اتحادهای راهبردی

- تقویت روابط چندجانبه: دولت‌های دموکراتیک در هماهنگی با ناتو و اتحادیه اروپا روابط دیپلماتیک قوی‌تری دارند و به کاهش تنش‌های منطقه‌ای کمک می‌کنند.
- مزایای راهبردی: ایران دموکراتیک می‌تواند با کاهش هزینه‌های نظامی و بازگشایی مسیرهای تجاری امن، منافع استراتژیک کشورهای غربی و شرقی را تأمین کند.

۶.۱.۵ پیشرفت حقوق بشر و ارزش‌های دموکراتیک

- **استانداردهای حکمرانی:** ترویج ارزش‌های دموکراتیک در ایران تعهد به حقوق بشر و آزادی‌های فردی را تقویت می‌کند و به افزایش اعتبار بین‌المللی کشورهای حامی دموکراسی کمک می‌کند.
- **افزایش قدرت نرم:** یک گذار موفق دموکراتیک در خاورمیانه می‌تواند به‌عنوان الگوی حکمرانی موفق در سطح جهانی مطرح شود.

۶.۱.۶ منافع متفاوت جهانی و پذیرش داخلی

چین و روسیه امنیت انرژی و نفوذ استراتژیک را بر دموکراسی مقدم می‌دانند، در حالی‌که کشورهای غربی تعامل را مشروط به اصلاحات سیاسی می‌کنند. در داخل ایران، نارضایتی‌های تاریخی (مانند کودتای ۱۹۵۳) باعث بدبینی شده است. اصلاح‌طلبان ممکن است از کمک‌های گزینشی استقبال کنند، اما محافظه‌کاران حمایت خارجی را تهدیدی برای حاکمیت ملی می‌بینند. حمایت مؤثر باید بر ابتکارات شفاف و تحت هدایت ایران تأکید داشته باشد.

۶.۱.۷ کاهش فشارهای مهاجرتی

حکمرانی دموکراتیک موجب بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی داخلی می‌شود و مهاجرت غیرقانونی و بحران‌های پناجویی را کاهش می‌دهد.

۶.۱.۸ مهار راهبردی رقابت ناسالم

یک ایران دموکراتیک با اهداف بلوک‌های غربی و شرقی در محدودسازی نفوذ قدرت‌های متخاصم در منطقه همسو خواهد بود و به ایجاد ائتلاف‌های متوازن، امنیت مسیرهای تجاری و حفاظت از منابع انرژی کمک می‌کند.

۶.۱.۹ همکاری در چالش‌های جهانی

- **امنیت بهداشتی:** دموکراسی‌های پایدار شرکای قابل‌اعتمادتری در مقابله با بحران‌های بهداشتی جهانی هستند و به آمادگی قوی‌تر برای همه‌گیری‌ها و ارتقای اقدامات امنیت سلامت کمک می‌کنند.
 - **همکاری اقلیمی و زیست‌محیطی:** یک حکمرانی دموکراتیک در ایران مشارکت منطقه‌ای در توافق‌نامه‌های اقلیمی را تقویت کرده و به تلاش‌های جهانی در راستای توسعه پایدار کمک معناداری می‌کند؛ این امر به‌ویژه در منطقه حساس زیست‌محیطی خاورمیانه اهمیتی حیاتی دارد.
- این مزایا نشان‌دهنده فواید قابل توجه حمایت از حکمرانی دموکراتیک در ایران برای ثبات منطقه‌ای، رشد اقتصادی و تقویت اتحاد‌های جهانی است. حمایت از این گذار با منافع امنیتی، اقتصادی و دیپلماتیک بلوک‌های غربی و شرقی سازگار بوده و محیطی جهانی امن‌تر و شکوفاتر را ترویج می‌کند.

۶.۲ خطرات عدم تعامل برای گذار

در حالی که تعامل با گذار دموکراتیک در ایران فواید بسیاری به دنبال دارد، عدم تعامل یا حمایت منفعلانه نیز خطرات مهمی را به همراه دارد. بدون مشارکت فعال، قدرت‌های منطقه‌ای و جهانی با چالش‌های زیر مواجه خواهند شد:

- **افزایش منازعات نیابتی:** در غیاب اصلاحات دموکراتیک، رژیم‌های اقتدارگرا ممکن است حمایت خود از گروه‌های نیابتی را ادامه یا افزایش دهند که منجر به تشدید بی‌ثباتی منطقه‌ای و تهدیدات امنیتی برای کشورهای همسایه می‌شود. این وضعیت ممکن است تنش‌ها در روابط بین‌المللی را بیشتر کرده و باعث افزایش هزینه‌های دفاعی شود. حمایت ایران از حزب‌الله و حماس، مشابه منازعات شبه‌نظامیان در عراق پس از ۲۰۰۳، نمونه‌ای از این وضعیت است. شکست‌های اخیر

گروه‌های نیابتی ایران (مانند حماس و حزب‌الله) نشان می‌دهد که تداوم اقتدارگرایی در صورت عدم تعامل سازنده، می‌تواند ایران را به سمت تاکتیک‌های نامنظم سوق دهد.

- **افزایش خطر اشاعه هسته‌ای:** عدم تعامل منجر به عدم نظارت کافی بر تعهدات هسته‌ای می‌شود و ایران اقتدارگرا ممکن است از نظارت بین‌المللی بگریزد. این امر می‌تواند به تشدید تهدیدات هسته‌ای و افزایش نگرانی‌های امنیتی جهانی منجر شود. حکومت اقتدارگرای طولانی‌مدت می‌تواند موجب افزایش محرمانگی و کاهش شفافیت شده و فعالیت‌های هسته‌ای پنهانی را تقویت کند. وضعیت کره شمالی نمونه‌ای است که چگونه یک ایران منزوی می‌تواند از نظارت بگریزد و تلاش‌های جهانی برای عدم اشاعه را تضعیف کند.
- **بی‌ثباتی اقتصادی و نوسان بازار انرژی:** حکمرانی اقتدارگرا فاقد ثبات لازم برای رشد اقتصادی بلندمدت است. تداوم چنین سیستمی می‌تواند منجر به نوسانات بازار شود و دسترسی امن به منابع انرژی را برای قدرت‌های جهانی محدود کرده و زنجیره تأمین را مختل کند. فروپاشی اقتصادی ونزوئلا نمونه‌ای از این خطر است. با توجه به نقش ایران در تأمین انرژی جهانی، بی‌ثباتی می‌تواند باعث افزایش قیمت‌ها شود.
- **تضعیف نفوذ دیپلماتیک:** عدم تعامل نفوذ دیپلماتیک را کاهش می‌دهد، زیرا رژیم‌های غیردموکراتیک ممکن است به سمت همسویی با قدرت‌های رقیب بروند و باعث تضعیف ائتلاف‌های استراتژیک شوند. این موضوع می‌تواند همکاری‌های بین‌المللی را تضعیف کرده و ایران را به سمت انزوای جهانی بیشتری سوق دهد. انزوای میانمار پس از نقض حقوق بشر مثال واضحی است.
- **حقوق بشر و فشار مهاجرتی:** عدم حمایت از حکمرانی دموکراتیک موجب ادامه نقض حقوق بشر و افزایش جریان پناجویان می‌شود. این امر فشار مضاعفی بر سیستم‌های مهاجرتی اروپا و

مناطق دیگر وارد می‌کند و باعث چالش‌های اجتماعی و اقتصادی پیچیده‌ای می‌شود. بحران سوریه نمونه‌ای است از اینکه چگونه حاکمیت اقتدارگرا می‌تواند به جابه‌جایی‌های گسترده جمعیتی منجر شود.

● **تقویت نفوذ رقبای منطقه‌ای:** رژیم‌های اقتدارگرا اغلب به قدرت‌های رقیب متکی می‌شوند و نفوذ این کشورها را افزایش می‌دهند که منجر به بی‌ثباتی منطقه‌ای و اختلال در امنیت انرژی، مسیرهای تجاری و استقرار نظامی می‌شود. شکست اخیر گروه‌های نیابتی ایران (حماس، حزب‌الله و تضعیف حوثی‌ها) نشان می‌دهد که استراتژی منطقه‌ای تهران ممکن است در حال تغییر باشد. در صورت عدم تعامل، ایران ممکن است وابستگی بیشتری به روسیه یا چین برای حمایت سیاسی و اقتصادی پیدا کند که می‌تواند توازن استراتژیک منطقه‌ای را تغییر دهد.

بنابراین، عدم حمایت فعال از گذار دموکراتیک در ایران ممکن است باعث تشدید بی‌ثباتی و تضعیف نفوذ دیپلماتیک، امنیت راهبردی و ثبات اقتصادی در خاورمیانه شود. این پیامدها بر ضرورت راهبردی تعامل برای ایجاد محیطی امن و شکوفا تأکید دارند.

فصل ۷: قانون اساسی دموکراتیک ایران

قانون اساسی پیشنهادی جدید برای ایران به عنوان سنگ بنای یک گذار دموکراتیک صلح‌آمیز و پایدار عمل می‌کند. این قانون اساسی به عنوان پیش‌نویسی طراحی شده است تا ساختار کنونی قانون اساسی را با مدلی از حکمرانی جایگزین کند که اولویت آن حقوق بشر، فراگیری و حاکمیت قانون باشد. این سند تلاش می‌کند تا منعکس‌کننده آرزوهای مردم ایران برای داشتن نظامی باشد که به آزادی‌های فردی احترام بگذارد، تنوع و عدالت اجتماعی را ترویج کند و پاسخگویی دولت را تضمین نماید. متن کامل این قانون اساسی، شامل ۱۳ فصل، در ضمیمه یک موجود می‌باشد.

۷.۱ اصول کلیدی قانون اساسی جدید

- **حفاظت از حقوق بشر:** تعهد قاطعانه به حمایت از حقوق بشر، شامل آزادی بیان، آزادی تجمع، برابری جنسیتی و محافظت در برابر تبعیض، در مرکز قانون اساسی جدید قرار دارد. این حمایت‌ها الگوی حکمرانی ایران را با استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر هماهنگ می‌سازد و زمینه‌ای برای آزادی‌ها و کرامت فردی فراهم می‌کند.
- **تفکیک قوا:** برای جلوگیری از تمرکز قدرت، قانون اساسی جدید اصل تفکیک روشن قوا میان قوای اجرایی، مقننه و قضاییه را تضمین می‌کند. هر قوه مسئولیت نظارتی مستقل دارد و سازوکارهای کنترل و تعادل برای ارتقای پاسخگویی، شفافیت و بی‌طرفی در حکومت اجرا می‌شوند.

- **شمول‌گرایی و تنوع :** قانون اساسی با توجه به جامعه متنوع ایران، نمایندگی متناسب تمام جوامع از جمله اقلیت‌ها را تضمین می‌کند. این اصل با هدف ایجاد دولتی است که بازتاب‌دهنده ترکیب اجتماعی ایران بوده و به نیازهای تمام شهروندان توجه کند.
- **حاکمیت قانون و استقلال قضایی :** قانون اساسی چارچوب حقوقی مستحکمی را برای تضمین حاکمیت قانون و استقلال قوه قضاییه برقرار می‌سازد. این اصل بر روند حقوقی بی‌طرفانه، محاکمه عادلانه و حفاظت در برابر دخالت‌های سیاسی در مسائل قضایی تأکید دارد و عدالت و رفتار برابر را برای همه شهروندان تضمین می‌کند.
- **کنترل غیرنظامی بر نیروهای مسلح :** قانون اساسی نقش نظامیان در حکومت را محدود کرده و نظارت غیرنظامیان بر نیروهای مسلح را اجباری می‌کند. این اصل برای گذار به یک دولت دموکراتیک ضروری است و تضمین می‌کند که نیروهای مسلح بر دفاع ملی متمرکز باشند و نه تأثیرگذاری سیاسی.
- **ادغام نیروهای نظامی :** قانون اساسی تنها یک نیروی نظامی برای ایران (ارتش ایران - ارتش) را مشخص می‌کند و ادغام سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (سپاه) در ارتش را اجباری می‌سازد. این ادغام پس از نخستین انتخابات رسمی و توسط مقامات منتخب جدید انجام خواهد شد. کلیه درجات و حقوق فعلی اعضای سپاه در سازمان جدید حفظ خواهد شد. این ادغام ساختار نظامی را بهبود می‌بخشد و وضعیت پرسنل نظامی را حفظ می‌کند.
- **حمایت از کسب‌وکارها و منافع اقتصادی :** قانون اساسی حفاظت از جان، اموال و منافع اقتصادی تمام ایرانیان را تضمین می‌کند. در طول و پس از گذار، دولت ملزم به رعایت قانون اساسی و حفاظت از جان، اموال و منافع اقتصادی همه فعالان اقتصادی ایرانی است. این اصل با ایجاد

اطمینان حقوقی و ثبات برای کسب‌وکارها، اعتماد اقتصادی را تقویت کرده و مانع از مخالفت جامعه تجاری با روند دموکراتیک می‌شود.

- **حقوق اقتصادی و اقدامات ضدفساد:** حقوق اقتصادی شامل حفاظت از حقوق مالکیت، تشویق اصلاحات بازار و اقدامات ضدفساد در قانون اساسی تقویت می‌شود. با برقراری شفافیت و پاسخگویی، قانون اساسی مانع رانت‌خواری شده و ثبات و رشد اقتصادی را تشویق می‌کند.
- **منع انتقام‌جویی فردی یا گروهی:** قانون اساسی به صراحت هرگونه انتقام‌جویی فردی یا گروهی را ممنوع می‌کند. همه شکایات باید از طریق روندهای قضایی قانونی و بی‌طرفانه حل شوند تا عدالت به صورت عادلانه و بدون انتقام‌جویی اجرا گردد.
- **عفو برای مشارکت‌کنندگان در گذار دموکراتیک:** قانون اساسی برای افرادی که در گذار صلح‌آمیز از حکومت کنونی به دموکراسی سکولار مشارکت فعال دارند، عفو فراهم می‌کند. این عفو شامل جرائم سیاسی مرتبط با گذار بوده و جرائم سنگین مانند نقض جدی حقوق بشر را شامل نمی‌شود. هدف این اصل تشویق همکاری و کاهش مقاومت در روند گذار است.
- **استمرار خدمات عمومی:** قانون اساسی تداوم نظام‌های قانونی و خدمات عمومی را طی و پس از گذار تضمین می‌کند. قوانین و نهادهای موجود همچنان معتبر خواهند بود مگر اینکه طبق روندهای قانون اساسی جدید تغییر کنند. کارمندان دولت، نیروهای امنیتی، پلیس و کارکنان قضایی سمت‌های خود را حفظ خواهند کرد تا از بی‌ثباتی جلوگیری شود.
- **جایگاه دین و آزادی مذهبی:** قانون اساسی اقتدار سیاسی را از نهادهای مذهبی جدا کرده و کثرت‌گرایی و رفتار برابر را تضمین می‌کند. اسلام یا هرگونه بیان مذهبی از عرصه عمومی حذف نمی‌شود، بلکه هدف این است که هیچ تفسیری از دین قدرت سیاسی را انحصاری نکند.

- پیامدهای حفظ این اصول: هر اصل پیامدهای ساختاری مهمی دارد. مثلاً تضمین حقوق بشر ممکن است مستلزم همسوسازی قوانین داخلی با معاهدات بین‌المللی مانند میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (ICCPR) باشد. به همین ترتیب، ادغام نیروهای نظامی تحت نظارت غیرنظامی مستلزم نهادهای نظارتی قوی برای اطمینان از پاسخگویی است.

۷.۲ نقش قانون اساسی در فرآیند گذار

قانون اساسی جدید، عمدتاً یک سند حقوقی است که شامل مواد مفصلی برای ایجاد چارچوبی جهت اداره آینده ایران است. این قانون به عنوان راهنمای بنیادین برای گذار دموکراتیک کشور عمل می‌کند. این سند با پرداختن به شکایات و آرمان‌های مردم ایران، پایه‌های ساختاری و اخلاقی لازم برای آینده‌ای باثبات و شکوفا را فراهم می‌آورد. قانون اساسی از طریق نمایندگی فراگیر و تضمین‌های محکم حقوقی، اتحاد و اعتماد میان جوامع مختلف را تقویت می‌کند.

تفکیک قوا و ادغام نیروهای نظامی تحت نظارت غیرنظامی، اجزای کلیدی برای برچیدن ساختارهای اقتدارگرایانه هستند. با الزام به داشتن تنها یک نیروی نظامی واحد—ارتش ایران (ارتش)—و ادغام سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (سپاه) در آن، قانون اساسی اطمینان حاصل می‌کند که نیروهای مسلح متحد بوده و صرفاً بر دفاع ملی تمرکز کنند. حمایت‌های اقتصادی و اقدامات ضد فساد، زمینه را برای ثبات و رشد بلندمدت فراهم می‌کنند و موجب ترویج شفافیت و پاسخگویی در حاکمیت می‌شوند. درحالی‌که قانون اساسی اصول راهنما را ارائه می‌دهد، این کتاب بر اساس همان اصول، نقشه‌راه دقیقی برای هدایت هر مرحله از برنامه انتقال ارائه می‌دهد. مردم از طریق کمپین‌های آموزشی و برگزاری همه‌پرسی‌ها، مستقیماً در این فرآیند مشارکت خواهند داشت تا اطمینان حاصل شود که هم قانون اساسی و هم روند گذار، نمایانگر تعهد مشترک به اصول دموکراتیک و حاکمیت قانون باشند.

۷.۳ مکانیسم تأمین مالی گذار

نوآوری قابل توجه در پیش‌نویس قانون اساسی جدید در بخش دوم از فصل دوازدهم مشاهده می‌شود که یک «نظام جامع حمایت مالی از دوران گذار (TFSS)» را ایجاد کرده است. این سازوکار با هدف تثبیت اقتصاد در طول دوره گذار دموکراتیک طراحی شده و از طریق جمع‌آوری کمک‌های داوطلبانه از شهروندان ایرانی و ایرانیان خارج از کشور در یک صندوق ویژه فعالیت می‌کند. در چارچوب TFSS، افراد واجد شرایط می‌توانند به شکل وام، حمایت مالی ارائه دهند که دولت جدید بازپرداخت آن را با انتشار اوراق بهادار دولتی متصل به درآمدهای آتی تضمین می‌کند. شفافیت در این نظام از طریق نظارت دقیق یک کمیته مستقل تضمین می‌شود؛ این کمیته گزارش‌های فصلی عمومی منتشر کرده و تدابیر محکمی را برای مقابله با فساد و جلوگیری از نفوذ غیرقانونی یا سوءاستفاده از منابع مالی در نظر گرفته است. با پیوند دادن مستقیم ثبات اقتصادی به فرایند گذار دموکراتیک، TFSS نه تنها نوسانات مالی کوتاه‌مدت را مهار می‌کند، بلکه اعتماد داخلی به برنامه اصلاحات را نیز تقویت کرده و مانع از ایجاد نفوذ سیاسی نامناسب توسط هر اهداکننده‌ای می‌شود.

عناصر کلیدی نظام جامع حمایت مالی دوران گذار (TFSS) عبارت‌اند از:

- **کمک‌های داوطلبانه:** تنها افرادی که اصالت ایرانی دارند می‌توانند مشارکت کنند و منابع مالی از جهت مشروعیت بررسی خواهند شد.
- **ساختار بازپرداخت:** دولت موظف است کمک‌های مالی دریافتی را در یک بازه زمانی معین و با ابزارهای شفاف و دارای پشتوانه دولتی بازپرداخت کند.

- **نظارت و شفافیت:** حسابرسی‌های منظم و انتشار گزارش‌های عمومی موجب پاسخگویی دولت بوده و اقدامات سختگیرانه‌ای برای پیشگیری از نفوذ خارجی در نظر گرفته شده است.
- **ثبات اقتصادی:** منابع جمع‌آوری شده به بخش‌های کلیدی مانند مدیریت گذار دموکراتیک، زیرساخت‌ها، خدمات عمومی و اصلاحات حقوقی اختصاص می‌یابد تا ثبات اقتصادی را در کوتاه‌مدت و بلندمدت تضمین کند.

فصل ۸: روش‌شناسی گذار و برنامه انتقالی

برنامه پیشنهادی برای گذار دموکراتیک در ایران در پنج مرحله کلیدی تنظیم شده است، که هر مرحله شامل اقدامات راهبردی برای تضمین یک تغییر مسالمت‌آمیز، فراگیر و پایدار به سوی حکمرانی دموکراتیک است. این برنامه، با در نظر گرفتن چشم‌انداز اجتماعی-سیاسی منحصر به فرد ایران، بر مشارکت ذی‌نفعان، اصلاحات قانونی و پاسخگویی تأکید دارد.

- **گفت‌وگوی فراگیر:** طرح بر تعامل گسترده از طریق کنفرانس‌های ملی و نشست‌های عمومی تأکید دارد که از گروه‌های سیاسی، جامعه مدنی و اقلیت‌ها دعوت به مشارکت می‌کند. هدف از این گفتگوها ایجاد اجماع، ترویج آشتی و تقویت اعتماد بین گروه‌های مختلف است تا پایه محکمی برای تلاش‌های مشترک در گذار فراهم شود.
- **اصلاحات حقوقی و قانونی:** ایجاد یک مبنای حقوقی دموکراتیک ضروری است. این طرح شامل اصلاح یا لغو قوانین محدودکننده، اصلاح قوه قضاییه برای تضمین بی‌طرفی و بازسازی ساختار حکومت برای نهادینه کردن حقوق بشر و تفکیک قوا در چارچوب قانون اساسی است.
- **مشارکت عمومی:** برای تضمین مشارکت شهروندان، این طرح کمپین‌های آموزشی و هم‌پرسی‌هایی را در نظر گرفته است که شهروندان ایرانی را قادر می‌سازد در شکل‌گیری نظام سیاسی جدید نقش فعال داشته باشند. این اقدامات آموزشی آگاهی شهروندان از اصول دموکراتیک را افزایش داده و هم‌پرسی‌ها به آن‌ها امکان تأیید یا رد تغییرات قانون اساسی را می‌دهند.

- **مشارکت نخبگان اقتصادی و نیروهای مسلح:** این طرح با توجه به نفوذ گسترده نخبگان اقتصادی و سپاه پاسداران، به دنبال تعامل سازنده با این گروه‌ها است. با پرداختن به منافع اقتصادی و نگرانی‌های امنیتی آنها، هدف کاهش مقاومت احتمالی و جلب همکاری یا بی‌طرفی آنهاست.
- **مشارکت بین‌المللی:** کسب حمایت دیپلماتیک و تعامل راهبردی با جامعه بین‌المللی بخشی اساسی از این طرح است که به دنبال کسب حمایت دیپلماتیک، اقتصادی (به شکل رفع تحریم‌ها) و فنی است تا همسو با هنجارهای بین‌المللی پیش برود.
- **نظارت و ارزیابی:** شفافیت و پاسخگویی از طریق نهادهای نظارتی تضمین می‌شود که پیشرفت و اجرای هر مرحله را بررسی کرده و به مردم گزارش‌های منظم ارائه می‌دهند.

۸.۱ مرحله اول: تأسیس شورای گذار ملی (NTC) و سیستم تأمین مالی گذار (TFSS)

هدف: پایه‌گذاری یک گذار مسالمت‌آمیز و باثبات اقتصادی

(1) تأسیس شورای گذار ملی (NTC)

شمول و گردآوری **ذی‌نفعان:** تشکیل شورایی شامل ۲۵ تا ۷۵ عضو که نماینده جناح‌های سیاسی، سازمان‌های مدنی، نخبگان اقتصادی، اقلیت‌ها، رهبران مذهبی، نیروهای مسلح و جوامع ایرانی خارج از کشور باشند.

- **تعریف نقش‌ها و مسئولیت‌ها:** تعیین شفاف مسئولیت‌های هر ذی‌نفع در NTC برای تضمین شفافیت و پاسخگویی.

- ایجاد سازوکار نظارتی مستقل: تشکیل یک هیئت مشورتی از حقوقدانان، تحلیلگران سیاسی و مقامات سابق برای هدایت و نظارت.
- تعهد به اصول دموکراتیک: الزام اعضا به پذیرش و سوگند رسمی به قانون اساسی جدید و اهداف دموکراتیک. تمامی اعضا موظفند سوگند وفاداری به قانون اساسی جدید و اصول آن، شامل حقوق بشر و حاکمیت قانون، یاد کنند.

(2) تأسیس سیستم تأمین مالی گذار (TFSS)

هدف: ایجاد یک سیستم شفاف و ساختاریافته برای تأمین مالی گذار از طریق کمک‌های داوطلبانه ایرانیان داخل و خارج از کشور.

- چارچوب تأمین مالی: فقط افراد با اصالت ایرانی یا سازمان‌هایی با حداقل ۵۱٪ مالکیت ایرانی مجاز به کمک هستند؛ کمک‌ها به شکل وام‌هایی هستند که دولت آینده بازپرداخت آنها را تضمین می‌کند.
- نظارت و شفافیت: ایجاد یک کمیته مستقل برای نظارت بر استفاده از منابع مالی با انتشار گزارش‌های فصلی.
- تأثیر اقتصادی: هدف، کاهش نوسانات اقتصادی کوتاه‌مدت و تقویت اعتماد داخلی و بین‌المللی است.

(3) تدوین یک پلتفرم مشترک

- تدوین منشور مشترک چشم‌انداز: تهیه اهداف، چارچوب زمانی و فرایند حل اختلافات.
- تعیین اهداف کلیدی: تعیین اهداف فوری مانند آغاز گفتگو با دولت و افزایش حمایت بین‌المللی.
- تشکیل کمیته‌های تخصصی: برای تمرکز بر موضوعات حیاتی، کمیته‌هایی با مسئولیت مشخص تشکیل خواهد شد.
- تأمین منابع مالی: توسعه یک استراتژی شفاف برای جذب کمک‌های داخلی و بین‌المللی.
- بهره‌گیری از تخصص ایرانیان خارج از کشور: تشکیل یک هیئت مشورتی برای استفاده از تخصص و شبکه‌های فردی و گروهی ایرانیان مهاجر

(4) هماهنگی، تعامل عمومی و ارتباطات

- آغاز کمپین‌های اطلاع‌رسانی عمومی: آموزش شهروندان درباره قانون اساسی جدید و اهداف شورا.
- ایجاد شفافیت: اطلاع‌رسانی منظم و شفاف از پیشرفت‌ها و چالش‌ها.
- تیم واکنش سریع و بحران: ایجاد واحدی برای واکنش سریع به تهدیدات و اختلافات داخلی یا تبلیغاتی احتمالی.

۸.۲ مرحله دوم: مذاکرات و کسب اعتماد

هدف: مذاکره با حکومت و ذی‌نفعان بین‌المللی برای پذیرش گذار مسالمت‌آمیز

(1) گفت‌وگوهای داخلی:

- ایجاد کانال‌های محرمانه و آغاز گفتگو: مقامات حکومتی، رهبران نظامی و دفتر رهبری
- ارائه پیشنهادهاى گذار: ارائه دستور کار مذاکراتی همسو با قانون اساسی جدید، با تأکید بر تضمین‌های امنیتی، انتقال تدریجی قدرت و اعطای عفو برای مقاماتی که مرتکب خشونت نشوند.
- جلب حمایت نیروهای مسلح: جلب همکاری یا بی‌طرفی سپاه پاسداران، ارتش و سایر نیروهای مسلح با ارائه مشوق‌های ثبات‌بخش و تضمین عدم دخالت در امور حکمرانی غیرنظامی. به این نیروهای امنیتی اطمینان داده شود که امنیت فردی، خانوادگی و دارایی‌های مالی آن‌ها در طول فرایند انتقال و پس از آن حفظ خواهد شد. هدف از این تضمین کاهش مقاومت گروه‌های نظامی تأثیرگذار و تسهیل انتقال قدرت به شیوه‌ای روان‌تر و باثبات‌تر به سمت حکمرانی دموکراتیک است. برای تقویت اعتماد، این حمایت‌ها می‌تواند بعداً به صورت قانونی نیز تثبیت شود و شامل همه ذی‌نفعان دخیل در فرآیند انتقال باشد با ارائه تضمین‌های مالی و امنیتی.
- چارچوب حقیقت‌یابی و آشتی ملی: ایجاد یک سازوکار عدالت انتقالی برای رسیدگی به تخلفات گذشته و پیشگیری از چرخه‌های انتقام‌جویی

- برنامه‌های بازپروری اجتماعی و روانی: فراهم کردن حمایت‌های سلامت روان برای زندانیان سیاسی، قربانیان و خانواده‌های آن‌ها

(2) مذاکرات خارجی:

- کسب حمایت دیپلماتیک: مذاکره با متحدان بین‌المللی، نمایندگان سازمان ملل متحد و سایر قدرت‌های جهانی برای حمایت علنی از فرایند انتقال قدرت و معرفی آن به عنوان راهکاری برای دستیابی به ثبات منطقه‌ای و مشروعیت‌بخشی به گذار
- بسیج دیاسپورای ایرانی برای حمایت دیپلماتیک و سرمایه‌گذاری: تشویق ایرانیان خارج از کشور به لابی‌گری برای کسب حمایت بین‌المللی، کاهش تحریم‌ها و سرمایه‌گذاری در ایران از طریق تضمین‌های قانونی و شفاف.
- بهره‌گیری از مشوق‌های اقتصادی: درخواست کمک‌های اقتصادی هدفمند، کاهش تحریم‌ها و حمایت فنی برای کمک به ایجاد ثبات در ایران در طول دوره انتقالی.
- تضمین ثبات: تأکید بر تعهد «شورای گذار ملی» به حفظ نظم و تداوم امور در طول دوره گذار و پاسخ به نگرانی‌ها درباره بی‌ثباتی احتمالی. تمام تعهدات نسبت به قدرت‌های خارجی باید کاملاً شفاف و برای عموم قابل دسترسی باشند تا اطمینان حاصل شود که تعاملات خارجی با منافع ملی ایران همسو بوده و اعتماد شهروندان ایرانی را جلب می‌کند.

3) اطلاع‌رسانی عمومی توافقات کلیدی:

- ارتقای شفافیت: ارائه گزارش‌های منظم به مردم درباره نتایج مذاکرات، جهت تقویت اعتماد عمومی و حفظ پویایی و استمرار فرایند.
- تأکید بر تطابق با قانون اساسی: اطمینان‌بخشی به شهروندان مبنی بر اینکه کلیه شرایط مذاکرات دقیقاً منطبق بر ارزش‌های مندرج در قانون اساسی جدید خواهد بود، با هدف تقویت مشروعیت و جلب حمایت عمومی.

۸.۳ مرحله سوم: پذیرش قدرت و جلوگیری از خلأ قدرت

هدف: تشکیل دولت موقت تحت نظارت NTC برای حفظ ثبات کشور و پر کردن خلأ قدرت

1) تشکیل دولت موقت:

- انتصاب رهبران موقت: تعیین رئیس‌جمهور موقت، معاون رئیس‌جمهور و وزیران، با رعایت اصل نمایندگی متناسب گروه‌های مختلف، شایستگی و شفافیت.
- تعیین پروتکل‌های حکمرانی: ایجاد یک ساختار حکمرانی منطبق با چارچوب قانون اساسی جدید، مبتنی بر اصول دموکراتیک و مکانیزم‌های نظارتی برای اطمینان از پاسخگویی و رعایت اصل تفکیک قوا
- کمیته موقت اصلاحات قضایی: تشکیل یک نهاد حقوقی برای بازنگری قوانین سرکوبگرانه و آغاز اصلاحات قضایی به منظور تضمین حاکمیت قانون.

2) کمپین عمومی برای بدست گرفتن قدرت:

- مشارکت دادن شهروندان: اجرای یک کمپین سراسری برای آگاهسازی شهروندان در مورد اهداف انتقال قدرت، با تأکید بر ثبات، ارزش‌های دموکراتیک و پایبندی به قانون اساسی جدید. هدف این کمپین، جلب حمایت عمومی و تثبیت جایگاه دولت موقت به‌عنوان مرجع مشروع و قانونی اداره کشور است.
- جلب حمایت مقامات محلی و منطقه‌ای: تعامل با مسئولان محلی و منطقه‌ای برای حمایت از انتقال قدرت و تضمین تداوم ارائه خدمات اساسی و حفظ نظم در سراسر کشور. نهایی کردن توافق‌ها با سپاه پاسداران، ارتش، نیروی انتظامی و سایر نیروهای امنیتی، جهت اطمینان از تعهد آن‌ها به حفظ امنیت عمومی بدون دخالت سیاسی. ارتباط شفاف، باعث هماهنگی با اهداف دولت جدید خواهد شد.
- کارگروه مبارزه با فساد: تشکیل یک کارگروه مبارزه با فساد برای نظارت بر تخلفات مالی و پیشگیری از سوءاستفاده از دارایی‌ها و منابع عمومی.
- طرح اضطراری تثبیت اقتصادی: اجرای اقدامات فوری حمایتی (حفظ دستمزدها، یارانه‌ها، طرح‌های محرک اقتصادی) برای جلوگیری از فروپاشی مالی

3) بدست گیری قدرت:

- تأمین امنیت نهادهای کلیدی دولت: پس از تثبیت حمایت و همکاری‌ها، دولت موقت رسماً کنترل بر نهادهای اصلی حکومت، وزارتخانه‌ها و ساختارهای اداری ایران را به دست گرفته و خلأ قدرت را به‌طور مؤثر پر می‌کند و حکمرانی مشروع و شناخته‌شده‌ای را برقرار می‌سازد.

- اعلام عمومی کسب اختیارات حاکمیتی: اعلام رسمی تصدی اختیارات حکومتی توسط دولت موقت، با ذکر جزئیات نقش‌ها و مسئولیت‌ها، و تأکید دوباره بر پایبندی به اصول دموکراتیک و ارزش‌های قانون اساسی جدید.

(4) حفظ ثبات عمومی:

- هماهنگی با نیروهای مسلح: همکاری با سپاه پاسداران، ارتش و سایر نیروهای امنیتی جهت حفظ نظم و امنیت عمومی در دوران انتقال قدرت.
- تقویت اختیارات مقامات محلی: تعامل و همکاری با رهبران منطقه‌ای و محلی برای حفظ خدمات عمومی و تقویت اعتماد جامعه.
- حمایت از کسب‌وکارهای خصوصی: تضمین ثبات مقررات و حمایت از حقوق مالکیت به منظور حفظ فعالیت‌های اقتصادی و جلوگیری از خروج سرمایه.

(5) ایجاد دفتر ارتباطات بین‌المللی:

- کانال‌های دیپلماتیک: تأسیس دفتر ویژه برای تعامل با دولت‌های خارجی، دریافت کمک‌های مالی و هماهنگی حمایت‌های فنی مطابق با منافع ملی ایران.
- نظارت بر توافقات بین‌المللی: حصول اطمینان از اینکه تمام تعاملات بین‌المللی منطبق بر اصول قانون اساسی و با تأکید بر احترام به حقوق بشر و حاکمیت ملی صورت پذیرد.
- شفافیت عمومی در کمک‌های خارجی: کلیه کمک‌های مالی یا سایر انواع کمک‌های دریافتی از دولت‌های خارجی باید به صورت کامل و شفاف به اطلاع عموم رسانده شود تا پاسخگویی و شفافیت تضمین گردد.

- تعامل با ایرانیان خارج از کشور: ایجاد برنامه‌هایی جهت استفاده از تخصص، شبکه ارتباطی و منابع ایرانیان مهاجر برای تشویق سرمایه‌گذاری و جلب اعتماد بین‌المللی.

۸.۴ مرحله چهارم: برگزاری همه‌پرسی قانون اساسی و انتخابات دموکراتیک

- **هدف:** تصویب قانون اساسی جدید از طریق همه‌پرسی و برگزاری انتخابات آزاد
- (1) همه‌پرسی قانون اساسی:
- کمپین‌های آموزش عمومی: آغاز طرح‌های سراسری برای آگاهسازی شهروندان در مورد قانون اساسی جدید، ارزش‌های اساسی آن و پیامدهای آن برای حکمرانی دموکراتیک. استفاده از پلتفرم‌های مختلف رسانه‌ای برای دسترسی به مخاطبان گسترده و اطمینان از درک جامع شهروندان.
 - طرح موازی دسترسی به قانون اساسی: برگزاری انجمن‌ها، جلسات عمومی و نشست‌های تعاملی برای شنیدن دغدغه‌های مردم و روشنفکران، پاسخگویی به پرسش‌ها و جمع‌آوری بازخورد عمومی. این تعامل تضمین می‌کند صدای شهروندان شنیده شود و نگرانی‌های آنان مورد توجه قرار گیرد.
 - بازنگری‌های جزئی توسط هیئت متخصصان: بر اساس بازخورد عمومی، یک هیئت منتخب از حقوقدانان قانون اساسی، بازبینی‌های جزئی را برای افزایش شفافیت و اطمینان از هماهنگی اصطلاحات انجام خواهد داد. این بازنگری‌ها بیشتر شامل اصلاحات جزئی در واژگان و شفافیت عبارات بوده و نباید تغییرات اساسی در متن ایجاد کند یا اصول کلیدی قانون اساسی را تغییر دهد یا بی اثر کند. هدف این هیئت حفظ مقصود اصلی قانون اساسی با زبانی روشن‌تر و دقیق‌تر است.

- رأی‌گیری امن و شفاف: استقرار سیستم‌های رأی‌گیری امن و شفاف تحت نظارت نهادهای مستقل و ناظران بین‌المللی جهت تضمین اعتبار و سلامت فرآیند همه‌پرسی.
- مشارکت گسترده عمومی: تشویق به مشارکت وسیع شهروندان جهت حداکثرسازی مشروعیت و نشان دادن حمایت مردمی از قانون اساسی جدید، شامل برنامه‌های اطلاع‌رسانی، ثبت‌نام رأی‌دهندگان و تسهیل دسترسی همگانی به رأی‌گیری.
- برگزاری همه‌پرسی و اعلام نتیجه: در صورت پذیرش قانون اساسی با اکثریت مطلق، برگزاری انتخابات مقام‌ها آغاز شود؛ در غیر این صورت، تشکیل شورای عالی قانون اساسی متشکل از 300 عضو منتخب برای بازنگری و ارائه مجدد آن

(2) آماره سازی برای انتخابات آزاد و عادلانه:

- نظارت بر انتخابات: تشکیل کمیسیونی برای نظارت بر سلامت انتخابات، جلوگیری از تقلب و تضمین دسترسی برابر تمام نامزدها بر اساس اصول قانون اساسی جدید.
- ناظران بین‌المللی: همکاری با ناظران بین‌المللی برای افزایش شفافیت و اعتماد عمومی به فرآیند انتخابات.
- فراگیری و مشارکت: فراهم آوردن زمینه مشارکت گسترده گروه‌های اقلیت و زنان در روند انتخابات مطابق با اصول قانون اساسی جدید.
- تعهد اخلاقی: الزام نامزدها به امضای منشور اخلاقی مبنی بر مخالفت با فساد، خرید رأی و رفتارهای غیردموکراتیک.

3) برگزاری اولین انتخابات:

- اطلاع‌رسانی فرآیند انتخابات: ارائه اطلاعات واضح و جامع به عموم درباره فرآیند انتخابات، شامل زمان‌بندی انتخابات، شرایط نامزدها، نحوه ثبت‌نام رأی‌دهندگان و مکان‌های رأی‌گیری. استفاده از کانال‌های مختلف ارتباطی از جمله تلویزیون، رادیو، روزنامه‌ها، رسانه‌های اجتماعی و جلسات محلی برای افزایش آگاهی عمومی.
- تعامل با رأی‌دهندگان: برگزاری انجمن‌ها، مناظره‌ها و جلسات عمومی برای آشنایی شهروندان با نامزدها و بررسی موضوعات کلیدی، با هدف افزایش شفافیت و کمک به تصمیم‌گیری آگاهانه رأی‌دهندگان.
- تشویق به مشارکت مدنی: تأکید بر اهمیت رأی دادن در این گذار تاریخی از طریق برنامه‌های آموزش مدنی. ارائه منابع و کارگاه‌هایی برای آشنایی شهروندان با حقوق رأی‌دهی، اهمیت مشارکت آن‌ها و تأثیر رأی‌شان بر آینده کشور. تلاش ویژه برای دسترسی به گروه‌های حاشیه‌ای و تضمین مشارکت فراگیر.
- برگزاری و اعلام نتایج: برگزاری انتخابات در زمان مقرر و اعلام شفاف نتایج با ارائه جزئیات کامل

4) برنامه ریزی برای مراسم تحلیف و انتقال قدرت:

- هماهنگی برای انتقال قدرت: همکاری با مسئولان منتخب جدید برای انتقال آرام قدرت.
- نهایی‌سازی پروتکل‌ها: تهیه پروتکل‌های روشن برای انتقال مسئولیت‌ها، دارایی‌ها و سوابق.

۸.۵ مرحله پنجم: تحویل قدرت و استعفای دولت موقت

(1) برگزاری مراسم رسمی انتقال قدرت:

- انتقال مسالمت‌آمیز قدرت و تقویت مشروعیت دولت جدید دموکراتیک.
- نماد پایان دولت موقت: اعلام استعفای رسمی تمامی مقامات موقت و انتقال کامل اختیارات به رهبران منتخب جدید.

(2) انتقال کامل دارایی‌ها و اسناد دولتی:

- انتقال شفاف: تحویل تمامی دارایی‌ها، اسناد و مدارک دولتی به دولت جدید به صورت کامل و شفاف برای تضمین انتقال صحیح و جامع.
- اعلام عمومی: اطلاع‌رسانی عمومی درباره پایان نقش دولت موقت و تأکید بر استقرار دولت دائمی دموکراتیک بر اساس قانون اساسی جدید.

(3) انحلال ساختارها و نهاد های موقت:

- انحلال ساختارها: انحلال رسمی تمام ساختارهای موقت از جمله شورای گذار ملی، هیئت مدیره، کمیته‌ها و زیرکمیته‌های مربوطه و دولت موقت و انتقال مسئولیت‌های آنها به نهادهای دائمی دولت.
- بررسی نهایی: اطمینان از اینکه تمامی اقدامات انجام شده در دوره موقت توسط نهادهای مستقل نظارتی بررسی شوند تا انطباق آنها با قانون اساسی و برنامه انتقال قدرت تأیید گردد.

فصل ۹: چالش‌های کلیدی در فرآیند گذار

گذار دموکراتیک ایران با چالش‌های متعددی همراه خواهد بود. این فصل به موانع اصلی و راهکارهای پیشنهادی برای کاهش خطرات احتمالی می‌پردازد.

۹.۱ مقاومت از سوی حکومت و نیروهای امنیتی

مقامات عالی‌رتبه و رهبران امنیتی ممکن است برای حفظ قدرت و منابع خود مقاومت کنند.

راهکارها:

- ایجاد انگیزه برای همکاری: ارائه عفو و تضمین‌های اقتصادی برای مقامات غیرمرتبط با خشونت، با هدف کاهش مخالفت‌ها
- گذار تدریجی: اجرای اصلاحات گام‌به‌گام برای کاهش تهدیدات بالقوه علیه منافع گروه‌های حاکم

۹.۲ خطر اختلافات داخلی و تفرقه در میان گروه‌های سیاسی

تفاوت‌های ایدئولوژیک ممکن است منجر به شکاف در ائتلاف‌های گذار شود.

راهکارها:

- ایجاد ائتلاف فراگیر: تضمین نمایندگی گسترده و متنوع در شورای گذار ملی (NTC) برای حفظ اتحاد.
- مکانیسم‌های حل منازعه: برگزاری گفت‌وگوهای ساختاریافته و منظم برای حل اختلافات و تأکید بر ارزش‌های مشترک ثبات و رفاه ملی

۹.۳ بی‌اعتمادی عمومی و کاهش مشارکت مدنی

دهه‌ها سرکوب و ناکارآمدی حکومت ممکن است باعث بی‌اعتمادی عمومی نسبت به فرآیند گذار شود.

راهکارها:

- شفافیت در ارتباطات عمومی: ارائه گزارش‌های منظم و عمومی درباره تصمیمات و پیشرفت‌ها برای جلب اعتماد مردم.
- آموزش مدنی: اجرای کمپین‌های آموزشی درباره اصول دموکراسی و حقوق شهروندی برای افزایش آگاهی عمومی و مشارکت فعال

۹.۴ بی‌ثباتی اقتصادی در دوران گذار

نوسانات اقتصادی ممکن است موجب کاهش حمایت عمومی از گذار شود.

راهکارها:

- حمایت اقتصادی بین‌المللی: مذاکره برای کمک‌های مالی هدفمند و جذب سرمایه‌گذاری از متحدان
- اصلاحات اقتصادی کنترل‌شده: اجرای اصلاحات تدریجی برای جلوگیری از شوک‌های اقتصادی و جلب اطمینان سرمایه‌گذاران

۹.۵ احتمال دخالت خارجی

رقابت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی ممکن است به مداخله در فرآیند گذار منجر شود.

راهکارها:

- **توافقات عدم مداخله:** تعامل دیپلماتیک برای جلب تعهد بین‌المللی به عدم مداخله
- **شفافیت در روابط خارجی:** اطلاع‌رسانی عمومی درباره حمایت‌های خارجی برای جلوگیری از سوءظن و حفظ استقلال ملی

۹.۶ خطر خلأ قدرت و ناکارآمدی حکومت موقت

عدم وجود دولت کارآمد در دوران گذار می‌تواند منجر به اختلال در ارائه خدمات عمومی شود.

راهکارها:

- **ساختار موقت مشخص:** تعریف دقیق نقش‌های حکومتی موقت برای جلوگیری از هرگونه ابهام
- **تقویت حکومت محلی:** همکاری با رهبران محلی برای حفظ نظم و ارائه خدمات

۹.۷ انتظارات غیرواقع‌بینانه از اصلاحات فوری

عجله عمومی برای تغییرات سریع ممکن است حمایت مردمی را تحت تأثیر قرار دهد.

راهکارها:

- **تعیین اهداف واقع‌بینانه:** اطلاع‌رسانی عمومی درباره زمان‌بندی اصلاحات برای مدیریت انتظارات
- **ارائه موفقیت‌های اولیه:** اجرای اصلاحات ملموس در کوتاه‌مدت برای حفظ انگیزه عمومی

۹.۸ خطر خرابکاری توسط گروه‌های تندرو

گروه‌های تندرو ممکن است برای بی‌ثبات‌سازی فرآیند گذار تلاش کنند.

راهکارها:

- حفاظت از رهبران کلیدی: ایجاد تدابیر امنیتی برای رهبران گذار
- ترویج اعتدال‌گرایی: همکاری با رهبران مذهبی تأثیرگذار برای حمایت از ارزش‌های دموکراتیک

۹.۹ مشکلات لجستیکی در برگزاری انتخابات سراسری

برگزاری همه‌پرسی قانون اساسی و انتخابات ممکن است با چالش‌های اجرایی همراه باشد.

راهکارها:

- ایجاد گزینه‌های رأی‌گیری غیرمتمرکز: استفاده از رأی‌گیری دیجیتال ایمن و ایستگاه‌های رأی‌گیری محلی برای ساده‌سازی روند انتخابات
- همکاری با ناظران بین‌المللی: دعوت از سازمان‌های ناظر معتبر برای تقویت شفافیت و مشروعیت انتخابات

۹.۱۰ خطر فساد در دولت موقت

کنترل موقت قدرت ممکن است منجر به فساد و سوءاستفاده مالی شود.

راهکارها:

- نظارت ضد فساد: تشکیل نهادهای مستقل نظارتی برای کنترل فعالیت‌های دولت موقت

- اجرای سیاست‌های پاسخگویی: برخورد سریع و قاطع با موارد فساد برای حفظ یکپارچگی فرآیند

۹.۱۱ کنترل رسانه‌ای و جنگ اطلاعاتی

انتشار اطلاعات نادرست و کنترل رسانه‌ها ممکن است بر درک عمومی از گذار تأثیر بگذارد.

راهکارها:

- حمایت از رسانه‌های آزاد: تضمین آزادی مطبوعات و دسترسی به اطلاعات بی‌طرفانه
- اقدامات امنیت سایبری: تقویت زیرساخت‌های دیجیتال برای مقابله با کمپین‌های اطلاعات نادرست

۹.۱۲ عدم قطعیت‌های حقوقی و مقاومت نهادی

چارچوب‌های قانونی و نهادهای حکومتی ممکن است اجرای اصلاحات را کند کنند.

راهکارها:

- برنامه‌های اصلاحات حقوقی: بازنگری و تطبیق قوانین با اصول دموکراسی
- تقویت ظرفیت نهادی: آموزش کارکنان دولتی و اصلاح ساختارهای اجرایی برای تسهیل تغییرات

فصل ۱۰: بحث، بررسی و نتیجه گیری

نقشه راه گذار دموکراتیک ایران یک رویکرد ساختاریافته را ارائه می‌دهد که نه تنها اولویت‌های داخلی را مورد توجه قرار می‌دهد، بلکه منافع بین‌المللی را نیز در نظر می‌گیرد. این برنامه می‌تواند برای قدرت‌های جهانی از جمله ایالات متحده، چین، روسیه، اسرائیل و اروپا مفید باشد. علاوه بر ایجاد اصلاحات داخلی، این طرح مسیرهایی را برای ثبات منطقه‌ای، امنیت و یکپارچگی اقتصادی پیشنهاد می‌کند که با اهداف کلیدی سیاست خارجی قدرت‌های جهانی هماهنگ است.

۱۰.۱ ثبات داخلی از طریق مشارکت فراگیر

یکی از مهم‌ترین جنبه‌های نقشه راه، تعهد به مشارکت فراگیر است. این طرح گروه‌های سیاسی، جامعه مدنی، نخبگان اقتصادی و سپاه را در یک فرآیند مرحله‌ای و مشارکتی درگیر می‌کند. با پرداختن مستقیم به ساختارهای قدرت موجود، این برنامه اعتمادسازی و اجماع را تقویت می‌کند—دو عامل اساسی برای کاهش مقاومت و تضمین انتقال مسالمت‌آمیز قدرت.

مسیر درگیری در سوریه نشان می‌دهد که بدون تضعیف یا از هم پاشیدن نهادهای دولتی، تلاش برای سرنگونی یک رژیم اقتدارگرا می‌تواند به جنگ داخلی طولانی منجر شود. نقشه راه پیشنهادی برای ایران، با حمایت از مذاکره با مراکز قدرت موجود (شامل نیروهای مسلح) به جای تقابل نظامی، به طور قابل توجهی متفاوت است. این رویکرد با هدف کاهش ضرورت تقابل خشونت‌آمیزی است که در درگیری سوریه مشاهده شد. اما موفقیت نهایی این طرح همچنان بستگی به انتخاب مذاکره به جای استفاده از زور توسط نخبگان ایرانی دارد. اگر رژیم متحد و بدون انعطاف باقی بماند، احتمال گذار صلح‌آمیز کاهش

می‌یابد. بنابراین، شکاف‌های راهبردی و تمایل به مذاکره در درون ساختارهای قدرت از شروط اساسی اجتناب از سرنوشت مشابه سوریه هستند.

علاوه بر این، درخواست‌های جدید برای مذاکره با ایالات متحده پس از مراسم تحلیف ریاست جمهوری سال 2025 در واشنگتن نشان می‌دهد که ذی‌نفعان داخلی (از جمله نخبگان سیاسی و گروه‌های جامعه مدنی) ممکن است تعامل خارجی را به عنوان راهی عملی برای خروج از انزوای اقتصادی ببینند. اگر یک نقشه راه گسترده انتقالی بتواند تضمین‌های معتبری را هم به نخبگان داخلی که نگران مداخله خارجی هستند و هم به بازیگران بین‌المللی که به دنبال کاهش تنش منطقه‌ای هستند ارائه دهد، این همسویی منافع می‌تواند چشم‌انداز گذار دموکراتیک از طریق مذاکره و صلح‌آمیز را تقویت کند.

۱۰.۲ مزایای راهبردی برای قدرت‌های جهانی

برای بازیگران جهانی، یک ایران دموکراتیک و باثبات می‌تواند تنش‌های منطقه‌ای را کاهش داده، حمایت از درگیری‌های نیابتی را محدود کرده و تلاش‌های منع اشاعه تسلیحات هسته‌ای را تقویت کند. ایران مشارکت‌جو می‌تواند امکان ابتکارات مشترک امنیتی را فراهم کند که موجب کاهش بار دفاعی و تقویت استراتژی‌های مقابله با تروریسم به ویژه برای ایالات متحده، چین، اسرائیل و اروپا می‌شود. همچنین، گذار ایران به سیاست هسته‌ای شفاف و همکاری‌جویانه با اهداف بین‌المللی منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای همسو بوده و مخاطرات هسته‌ای منطقه‌ای را کاهش می‌دهد. این روند می‌تواند به ثبات منطقه‌ای پایدار منجر شود که منافع اقتصادی و امنیتی گسترده‌ای برای تمامی بازیگران بین‌المللی دارد.

مزایای کلیدی برای قدرت‌های جهانی:

- کاهش تنش‌های منطقه‌ای و کاهش هزینه‌های دفاعی برای ایالات متحده و اروپا
- همکاری در مبارزه با تروریسم و کاهش نفوذ گروه‌های افراطی

- همکاری در سیاست‌های عدم اشاعه هسته‌ای و افزایش شفافیت در برنامه هسته‌ای

ایران

۱۰.۳ انگیزه‌های اقتصادی و حقوق بشر

یک ایران دموکراتیک با اقتصادی پایدار و باز می‌تواند بازار جهانی را با تأمین امنیت انرژی برای چین و اروپا و توسعه فرصت‌های سرمایه‌گذاری بین‌المللی خصوصاً آمریکا بهره‌مند سازد. قانون اساسی پیشنهادی با تأکید بر حقوق بشر و فراگیری، ایران را با ارزش‌های دموکراتیک همسو کرده و موجب تقویت قدرت نرم آن می‌شود و مدل‌های حکمرانی را که به آزادی‌های فردی و عدالت اجتماعی احترام می‌گذارند ترویج می‌کند. گسترش همکاری‌های اقتصادی، جذب سرمایه‌گذاری خارجی و توسعه اقتصادی پایدار نیز موجب بهبود رفاه اجتماعی و افزایش اعتماد عمومی به نهادهای حکومتی خواهد شد.

۱۰.۴ تضمین مشارکت بین‌المللی

جلب حمایت بین‌المللی برای موفقیت انتقال قدرت در ایران ضروری است. کاهش مرحله‌ای تحریم‌ها، کمک‌های اقتصادی هدفمند و حمایت دیپلماتیک از قدرت‌های جهانی، می‌تواند پیشرفت دموکراتیک ایران را با تقویت اعتماد عمومی و تأمین منابع لازم برای تثبیت اقتصادی و اجرای اصلاحات تقویت کند. این رویکرد مرحله‌ای بر اساس مدل‌های موفق دموکراتیک شکل گرفته و اهمیت انگیزه‌های داخلی و خارجی را برای حفظ روند انتقال و تسهیل چالش‌های آن به رسمیت می‌شناسد

نقشه راه پیشنهادی برای گذار مسالمت‌آمیز ایران به دموکراسی، چارچوب جامعی برای حل پیچیدگی‌های داخلی ایران و تأمین منافع استراتژیک بازیگران بین‌المللی ارائه می‌دهد.

۱۰.۵ نتیجه‌گیری

نقشه راه پیشنهادی برای گذار صلح‌آمیز و دموکراتیک در ایران، چارچوب جامعی را ارائه می‌دهد که هم پیچیدگی‌های داخلی ایران و هم منافع راهبردی ذینفعان بین‌المللی را در نظر می‌گیرد. این طرح با تأکید بر مشارکت فراگیر، آشتی ملی و حاکمیت قانون، به دنبال ایجاد تغییر حاکمیتی پایدار و مبتنی بر همکاری است. این نقشه راه، ائتلاف متنوعی از جمله جناح‌های سیاسی، جامعه مدنی، نخبگان اقتصادی و همچنین نهادهای نظامی کلیدی مانند ارتش و سپاه پاسداران را شامل می‌شود و از این طریق مقاومت‌ها را کاهش داده و گذار باثباتی را تضمین می‌کند.

برای ایران، این گذار فرصتی تاریخی است تا دولتی را مستقر کند که به حقوق بشر احترام گذاشته، رشد اقتصادی را تقویت کند و با آرمان‌های مردم همسو باشد. قانون اساسی دموکراتیک پیشنهادی، از طریق ایجاد اعتماد و ثبات، به شکایت‌های تاریخی رسیدگی می‌کند و مدل حکمرانی مبتنی بر عدالت، پاسخگویی و شفافیت را پیش می‌گیرد و درس‌هایی را که از گذارهای موفق جهانی گرفته شده منعکس می‌سازد.

از منظر جهانی نیز یک ایران باثبات و دموکراتیک به امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی کمک می‌کند، خطرات مرتبط با گسترش سلاح‌های هسته‌ای را کاهش می‌دهد و به همگرایی اقتصادی یاری می‌رساند. حمایت فعال بین‌المللی—شامل کمک‌های اقتصادی مرحله‌ای، به رسمیت شناختن دیپلماتیک و رفع ساختارمند تحریم‌ها—می‌تواند این گذار را مستحکم‌تر کرده و امکان ایجاد خاورمیانه‌ای همکارانه‌تر را تقویت نماید. رویدادهای اخیر—مانند تضعیف نسبی نیروهای نیابتی ایران و افزایش انتقادات عمومی نسبت به حکومت در فضای آنلاین—نشان‌دهنده نقطه عطفی برای گذار هستند. هرچند کاهش توان شبکه نیروهای نیابتی

ممکن است نفوذ ایران در خارج را کم کند، اما می‌تواند بخش‌هایی از نخبگان حاکم را به سوی حل دیپلماتیک موضوع تحریم‌ها و فشارهای اقتصادی سوق دهد. این عوامل، همراه با ظهور صداهاى جدید در داخل ایران که خواستار تعامل با آمریکا پس از سال ۲۰۲۵ هستند، می‌توانند فضایی ایجاد کنند که پذیرای پیشنهادات نقشه راه باشد. با این حال، موفقیت هرگونه گذاری همچنان وابسته به مذاکرات داخلی واقعی است که ساختارهای قدرت موجود را به چالش کشیده و مشارکت حقیقی مردم را تضمین کند؛ تا حکومت آینده با خواسته‌های متحول‌شده مردم ایران هماهنگ باشد.

به طور خلاصه، این نقشه راه نه تنها ایرانی دموکراتیک را به تصویر می‌کشد، بلکه مبنایی برای چشم‌اندازی امن‌تر، شکوفاتر و منسجم‌تر در منطقه فراهم می‌آورد. طرح پیشنهادی، چشم‌اندازی را پیش می‌برد که هم منافع و آرزوهای ایران و هم جامعه جهانی را تأمین کرده و نقش ایران به عنوان نیروی ثبات‌بخش در خاورمیانه را برجسته می‌سازد.

اعلام استفاده از فناوری‌های هوش مصنوعی در نگارش این اثر

در طول آماده‌سازی این مقاله، نویسنده از مدل ChatGPT شرکت OpenAI برای افزایش وضوح، انسجام، ترجمه و بهبود خوانایی محتوا استفاده کرده است. پس از استفاده از این ابزار، نویسنده شخصاً محتوا را بررسی و ویرایش کرده و مسئولیت کامل مطالب ارائه‌شده را بر عهده می‌گیرد.

ضمیمه 1 - پیشنویس قانون اساسی مدرن ایران

فصل اول - اصول کلی

اصل 1

حکومت ایران جمهوری دموکراتیک و سکولار، و با حفظ نهاد پادشاهی بعنوان یک نهاد تشریفاتی می باشد.

اصل 2

قانون بالاترین مرجع در کشور و در همه موارد فصل الخطاب است. هیچ فرد، گروه، مجموعه، نژاد، قوم، حزب، دین، مذهب، مسلک، روش، نهاد، ارگان، سازمان، شغل، مقام، و یا جایگاهی بالاتر از قانون نیست.

اصل 3

فارغ از شرایط داخلی یا خارجی کشور، هیچ مقامی در هیچ جایگاهی مجاز به صدور فرمان خلاف قانون نمی باشد. متخلفین از این اصل طبق قانون مجازات خواهند شد.

اصل 4

هیچ فرد، گروه، مجموعه، موسسه، نهاد، ارگان، یا سازمان، تحت هیچ شرایطی مجاز به اطاعت، اجرا، یا همراهی با فرمان خلاف قانون نمی باشد. متخلفین از این اصل طبق قانون مجازات خواهند شد.

اصل 5

حکومت ایران بر پایه دموکراسی و رای شهروندان در جهت پیشبرد جامعه، موارد زیر را در حکومت داری تضمین می نماید:

۱- استفاده از پیشرفته ترین علوم و فنون و تجارب بشری و تلاش مستمر در جهت پیشبرد و گسترش آنها؛

۲- عدم وجود هیچ گونه مقام عالی‌رتبه دائمی یا مادام‌العمر در کشور. تمامی مقامات عالی‌رتبه کشور اعم از

سیاسی، نظامی و انتظامی، اجرایی، تقنینی، و قضایی در ایران توسط رای مستقیم مردم یا توسط

نمایندگان منتخب مردم و برای مدت محدود و مشخص انتخاب و نصب می‌شوند؛

۳- تمامی مقامات کشور در هر پست و موقعیتی که باشند باید نسبت به اعمال و تصمیمات خود پاسخگو

باشند؛

۴- منع کامل هر گونه دخالت دینی، مذهبی، فقهی، و ایدئولوژیک در امور جاری، تقنینی، قضائی، اداری،

دولتی، اجرائی و نیروهای مسلح کشور؛

۵- تلاش بر بست و گسترش عدالت و استقلال سیاسی و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و تلاش برای

تقویت همبستگی ملی.

۶- ایجاد زمینه‌های مساعد برای پرورش افکار و عقیده‌های متفاوت سیاسی، اجتماعی، مذهبی یا غیر

مذهبی در بطن جامعه طبق قوانین عادی تصویب شده در مجلس شورای ملی.

اصل 6

تمام ارکان حکومت ایران هر کدام بر مبنای وظیفه و مسئولیتشان موظف هستند برای بثمر رسیدن اهداف

ذکر شده در قانون اساسی همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد:

۱- ایجاد محیط مساعد برای رشد سطح آگاهی‌های عمومی در تمام زمینه‌ها با استفاده از مطبوعات و

رسانه‌های گروهی، اینترنتی و وسائل دیگر.

۲- آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه ملت و تسهیل و تعمیم آموزش عالی.

۳- تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه‌های علمی، فنی، فرهنگی و از طریق تأسیس مراکز

تحقیق و فراهم کردن امکانات مالی و رفاهی و تشویق محققان، طبق قوانین کشور.

۴- محو و طرد استبداد، خودکامگی، انحصار طلبی و استعمار در هر شکل آن

- ۵- بکارگیری و پیروی از شیوه های صحیح اقتصادی با در نظر داشتن منافع تمام طبقات جامعه.
- ۶- مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش و در دسترس قرار دادن آمار، ارقام و اسناد مربوطه طبق قوانین تصویب شده در مجلس نمایندگان مردم.
- ۷- تامین آزادی های فردی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در حدود قانون.
- ۸- رفع هر گونه تبعیض، اعم از جنسیتی، نژادی، قومی و مذهبی در تمام زمینه ها و طبقات جامعه.
- ۹- ایجاد نظام اداری صحیح و شفاف، و حذف تشکیلات غیر ضروری.
- ۱۰- تساوی عموم در برابر قانون.
- ۱۱- تقویت کامل بنیه دفاع ملی و نیروهای مسلح برای حفظ استقلال، آزادی و تمامیت ارضی و نظام دمکراتیک و سکولار کشور.
- ۱۲- اداره امور کشور همواره بایستی در اختیار مقام های منتخب از طرف آحاد ملت باشد. هیچ کدام از نیروهای مسلح نمی توانند تحت هیچ شرایطی، حتی برای مدت موقت اداره کشور را در اختیار بگیرند.
- ۱۳- تنظیم سیاستهای خارجی کشور بر اساس معیارهای سیاسی و اقتصادی که منافع ملی، استقلال و امنیت ایران را تضمین می کند.
- ۱۴- تمامی ارکان حکومت اعم از قوای مجریه، مقننه، قضاییه، و کلیه نیروهای مسلح کشور در هر سطح و حوزه ای موظف و مقید به رعایت کامل و مستمر قانون و اصل شایسته سالاری در کلیه امور و همچنین در اداره کلیه امور کشور می باشند.

اصل ۷

کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزائی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، انتظامی، سیاسی و غیر از آنها، فقط در مجلس نمایندگان مردم ایران ("مجلس شورای ملی") مطرح و به تصویب میرسند. موارد زیر در مورد تصویب قوانین در مجلس شورای ملی صادق است:

۱- مجلس شورای ملی می تواند برای معین کردن قوانین ثانوی عهده این کار را به کمیته های منتخب خود مجلس که موقتا" برای اینکار منصوب میشوند واگذار کند، ولی قانون در نهایت بایستی در صحن مجلس به تصویب نمایندگان مردم برسد.

۲- هیچ دولت یا مقام حکومتی نمی تواند قانونی که تصویب شده را لغو یا منتفی اعلام کند، یا به هر بهانه ای اجرا ننماید.

۳- لغو یا تصیح قانون باید در مجلس شورای ملی با کسب اراء اکثریت نمایندگان انجام شود و یا به همه پرسى عمومي مراجعه شود.

اصل 8

در ایران امور کشور باید به اتکاء آراء عمومی اداره شود، از راه انتخابات: انتخاب رئیس جمهور، نمایندگان مجلس شورای ملی، اعضای مجلس سنا، مجالس شوراهای محلی، و نظایر اینها، یا از راه همه پرسى در مواردی که در اصول دیگر قانون اساسی معین می گردد.

اصل 9

مجلس شورای ملی، مجلس سنا، مجالس شوراها (استان، شهرستان، شهر، بخش، روستا و نظایر اینها) از ارکان تصمیم گیری و اداره امور کشورند. موارد، طریقه تشکیل و حدود اختیارات و وظایف شوراها را قانون اساسی و قوانین ناشی از آن معین می کند.

اصل 10

گزینش رئیس جمهور و نمایندگان مجلس شورای ملی باید مستقیما از طریق انتخابات عمومی و با نظارت نمایندگان احزاب سیاسی و همچنین نماینده گان نامزد های قانونی انجام شود. جزییات این اصل را قانون اساسی و قوانین ناشی از آن معین می کند.

اصل 11

در کشور ایران، آزادی و استقلال و وحدت و تمامیت ارضی کشور از یکدیگر تفکیک ناپذیرند و حفظ آنها وظیفه تمام ارکان حکومت و همه آحاد ملت است. هیچ فرد، دسته، گروه، حزب، یا مقامی حق ندارد به نام استفاده از آزادی، به استقلال سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، نظامی و تمامیت ارضی ایران کمترین خدشهای وارد کند. همچنین هیچ مقامی حق ندارد به نام حفظ استقلال، امنیت، و یا تمامیت ارضی کشور آزادیهای ملت را هر چند با وضع قوانین و مقررات سلب کند.

اصل 12

دین یا مذهب رسمی در کشور ایران وجود ندارد. همه آحاد ملت فارغ از دین، مذهب یا عقیده خود دارای احترام کامل می‌باشند، و در انجام مراسم یا فعالیت های مذهبی یا غیر مذهبی خودشان تا جایی که خلاف قانون وقت کشور نباشد آزادند.

اصل 13

در ایران آزادی های سیاسی، فردی، اجتماعی، و عقیدتی آحاد ملت تا انجائیکه با اصول دموکراسی سکولار و قانون اساسی کشور مغایرت نداشته و همچنین در تعارض با حقوق اساسی دیگران نباشد تضمین شده است. قانونگذاران هنگام وضع قوانین و مقررات بایستی همواره این اصل را در نظر داشته باشند.

اصل 14

دخالت هر گونه دین، مذهب، یا ایدئولوژی در امور سیاسی، اداری، اقتصادی، کشوری و لشکری، و برخلاف آنچه در قانون اساسی کشور تبیین شده مطلقاً ممنوع است.

اصل 15

در ایران اصل بر تفکیک قواست و سه قوه مقننه، مجریه، و قضائیه از هم جدا و مستقل می‌باشند. اداره و مسئولیت آنها به شرح زیر می‌باشد:

۱- هدایت، اداره و مسئولیت قوه مقننه بر عهده نمایندگان منتخب ملت در مجلس شورای ملی و رئیس منتخب آنها می‌باشد.

۲- هدایت، اداره و مسئولیت قوه مجریه بر عهده رئیس جمهور منتخب مردم و هیئت وزراء می‌باشد.

۳- هدایت، اداره و مسئولیت قوه قضائیه بر عهده رئیس قوه قضائیه منتخب مجلس سنا می‌باشد.

اصل 16

برای تضمین شفافیت عملکرد دولت، تمامی نهادها و ارگان‌های دولتی، مگر در موارد خاص که قانون مقرر می‌کند، موظف به انتشار دوره‌ای گزارشات کامل و جامع از فعالیت‌ها، بودجه‌ها، منابع مالی و هزینه‌ها، تصمیمات مهم و پروژه‌های عمومی خود هستند. این گزارشات باید به زبانی ساده و قابل فهم برای عموم مردم منتشر شوند و در دسترس عموم قرار گیرند. هرگونه عدم شفافیت در این موارد، پیگرد قانونی دارد.

فصل دوم - زبان، خط، تاریخ، پرچم، و نهاد پادشاهی

اصل 17

زبان و خط رسمی و مشترك مردم ايران فارسی است. تمامی اسناد، مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد، ولی استفاده از زبان‌های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی، و تدوین و تدریس ادبیات آنها در مدارس و دانشگاه‌ها در کنار زبان فارسی آزاد است.

اصل 18

دولت موظف به تاسیس و حمایت از فرهنگستان زبان‌های مختلف در حوزه کشوری ایران می‌باشد. جزییات این اصل را قانون معین می‌کند.

اصل 19

از آنجا که زبان علم روز در دنیا زبان انگلیسی است، این زبان باید پس از دوره ابتدایی تا پایان دوره متوسطه در همه کلاس‌ها و در همه رشته‌ها تدریس شود.

اصل 20

تاریخ رسمی کشور از طریق همه پرسی از ملت تعیین می‌شود.

اصل 21

پرچم رسمی ایران به رنگ‌های سبز (بالا)، سفید (وسط)، و قرمز (پایین)، و با علامت شیروخورشید در مرکز و بر روی قسمت سفیدرنگ می‌باشد.

اصل 22

به پاس بیش از دو هزار و پانصد سال تاریخ پادشاهی در ایران، و همچنین نقش رضا شاه کبیر اولین پادشاه از سلسله خاندان پهلوی در نوسازی و شکل دهی به ایران نوین، نهاد پادشاهی خاندان پهلوی در ایران بعنوان یک نهاد صرفاً تشریفاتی، کاملاً غیر سیاسی، و خارج از ساختار قدرت حفظ می شود.

اصل 23

نهاد پادشاهی و پادشاه یا شاهبانو به عنوان نماد وحدت ملی و تاریخی کشور عمل می کنند. وظایف و اختیارات پادشاه یا شاهبانو تنها به موارد تشریفاتی محدود است. وظایف تشریفاتی پادشاه یا شاهبانو شامل حضور در مراسم رسمی دولتی و نمایاندن وحدت ملی، و در موارد خاص که قانون معین می کند امضاء اسناد رسمی می باشد.

اصل 24

نهاد پادشاهی، پادشاه یا شاهبانو، و یا دیگر اعضای نهاد پادشاهی حق دخالت در سیاست داخلی یا خارجی کشور، همکاری علنی یا غیر علنی سیاسی با احزاب یا شخصیت ها، و یا اظهار نظر سیاسی در حمایت، یا بر علیه هیچ حزب یا شخصیت سیاسی در کشور را ندارند. همچنین حق ندارند به هیچ شکلی تصمیمات اجرایی، قضائی یا تقنینی کشور را تحت تأثیر قرار دهند.

اصل 25

ساختار نهاد پادشاهی، و کلیه اعضا و سلسله مراتب آنها، بایستی در وزارت کشور به ثبت برسد تا رسمیت یابد. همچنین هرگونه تغییر در ساختار یا وضعیت اعضا بایستی ظرف مدت حداکثر یکصد و هشتاد روز در وزارت کشور به ثبت برسد. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 26

نهاد پادشاهی، شخص پادشاه یا شاهبانو، و همچنین کلیه اعضای خاندان سلطنتی موظف به اعلام کامل دارایی ها و درآمد های سالانه داخلی و خارجی خود به دولت وقت، و پرداخت مالیات طبق قانون می باشند.

اصل 27

قانون اساسی هیچگونه مزیت قانونی یا فرا قانونی را برای نهاد پادشاهی، شخص پادشاه یا شاهبانو، و یا دیگر اعضای خاندان سلطنتی به رسمیت نمی شناسد. پادشاه یا شاهبانو و دیگر اعضای خاندان سلطنتی در برابر قانون با دیگر آحاد ملت کاملاً برابر هستند.

اصل 28

پادشاه یا شاهبانو، و دیگر اعضای خاندان سلطنتی تا زمانی که دارای مقام رسمی در سلسله مراتب نهاد پادشاهی هستند حق نامزدی در هیچ انتخاباتی را ندارند، و فقط پس از واگذاری دائمی، مادام العمر، و غیر قابل بازگشت مقام و مرتبه خود در نهاد پادشاهی و ثبت رسمی آن در وزارت کشور امکان نامزدی در انتخابات را پیدا خواهند کرد. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 29

پادشاه یا شاهبانو تحت شرایط خاصی که قانون معین می کند به امور ذکر شده در این اصل می پردازند:

- ۱- نمایندگی نمادین کشور: پادشاه یا شاهبانو به عنوان نماد وحدت ملی، میراث فرهنگی و سنت های کشور عمل کرده و در مراسم ملی و فرهنگی نمایندگی دولت را بر عهده دارد.
- ۲- نماد افتخاری سلطنتی: پادشاه یا شاهبانو می تواند عناوین افتخاری، نشان ها و مدال های سلطنتی را به افراد یا سازمان هایی که در پیشرفت جامعه، فرهنگ یا امور بشردوستانه نقش داشته اند، پس از طی مراحل مشخص طبق قوانین مربوطه اعطا کند.

- ۳- ریاست بر مراسم آیینی ملی: پادشاه یا شاهبانو برگزاری یا شرکت در مراسم ملی و فرهنگی از جمله جشن‌های ملی، سالگردهای دولتی و یادبودهای رسمی را بر عهده خواهد داشت.
- ۴- تعاملات دیپلماتیک: پادشاه یا شاهبانو می‌تواند با اطلاع قبلی دولت، از مقامات خارجی از جمله سران کشورها، سفرا و نمایندگان بین‌المللی، مطابق با آداب دیپلماتیک و سنت‌های کشور استقبال و میزبانی کند.
- ۵- افتتاح دوره‌های قانونگذاری: پادشاه یا شاهبانو می‌تواند به صورت تشریفاتی جلسات پارلمان ملی را افتتاح کرده و ریاست جلسه افتتاحیه را بر عهده داشته باشد و سخنرانی‌ای نمادین در راستای وحدت و ثبات ملی ایراد کند، البته بدون داشتن هیچ‌گونه اختیار قانونگذاری یا اجرایی.
- ۶- مشارکت در امور خیریه، فرهنگی و اجتماعی: پادشاه یا شاهبانو می‌تواند به عنوان حامی سازمان‌های خیریه، نهادهای فرهنگی و ابتکارات بشردوستانه عمل کرده و از رفاه اجتماعی و میراث ملی حمایت کند.
- ۷- وظایف عمومی و یادبودها: پادشاه یا شاهبانو می‌تواند در مراسم عمومی مانند نامگذاری کشتی‌ها، پل‌ها و ساختمان‌های عمومی، همچنین رژه‌های نظامی و یادبودهای ملی شرکت کند و ریاست افتخاری این رویدادها را بر عهده داشته باشد.
- ۸- اعلامیه‌های نمادین سلطنتی: پادشاه یا شاهبانو می‌تواند بیانیه‌های نمادینی در خصوص موضوعات فرهنگی، وحدت ملی و ارزش‌های اخلاقی صادر کند. این اعلامیه‌ها هیچ اثر حقوقی، اجرایی و یا سیاسی نخواهند داشت.
- ۹- مشارکت در مراسم تاریخی، سنتی و فرهنگی: پادشاه یا شاهبانو مسئول حفظ و تداوم سنت‌های ملی، فرهنگی و رویه‌های تاریخی مطابق با قانون اساسی خواهد بود و می‌تواند در این مراسم که بازتاب هویت تاریخی و ملی کشور است، به عنوان ریاست افتخاری شرکت کند.

۱۰- امضای نمادین عفوهای سلطنتی: پادشاه یا شاهبانو می‌تواند به طور تشریفاتی فرمان‌های عفو زندانیانی را که روند قانونی و قضایی لازم را طی کرده‌اند، امضا نماید. این اقدام صرفاً نمادین بوده و تصمیم نهایی توسط مقامات مربوطه و طبق قانون اتخاذ خواهد شد.

فصل سوم – حقوق ملت

اصل 30

تمام آحاد ملت ایران آزاد زاده شده و از عقلانیت و وجدان برخوردارند و در حرمت و حقوق با هم برابرند، و همگی موظف هستند تا با یکدیگر عادلانه و محترمانه رفتار کنند.

اصل 31

سن قانونی بزرگسالی در ایران هجده سال تمام می باشد. هر فرد با سن کمتر از هجده سال از دیدگاه قانون کودک محسوب می شود.

اصل 32

تمام آحاد ملت ایران از هر سان که باشند بی هیچ تمایزی اعم از جنسیت، گرایش جنسی، قوم، نژاد، رنگ، زبان، فرهنگ، دین، مذهب، میزان یا وضعیت دارایی، شغل، منزلت اجتماعی، محل تولد، محل زندگی، عقاید، و یا در هر مقام و جایگاهی که باشند در برابر قانون برابرند و بدون هیچ تبعیضی سزاوار تمامی حقوق و آزادی‌های تعیین شده در قانون اند.

اصل 33

هر فرد ایرانی سزاوار و محق است تا همه‌جا در برابر قانون به عنوان یک شخص به رسمیت شناخته شود.

اصل 34

هیچ احدی نمی‌بایست در مسائل فردی، خانوادگی، محل زندگی، یا مکاتبات شخصی تحت مداخله و مزاحمت خودسرانه و غیر قانونی قرار گیرد.

اصل 35

تمام آحاد ایرانیان اعم از فرد، گروه، دسته، حزب، قوم، قشر، مذهب، سنت، نژاد و امثال اینها حق زندگی و کار و فعالیت آزادانه، و همچنین برخورداری از حمایت کامل قانون را دارند، تا آنجائی که فعالیت ایشان به آزادی، آسایش و رفاه، حقوق اساسی و قانونی دیگران در حدود تعیین شده توسط قانون وقت کشور خدشه ای وارد ننماید.

اصل 36

هر کس حق دارد شغلی را که بدان مایل است و مخالف قانون و حقوق دیگران نیست برگزیند.

اصل 37

هر ایرانی سزاوار و محق به داشتن آزادی جابه جایی و اقامت در هر نقطه‌ای درون مرزهای کشور، و همچنین محق به ترک و یا بازگشت به کشور در هر زمان است، مگر به حکم دادگاه صالح و فقط در مواردی که قانون تجویز کند.

اصل 38

ازدواج در ایران مختص بزرگسالان و تنها بین دو نفر مجز است. داشتن بیش از یک همسر، و همچنین کودک همسری در کشور ممنوع است. متخلفین از این اصل طبق قانون مجازات می شوند.

اصل 39

عقد ازدواج نمیتواند صورت بندد مگر تنها با آزادی و رضایت کامل دو بزرگسال که خواهان ازدواج هستند. همچنین عقد ازدواج می تواند توسط هر یک از همسران تحت شرایط خاصی که قانون معین می کند فسخ گردد.

اصل 40

بزرگسالان حق دارند که بدون هیچ محدودیتی از نظر جنسیت، گرایش جنسی، ملیت، قومیت، نژاد، یا دین با یکدیگر ازدواج کنند و خانواده تشکیل دهند. هر دو همسر سزاوار و محق به داشتن حقوقی برابر در زمان عقد ازدواج، در طول زمان زندگی مشترک، در هنگام جدایی و فسخ عقد ازدواج، و همچنین در زمان پس از فسخ عقد ازدواج هستند. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 41

هر ایرانی بزرگسال دارای حق رای است. همچنین هر ایرانی بزرگسال حق دارد در هر انتخاباتی که طبق قانون مجاز به شرکت در آن باشد مشارکت نموده و رای دهد. هیچ قانونی نمی تواند حقوق تصریح شده در این اصل را لغو کند. همچنین هیچ فرد، گروه، یا مقامی نمی تواند برای مشارکت فرد یا افراد دارای حق رای در انتخاباتی که طبق قانون مجاز به شرکت در آن هستند مانع تراشی کند.

اصل 42

حیثیت، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است، مگر به حکم دادگاه صالح و فقط در مواردی که قانون تجویز کند. احکام دادگاه ها در این زمینه باید حتما بصورت موردی، بر مبنای قانون، و همراه با شرح کامل ادله مورد استناد باشد.

اصل 43

مالکیت شخصی که از راه قانونی بدست آمده باشد معتبر و محترم است. هر فردی به تنهایی یا با شراکت با دیگران حق مالکیت دارد. ضوابط آن را قانون معین می کند.

اصل 44

هیچ فرد یا گروهی را نمی توان خودسرانه از حق مالکیت خویش محروم کرد، مگر به حکم دادگاه صالح و فقط بر مبنای قانون.

اصل 45

هر فرد یا نهادی به عنوان آفرینشگر، حق مالکیت و حفاظت از منافع مادی و معنوی حاصل از تولیدات علمی، ادبی، یا هنری خویش را داراست. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 46

جان اشخاص از تعرض مصون است. هیچ قانونی نمی تواند مجازات مرگ را تجویز نماید. مجازات اعدام در ایران ممنوع است.

اصل 47

تفتیش عقاید ممنوع است و هیچ کس را نمی توان به صرف داشتن عقیده ای مورد تبعیض، تعرض و یا مؤاخذه قرار داد. انتقاد از همه عقاید و ایده ها آزاد است.

اصل 48

هر فرد در صورت مواجهه با تهدید جدی و فوری به جان یا سلامت خود یا دیگران، حق دارد از خود یا دیگران دفاع کند. دفاع متناسب و ضروری در برابر چنین تهدیدی نباید منجر به تعقیب کیفری شود. تعریف "دفاع متناسب و ضروری" و محدودیت های آن باید توسط قانون تعیین شود تا از سوءاستفاده از این حق جلوگیری شود.

اصل 49

بازرسی و نرساندن نامه ها، ضبط و یا فاش کردن ایمیل، مکالمات صوتی یا تصویری، ضبط و یا افشای مخابرات اینترنتی، ماهواره ای، تصویری، تلفنی، تلگرافی، و تلکس، و همچنین سانسور، عدم مخابره و یا ممانعت از ارسال آنها، استراق داده های الکترونیکی و استراق سمع، و هرگونه تجسس ممنوع است، مگر به حکم قانون. احکام دادگاه ها در این زمینه باید حتما بصورت موردی، بر مبنای قانون، و همراه با شرح کامل ادله مورد استناد باشد. متخلفین از این اصل طبق قانون مجازات می شوند.

اصل 50

احزاب، جمعیت ها، انجمن های سیاسی، دینی، عقیدتی، صنفی و امثال آنها در فعالیت خود آزادند، مشروط به اینکه اصول قانون اساسی، قوانین وقت کشوری، و اصول استقلال و دموکراسی سکولار کشور را نقض نکنند.

اصل 51

آحاد ملت آزادند که به انتخاب و با میل خود در هر یک از احزاب، جمعیت ها، انجمن های سیاسی، دینی، عقیدتی، صنفی و امثال آنها مشارکت نمایند. هیچ فردی را نمی‌توان به شرکت در یکی از آنها مجبور ساخت. همچنین هیچکس را نمی‌توان از شرکت در آنها منع کرد مگر با حکم دادگاه صالح و بر مبنای قانون.

اصل 52

تشکیل اجتماعات و راهپیمایی های بدون خشونت و بدون حمل سلاح آزاد است، و نیازی به اخذ هیچگونه مجوزی ندارد. دولت و پلیس موظف به تامین امنیت اجتماعات و راهپیمایی های بدون خشونت و بدون حمل سلاح می باشند.

اصل 53

دولت موظف است از محل درآمدهای عمومی و بودجه کشور موارد زیر را به انجام رساند:

- ۱- با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون برای همه افراد امکانات اشتغال به کار و شرایط مساوی را برای احراز مشاغل ایجاد نماید.
- ۲- میزان حداقلی از دستمزد را هر ساله بر اساس شرایط اقتصادی وقت تعیین نموده و به افرادی که با وجود داشتن شغل تمام وقت درآمد کمتری از این میزان حداقلی دارند مابع التفاوت و کمک هزینه پرداخت نماید.

۳- پرداخت حقوق بازنشستگی تک تک افراد واجد شرایط بازنشسته کشور را تضمین نماید.

۴- با ایجاد مراکز و کانون های مراقبت از سالخوردگان بی سرپرست یا بد سرپرست، امکانات لازم را برای نگهداری محترمانه و مراقبت لازم و کافی از آنها فراهم نماید.

۵- همه کودکان، اعم از آنها که با پیوند ازدواج یا خارج از پیوند ازدواج در ایران به دنیا بیایند، می‌بایست از حمایت دولت برخوردار شوند.

اصل 54

بهداشت و درمان حق هر ایرانی می باشد. دولت موظف است که خدمات پایه بهداشتی و درمانی را برای همه احاد ایرانیان از بدو تولد تا پایان عمر فراهم نماید. شرایط و جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 55

آموزش و پرورش حق هر ایرانی میباشد. دولت موظف است امکانات و ملزومات آموزش و پرورش را برای همه احاد ملت بدون محدودیت سنی و تا پایان تحصیلات متوسطه به طور رایگان، و تا پایان تحصیلات عالی بر اساس شایستگی، و همراه با یارانه (سوبسید) و وام تحصیلی کم بهره گسترش داده و بودجه آن را تامین نماید.

اصل 56

آموزش دوره شش ساله ابتدایی برای همه احاد ملت اجباری می باشد. متخلفین از این اصل طبق قانون مجازات می شوند.

اصل 57

برنامه ریزی، مدیریت، نظارت و مسئولیت امر آموزش کودکان، در هر سطح و به هر شکلی، فقط بر عهده وزارت آموزش و پرورش می باشد. هیچ شخص، گروه، دسته، نهاد، سازمان، یا مجموعه ای نمی تواند

بدون اخذ مجوز و همچنین نظارت مستقیم و مستمر وزارت آموزش و پرورش اقدام به آموزش کودکان نماید. متخلفین از این اصل طبق قانون مجازات می شوند.

اصل 58

برنامه ریزی، مدیریت، نظارت و مسئولیت امر آموزش بزرگسالان بر عهده وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری می باشد. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 59

داشتن مسکن متناسب با نیاز، حق هر فرد و خانواده ایرانی است. دولت موظف است شرایط لازم را برای خانه دار شدن افراد و خانواده های ایرانی محیا نماید. شرایط و جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 60

هیچ فردی را نمی توان از محل اقامت خود تبعید کرد یا از اقامت در محل مورد علاقه اش ممنوع یا به اقامت در محلی مجبور ساخت، مگر به حکم دادگاه صالح و بر مبنای قانون.

اصل 61

دادخواهی حق مسلم هر فرد است و هر کس می تواند به منظور دادخواهی به دادگاه های صالح رجوع نماید. همه افراد ملت حق دارند اینگونه دادگاه ها را در دسترس داشته باشند و هیچ فردی را نمی توان از دادگاهی که به موجب قانون حق مراجعه به آن را دارد منع کرد.

اصل 62

اصل بر برائت فرد است، و هیچ کس از نظر قانون مجرم شناخته نمی شود مگر اینکه جرم او با ادله کافی در دادگاه صالح و بر مبنای قانون اثبات گردد.

اصل 63

هیچ فردی را نمی‌توان دستگیر یا بازداشت کرد مگر به حکم و ترتیبی که قانون معین می‌کند. در صورت بازداشت، موضوع اتهام باید با ذکر دلایل بلافاصله به متهم ابلاغ و تفهیم شود و حد اکثر ظرف مدت بیست و چهار ساعت پرونده مقدماتی به مراجع صالحه قضائی ارسال و مقدمات محاکمه، در اسرع وقت فراهم گردد. متخلفین از این اصل طبق قانون مجازات می‌شوند.

اصل 64

هر فردی که به عنوان متهم بازداشت شده است، حق دارد از ارائه پاسخ به هر سوال یا توضیحی در مورد موضوع اتهام خودداری کرده و سکوت اختیار کند. هیچ مقام قضائی یا اجرایی نمی‌تواند متهم را به ارائه پاسخ وادار کند.

اصل 65

هر فردی که به هر اتهامی بازداشت می‌شود حق تماس مستقیم و گفتگوی محرمانه با وکیل خود را در اولین فرصت ممکن پس از بازداشت دارد. این امکان باید توسط نهاد بازداشت کننده در اولین فرصت ممکن پس از بازداشت و حداکثر طی بیست و چهار ساعت پس از بازداشت فراهم شود. در صورتی که متهم تمکن مالی یا توانایی لازم برای دریافت خدمات وکالت شخصی را ندارد دولت موظف است برای متهم امکانات تعیین وکیل رایگان فراهم سازد. متخلفین از این اصل طبق قانون مجازات می‌شوند.

اصل 66

بازداشت موقت می‌تواند در مواردی صورت گیرد که شخص مظنون به ارتکاب یک جرم جدی است و بازداشت وی به منظور جلوگیری از فرار متهم، ایجاد خطر برای دیگر افراد جامعه، و یا برای جلوگیری از نابود کردن مدارک و دخالت در سرچشمه‌های شواهد لازم است. دستور بازداشت موقت باید فقط توسط مقامات قضایی صالح و بر طبق قانون صادر شود و نباید بیش از مدت مقرر شده برای تحقیقات اولیه

طول بکشد. حقوق اساسی شخص بازداشت شده، از جمله حق دسترسی و تماس مستقیم و گفتگوی محرمانه با وکیل، باید در طول مدت بازداشت موقت کاملاً محترم نگهداشته شود. متخلفین از این اصل طبق قانون مجازات می‌شوند.

اصل 67

در همه دادگاه‌ها، طرفین دعوی حق دارند برای خود وکیل انتخاب نمایند و اگر یک طرف توانایی مالی انتخاب وکیل مناسب را نداشته باشد دولت موظف است برای آنها امکانات تعیین وکیل مناسب را فراهم کند. متخلفین از این اصل طبق قانون مجازات می‌شوند.

اصل 68

حکم به مجازات و اجرای آن باید تنها از طریق دادگاه‌های صالح دادگستری و به موجب قانون باشد.

اصل 69

هرگونه آزار یا شکنجه جسمی یا روانی برای گرفتن اقرار و یا کسب اطلاع ممنوع است. اجبار شخص به شهادت، اقرار یا سوگند، مجاز نیست و چنین شهادت و اقرار و سوگندی فاقد ارزش و اعتبار است. متخلفین از این اصل، طبق قانون مجازات می‌شوند.

اصل 70

هتك حرمت و حیثیت کسی که به حکم قانون دستگیر، بازداشت، زندانی یا تبعید شده، مگر در موارد خاص و به حکم مستقیم قانون، ممنوع و موجب مجازات است.

اصل 71

هیچ‌کس نمی‌تواند اعمال حق خویش را وسیله اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد.

اصل 72

هر فردی می تواند تابعیت کشور ایران را از هر یک از والدین ایرانی خود دریافت نماید. تابعیت ایران که بر طبق این اصل از قانون اساسی کسب شده مادام العمر و غیر قابل لغو می باشد، و دولت یا هیچ دادگاهی نمی تواند این تابعیت را سلب نماید.

اصل 73

اتباع خارجی می توانند در حدود قوانین وقت و با طی مراحل قانونی درخواست تابعیت داده و تابعیت کشور ایران را طبق قانون دریافت نمایند. سلب تابعیت این گونه اشخاص در موارد بسیار ویژه که وجود آنها مخل امنیت ملی یا منافع عمومی کشور تشخیص داده شود، از طریق حکم دادگاه صالح امکان پذیر است. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 74

هر فرد ایرانی می تواند به خواست و اراده شخصی خود، با ارایه درخواست کتبی و طی کردن مراحل معین شده در قانون درخواست لغو تابعیت ایرانی خود را از دولت وقت کشور بنماید. درخواست لغو شهروندی باید طبق قانون توسط دولت بررسی شده و نتیجه مثبت یا منفی به همراه مشروح دلایل آن طی مدت حداکثر پنج سال تمام به فرد متقاضی ابلاغ گردد. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 75

در صورتی که تابعیت یک فرد ایرانی به هر دلیلی پس از طی مراحل قانونی و بر طبق قانون از وی سلب شود، این فرد دیگر به هیچ عنوان و تحت هیچ شرایطی امکان کسب مجدد تابعیت ایران را نخواهد داشت.

فصل چهارم - اقتصاد و امور مالی

اصل 76

برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادگی او، اقتصاد ایران بر اساس ضوابط زیر استوار می‌شود:

- ۱- توانمندسازی آحاد ملت از طرق مختلف برای تأمین آبرومندانه زندگی و نیازهای اساسی خود.
- ۲- تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قرار دادن امکانات برای همه.
- ۳- تنظیم برنامه اقتصادی کشور به صورتی که شکل و محتوا و ساعات کار چنان باشد که هر فرد علاوه بر تلاش شغلی، فرصت و توان کافی برای خودسازی معنوی، سیاسی و اجتماعی و شرکت فعال در رهبری کشور و افزایش مهارت و ابتکار داشته باشد.
- ۴- رعایت آزادی انتخاب شغل و عدم اجبار افراد به کاری معین و جلوگیری از بهره‌کشی از کار دیگری.
- ۵- منع اسراف و تبذیر و رعایت اصل شایسته سالاری در همه شئون مربوط به اقتصاد، اعم از مصرف، سرمایه‌گذاری، تولید، توزیع و خدمات.
- ۶- استفاده از علوم و فنون و تربیت افراد ماهر به نسبت احتیاج برای توسعه و پیشرفت اقتصاد کشور.
- ۷- جلوگیری از سلطه اقتصادی بیگانه بر اقتصاد کشور.
- ۸- فراهم کردن کمک‌های مالی، علمی، پژوهشی و پشتیبانی به تولیدکنندگان و صنعتگرانی داخلی

اصل 77

نظام اقتصادی ایران بر پایه دو بخش دولتی و خصوصی با برنامه ریزی منظم و صحیح استوار است.

۱- بخش دولتی: وظیفه اصلی دولت، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و پروژه‌های ملی و بر اساس منافع عمومی است. همچنین دولت باید زمینه‌های مناسبی را برای حضور فعال بخش خصوصی در پروژه‌های ملی فراهم کند.

۲- بخش خصوصی: بخش خصوصی با رعایت قوانین می‌تواند در تمامی زمینه‌های اقتصادی کشور فعالیت کند. تفصیل ضوابط، قلمرو، و شرایط هر دو بخش را قانون معین می‌کند.

اصل 78

دولت موظف است سیاست‌ها و برنامه‌هایی را طراحی و اجرا کند که تسهیل و تشویق تولید داخلی، فن آورانه، و صنعتی کشور را هدف قرار دهد. این سیاست‌ها باید شامل اقداماتی برای تامین منابع مالی لازم برای توسعه فن آوری‌ها، صنایع، ترویج فرهنگ کارآفرینی، تسهیل در دسترسی به بازارها، حمایت از تحقیقات و توسعه و ارتقای مهارت‌های لازم در هر یک از زمینه‌های ذکر شده باشد. همچنین دولت باید تلاش کند تا محیط تجاری مناسبی را فراهم کند که توانایی رقابت در بازارهای جهانی را برای صنعت کشور افزایش دهد. جزییات این اصل را قانون معین می‌کند.

اصل 79

هر گونه فعالیت سازمان یافته که با هدف بهره برداری غیرقانونی، زیان رسانی به حقوق شهروندان، و یا امنیت و منافع عمومی انجام شود، جرم سازمان یافته تلقی شده و ممنوع است. جزییات این اصل را قانون معین می‌کند.

اصل 80

رانت و مونوپولی (انحصار) در هر حوزه و زمینه، و تحت هر عنوانی در کشور جرم تلقی شده و ممنوع است. دولت موظف است با انجام نظارت مداوم و منظم بر تمام ارکان حکومت، بازار، و صنعت، و تنظیم فعالانه سیاست های صحیح پولی، مالی، اقتصادی، و سیاسی، و ارایه لوایح مناسب به مجلس شورای ملی و پیگیری برای تصویب قوانین بازدارنده در این زمینه ها، و همچنین نظارت مستمر بر حسن اجرای آن قوانین و سیاست ها جلوی تشکیل هر گونه رانت و مونوپولی را در تمام ارکان کشور بگیرد و متخلفین را به دادگاه معرفی نماید. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 81

انفال، منابع طبیعی و ثروت های عمومی از قبیل زمین های موات یا رها شده، معادن، منابع زیرزمینی یا زیر دریایی، دریاها، دریاچه ها، رودخانه ها و سایر آب های عمومی، کوه ها، دره ها، جنگل ها، نیزارها، بیشه های طبیعی، مراتعی که حریم نیست، ارث بدون وارث و اموال مجهول المالك و اموال عمومی که از غاصبین مسترد می شود، متعلق به ملت و در اختیار دولت و وزارتخانه های مربوطه میباشند. تفصیل و ترتیب استفاده از هر يك را قانون معین می کند. این حکم باید با رسیدگی و تحقیق به وسیله دولت اجرا و توسط دیوان محاسبات مجلس شورای ملی نظارت شود.

اصل 82

تمام انواع بیمه های دولتی از جمله، اما نه محدود به، بیمه های سلامت، عمر، اجتماعی، اموال، کشاورزی و اشتغال به عنوان خدماتی اساسی در جهت تأمین رفاه اجتماعی، امنیت اقتصادی، و حفاظت در برابر خطرات به رسمیت شناخته می شوند. فعالیت های بیمه ای دولتی باید بر مبنای اصل عدم انتفاع انجام شود و کلیه وجوه و درآمدهای حاصل صرف انجام تعهدات نسبت به بیمه گذاران، حفظ پایداری مالی و بهبود کیفیت خدمات گردد. ارائه خدمات بیمه ای می تواند توسط مؤسسات خصوصی برای انتفاع صورت

گیرد، مشروط بر آنکه در چارچوب قوانین کشور و تحت نظارت و مقررات دولت انجام پذیرد و کاملاً به اصول شفافیت، پاسخگویی و عدالت پایبند باشند. دولت موظف است دسترسی عادلانه به خدمات بیمه برای تمامی شهروندان را تضمین کرده و از بروز انحصار یا سوءاستفاده در این بخش جلوگیری نماید.

اصل 83

هر کس مالک حاصل کسب و کار مشروع خویش است و هیچکس نمی‌تواند به عنوان مالکیت نسبت به کسب و کار خود، امکان کسب و کار را از دیگری سلب کند.

اصل 84

در بهره‌برداری از منابع طبیعی و استفاده از درآمدهای ملی در سطح استان‌ها و توزیع فعالیت‌های اقتصادی میان استان‌ها و مناطق مختلف کشور، باید تبعیض در کار نباشد، به طوری که هر منطقه فراخور جمعیت، نیازها و استعداد رشد خود، سرمایه و امکانات لازم در دسترس داشته باشد.

اصل 85

دولت موظف است ثروت‌های ناشی از غصب، رشوه، اختلاس، سرقت، سوء استفاده از امکانات دولتی، عمومی یا موقوفات، سوء استفاده از مقاطعه‌کاری‌ها و معاملات دولتی، فروش زمین‌های موات و مباحات اصلی، و سایر موارد غیرقانونی را ضبط و به صاحب حق رد کند و در صورت معلوم نبودن صاحب حق به خزانه داری کل کشور واگذار نماید. این حکم باید با رسیدگی و تحقیق به وسیله دولت اجرا و توسط دیوان محاسبات مجلس شورای ملی نظارت شود.

اصل 86

حفاظت از محیط زیست وظیفه عمومی همه احاد ایرانیان است. هر گونه فعالیت کشاورزی، صنعتی، اقتصادی، تجاری، و غیر آن که منجر به آلودگی و تخریب محیط زیست و طبیعت شود، ممنوع و موجب مجازات بر طبق قانون می باشد.

اصل 87

"سازمان حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی" نهاد متولی امر محافظت از محیط زیست و طبیعت در کشور می باشد. هر نوع فعالیت های کشاورزی، صنعتی، تجاری، و اقتصادی که به هر نحوی با محیط زیست و طبیعت مرتبط باشد نیاز به اخذ مجوز از این سازمان را دارد. همچنین این سازمان موظف است با حفظ نظارت مستمر بر این گونه فعالیت ها از انجام صحیح آنها اطمینان حاصل نموده و در صورت مشاهده هر نوع خلاف اقدام به لغو مجوز و ارجاع متخلفین به دادگاه نماید.

اصل 88

ریاست سازمان حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی توسط رییس جمهور برای مدت چهار سال انتخاب و برای کسب رای اعتماد به مجلس شورای ملی معرفی می گردد. مجلس شورای ملی حق سوال، استیضاح و عزل ریاست سازمان حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی را دارد.

اصل 89

هیچ نوع مالیات وضع نمی شود مگر به موجب قانون. دولت مسئول اخذ مالیات و واریز آن به خزانه داری کل کشور می باشد. مالیات ها و موارد و میزان آنها، همچنین معافیت و بخشودگی و تخفیف های مالیاتی به موجب قانون مشخص می شود.

اصل 90

بودجه سالانه کل کشور به ترتیبی که در قانون مقرر می‌شود از طرف دولت تهیه و برای رسیدگی و تصویب به مجلس شورای ملی تسلیم می‌گردد. هرگونه تغییر در ارقام بودجه نیز تابع مراتب مقرر در قانون خواهد بود.

اصل 91

کلیه درآمدها و دریافت‌های دولت در حساب‌های خزانه‌داری کل متمرکز می‌شود و همه پرداخت‌ها در حدود اعتبارات مصوب به موجب قانون انجام می‌گیرد.

اصل 92

دیوان محاسبات کشور مستقیماً زیر نظر مجلس شورای ملی می‌باشد. سازمان و اداره امور آن در پایتخت و مراکز استان‌ها به موجب قانون تعیین خواهد شد.

اصل 93

دیوان محاسبات کشور به کلیه حساب‌های وزارتخانه‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌هایی که به نحوی از انحاء از بودجه عمومی کشور استفاده می‌کنند به ترتیبی که قانون مقرر می‌دارد، رسیدگی یا حسابرسی می‌نماید که هیچ هزینه‌ای از اعتبارات مصوب تجاوز نکرده و هر وجهی در محل خود به مصرف رسیده باشد. دیوان محاسبات، حساب‌ها و اسناد و مدارک مربوطه را برابر قانون، جمع‌آوری و گزارش تفریغ بودجه هر سال را به انضمام نظرات خود به مجلس شورای ملی تسلیم می‌نماید. این گزارش باید در وبسایت رسمی مجلس منتشر و در دسترس رسانه‌ها و عموم گذاشته شود.

اصل 94

با هدف توسعه پایدار، بهره‌برداری بهینه از منابع طبیعی و توسعه زیرساخت‌های کشور، صندوق عمران و توسعه کشور یا به اختصار ("صندوق عمران") تشکیل می‌شود. مدیریت و نظارت بر صندوق عمران

توسط یک شورای مدیریتی هفت (7) نفره انجام می‌شود که اعضای آن توسط رییس جمهور، وزیر دارایی، رییس سازمان مدیریت و برنامه ریزی، بانک مرکزی، سازمان حفاظت از محیط زیست، مجلس شورای ملی، و مجلس سنا منصوب می‌شوند. دارایی‌های صندوق عمران باید تنها برای پروژه‌های عمرانی مانند ساخت و توسعه زیرساخت‌ها، توسعه پایدار و فن آورانه کشور، و تامین نیازهای آتی نسل‌ها به کار برده شود. استفاده از منابع و دارایی‌های صندوق عمران برای تامین بودجه جاری کشور، ولو بصورت مقطعی یا موقت، ممنوع است.

اصل 95

در هر سال مالی، حداقل یک پنجم یا بیست درصد از کل درآمد های حاصل از فروش هر گونه از منابع طبیعی کشور شامل نفت، گاز، معادن و کلیه منابع طبیعی روی زمین یا زیرزمینی، منابع دریایی یا زیر دریایی، و غیره، به صورت مستقیم به حساب صندوق عمران واریز می‌گردد. دولت موظف است این میزان را سالانه یک درصد افزایش داده و طی مدت چهارده (14) سال این مقدار را به یک سوم معادل با سی و چهار درصد برساند و پس از آن سالانه این میزان را به صندوق عمران واریز نماید.

اصل 96

گزارش سالانه عملکرد صندوق عمران باید توسط شورای مدیریت صندوق عمران تهیه و به هفت نهاد و سازمان بالادستی منصوب کننده شورای مدیریت ارایه شود. همچنین یک گزارش سالانه مستقل از عملکرد صندوق عمران توسط دیوان محاسبات مجلس شورای ملی تهیه و برای تطبیق به مجلس شورای ملی ارایه می‌شود.

اصل 97

"بانک مرکزی ایران" عهده دار اجرای سیاست های پولی و ارزی، تعیین نرخ بهره، صدور، چاپ و انتشار واحد پول ملی، نگهداری و مدیریت ذخایر داخلی و خارجی کشور، برقراری و حفظ مناسبات

عادلانه در بخش پولی و بانکی و اقتصاد کشور، و همچنین دیگر وظایف، اختیارات، و مسئولیت هایی که قانون معین میکند می باشد.

اصل 98

ریاست بانک مرکزی ایران توسط مجلس سنا برای مدت چهار سال انتخاب و برای کسب رای اعتماد به مجلس شورای ملی معرفی می گردد. مجلس شورای ملی و همینطور سنا حق سوال، استیضاح و عزل ریاست بانک مرکزی را دارند.

اصل 99

بانک مرکزی ایران موظف است که هرگونه چاپ و یا انتشار واحد پولی ملی کشور را بر اساس داریی های معتبر و قابل ارزش گذاری که به عنوان پشتوانه در نظر گرفته شده اند، انجام دهد. پشتوانه های مذکور در این اصل از قانون اساسی باید شامل مواردی از قبیل طلا، یا دیگر داریی های با ارزش مورد تایید مجلس شورای ملی باشد. هرگونه تصمیم و اقدام به صدور، چاپ یا انتشار واحد پولی ملی بدون هماهنگی کامل با پشتوانه های مذکور در این اصل ممنوع است، و متخلفین طبق قانون مجازات می شوند. جزئیات و طریقه محاسبه پشتوانه ها و موارد مورد تایید به عنوان پشتوانه، توسط آیین نامه ای که توسط بانک مرکزی تهیه و پس از تصویب در مجلس شورای ملی اجرایی می شود، مشخص می گردد.

فصل پنجم - حق حاکمیت ملت و قوای ناشی از آن

اصل 100

قوای حاکم در جمهوری دموکراتیک ایران عبارتند از: قوه مقننه، قوه مجریه و قوه قضائیه که همه در خدمت ملت می باشند. این قوا مستقل از یکدیگرند.

اصل 101

اعمال قوه مقننه از طریق مجلس شورای ملی است که از نمایندگان منتخب مردم تشکیل می شود و مصوبات آن پس از طی مراحلی که در اصول بعد می آید برای اجرا به قوه مجریه و قضائیه ابلاغ می گردد.

اصل 102

اعمال قوه مجریه از طریق رئیس جمهور و وزرا است.

اصل 103

اعمال قوه قضائیه به وسیله دادگاه های دادگستری است که باید طبق قانون تشکیل شود و به حل و فصل دعاوی و حفظ حقوق عمومی و گسترش و اجرای عدالت بپردازد.

فصل ششم - قوه مقننه

مبحث اول- مجلس شورای ملی

اصل 104

مجلس شورای ملی از نمایندگان ملت که به طور مستقیم و با رأی مخفی ملت انتخاب می‌شوند تشکیل می‌گردد.

اصل 105

دوره نمایندگی مجلس شورای ملی چهار سال است. انتخابات هر دوره باید حداقل چهار ماه پیش از پایان دوره قبل برگزار شود به طوری که کشور در هیچ زمانی بدون مجلس نباشد.

اصل 106

هر نماینده مجلس شورای ملی در برابر تمام ملت مسئول است و حق دارد در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهار نظر نماید.

اصل 107

نمایندگان مجلس شورای ملی در مقام ایفای وظایف نمایندگی در اظهار نظر و رأی خود کاملاً آزادند و نمی‌توان آنها را به سبب نظراتی که در مجلس اظهار کرده‌اند یا آرایی که در مقام ایفای وظایف نمایندگی خود داده‌اند چه در طی دوره نمایندگی و چه پس از آن مواخذه، تعقیب یا توقیف کرد.

اصل 108

سیمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست. مجلس نمی‌تواند اختیار قانون‌گذاری را به شخص یا هیئتی واگذار کند.

اصل 109

تعداد نمایندگان مجلس شورای ملی دویست و هفتاد نفر است و بعد از اولین انتخابات این مجلس پس از گذشت هر ده سال، با در نظر گرفتن عوامل انسانی، سیاسی، جغرافیائی و نظایر آنها حداکثر بیست نفر نماینده می تواند اضافه شود.

محدوده حوزه های انتخابیه و تعداد نمایندگان هر حوزه را قانون بر حسب تعداد ساکنان آن حوزه معین میکند.

اصل 110

نمایندگان مجلس شورای ملی باید ایرانی الاصل، متولد و تابع ایران، دارای حداقل سن سی و پنج سال تمام، دارای حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی از دانشگاه معتبر، و مبرا از هر گونه سوء سابقه قضایی باشند. قانون اساسی هیچ محدودیت دیگری برای نمایندگان مجلس شورای ملی معین نمی کند.

اصل 111

پس از برگزاری انتخابات، جلسات مجلس شورای ملی با حضور دو سوم مجموع نمایندگان رسمیت می یابد و تصویب طرح ها و لوایح طبق آیین نامه مصوب داخلی انجام می گیرد، مگر در مواردی که در قانون حد نصاب خاصی تعیین شده باشد. برای تصویب آیین نامه داخلی موافقت دو سوم حاضران لازم است.

اصل 112

ترتیب انتخاب رئیس و هیئت رئیسه مجلس و تعداد کمیسیون ها و دوره تصدی آنها و امور مربوط به مذاکرات و انتظامات مجلس به وسیله آیین نامه داخلی مجلس معین می گردد.

اصل 113

نمایندگان باید در نخستین جلسه مجلس به ترتیب زیر سوگند یاد کنند و متن قسم نامه را امضاء نمایند:

((من ... (ذکر نام ، نام خانوادگی) به شرافت انسانی خویش در پیشگاه ملت و این مجلس سوگند یاد نموده و تعهد می نمایم که پاسدار حقوق ملت و نگهبان قانون اساسی ایران باشم، و ودیعه ای را که ملت به امانت به من سپرده با تمام وجود نگهداری کنم و در انجام وظایف و کالت، امانت و عدل و انصاف را همیشه رعایت نمایم. سوگند یاد می کنم بعنوان نماینده ملت ایران مایه افتخار و سربلندی ایرانیان باشم و با حضور منظم و مرتب با ظاهر مرتب و آراسته خود در مجلس همواره به استقلال و اعتدالی کشور و حفظ حقوق ملت و خدمت به مردم پایبند باشم، از قانون اساسی دفاع کنم و در گفته ها و نوشته ها و اظهار نظر ها، اعتلا و استقلال و تمامیت ارضی کشور و آزادی مردم و تامین مصالح آنها را مد نظر داشته باشم.))
نمایندگانی که در جلسه نخست شرکت ندارند باید در اولین جلسه ای که حضور پیدا می کنند مراسم سوگند را به جای آورند.

اصل 114

نمایندگان مجلس شورای ملی در طی دوره نمایندگی از مصونیت قضایی در رابطه با جرایم عادی برخوردارند و رسیدگی به اتهام آنان در رابطه با جرایم عادی در طی دوره نمایندگی صرفاً در صورت صلاحدید مجلس شورای ملی، و سلب مصونیت قضایی نماینده مذکور توسط اکثریت نمایندگان مجلس شورای ملی امکانپذیر می باشد.

اصل 115

مذاکرات مجلس شورای ملی باید علنی باشد و مذاکرات آن بطور مستقیم از طریق رسانه های جمعی مثل تلویزیون، رادیو، و اینترنت پخش گردد. همچنین باید جلسات آن بطور کامل ضبط و نگهداری شده و گزارش کامل مذاکرات از طریق وبسایت رسمی مجلس و دیگر رسانه های رسمی برای اطلاع عموم منتشر شود.

اصل 116

در شرایط اضطراری، در صورتی که رعایت امنیت کشور ایجاب کند، به تقاضای رئیس جمهور یا یکی از وزراء، یا بیست نفر از نمایندگان، جلسه غیر علنی تشکیل می شود. مصوبات جلسه غیر علنی در صورتی معتبر است که به تصویب دو سوم به علاوه یک نفر از مجموع نمایندگان برسد. گزارش و مصوبات این جلسات باید پس از برطرف شدن شرایط اضطراری برای اطلاع عموم منتشر گردد.

اصل 117

رئیس جمهور و معاونان او و وزیران به اجتماع یا به انفراد حق شرکت در جلسات علنی مجلس را دارند و می توانند مشاوران خود را همراه داشته باشند و در صورتی که نمایندگان لازم بدانند، وزرا مکلف به حضورند و هرگاه تقاضا کنند مطالبشان استماع می شود.

اصل 118

در زمان جنگ و اشغال نظامی کشور، به پیشنهاد رئیس جمهور و تصویب سه چهارم نمایندگان انتخابات نقاط اشغال شده کشور برای مدت یک سال متوقف می شود و نمایندگان سابق آن مناطق در مجلس همچنان به کار خود ادامه خواهند داد. در صورتی که پس از یک سال اشغال نظامی آن مناطق دفع نشده باشد، ادامه کار این نمایندگان سابق برای دوره های یک ساله بعدی با پیشنهاد مجدد رئیس جمهور و تصویب مجدد سه چهارم مجموع نمایندگان امکانپذیر می باشد.

مبحث دوم- اختیارات و صلاحیت مجلس شورای ملی

اصل 119

مجلس شورای ملی تنها مقام قانونگذاری کشور می باشد و در عموم مسائل در حدود مقرر در قانون اساسی می تواند قانون وضع کند. مجلس شورای ملی نمی تواند قوانینی وضع کند که با اصول قانون اساسی کشور مغایرت داشته باشند.

اصل 120

در مسائل بسیار مهم اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ممکن است اعمال قوه مقننه از راه همه پرسی و مراجعه مستقیم به آراء مردم صورت گیرد. درخواست مراجعه به آراء عمومی و همه پرسی باید با یکی از شرایط زیر صورت گیرد:

- ۱ - پیشنهاد رئیس جمهور و تصویب دو سوم بعلاوه یک از مجموع کل نمایندگان مجلس شورای ملی
- ۲ - پیشنهاد یک سوم از وزیران و تصویب دو سوم بعلاوه یک از مجموع کل نمایندگان مجلس شورای ملی
- ۳ - پیشنهاد یک سوم از نمایندگان مجلس شورای ملی و تصویب دو سوم بعلاوه یک از مجموع کل نمایندگان مجلس شورای ملی
- ۴ - پیشنهاد یک سوم از نمایندگان مجلس سنا و تصویب دو سوم بعلاوه یک از مجموع کل نمایندگان مجلس شورای ملی
- ۵ - پیشنهاد مستقیم توسط ملت از طریق جمع آوری بیش از یک میلیون امضای قابل اثبات از آحاد مردم و تصویب دو سوم بعلاوه یک از مجموع کل نمایندگان مجلس شورای ملی

مصوبه مجلس شورای ملی در این خصوص باید از طریق مراجعه به آراء عمومی به تصویب اکثریت مطلق شرکت‌کنندگان در همه‌پرسی برسد. همچنین دولت و بقیه ارکان حکومت موظف هستند بلافاصله پس از تصویب همه‌پرسی در مجلس شورای ملی، شرایط را برای مراجعه به آراء عمومی فراهم نمایند.

اصل 121

رای‌گیری در مجلس شورای ملی و کلیه کمیسیون‌های زیر مجموعه آن باید کاملاً علنی و شفاف باشد و شرح کامل مذاکرات و آرای نمایندگان بطور کامل ثبت و نگهداری گردد. جز در مواردی که قانون معین می‌کند باید گزارش کامل جلسات و آرای نمایندگان از طریق وبسایت رسمی مجلس برای اطلاع عموم منتشر شود.

اصل 122

مذاکرات کمیسیون‌های زیر مجموعه مجلس شورای ملی باید بطور کامل ضبط و نگهداری شده و جز در مواردی که قانون معین می‌کند باید علنی باشد. جز در مواردی که قانون معین می‌کند باید گزارش کامل این جلسات از طریق وبسایت رسمی مجلس برای اطلاع عموم منتشر شود.

اصل 123

شرح و تفسیر قوانین در صلاحیت قوه قضاییه است. دادستانان و دادرسان در مقام تمیز حق و متهم و نمایندگان متهم در تفسیر قانون در مواردی که قانون در رابطه با موقعیت در دست میهم و نارسا است می‌توانند به بحث‌های مجلس در رابطه با آن قانون مراجعه کرده و معنی و منظور و هدف قانون را از آن طریق حاصل کنند.

اصل 124

لوايح قانونی پس از تصویب هیئت وزیران به مجلس تقدیم می‌شود و طرح‌های قانونی به پیشنهاد حداقل ده نفر از نمایندگان، در مجلس شورای ملی قابل طرح است.

اصل 125

طرح‌های قانونی و پیشنهادها و اصلاحاتی که نمایندگان در خصوص لوایح قانونی عنوان می‌کنند و به تقلیل درآمد عمومی یا افزایش هزینه عمومی می‌انجامد، در صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن طریق جبران کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید نیز معلوم شده باشد.

اصل 126

مجلس شورای ملی حق تحقیق و تفحص در تمام امور کشور را دارد. هیچ مقامی در هیچ جایگاهی امکان مانع تراشی یا مقاومت در برابر این اصل را ندارد. متخلفین از این اصل طبق قانون مجازات می‌شوند.

اصل 127

عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، قراردادها و موافقت‌نامه‌های خارجی و بین‌المللی باید به تصویب مجلس شورای ملی برسد.

اصل 128

هرگونه تغییر در خطوط مرزی ممنوع است، مگر اینکه به استقلال و تمامیت ارضی کشور لطمه نزند و با رعایت کامل مصالح کشور در همه پرسی از عموم ملت رای آورد.

اصل 129

دریافت یا پرداخت وام‌های خارجی، یا هرگونه کمک‌های بلاعوض داخلی یا خارجی از طرف دولت باید فقط با تصویب مجلس شورای ملی باشد.

اصل 130

اعلام رسمی جنگ و صلح از اختیارات مجلس شورای ملی می‌باشد. شرایط و جزییات این اصل را قانون معین می‌کند.

اصل 131

دادن هر گونه امتیاز تشکیل شرکت ها و موسسات در امور تجارتي و صنعتي و کشاورزي و معادن و خدمات در کشور به فرد یا افراد غیر ایرانی منوط به شرایط و مقررات خاصی است که قانون معین می کند.

اصل 132

استخدام کارشناسان یا شرکت های خارجی از طرف دولت فقط در موارد ضرورت و با تصویب مجلس شورای ملی ممکن می باشد.

اصل 133

بناها و اموال دولتی که از نفایس ملی باشد قابل انتقال به غیر نیست مگر با تصویب مجلس شورای ملی، آن هم در صورتی که از نفایس منحصر به فرد نباشد.

اصل 134

مجلس شورای ملی می تواند تصویب دائمی اساسنامه سازمان ها، شرکت ها، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را به کمیسیون های ذی ربط واگذار کند و یا اجازه تصویب آنها را به دولت بدهد. در این صورت مصوبات دولت نباید با اصول دموکراسی سکولار و یا قانون اساسی مغایرت داشته باشد. تشخیص این امر با مجلس شورای ملی است. علاوه بر این، مصوبات دولت نباید مخالف قوانین و مقررات عمومی کشور باشد و به منظور بررسی و اعلام عدم مغایرت آنها با قوانین مزبور باید ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس شورای ملی و رئیس قوه قضائیه برسد.

اصل 135

هر فرد یا نهادی شکایتی از کار هر یک از ارکان کشور اعم از قوه مقننه، قوه مجریه، یا قوه قضائیه داشته باشد، می تواند شکایت خود را کتبا" به مجلس شورای ملی عرضه نماید. مجلس موظف است در مواردی

که شکایت مربوط به قوه مقننه می باشد حد اکثر ظرف مدت سه ماه به این شکایات رسیدگی کرده و پاسخ کافی ارائه نماید. در مواردی که شکایات به قوه مجریه و یا قوه قضائیه مربوط است رسیدگی و پاسخ کافی از آنها بخواهد و نتیجه را حداکثر ظرف مدت شش ماه به شکات اعلام نماید. صورت و نتیجه تمام شکایات بایستی برای اطلاع مردم بصورت عمومی در وبسایت رسمی مجلس منتشر شود. در مواردی که انتشار عمومی یک شکایت و نتایج آن در وبسایت مجلس به هر نحوی خلاف منافع عمومی باشد، مجلس می تواند با رای اکثریت دو سوم نمایندگان از انتشار عمومی آن جلوگیری نماید، ولی همچنان موظف است ظرف مدت مقرر شکات را در جریان نتایج شکایت قرار دهد.

اصل 136

رئیس جمهور برای هیئت وزیران پس از تشکیل و پیش از هر اقدام دیگر باید از مجلس شورای ملی رأی اعتماد بگیرد. در دوران تصدی نیز در مورد مسائل مهم و مورد اختلاف می تواند از مجلس برای هر یک از وزرا یا هیئت وزیران تقاضای رأی اعتماد مجدد کند.

اصل 137

در هر مورد که حداقل بیست نفر از نمایندگان مجلس شورای ملی از رئیس قوه قضائیه، رئیس جمهور، و یا هیئت وزیران، و همچنین هر یک از نمایندگان از هر وزیر مسئول، درباره یکی از وظایف آنان سؤال کنند، رئیس قوه قضائیه، رئیس جمهور، نماینده هیئت وزیران یا وزیر مربوطه موظف است در مجلس حاضر شود و به سؤال جواب دهد و این جواب نباید در مورد رئیس جمهور و رئیس قوه قضائیه بیش از یک ماه، و در مورد وزیر بیش از پانزده روز به تأخیر افتد مگر با عذر موجه و به تشخیص مجلس شورای ملی.

۱- نمایندگان مجلس شورای ملی می‌توانند در مواردی که لازم می‌دانند هر يك از وزرا را استیضاح کنند. استیضاح وقتی قابل طرح در مجلس است که با امضای حداقل ده نفر از نمایندگان به مجلس تقدیم شود. وزیر مورد استیضاح باید ظرف مدت پانزده روز پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و به آن پاسخ گوید و از مجلس رأی اعتماد بخواهد. در صورت عدم حضور وزیر برای پاسخ، نمایندگان مزبور درباره استیضاح خود توضیحات لازم را می‌دهند و در صورتی که مجلس مقتضی بداند اعلام رأی عدم اعتماد خواهد کرد. اگر مجلس رأی اعتماد نداد وزیر مورد استیضاح عزل می‌شود. وزرای مورد استیضاح پس از عزل هرگز نمی‌توانند دوباره بعنوان وزیر خدمت نمایند.

۲- در صورتی که حداقل يك چهارم از نمایندگان مجلس شورای ملی هیئت وزیران را در خصوص اداره امور اجرایی کشور مورد استیضاح قرار دهند، رئیس جمهور باید ظرف مدت يك ماه پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و در خصوص مسائل مطرح شده به دفاع از هیئت وزیران توضیحات کافی بدهد. در صورتی که پس از بیانات نمایندگان مخالف و موافق و پاسخ رئیس جمهور، اکثریت دو سوم کل نمایندگان به عدم کفایت هیئت وزیران رأی دادند همه وزیران عزل شده و رئیس جمهور موظف است ظرف مدت پانزده روز، هیئت وزیران جدیدی را برای کسب رأی اعتماد به مجلس معرفی نماید.

۳- در صورتی که حداقل يك سوم از نمایندگان مجلس شورای ملی رئیس جمهور را در مقام اجرای وظایف مدیریت قوه مجریه و اداره امور اجرایی کشور مورد استیضاح قرار دهند، رئیس جمهور باید ظرف مدت يك ماه پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و در خصوص مسائل مطرح شده توضیحات کافی بدهد. در صورتی که پس از بیانات نمایندگان مخالف و موافق و پاسخ رئیس جمهور، اکثریت دو سوم کل نمایندگان به عدم کفایت رئیس جمهور رأی دادند رئیس جمهور صلاحیت خود را از دست داده و از مقام خود عزل می‌شود. رئیس جمهور معزول دیگر هرگز امکان انتخاب مجدد ندارد.

۴- در صورتی که حداقل يك سوم از نمایندگان مجلس شورای ملی رئیس قوه قضاییه را در مقام اجرای وظایف مدیریت قوه قضاییه مورد استیضاح قرار دهند، رئیس قوه قضاییه باید ظرف مدت يك ماه پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و در خصوص مسائل مطرح شده توضیحات کافی بدهد. در صورتی که پس از بیانات نمایندگان مخالف و موافق و پاسخ رئیس قوه قضاییه، اکثریت دو سوم کل نمایندگان به عدم کفایت رئیس قوه قضاییه رأی دادند رئیس قوه قضاییه صلاحیت خود را از دست داده و از مقام خود عزل می شود. رئیس قوه قضاییه معزول دیگر هرگز امکان انتخاب مجدد ندارد.

مبحث سوم – کمیسیون انطباق قانون اساسی

اصل 139

پس از هر انتخابات مجلس شورای ملی، به منظور پاسداری اصول قانون اساسی از نظر عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای ملی با آنها، کمیسیونی بنام کمیسیون انطباق قانون اساسی متشکل از هفت نفر نماینده مجلس شورای ملی به انتخاب نمایندگان و برای مدت دو سال تشکیل می‌شود. وظیفه این کمیسیون بررسی و اعلام نظر در مورد تطابق طرح‌ها و لوایح مجلس شورای ملی با قانون اساسی کشور می‌باشد. نظر این کمیسیون بایستی قبل از رای گیری نهایی در مورد هر طرح یا لایحه به نمایندگان ارائه شود. در صورتی که نظر کمیسیون به عدم تطابق یک طرح یا لایحه با قانون اساسی، یا بندی از آن باشد، حتی در صورت تصویب طرح یا لایحه مورد نظر توسط نمایندگان، این طرح یا لایحه بایستی قبل از تبدیل به قانون توسط رییس مجلس به دادگاه قانون اساسی فرستاده شده و توسط این دادگاه ابقا یا رد گردد.

اصل 140

اعضای کمیسیون انطباق قانون اساسی باید از نمایندگان فعلی و حاضر در مجلس شورای ملی باشند.

اصل 141

پس از طی دوره دو ساله کمیسیون انطباق قانون اساسی، مجلس مجدداً در باره انتخاب اعضای جدید یا ابقای اعضای قبلی رای گیری می‌نماید. اعضای کمیسیون پس از پایان دوره دو ساله خود می‌توانند برای یک دوره دو ساله دیگر توسط نمایندگان انتخاب شوند. هیچ نماینده‌ای نمی‌تواند بیش از سه دوره (مجموعاً شش سال) عضو کمیسیون انطباق قانون اساسی باشد.

اصل 142

اعضای کمیسیون انطباق قانون اساسی موظف هستند در مذاکرات عمومی نمایندگان در صحن مجلس در مورد طرح‌ها و لوایح شرکت کرده و پیشنهادات خود را در حین مذاکرات با ذکر دلایل مطرح نمایند.

اصل 143

کمیسیون انطباق موظف است حداکثر ظرف مدت سه روز از تاریخ پایان مذاکرات نمایندگان و قبل از رای گیری نهایی نظر کتبی خود را از نظر انطباق یا عدم انطباق با قانون اساسی همراه با مشروح کامل دلایل خود در اختیار نمایندگان قرار دهد. در صورت عدم اعلام نظر کمیسیون در مدت مقرر، یا اعلام نظر مبنی بر انطباق با قانون اساسی، نمایندگان می توانند در مورد موضوع رای گیری کرده و در صورت تصویب، مصوبه قابل اجرا و تبدیل به قانون می باشد. حتی در صورت اعلام نظر کمیسیون مبنی بر عدم انطباق، نمایندگان می توانند در مورد موضوع رای گیری کنند، اما در صورت تصویب باید مصوبه را برای اعلام نظر نهایی به دادگاه قانون اساسی ارسال کنند.

اصل 144

کمیسیون انطباق می تواند در ابتدای تشکیل دوره دو ساله خود، تعداد هفت نفر حقوقدان برجسته و مسلط به قانون را بعنوان کارمند مشاور استخدام نماید. هزینه این کارمندان از بودجه مجلس شورای ملی تامین می شود. تمدید ماموریت مشاورینی که توسط کمیسیون دوره قبل استخدام شده اند بلامانع و به اختیار اعضای کمیسیون می باشد.

اصل 145

رئیس جمهور بعنوان مسئول اجرای قانون اساسی، رئیس مجلس شورای ملی، رئیس قوه قضائیه، و همچنین کمیسیون انطباق قانون اساسی می توانند قوانینی که قبلاً مورد تصویب قرار گرفته را برای بررسی و کسب رای به دادگاه قانون اساسی ارسال نمایند. شرایط این اصل را قانون معین می کند.

فصل هفتم - قوه مجریه

مبحث اول - ریاست جمهوری و وزرا

اصل 146

رئیس جمهور عالی‌ترین مقام رسمی کشور است و مسئولیت اجرای قانون اساسی و ریاست قوه مجریه را بر عهده دارد.

اصل 147

رئیس جمهور با رأی مستقیم مردم برای یک دوره چهارساله انتخاب می‌شود و تنها یک بار قابل انتخاب مجدد است. در هیچ شرایطی، هیچ فردی نمی‌تواند بیش از دو دوره ریاست جمهوری، چه به صورت متوالی و چه غیرمتوالی، خدمت کند. رئیس جمهور پیشین پس از پایان دوره ریاست جمهوری خود، واجد شرایط تصدی سمت معاونت ریاست جمهوری یا وزارت نخواهد بود.

اصل 148

رئیس جمهور باید ایرانی الاصل، متولد و تابع ایران، دارای حداقل سن چهل سال تمام، دارای حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی از دانشگاه معتبر، میرا از هرگونه سوء سابقه قضایی، و دارای دستکم ده سال سابقه کار مدیریتی باشد. قانون اساسی هیچ محدودیت دیگری برای رئیس جمهور معین نمی‌کند.

اصل 149

نامزدهای ریاست جمهوری باید قبل از شروع انتخابات آمادگی خود را رسماً اعلام کنند. جزییات و نحوه برگزاری انتخاب رئیس جمهوری را قانون معین می‌کند.

اصل 150

رئیس جمهور با اکثریت مطلق آراء شرکت‌کنندگان، انتخاب می‌شود، ولی هرگاه در دور نخست هیچ‌یک از نامزدها چنین اکثریتی بدست نیاورد، هفته بعد برای بار دوم رأی گرفته می‌شود. در دور دوم تنها دو نفر از نامزدها که در دور نخست آراء بیشتری داشته‌اند شرکت می‌کنند، ولی اگر بعضی از نامزدهای دارنده آراء بیشتر، از شرکت در انتخابات منصرف شوند، از میان بقیه، دو نفر که در دور نخست بیش از دیگران رأی داشته‌اند برای انتخاب مجدد معرفی می‌شوند.

اصل 151

انتخاب رئیس جمهور جدید باید دستکم سه ماه پیش از پایان دوره ریاست جمهوری قبلی انجام شده باشد و در فاصله انتخاب رئیس جمهور جدید و پایان دوره ریاست جمهوری سابق، رئیس جمهور پیشین وظایف رئیس جمهوری را انجام می‌دهد.

اصل 152

هرگاه در فاصله ده روز پیش از رأی‌گیری یکی از نامزدهایی که صلاحیت او طبق این قانون احراز شده فوت کند، انتخابات به مدت دو هفته به تأخیر می‌افتد. اگر در فاصله دور نخست و دور دوم نیز یکی از دو نفر حائز اکثریت دور نخست فوت کند، مهلت انتخابات برای دو هفته تمدید می‌شود.

اصل 153

رئیس جمهور در مجلس شورای ملی در جلسه‌ای که با حضور مقامات ارشد کشور تشکیل می‌شود به ترتیب زیر سوگند یاد می‌کند و سوگند نامه را امضا می‌نماید.

((من (ذکر نام و نام خانوادگی) به عنوان رئیس جمهور در برابر ملت ایران و این مجلس به شرافت انسانی خود سوگند یاد می‌کنم که پاسدار نظام جمهوری دموکراتیک و سکولار ایران و قانون اساسی کشور باشم و همه استعدادها و صلاحیت خویش را در راه ایفای مسئولیت‌هایی که بر عهده گرفته‌ام به کار

گیرم و خود را وقف خدمت به مردم و اعتلای کشور، ترویج اصول و فرهنگ دمکراتیک و گسترش عدالت سازم و از هر گونه خودکامگی بپرهیزم و از آزادی و حرمت اشخاص و حقوقی که قانون اساسی برای ملت شناخته است حمایت کنم. در حراست از مرزها و استقلال سیاسی و اقتصادی و فرهنگی کشور از هیچ اقدامی دریغ نورزم و از قدرتی که از طرف ملت به من واگذار شده هرگز سوء استفاده نکنم و آنرا به منتخب ملت پس از خود بسپارم.))

اصل 154

رئیس جمهور در حدود اختیارات و وظایفی که به موجب قانون اساسی و یا قوانین عادی به عهده دارد در برابر ملت و مجلس شورای ملی مسئول است.

اصل 155

رئیس جمهور موظف است مصوبات مجلس شورای ملی یا نتیجه همه‌پرسی را پس از طی مراحل قانونی و ابلاغ به وی امضاء کند و برای اجرا در اختیار مسئولان بگذارد.

اصل 156

رئیس جمهور می‌تواند برای انجام وظایف قانونی خود معاونانی داشته باشد. معاون اول رئیس جمهور با موافقت وی اداره هیئت وزیران و مسئولیت هماهنگی سایر معاونت‌ها را به عهده خواهد داشت.

اصل 157

امضای عهدنامه‌ها، مقوله‌نامه‌ها، موافقتنامه‌ها و قراردادهای دولت ایران با سایر دولت‌ها و همچنین امضای پیمان‌های مربوط به اتحادیه‌های بین‌المللی پس از تصویب در مجلس شورای ملی با رئیس جمهور یا نماینده قانونی او است.

اصل 158

رئیس جمهور مسئولیت امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور را مستقیماً بر عهده دارد و می‌تواند با تعیین رییس، اداره آنها را به عهده دیگری بگذارد.

اصل 159

رئیس جمهور می‌تواند در موارد خاص، بر حسب ضرورت با تصویب هیئت وزیران، نماینده یا نمایندگان ویژه با اختیارات مشخص تعیین نماید. در این موارد تصمیمات نماینده یا نمایندگان مذکور در حکم تصمیمات رئیس جمهور و هیئت وزیران خواهد بود.

اصل 160

سفیران به پیشنهاد وزیر امور خارجه و تصویب رئیس جمهور تعیین می‌شوند. رئیس جمهور استوارنامه سفیران را امضاء می‌کند و استوارنامه سفیران کشورهای دیگر را می‌پذیرد.

اصل 161

اعطای نشان‌های دولتی با رئیس جمهور است.

اصل 162

رئیس جمهور استعفای خود را به مجلس شورای ملی تقدیم می‌کند و تا زمانی که استعفای او پذیرفته نشده است به انجام وظایف خود ادامه می‌دهد.

اصل 163

در صورت فوت، عزل، استعفا، غیبت یا بیماری بیش از دو ماه رئیس جمهور، و یا در مواردی که مدت ریاست جمهوری پایان یافته و رئیس جمهور جدید بر اثر موانعی هنوز انتخاب نشده و یا امور دیگری از این قبیل، معاون اول رئیس جمهور اختیارات و مسئولیت‌های وی را موقتاً برای مدت حداکثر نود روز بر عهده می‌گیرد و در ظرف این مدت رای‌گیری عمومی و انتخاب رئیس جمهور جدید باید انجام گردد.

در صورتی که به هر دلیلی معاون اول رئیس جمهور قادر به انجام این مسئولیت نباشد یا پس از پایان دوره نود روزه به دلیل موجهی (به تشخیص مجلس شورای ملی) هنوز رییس جمهور جدید انتخاب نشده باشد، یکی از وزیران به انتخاب مجلس شورای ملی اختیارات و مسئولیت های ریاست جمهوری را موقتاً و برای مدت حداکثر نود روز بر عهده می گیرد و در ظرف این مدت رای گیری عمومی و انتخاب رئیس جمهور جدید باید انجام گردد. تحت هیچ شرایطی نباید کشور بیش از شش ماه بدون رییس جمهور منتخب مردم اداره شود.

اصل 164

در مدتی که اختیارات و مسئولیت های رئیس جمهور بر عهده معاون اول یا فرد دیگری است که به موجب قانون اساسی منصوب می گردد، وزرا را نمی توان استیضاح کرد یا به آنان رأی عدم اعتماد داد و نیز نمی توان برای تجدیدنظر در قانون اساسی و یا امر همه پرسی اقدام نمود.

اصل 165

وزرا توسط رئیس جمهور تعیین و برای گرفتن رأی اعتماد به مجلس شورای ملی معرفی می شوند. با تغییر مجلس، گرفتن رأی اعتماد جدید برای وزرا لازم نیست. تعداد وزیران و حدود اختیارات هر یک از آنان را قانون معین می کند.

اصل 166

وزرا باید ایرانی الاصل، متولد و تابع ایران، دارای حداقل سن چهل پنج سال تمام، دارای حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی از دانشگاه معتبر، مبرا از هرگونه سوء سابقه قضایی، و دارای دستکم ده سال سابقه کار مدیریتی مرتبط با مقام وزرات خود باشند. شرایط دیگر را قانون معین می کند.

اصل 167

هیچ فردی نمی تواند برای مدت بیش از حداکثر نه (۹) سال بعنوان وزیر خدمت نماید.

اصل 168

ریاست هیئت وزیران با رئیس جمهور است که بر کار وزیران نظارت دارد و با اتخاذ تدابیر لازم به هماهنگی ساختن تصمیم‌های وزیران و هیئت دولت می‌پردازد و با همکاری وزیران، برنامه و خط مشی دولت را تعیین و قوانین را اجرا می‌کند.

اصل 169

در موارد اختلاف نظر و یا تداخل در وظایف قانونی دستگاه‌های دولتی در صورتی که نیاز به تفسیر یا تغییر قانون نداشته باشد، تصمیم هیئت وزیران که به پیشنهاد رئیس جمهور اتخاذ می‌شود لازم‌الاجراء است.

اصل 170

رئیس جمهور در برابر مجلس شورای ملی، مسئول اقدامات هیئت وزیران است.

اصل 171

وزرا تا زمانی که عزل نشده‌اند و یا بر اثر استیضاح یا درخواست رأی اعتماد، مجلس به آنها رأی عدم اعتماد نداده است، یا اتمام 9 سال خدمت، در سِمَت خود باقی می‌مانند. استعفاى هیئت وزیران یا هر يك از آنان به رئیس جمهور تسلیم می‌شود و هیئت وزیران تا تعیین دولت جدید به وظایف خود ادامه خواهند داد. رئیس جمهور می‌تواند برای وزارتخانه‌هایی که وزیر ندارند حداکثر برای مدت سه ماه سرپرست تعیین نماید.

اصل 172

رئیس جمهور می‌تواند وزرا را عزل کند و در این صورت باید برای وزیر یا وزیران جدید از مجلس رأی اعتماد بگیرد، و در صورتی که پس از ابراز اعتماد مجلس به دولت نیمی از هیئت وزیران تغییر نماید باید مجدداً از مجلس شورای ملی برای هیئت وزیران تقاضای رأی اعتماد کند.

اصل 173

رئیس جمهور و وزرا پس از اتمام دوره خدمت می‌توانند بازنشسته شوند. در صورت بازنشستگی حقوق و مزایای کامل مقام رسمی خود را معادل با شرایط روز تا پایان عمر دریافت خواهند نمود. رئیس جمهور و وزرایی که پیش از پایان دوره خدمت طبق قانون عزل شوند این حق را از دست می‌دهند، اما همچنان حقوق بازنشستگی عمومی کشور شامل آنها می‌شود و می‌توانند طبق آن بازنشسته شوند.

اصل 174

هر يك از وزیران، مسئول و ظایف خاص خویش در برابر رئیس جمهور و مجلس شورای ملی است و در اموری که به تصویب هیئت وزیران می‌رسد مسئول اعمال دیگران نیز هست.

اصل 175

علاوه بر مواردی که هیئت وزیران یا وزیری مأمور تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی قوانین می‌شود، هیئت وزیران حق دارد برای انجام وظایف اداری و تأمین اجرای قوانین و تنظیم سازمان‌های اداری به وضع تصویب‌نامه و آیین‌نامه بپردازد. هر يك از وزیران نیز در حدود وظایف خویش و مصوبات هیئت وزیران حق وضع آیین‌نامه و صدور بخشنامه را دارد، ولی مفاد این مقررات نباید با متن و روح قوانین مخالف باشد. دولت می‌تواند تصویب برخی از امور مربوط به وظایف خود را به کمیسیون‌های متشکل از چند وزیر واگذار نماید. مصوبات این کمیسیون‌ها در محدوده قوانین پس از تأیید رئیس جمهور لازم‌الاجرا است. تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولت و مصوبات کمیسیون‌های مذکور در این اصل، ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس شورای ملی می‌رسد تا در صورتی که آنها را برخلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیئت وزیران بفرستد.

اصل 176

صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری در هر مورد، موکول به تصویب هیئت وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد. در مواردی که طرف دعوی خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد. موارد مهم را قانون تعیین می‌کند.

اصل 177

رسیدگی به اتهام رئیس جمهور و معاونان او و وزیران در طی دوران خدمت در مورد جرایم عادی با اطلاع مجلس شورای ملی در دادگاه‌های عمومی دادگستری انجام می‌شود.

اصل 178

مقامات اجرایی محلی به شکل زیر برای مدت چهار سال انتخاب و نصب می‌شوند:

- ۱- استانداران: با انتخاب وزیر کشور و رای اعتماد مجلس سنا،
 - ۲- فرمانداران: با انتخاب استانداران، تایید وزیر کشور و رای اعتماد مجلس شورای عالی همان استان،
 - ۳- بخشداران: با انتخاب استاندار و رای اعتماد شورای بخش‌ها،
 - ۴- شهرداران: با انتخاب مستقیم توسط شورای شهرها،
 - ۵- دهداران: با انتخاب مستقیم توسط شورای روستاها،
- هر یک از مقامات ذکر شده بایستی در رابطه با عملکردشان در حین خدمت پاسخگو باشند و شورایی که به آنها رای اعتماد داده می‌تواند آنها را مورد سوال، استیضاح، یا عزل قرار دهد. همچنین مقامی که آنها را انتخاب یا تایید کرده نیز در هر زمان امکان عزل آنها را دارد. جزییات این اصل را قانون معین میکند.

مبحث دوم - انتخابات

اصل 179

تمام انواع انتخابات در ایران باید از نظر شرایط واجدین حق رای و همچنین کم و کیف و شمارش آرا و نظارت بر آنها کاملا شفاف و قابل پیگیری باشد. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 180

تمام انواع انتخابات در ایران باید از نظر مالی کاملا شفاف و برای عموم مردم قابل پیگیری باشد. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 181

افراد ایرانی به صورت فردی امکان ارایه کمک نقدی یا غیر نقدی به نامزدهای انتخابات را دارند. حدود و سقف میزان کمک های نقدی و غیر نقدی به نامزد های انتخابات توسط افراد، و همچنین نحوه و شرایط این کمک ها باید از پیش مشخص، کاملا شفاف، و قابل پیگیری توسط عموم مردم باشد. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 182

دولت می تواند طبق شرایطی که قانون معین می کند وام های بدون بهره و همچنین امکانات مشخصی را به منظور تسهیل امور انتخابات در اختیار نامزد های انتخاباتی قرار دهد. دولت موظف به رعایت کامل عدالت و برابری برای تمامی نامزدهای انتخاباتی می باشد. نامزد ها نیز موظف به رد کامل امکانات در اختیار گرفته به دولت بلافاصله پس از انتخابات، و بازپرداخت کامل وام های دریافت شده در مدت زمان مقرر در قانون می باشند. همچنین تمامی شرایط و جزییات این وام ها و امکانات باید کاملا شفاف و برای عموم مردم قابل پیگیری باشد. بجز موارد مشخص ذکر شده در این اصل، هر گونه ارایه کمک های نقدی یا غیر نقدی توسط شرکت ها، سازمان ها، نهاد ها، و موسسات خصوصی، عمومی، و یا دولتی به نامزد های انتخابات مطلقا ممنوع است.

اصل 183

هر نامزد انتخاباتی موظف است گزارش بودجه و شرح کامل هزینه های انتخاباتی خود را پس از برگزاری انتخابات بصورت کاملا شفاف و مستند به انجمن نظارت بر انتخابات، و مجلس شورای ملی تقدیم نماید. مجلس شورای ملی این گزارش ها را در وبسایت رسمی مجلس برای اطلاع عموم منتشر می نماید.

اصل 184

مسئولیت نظارت بر حسن اجرای انتخابات مهم از جمله انتخابات ریاست جمهوری، مجلس شورای ملی، مجلس سنا، و شورا ها (استان، بخش، شهر و روستا) در کشور بر عهده “انجمن نظارت بر انتخابات” متشکل از اعضای زیر می باشد:

- ۱- چهار عضو به انتخاب نمایندگان مجلس شورای ملی وقت،
 - ۲- چهار عضو به انتخاب نمایندگان مجلس سنای وقت،
 - ۳- دو عضو به انتخاب رییس جمهور وقت،
 - ۴- دو عضو به انتخاب رییس قوه قضاییه وقت،
 - ۵- دو عضو به انتخاب کانون وکلا،
 - ۶- دو عضو به از هر یک از احزاب دارای مجوز قانونی در کشور و به انتخاب آنها،
 - ۷- دو عضو به انتخاب و نمایندگی از سازمان ملل متحد.
- نحوه عملکرد و جزییات دیگر این اصل را قانون معین می کند.

اصل 185

دوره خدمت انجمن نظارت بر انتخابات سه ماه قبل از انتخابات آغاز شده و یک ماه پس از اعلام رسمی نتایج به پایان می رسد. در صورت مشاهده هر نوع خلاف قانونی یا رویه ای در جریان انتخابات یا قبل و بعد از آن، انجمن موظف است مراتب را جهت پیگیری رسمی به مجلس شورای ملی، رییس قوه قضاییه و

دادستان کل کشور ارجاع دهد و همچنین برای اطلاع عموم منتشر نماید. همچنین مجلس شورای ملی موظف است گزارش کار انجمن را بی کم و کاست، و همراه با تمام جزییات برای اطلاع عموم در وبسایت رسمی مجلس منتشر نماید. جزییات دیگر این اصل را قانون معین می‌کند.

مبحث سوم - نیروهای مسلح ایران

اصل 186

نیروهای مسلح ایران شامل سه بخش نیروهای نظامی، انتظامی، و اطلاعاتی می باشند.

اصل 187

نیروهای مسلح ایران باید در همه حال مدافع و حافظ قانون اساسی و تمامیت ارضی کشور و جان و مال آحاد ایرانیان باشند، و باید افرادی شایسته را به خدمت بپذیرند که به اهداف ذکر شده ایمان داشته و در راه تحقق آن فداکار باشند.

اصل 188

ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح ایران عالی‌ترین نهاد در مجموعه نیروهای مسلح ایران است، که مسئولیت هماهنگی میان تمامی نیروهای مسلح و وزارت دفاع را بر عهده دارد. جزییات وظایف، اختیارات و عملکرد ستاد کل نیروهای مسلح ایران را قانون معین می کند.

اصل 189

ارتش ایران تنها نیروی نظامی ایران می باشد و شاخه های زیر مجموعه آن شامل نیروی زمینی، نیروی هوایی، نیروی دریایی، نیروی فضایی، و نیروی سایبری می باشند. جزییات این اصل و شرح کامل ماموریت های ارتش را قانون معین می کند.

اصل 190

ارتش ایران می تواند بر حسب نیاز روز کشور و بر اساس ماموریت های قانونی خود، درخواست هر گونه تغییر در ساختار یا ماموریت های خود را به وزارت دفاع ارایه دهد. در صورت تصویب این تغییرات در وزارت دفاع، این تغییرات باید بصورت یک لایحه برای تصویب نهایی به مجلس شورای ملی تسلیم گردد.

هر گونه تغییر در ساختار یا ماموریت های ارتش فقط با تصویب نهایی توسط مجلس شورای ملی رسمیت می یابد.

اصل 191

نیروهای انتظامی در ایران شامل سه بخش و بشرح زیر می باشد:

۱- پلیس ملی: موظف به مبارزه سراسری با انواع مختلف جرایم بزرگ و سازمان یافته اقتصادی، اجتماعی، و سیاسی، جرایم مدرن و پیشرفته (مثل جرایم سایبری و غیره)، جرایم خطرناک (قتل عمد، تجاوز، آدم ربایی، و امثال آنها)، جرایم مرتبط با مواد مخدر، جرایم امنیتی، امور گذرنامه و دیپلماتیک، و همچنین حفظ و حراست از امنیت عمومی در سطح کشور می باشد. دیگر وظایف و جزییات ماموریت ها و عملکرد پلیس ملی و حدود و تفکیک اختیارات آن را قانون معین می نماید.

۲- پلیس استانی: در هر استان موظف به حفظ نظم و امنیت و مبارزه با جرایم در حوزه استحفاظی خود می باشد. جزییات وظایف، ماموریت ها و عملکرد پلیس استانی و حدود و تفکیک اختیارات آنها را قانون معین می نماید.

۳- پلیس محیط بانی: مسئول حفظ، حراست، و حمایت از حیات وحش، محیط زیست، و منابع طبیعی کشور است. شرح وظایف و اختیارات و نحوه عملکرد نیروهای پلیس محیط بانی را قانون معین می کند.

اصل 192

وزارت اطلاعات به عنوان یگانه مرجع بالادستی و مدیریت جامع تمام سازمان ها و نهادهای اطلاعاتی و استخباراتی کشور عمل می کند. این شامل تمامی افراد، نیروها، هسته ها، نهادها و سازمان های مختلف دولتی و غیردولتی، از جمله ارتش، پلیس، سایر ارگان های دولتی و نهادهای خصوصی که با وظایف حفاظتی، اطلاعاتی، استخباراتی، جاسوسی و ضدجاسوسی سر و کار دارند، چه در داخل کشور و چه در

خارج از کشور است. محدوده و زمینه اختیارات، وظایف و اهداف هر یک از این نیروها براساس قانون معین می‌شود.

اصل 193

وزارت اطلاعات و به تبعیت از آن کلیه نیروهای اطلاعاتی و استخباراتی کشور تحت هدایت، برنامه ریزی، نظارت کامل و مدیریت مستقیم وزیر اطلاعات می‌باشند که به نوبه خود در رابطه با اهداف، وظایف، ماموریت‌ها و عملکرد کلیه نیروها و سازمانهای اطلاعاتی و استخباراتی کشور در برابر رئیس‌جمهور و مجلس شورای ملی مسئول و پاسخگو است.

اصل 194

ماموران و افراد نیروهای مسلح ایران، در انجام وظایف رسمی خود و با رعایت کامل قوانین و دستورالعمل‌های موجود، می‌توانند از سلاح استفاده کنند و در این موارد مصون از پیگرد قانونی و قضایی هستند. استفاده از سلاح باید به عنوان گزینه آخر در نظر گرفته شود، و فقط در زمانی قابل توجیه است که تمام راه‌های غیرخشونت‌آمیز برای حل و فصل موقعیت در دست ناموفق باشند. هدف از این مصونیت تأمین امنیت ماموران است تا بتوانند بدون ترس از تعقیبات قانونی، وظایف قانونی خود را به طور مؤثر انجام دهند. با این حال، این مصونیت نباید به منظور پوشاندن تخلفات یا سوء استفاده از قدرت استفاده شود. بطور کلی پس از هر موقعیتی که استفاده از سلاح صورت گیرد، باید گزارش کامل و جامعی از واقعه تهیه شده و از سوی مقامات ذیصلاح مورد بررسی قرار گیرد. هر گونه استفاده غیر مجاز، غیر لازم، یا غیر منطقی از سلاح باید به شدت تحت پیگرد قانونی قرار گیرد و متخلفین طبق قانون به اشد مجازات برسند. جزییات این اصل را قانون معین می‌کند.

اصل 195

هیچ یک از مامورین و افراد نیروهای مسلح کشور نمی توانند از قدرت و یا جایگاه خود در برابر شهروندان بطور غیر منطقی یا نامتناسب با شرایط استفاده کنند. استفاده از قدرت توسط نیروهای مسلح تنها با وجود دلیل موجه و قانونی، و فقط در مواردی که به منظور حفاظت از امنیت عمومی، پیشگیری از وقوع جرم، جلوگیری از ادامه وقوع جرم، و یا حفاظت از خود یا دیگران در برابر خطر واقعی ضروری باشد، مجاز است. حتی در این موارد، استفاده از قدرت برای رسیدن به اهداف قانونی و مشروع باید با کمترین حد لازم و در تناسب منطقی با شرایط موجود باشد. هرگونه نقض این اصل، موجب پیگرد قانونی است و متخلفین طبق قانون مجازات می شوند. سازمان های حکومتی مرتبط و همچنین سازمان های مستقل حقوق بشری مسئولیت و حق بررسی این نقض ها را دارند. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 196

وجود و فعالیت هر گونه نیروی مسلح در کشور، به جز آنچه صریحا توسط قانون اساسی معین شده ممنوع است. همچنین، وجود و فعالیت هر گونه نیروی مسلح خصوصی در کشور مطلقا ممنوع است.

اصل 197

هر گونه دخالت یا مشارکت در سیاست، و یا فعالیت های جناحی و یا حزبی در کشور برای نیروهای مسلح و کلیه پرسنل و افراد آنها مطلقا ممنوع است. افراد و پرسنل نیروهای مسلح تنها زمانی می توانند نامزد هر نوع انتخاباتی در کشور شوند که دستکم دو سال تمام از پذیرش استعفا قطعی و مادام العمر آنها از خدمت در نیروهای مسلح کشور گذشته باشد.

اصل 198

نیرو های مسلح ایران متعلق به کل کشور هستند. هر نوع استفاده یا بهره‌برداری از اعتبار، وسایل، تجهیزات، بودجه، امکانات، یا افراد نیروهای مسلح در جهت منافع شخصی، گروهی، جناحی، یا حزبی ممنوع است.

اصل 199

انجام هر نوع فعالیت اقتصادی با هدف کسب درآمد برای نیروهای مسلح ایران ممنوع است.

اصل 200

در زمان صلح از افراد و تجهیزات فنی ارتش در کار های امدادی، آموزشی، و سازندگی، تحت برنامه ریزی و مدیریت مستقیم دولت و طبق قانون استفاده میشود، در حدی که به هیچ عنوان به رسالت حرفه ای یا آمادگی رزمی ارتش خدشه ای وارد نشود. جزییات این اصل را قانون معین میکند.

اصل 201

هیچ فرد غیر ایرانی به عضویت در نیرو های مسلح کشور پذیرفته نمی شود. افراد شاغل در هر سطحی از نیروهای مسلح ایران باید ایرانی الاصل، متولد و فقط تابع ایران باشند. همکاری های محدود قراردادی بر اساس نیاز های اساسی این نیروها با تصویب موردی مجلس شورای ملی ممکن و حدود آن معین می گردد.

اصل 202

تاسیس، استقرار، و یا استفاده از هرگونه پایگاه نظامی و یا انتظامی توسط کشور های خارجی در ایران حتی تحت عنوان استفاده های صلح آمیز ممنوع است. دفاتر نمایندگی پلیس بین الملل (اینترپل) از این قاعده مستثنی هستند. ضوابط، کیفیت و شرایط آن را قانون معین می کند.

اصل 203

هر گونه استفاده کشور های خارجی از قلمرو سرزمینی ایران اعم از آب، خاک، و آسمان کشور برای جنگ یا حمله به دیگر کشورها ممنوع است.

اصل 204

ترفیع درجه افراد و پرسنل نیروهای مسلح و همچنین سلب آن به موجب قانون است.

اصل 205

برقراری حکومت نظامی در کشور ممنوع است. همچنین، انجام هر نوع کودتای نظامی در کشور مطلقاً ممنوع است.

اصل 206

انتخاب و نصب ریاست و فرماندهی نیروهای مسلح برای مدت چهار سال و به شرح زیر می باشد:

۱- فرماندهی ستاد کل نیروهای مسلح: با پیشنهاد وزیر دفاع، تایید رییس جمهور و رای اعتماد توسط مجلس شورای ملی،

۲- فرماندهی کل ارتش: با پیشنهاد وزیر دفاع، تایید رییس جمهور و رای اعتماد توسط مجلس شورای ملی،

۳- ریاست پلیس ملی: با پیشنهاد وزیر کشور، تایید رییس جمهور و رای اعتماد توسط مجلس سنا،

۴- ریاست پلیس استانی: برای هر استان با پیشنهاد استاندار، تایید وزیر کشور و رای اعتماد توسط مجلس شورای عالی همان استان،

۵- ریاست پلیس محیط بان: با پیشنهاد رییس سازمان حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی، تایید وزیر کشور و رای اعتماد توسط مجلس سنا،

۶- وزیر اطلاعات: به انتخاب رییس جمهور و رای اعتماد مجلس شورای ملی.

۷- وزیر دفاع: به انتخاب رییس جمهور و رای اعتماد مجلس شورای ملی.

هر یک از مقامات ذکر شده در این اصل باید ایرانی الاصل، متولد و تابع ایران، دارای حداقل سن چهل پنج سال تمام، دارای حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی از دانشگاه معتبر، دارای دستکم ده سال سابقه کار مدیریتی مرتبط در حوزه خود، و مبرا از هر گونه سوء سابقه قضایی باشند. این افراد تحت هیچ شرایطی نمی توانند بیش از نه (۹) سال در مقام انتخابی خود خدمت نمایند. همچنین این افراد باید در رابطه با عملکردشان در حین خدمت به مقامات بالا دست خود پاسخگو باشند و همچنین مجلسی که به آنها رای اعتماد داده می تواند آنها را مورد سوال، استیضاح، یا عزل قرار دهد. جزییات این اصل را قانون معین میکند.

اصل 207

دوره خدمت سربازی یا خدمت ضرورت در زمان صلح برای تمام شهروندان ایران فارغ از جنسیت در سنین هجده (18) تا چهل و پنج (45) سال به مدت دوازده ماه تمام (12) الزامی و تحت شرایط زیر است:

۱- خدمت سربازی در زمان صلح شامل آموزش های نظامی و غیر نظامی لازم به مدت سه (3) ماه، و پس از آن دوره خدمت به مدت نه (9) ماه بصورت شرکت در فعالیت های تخصصی، مدنی، حفظ امنیت داخلی، و همچنین خدمات عمومی خواهد بود.

۲- معافیت های خدمت سربازی بر اساس معیارهایی نظیر شرایط جسمی و روانی، مسئولیت های

خانوادگی، و تحصیلات، و با رعایت کامل و دقیق قوانین و مقررات تعیین می شود.

۳- خدمت سربازی باید با رعایت کامل حقوق بشر و اصول اخلاقی انجام شود و هرگونه سوء استفاده یا تبعیض در این زمینه ممنوع است.

۴- دولت موظف است برنامه های آموزشی و حمایتی لازم را برای اطمینان از آمادگی سربازان در انجام وظایف خود در زمان صلح فراهم آورد.

۵- شرایط خدمت در زمان جنگ را قانون معین میکند.

اصل 208

دولت موظف است سربازان را، در حد امکان، در زمینه‌هایی که با تحصیلات یا تخصص‌های آنها مرتبط است به کار گیرد. این اقدام با هدف ارتقاء مهارت‌های حرفه‌ای سربازان و کسب تجربه عملی در زمینه‌های تخصصی و تحصیلی آنها صورت می‌گیرد. برنامه‌ریزی و اجرای این سیاست باید ضمن رعایت کامل نیازهای نیروهای مسلح، به گونه‌ای باشد که حتی الامکان فرصت‌های برابر برای تمام سربازان فراهم آورد. دولت باید ساختارها و فرآیندهای لازم را برای ارزیابی مهارت‌ها و تخصص‌های سربازان و همچنین شناسایی فرصت‌های مناسب کاری برای آنها ایجاد کند. در صورت عدم امکان به کارگیری سربازان در زمینه‌های تخصصی یا تحصیلی‌شان، دولت باید برنامه‌های آموزشی و کارورزی مناسبی را برای ارتقاء مهارت‌های عمومی و تخصصی آنها فراهم آورد.

اصل 209

به منظور تأمین منافع ملی و پاسداری از قانون اساسی، تمامیت ارضی و حاکمیت ملی، «شورای عالی امنیت ملی» به ریاست رئیس جمهور، با وظایف زیر تشکیل می‌گردد:

۱- تعیین سیاست‌های دفاعی-امنیتی کشور

۲- هماهنگ نمودن فعالیت‌های سیاسی، اطلاعاتی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در ارتباط با تدابیر کلی

دفاعی-امنیتی

۳- بهره‌گیری از امکانات مادی و معنوی کشور برای مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی.

اعضای شورای امنیت ملی عبارتند از:

-رؤسای قوای سه‌گانه

-وزرای امور خارجه، دفاع، کشور، و اطلاعات

-رئیس ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح

-فرمانده کل ارتش، و ریاست پلیس ملی

-مسئول امور برنامه و بودجه

-دو نماینده به انتخاب مجلس شورای ملی

-دو نماینده به انتخاب مجلس سنا

-حسب مورد وزیر مربوطه

شورای عالی امنیت ملی به تناسب وظایف خود شوراهای فرعی از قبیل شورای دفاع و شورای امنیت کشور تشکیل می‌دهد. ریاست هر يك از شوراهای فرعی با رئیس جمهور یا یکی از اعضای شورای عالی است که از طرف رئیس جمهور تعیین می‌شود. حدود اختیارات و وظایف شوراهای فرعی را قانون معین می‌کند و تشکیلات آنها به تصویب شورای عالی می‌رسد.

مصوبات شورای عالی امنیت ملی باید مطابق قانون باشد و پس از امضای رئیس جمهور قابل اجرا است.

حزبیات دیگر را قانون معین میکند.

مبحث چهارم – مجلس سنا و مجالس شورا ها

اصل 210

نمایندگان منتخب مجلس سنا و شورا های تحت مبحث چهارم از فصل هفتم قانون اساسی باید ایرانی الاصل، متولد و تابع ایران، دارای حداقل سن سی و پنج سال تمام، دارای حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی از دانشگاه معتبر، و مبرا از هر گونه سوء سابقه قضایی باشند.

اصل 211

رای گیری و شرح مذاکرات در مجالس سنا و شورا ها، و تمامی کمیسیون های زیر مجموعه آنها باید علنی، شفاف، و برای عموم قابل دسترس باشد، مگر در موارد خاصی که قانون معین می کند. در هر صورت، باید شرح کامل مذاکرات و آرای نمایندگان ثبت و نگهداری گردد.

اصل 212

مجلس سنا یک شورای عالی در سطح کشوری و به منظور تهیه برنامه های اجتماعی، بهداشتی، امنیتی، عمرانی و رفاهی استان ها، تخصیص بودجه و امکانات، و نظارت بر حسن اجرای هماهنگ آنها، مرکب از سه نماینده منتخب از هر استان کشور تشکیل می شود. سه نماینده فوق الذکر به انتخاب نمایندگان شورای عالی هر استان با رای گیری علنی و شفاف انتخاب می شوند. شرایط و کیفیت انتخابات و جزییات دیگر را قانون معین می کند.

اصل 213

برای پیشبرد سریع برنامه های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی اداره امور هر روستا، بخش، شهر یا استان با نظارت شورا هایی به نام مجلس شورای روستا، شهر، بخش، و همچنین شورای عالی استان صورت می گیرد که نمایندگان آنها را صرفاً مردم همان منطقه جغرافیایی انتخاب می کنند.

اصل 214

به منظور رسیدگی به امور و همکاری در تهیه برنامه ها و ایجاد هماهنگی در پیشرفت امور در واحد های صنفی اعم از آموزشی، دانشگاهی و پژوهشی، دانشجویی، تولیدی، صنعتی، و کشاورزی، و امثال آنها شوراهائی مرکب از نمایندگان همان صنف تشکیل می شود که شوراهای صنفی نامیده می شوند.

اصل 215

دانشگاه های دولتی در کشور فارغ از ساختار قدرت هستند. ریاست هر دانشگاه مستقیماً توسط شورای صنفی اساتید همان دانشگاه و برای مدت چهار سال انتخاب و نصب می شود. ریاست دانشگاه ها در رابطه با اقدامات خود در حین خدمت در برابر این شورا ها پاسخگو هستند. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 216

به منظور استاندارد سازی در رسیدگی به امور و همکاری در تهیه برنامه ها و ایجاد هماهنگی در پیشرفت امور در رشته های مختلف مهندسی، پزشکی، پیراپزشکی، و امثال آنها، سازمان هایی با عنوان "سازمان نظام" تشکیل میشود. اعضای این سازمان ها از همان صنف تشکیل شده و ریاست آنها با انتخابات آزاد توسط اعضای همان سازمان ها انتخاب می شوند. جزییات را قانون معین می کند.

اصل 217

تصمیمات و مصوبات مجلس سنا و دیگر شوراها و سازمانهای تحت مبحث چهارم از فصل هفتم قانون اساسی باید با حفظ و رعایت کامل اصول وحدت ملی، قانون اساسی و قوانین وقت کشور، یکپارچگی و تمامیت ارضی ایران، استقلال، نظام دمکراتیک و سکولار، و تابعیت کامل از حکومت مرکزی باشد.

اصل 218

مجلس سنا حق دارد در حدود وظایف خود طرح‌هایی تهیه و برای بررسی مستقیماً به مجلس شورای ملی پیشنهاد کند. این طرح‌ها باید در مجلس مورد بررسی قرار گیرد.

اصل 219

مقامات کشوری طبق قانون و در حدود اختیارات شوراها ملزم به رعایت تصمیمات آنها هستند.

اصل 220

انحلال مجالس سنا و شوراها جز موارد خاص و فقط در صورت انحراف جدی از وظایف و مسئولیت های قانونی ممکن نیست. مرجع تشخیص انحراف و ترتیب انحلال شوراها و طرز تشکیل مجدد آنها را قانون معین می‌کند. مجالس مورد بحث در صورت اعتراض به انحلال حق دارند به دادگاه صالح شکایت کنند و دادگاه موظف است خارج از نوبت به آن رسیدگی کند.

اصل 221

سازمان های مردم نهاد سازمانهایی عام المنفعه، غیر انتفاعی، غیر سیاسی، و غیر وابسته به حکومت و ساختار قدرت هستند. این سازمانها دارای طیف وسیعی از اهداف آموزشی، اجتماعی، اقتصادی، و فرهنگی هستند و نقش بسیار مهمی به عنوان واسطه بین آحاد مردم و قوای حاکم و حتی خود جامعه ایفا می‌کنند. نحوه تشکیل، شرایط فعالیت و نحوه نظارت بر این سازمانها را قانون معین می‌کند.

مبحث پنجم - افشای فساد و تضاد منافع

اصل 222

هرگونه فاش‌سازی اطلاعات مستند در رابطه با فساد، سوء استفاده، ناکارآمدی، تضاد منافع، یا رفتار و عملیات غیرقانونی در تمامی بخش‌های خصوصی، دولتی، و حکومتی در ایران توسط کارکنان یا اعضای آن بخش‌ها، یا اعضای سایر سازمان‌ها و نهادها، کاملاً آزاد است و متهم‌شده‌گان را در برابر پیگرد قانونی و قضایی قرار می‌دهد. فرد یا افرادی که این اطلاعات را افشا می‌کنند به عنوان "افشاگر" شناخته می‌شوند و تحت حمایت کامل قانون قرار می‌گیرند. افشاگران حق دارند تا از تعقیبات قانونی، هرگونه اقدام تلافی‌جویانه، تنبیهات محیط کار، یا هرگونه تهدید یا تبعید محافظت شوند، تا بتوانند با خیال آسوده، و بدون ترس از انتقام یا تنبیه، به اصلاح سیستم کمک کنند. متخلفین از این اصل طبق قانون مجازات می‌شوند.

اصل 223

برای پرهیز از هرگونه تضاد منافع، افراد نامبرده در این اصل، و همسران و فرزندان آنها تنها می‌توانند تابع و مقیم کشور ایران باشند. داشتن هرگونه اجازه اقامت دائم یا تابعیت هر کشور دیگری بجز ایران برای این افراد، و یا همسران و فرزندانشان مطلقاً ممنوع است. این افراد شامل:

- ۱- رئیس جمهور، معاونان رئیس جمهور، وزیران، مدیران، و کلیه کارمندان دولت
- ۲- نمایندگان مجلس شورای ملی، مجلس سنا، و کلیه مجالس شورا
- ۳- رئیس قوه قضاییه، دادستان کل کشور، رییس دیوان عالی کشور، قضات، و کلیه کارمندان قوه قضاییه
- ۴- ریاست، فرماندهان، افسران، درجه داران، و کلیه کارمندان نظامی و غیر نظامی نیروهای مسلح

کشور

اصل 224

برای پرهیز از هر گونه تضاد منافع، افراد نامبرده در این اصل تنها می توانند یک شغل داشته باشند. داشتن هر نوع شغل دوم (تمام وقت یا پاره وقت) تحت هر عنوانی برای این افراد مطلقاً ممنوع است. این افراد شامل:

- ۱- رئیس جمهور، معاونان رئیس جمهور، وزیران، مدیران، و کلیه کارمندان دولت
- ۲- نمایندگان مجلس شورای ملی، مجلس سنا، و کلیه مجالس شورا
- ۳- رئیس قوه قضاییه، دادستان کل کشور، رییس دیوان عالی کشور، قضات، و کلیه کارمندان قوه قضاییه
- ۴- ریاست، فرماندهان، افسران، درجه داران، و کلیه کارمندان نظامی و غیر نظامی نیروهای مسلح کشور

سمت های آموزشی در دانشگاه ها و موسسات تحقیقاتی از این حکم مستثنی هستند.

اصل 225

داریی های افراد زیر و همسران و و فرزندان آنان قبل و بعد از خدمت، توسط سازمان بازرسی کل کشور بررسی و به مجلس شورای ملی تقدیم میشود:

- ۱- رئیس جمهور، معاونان رئیس جمهور، وزیران، رییس سازمان حفاظت از محیط زیست، و سازمان مدیریت و برنامه ریزی، و بانک مرکزی
- ۲- نمایندگان مجلس شورای ملی، مجلس سنا، و مجلس شورای عالی استان ها،
- ۳- رئیس قوه قضاییه، دادستان کل کشور، رییس دیوان عالی کشور، رییس سازمان بازرسی کل کشور، و کلیه قضات،
- ۴- رئیس ستاد کل نیروهای مسلح، فرمانده کل ارتش، ریاست پلیس ملی و روسای پلیس استانی.

این اطلاعات برای اطلاع عموم در وبسایت اینترنتی مجلس شورای ملی منتشر می شود. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 226

دولت موظف است مجموعه مدونی از قوانین مرتبط با افشای فساد و تضاد منافع را بصورت لایحه برای تصویب به مجلس شورای ملی ارایه نماید. همچنین مجلس سنا و یا قوه قضاییه نیز می توانند چنین لوایح یا طرح هایی را به مجلس شورای ملی ارایه نمایند. نمایندگان مجلس شورای ملی موظف هستند چنین طرح ها و لوایحی را سریع و بصورت خارج از نوبت در مجلس مطرح نموده و در مورد آنها رای گیری نمایند.

فصل هشتم - سیاست خارجی

اصل 227

سیاست خارجی کشور ایران بر اساس حفظ تمامیت ارضی و یکپارچگی کشور، و دفاع هوشمندانه و فعال از منافع ملی ایران، و با تکیه بر استقلال همه جانبه، دیپلماسی، ایجاد و حفظ روابط صلح آمیز متقابل با دولت های خارجی استوار می باشد. برای رسیدن به اهداف ذکر شده دولت باید با ایجاد یا پیوستن به اتحاد و ائتلاف های محلی، منطقه ای، و بین المللی موقعیت و ظرفیت های کشور را بهبود ببخشد.

اصل 228

وزارت امور خارجه تنها نهاد مجاز به نمایندگی از ایران در تمامی امور مرتبط با سیاست خارجی، مذاکرات بین المللی، ارتباطات دیپلماتیک، و تعامل رسمی با دولت های خارجی، سازمان های بین المللی، و نهادهای چندجانبه می باشد. هیچ وزارتخانه، سازمان، نهاد عمومی یا خصوصی، یا مقام رسمی دیگری مجاز به آغاز، انجام یا نهایی سازی گفتگوهای دیپلماتیک یا توافقات خارجی به صورت مستقل و بدون نظارت و هماهنگی کامل با وزارت امور خارجه و مطابق با قوانین کشور نخواهد بود.

اصل 229

ایران هیچ دوست یا دشمن دائمی ندارد. دوستی و دشمنی با دیگر کشور ها صرفا بر اساس منافع ملی ایران خواهد بود. در صورت فراهم بودن شرایط، همکاری های سازنده و فعال با دولت های خارجی که تامین کننده منافع ملی و منطقه ای و جهانی کشور باشد از جمله اولویت های سیاست خارجی ایران می باشد.

اصل 230

هر گونه قرار داد خارجی یا داخلی که موجب سلطه بیگانه گان بر منابع طبیعی، اقتصاد، سیاست، فرهنگ، نیروهای مسلح، و یا دیگر شئون اساسی کشور گردد ممنوع است.

اصل 231

دولت ایران می تواند به کسانی که از نظر سیاسی در خطر باشند طبق صلاحدید و بر طبق قانون پناهندگی سیاسی اعطا نماید، مگر اینکه بر طبق قوانین ایران خائن و تبهکار شناخته شوند و یا اعطای پناهندگی به آنها به هر شکلی مخل امنیت و یا منافع ملی ایران باشد. شرایط و دیگر جزئیات این اصل را قانون معین میکند.

فصل نهم - احزاب سياسي

اصل 232

احزاب سياسي بايد قوانين درون حزبي خود را تدوين کرده و به مجلس شورای ملی ارائه دهند و درخواست مجوز فعاليت نمايند. مادامي که قوانين درون حزبي با اصول دمکراتيک و سکولار، قانون اساسی، و قوانين وقت کشور مغايرت نداشته باشند، مجلس شورای ملی موظف به صدور مجوز فعاليت برای آن حزب می باشد. جزييات اين اصل را قانون معين میکند.

اصل 233

احزابي که حداقل پنج درصد از کل آراء در انتخابات مجلس شورای ملی را بدست مي آورند حق دريافت کمک هزینه مالي از خزانه کشور را دارا مي شوند. ميزان کمک هزینه مالي، اساس و ترتيب اعطای آن را قانون معين مي کند.

فصل دهم - قوه قضائیه

مبحث اول - ساختار و ماموریت قوه قضائیه

اصل 234

قوه قضائیه قوه‌ای است مستقل که پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسئول تحقق بخشیدن به عدالت و عهده‌دار وظایف زیر است:

- ۱- رسیدگی و صدور حکم در مورد تظلمات، تعدیات، شکایات، حل و فصل دعاوی و رفع خصومات و اخذ تصمیم و اقدام لازم در آن قسمت از امور حسبیه که قانون معین می‌کند.
- ۲- احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادی‌های قانونی از طریق دادگاه‌های دادگستری.
- ۳- نظارت بر حسن اجرای قوانین.

اصل 235

مرجع رسمی تظلمات و شکایات، دادگستری است. تشکیل دادگاه‌ها و تعیین صلاحیت آنها منوط به حکم قانون است.

اصل 236

دادگاه‌های دادگستری در ایران در سه سطح: دادگاه بدوی، دادگاه تجدید نظر، و دادگاه عالی ("دیوان عالی کشور")، و به منظور رسیدگی به شکایات و تظلمات در محاکم و صدور رای بر اساس قانون تشکیل می‌گردد.

اصل 237

رئیس قوه قضائیه برای مدت چهار سال با رأی مستقیم نمایندگان مجلس سنا انتخاب و برای کسب رای اعتماد به مجلس شورای ملی معرفی می‌شود. دوره خدمت رئیس قوه قضائیه چهار سال است و هیچ فردی نمی‌تواند بیش از یک دوره چهار ساله بعنوان رئیس قوه قضائیه خدمت نماید. جزییات این اصل را قانون معین می‌کند.

اصل 238

وظایف رئیس قوه قضائیه به شرح زیر است:

- ۱- ایجاد تشکیلات لازم در دادگستری به تناسب مسئولیت‌های محول شده در قانون اساسی
- ۲- تهیه لوایح قضایی متناسب با اصول جمهوری دموکراتیک و سکولار و قانون اساسی
- ۳- فراهم کردن شرایط لازم برای استخدام و آموزش قضات عادل و شایسته برای نصب در دادگاه‌های بدوی و عزل و نصب آنها و تغییر محل مأموریت و تعیین مشاغل و مانند اینها، بر اساس قانون
- ۴- معرفی قضات عادل، شایسته، و خوشنام به مجلس شورای عالی هر استان برای کسب رای اعتماد برای ترفیع و نصب در دادگاه‌های تجدید نظر استان‌ها، بر اساس قانون

اصل 239

رئیس قوه قضائیه باید ایرانی الاصل، متولد و تابع ایران، دارای حداقل سن پنجاه سال تمام، دارای حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته حقوق از دانشگاه معتبر، دارای دستکم بیست سال سابقه کار مرتبط حقوقی که دستکم پنج سال آن خدمت در دادگاه‌های تجدید نظر بوده باشد، و میرا از هرگونه سوء سابقه قضایی باشد. قانون اساسی هیچ محدودیت دیگری برای رئیس قوه قضائیه معین نمی‌کند.

اصل 240

وزیر دادگستری توسط رئیس جمهور انتخاب و برای کسب رای اعتماد به مجلس شورای ملی معرفی می‌گردد. وزیر دادگستری دارای همان اختیارات و وظایفی خواهد بود که در قوانین برای وزرا به عنوان عالی‌ترین مقام اجرایی پیش‌بینی می‌شود.

اصل 241

وزارت دادگستری مسئولیت کلیه مسائل مربوطه به پیگیری شکایات و تظلمات را تا رسیدن به رای توسط دادگاه صالح بر عهده دارد. همچنین وزیر دادگستری مسائل مربوطه به روابط قوه قضائیه با قوه مجریه را بر عهده دارد و اختیارات مالی و اداری و نیز اختیارات استخدامی دادستان‌ها، بازجوها، و کارمندان عادی دادگستری بر عهده وزیر دادگستری می‌باشد.

اصل 242

دادستان کل کشور با پیشنهاد وزیر دادگستری و تایید رئیس جمهور برای مدت چهار سال انتخاب و نصب می‌گردد. دادستان کل کشور باید ایرانی الاصل، متولد و تابع ایران، دارای حداقل سن چهل و پنج سال تمام و حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته حقوق از دانشگاه معتبر، دستکم ده سال سابقه کار بعنوان وکیل رسمی یا استاد دانشگاه در رشته حقوق، و همچنین مبرا از هرگونه سوء سابقه قضایی باشد.

اصل 243

دیوان عالی کشور به منظور نظارت بر اجرای صحیح قوانین در محاکم و ایجاد وحدت رویه قضایی و انجام مسئولیت‌هایی که طبق قانون به آن محول می‌شود، به ریاست رئیس قوه قضائیه تشکیل می‌گردد. اعضای دیوان عالی کشور توسط مجلس سنا و با رای اکثریت انتخاب و با رای اعتماد مجلس شورای ملی برای مدت چهار سال نصب می‌گردند. اعضای دیوان عالی کشور تنها می‌توانند برای مدت یک دوره در مقام خود خدمت نمایند. هیچ فردی نمی‌تواند بیش از یک دوره در این سمت خدمت نماید.

اصل 244

حداقل مشخصات و شرایط هر فرد متقاضی برای پذیرفته شدن و آغاز خدمت بعنوان قاضی در دادگاه های بدوی به شرح زیر می باشد:

۱- ایرانی الاصل، متولد و تابع ایران

۲- داشتن حداقل سن سی و پنج سال تمام و حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته حقوق از دانشگاه معتبر

۳- داشتن حداقل چهار سال تمام تجربه‌ی کار حرفه‌ای بعنوان وکیل رسمی یا استاد دانشگاه در رشته حقوق

۴- مبرا از هرگونه سوء سابقه قضایی

۵- موفقیت در آزمون تخصصی قضاوت، و گذراندن دوره‌ی آموزشی خاص قضاوت

۶- گواهی تایید رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای و رفتاری از کانون وکلای دادگستری

۷- تایید سلامت روانی و جسمانی لازم از سوی مراکز بهداشتی معتبر و معین شده توسط قانون بصورت سالانه

اصل 245

حداقل مشخصات و شرایط هر فرد متقاضی برای پذیرفته شدن و آغاز خدمت بعنوان قاضی در دادگاه های تجدید نظر به شرح زیر می باشد:

۱- ایرانی الاصل، متولد و تابع ایران

۲- داشتن حداقل سن چهل سال تمام و حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته حقوق از دانشگاه معتبر

۳- داشتن حداقل پنج سال تمام تجربه‌ی کار حرفه‌ای بعنوان قاضی در دادگاه های بدوی

۴- میرا از هرگونه سوء سابقه قضایی

۵- موفقیت در آزمون تخصصی قضاوت ارشد قوه قضاییه، و گذراندن دوره‌ی آموزشی خاص قضاوت

ارشد

۶- تایید سلامت روانی و جسمانی لازم از سوی مراکز بهداشتی معتبر و معین شده توسط قانون بصورت

سالانه

۷- معرفی توسط رییس قوه قضاییه و کسب رای اعتماد از مجلس شورای عالی استان

اصل 246

حداقل مشخصات و شرایط هر فرد متقاضی برای پذیرفته شدن و آغاز خدمت بعنوان عضو دیوان عالی

کشور به شرح زیر می باشد:

۱- ایرانی الاصل، متولد و تابع ایران

۲- داشتن حداقل سن پنجاه سال تمام و حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته حقوق از دانشگاه

معتبر

۳- داشتن حداقل بیست سال تمام تجربه‌ی کار حرفه‌ای حقوقی و قضایی که دستکم پنج سال آن خدمت

بعنوان قاضی در دادگاه های تجدید نظر بوده باشد.

۴- میرا از هرگونه سوء سابقه قضایی

۵- تایید سلامت روانی و جسمانی لازم از سوی مراکز بهداشتی معتبر و معین شده توسط قانون بصورت

سالانه

اصل 247

حداکثر زمان خدمت برای هر فردی در حرفه قضاوت سی سال تمام و حداکثر سن هفتاد و پنج سال تمام می باشد. هیچ فردی نمی تواند بیش از سی سال تمام بعنوان قاضی (در هر سطحی) خدمت نماید. همچنین قضات نمی توانند تحت هیچ شرایطی پس از سن هفتاد و پنج سال تمام به خدمت ادامه دهند.

اصل 248

قضات طی دوره های زمانی منظم چهار ساله از محل خدمت خود جابجا شده، و به محل خدمت جدید منتقل می شوند. هیچ قاضی نمی تواند برای مدت بیش از چهار سال تمام در یک محل خدمت نماید. شرایط و جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 249

هیئت ارزیابی قضاوت، که توسط دستگاه قضایی بر مبنای قانون تشکیل می شود، مسئول بررسی و تایید شرایط لازم برای متقاضیان برای مقام قضاوت است. همچنین این هیئت بطور سالانه شرایط تمام قضات را بررسی کرده و اگر یک قاضی هر یک از شرایط فوق را به هر دلیلی از دست دهد توسط این هیئت از مقام قضاوت خلع خواهد شد. اعضای این هیئت توسط رییس قوه قضاییه انتخاب و برای کسب رای اعتماد به مجلس سنا معرفی می شوند. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 250

قاضی را نمی توان از مقامی که شاغل آن است بدون محاکمه و ثبوت جرم یا تخلفی که موجب انفصال است به طور موقت یا دائم منفصل کرد یا بدون رضایت او محل خدمت یا سمتش را تغییر داد، مگر به حکم قانون. نقل و انتقال دوره ای قضات بر طبق ضوابط کلی که قانون تعیین می کند صورت می گیرد.

اصل 251

محاكمات، علنی انجام می‌شود و حضور افراد و رسانه‌ها بلامانع است مگر آنکه به تشخیص دادگاه و بر طبق قانون، علنی بودن آن منافی نظم یا منافع عمومی باشد یا در دعاوی خصوصی طرفین دعوا تقاضا کنند که محاکمه علنی نباشد. احکام دادگاه‌ها باید مستدلّ و مستند به مواد قانون و اصولی باشد که بر اساس آن حکم صادر شده است.

اصل 252

قاضی موظف است حکم هر دعوا را در قوانین مدوّنه بیابد و تنها در صورتی که چنین قانونی موجود نباشد، بر اساس رویه‌های حقوقی معتبر و پذیرفته شده و مستند به احکام مرتبط صادر شده قبل از وی در دادگاه‌های تجدید نظر و دیوان عالی کشور، حکم قضیه را صادر نماید.

اصل 253

رییس قوه قضاییه موظف است با بررسی دوره‌ای احکامی که بر اساس رویه‌های حقوقی و به دلیل عدم وجود قانون مدون صادر شده، لوایح قضایی را تنظیم و به مجلس شورای ملی عرضه نماید. روش، شرایط و جزئیات این اصل را قانون معین میکند.

اصل 254

رسیدگی به هرگونه جرایم سیاسی و مطبوعاتی باید علنی و با حضور هیئت منصفه و رسانه‌ها در محاکم دادگستری صورت گیرد. نحوه انتخاب، شرایط، اختیارات هیئت منصفه و تعریف جرم سیاسی و مطبوعاتی را قانون معین می‌کند.

اصل 255

قانون عطف به ماسبق نمی‌شود. هیچ فعل یا ترك فعلی به استناد قانونی که بعد از آن وضع شده است جرم محسوب نمی‌شود.

اصل 256

مجازات مجرمین فقط بر اساس قانون و حکم دادگاه صالح می باشد. هرگونه قصاص، مقابله به مثل، یا انتقام جویی، چه به طور فردی یا گروهی مطلقاً ممنوع است. هر کس به این اقدامات پرداخته، یا آن‌ها را تحریک، حمایت یا همراهی کرده باشد مرتکب جرم شده، و طبق قانون مجازات خواهد شد.

اصل 257

قضات دادگاه‌ها مکلفند از اجرای تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولتی که مخالف با قوانین وقت یا خارج از حدود اختیارات قوه مجریه است خودداری کنند. هر کس می‌تواند ابطال این‌گونه مقررات را از دیوان عدالت اداری تقاضا کند.

اصل 258

هرگاه در اثر تقصیر یا اشتباه قاضی در موضوع یا در حکم یا در تطبیق حکم بر مورد خاص، ضرر مادی یا معنوی متوجه کسی گردد، مقصر طبق قانون مسئول است و اگر توان جبران نداشته باشد خسارت به وسیله دولت جبران می‌شود، و در هر حال از متهم اعاده حیثیت می‌گردد.

اصل 259

برای رسیدگی به جرایم مربوط به وظایف خاص نیروهای مسلح، محاکم نظامی مطابق قانون تشکیل می‌گردد، ولی به جرایم عمومی آنان در محاکم عمومی رسیدگی می‌شود. دادگاه‌های نظامی بخشی از وزارت دادگستری و مشمول اصول مربوط به قوه مجریه و قوه قضاییه هستند. جزییات این اصل را قانون معین می‌کند.

اصل 260

به منظور رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به مأمورین یا واحدها یا آیین‌نامه‌های دولتی و احقاق حقوق آنها، دیوانی به نام «دیوان عدالت اداری» زیر نظر رئیس قوه قضائیه فعالیت می‌کند. حدود اختیارات و نحوه عمل این دیوان را قانون تعیین می‌کند.

اصل 261

برای اطمینان از حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه‌های اداری، سازمانی به نام «سازمان بازرسی کل کشور» تشکیل می‌گردد. رییس سازمان بازرسی کل کشور توسط مجلس سنا انتخاب و برای کسب رای اعتماد به مجلس شورای ملی معرفی می‌شود. حدود اختیارات و وظایف این سازمان و همچنین جزئیات این اصل را قانون معین می‌کند.

اصل 262

"کمیسیون ویژه تخفیف مجازات" تنها مرجع قانونی کشور است که اختیار عفو یا تخفیف مجازات مجرمین را، طبق شرایط خاصی که قانون معین می‌کند، دارد. این کمیسیون متشکل از سیزده عضو می‌باشد که برای مدت معین چهار سال توسط مجلس سنا انتخاب و پس از کسب رای اعتماد توسط مجلس شورای ملی مشغول به خدمت می‌شوند. این اعضا شامل:

۱- چهار قاضی با سابقه و خوشنام با حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد حقوق

۲- چهار دکتر جامعه‌شناس مجرب

۳- چهار دکتر روانشناس مجرب

۴- سه دکتر مددکار اجتماعی با سابقه و آگاه

مجلس سنا و مجلس شورای ملی حق تحقیق، سوال و استیضاح اعضای کمیسیون را دارند.

اشخاصی که مرتکب جرم شده و پس از طی کامل مراحل قانونی و اداری لازم در دادگستری و قوه قضاییه حکم محکومیت قطعی و نهایی دریافت کرده باشند طبق شرایط خاصی که قانون معین می کند و همچنین موارد ذکر شده در این اصل می توانند متقاضی دریافت حکم تخفیف مجازات یا عفو شوند. این موارد شامل:

- ۱- درخواست فرمان عفو یا تخفیف مجازات مجرمین باید ابتدا به تصویب "کمیسیون ویژه تخفیف مجازات" برسد، و سپس برای امضای فرمان به پادشاه یا شاهبانو تقدیم گردد.
- ۲- مجرمان واجد شرایط برای دریافت تخفیف مجازات باید دستکم یک چهارم از میزان مجازات خود را تحمل کرده باشند و دلایلی برای مفید بودن تخفیف مجازات خود برای خود و اجتماع ارایه نمایند.
- ۳- مجرمان واجد شرایط برای دریافت فرمان عفو کامل مجازات، باید حتما شواهد و دلایل محکمی مبنی بر مفید بودن عفو خود برای منافع عمومی و اجتماع داشته باشند. دلایل محکم مفید برای اجتماع می تواند شامل اموری مانند اطلاعات حیاتی که مجرم در اختیار دارد و می تواند برای امنیت ملی یا جلوگیری از جرایم بزرگتر بسیار مفید و کلیدی باشد، یا امکانات و توانمندی های ویژه ای که مجرم دارد و این امکانات یا توانمندی ها می تواند برای خدمت به اجتماع و کشور استفاده شود، یا سایر موارد مشابه آنها می باشد. این شواهد و دلایل باید قبل از بررسی پرونده مجرم توسط کمیسیون ویژه تخفیف مجازات، توسط مراجع ذیصلاح تایید شده باشد و همراه مدارک دیگر برای تصمیم گیری به کمیسیون ارایه گردد.
- ۴- پس از صدور فرمان عفو یا تخفیف مجازات، لیست کامل مجرمان، نوع جرم، و میزان مجازات هر یک از آنها و همچنین دلایل کامل ارایه شده برای عفو و یا تخفیف مجازات باید حتما به تفصیل و با ذکر جزییات بصورت رسمی و از طریق جرایم عمومی به اطلاع ملت برسد. این اطلاعات همچنین باید از طریق وبسایت رسمی مجلس شورای ملی در دسترس عموم باشد.

۵- صدور فرمان عفو و یا تخفیف مجازات هرگز موجب از بین رفتن سوء سابقه قضایی مجرمین نمی شود و سوء سابقه در پرونده شخص مجرم باقی خواهد ماند.

۶- اعضای کمیسیون تحت هیچ شرایطی اختیار عفو کامل یا تخفیف مجازات خود، اعضای خانواده خود و کلیه بستگان خود و بستگان آنها را ندارند. کشف هر گونه ارتباط میان هر یک از اعضای کمیسیون و مجرمینی که حکم تخفیف یا عفو دریافت کرده اند موجب پیگرد قانونی و مجازات می باشد.

۷- کمیسیون اختیار عفو کامل جرایم مرتبط با جنایات جنگی، جنایت علیه بشریت، جرایم خطرناک (قتل عمد، تجاوز، آدم ربایی و امثال آنها)، جرایم انتخاباتی، جرایم مرتبط با جاسوسی، یا خیانت به کشور را ندارند.

۸- دیگر شرایط، کلیه مراحل و جزییات این اصل را قانون معین می کند.

مبحث دوم – وکالت و دفاع از حقوق متهم

اصل 264

امر وکالت و دفاع از حقوق موکل، امری کاملاً مستقل از قضاوت است.

اصل 265

کانون وکلای دادگستری در سطح کشوری و همچنین در هر استان از طریق انتخابات صنفی وکلا تشکیل می شود. کانون وکلای دادگستری نهادی کاملاً مستقل از قوه مقننه، مجریه و قضاییه می باشد. شرایط و جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 266

برگزاری امتحانات تخصصی وکالت، صدور، و لغو مجوز وکالت و همچنین نظارت بر عملکرد و یا توبیخ وکلا تنها در صلاحیت کانون وکلای دادگستری می باشد.

اصل 267

هر فردی که می خواهد به عنوان وکیل فعالیت نماید، باید دارای مشخصات و شرایط زیر باشد:

۱- داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی در رشته حقوق از دانشگاه معتبر

۲- مبرا از هرگونه سوء سابقه قضایی

۳- موفقیت در امتحانات تخصصی وکالت

۴- تایید سلامت روانی و جسمانی لازم از سوی مراکز بهداشتی معتبر بر اساس قانون

اصل 268

وکیل در اجرا و انجام وظایف حرفه ای خود در دفاع از موکل مصونیت قضایی دارد. این مصونیت به آن معنی است که وکیل را نمی توان برای نظراتی که در دادگاه ارائه می دهد و یا اظهار نظر و کارهای

قانونی که در جریان دفاع از حقوق قانونی موکل خود در بیرون از دادگاه انجام می‌دهد، مورد تعقیب یا مجازات قرار داد. این مصونیت نباید و نمی‌تواند به منظور ارائه نظرات توهین‌آمیز یا تحقیرآمیز، یا برای انجام اعمال غیرقانونی استفاده شود. هدف از این مصونیت این است که وکلا بتوانند بدون ترس از تعقیبات قانونی یا تهدیدهای دیگر، به طور کامل و فعال در دفاع از حقوق موکلین خود شرکت کنند.

مبحث سوم – حاکمیت عمومی بر زندان ها و مراکز بازداشت

اصل 269

تمام زندان‌ها، مراکز بازداشت و مؤسسات اصلاح و تربیت در ایران باید تحت مالکیت عمومی و اداره‌ی مستقیم قوه قضائیه، و مطابق با قانون اساسی و اصول قانونی کشور، فعالیت نمایند. مدیریت، اداره و نظارت بر این نهادها تحت هیچ شرایطی نباید به بخش خصوصی واگذار شود. سلب آزادی افراد تنها در چارچوب مسئولیت عمومی و پاسخگویی قانونی مجاز است.

اصل 270

به‌منظور تضمین شفافیت و رعایت قوانین در نظام کیفری، نهاد مستقلی با عنوان "سازمان ملی نظارت بر زندان‌ها" به‌موجب قانون تشکیل خواهد شد. این سازمان به‌طور مستقل از قوای سه‌گانه عمل نموده و متشکل از کارشناسان متخصص در حوزه‌های حقوق، جامعه‌شناسی، جرم‌شناسی، حقوق بشر و جامعه مدنی به انتخاب مجلس سنا و برای دوره‌های مشخص چهارساله خواهد بود. وظایف این سازمان شامل بازرسی‌های منظم و اعلام‌نشده از تمامی مراکز بازداشت، بررسی شکایات زندانیان، کارکنان و شهروندان، و ارائه گزارش‌های عمومی و توصیه‌های سیاست‌گذاری خواهد بود. کلیه نهادهای دولتی مکلف به همکاری کامل با این سازمان در انجام وظایفش می‌باشند.

اصل 271

قوه قضائیه موظف است با جمع‌آوری و انتشار گزارش‌های منظم، شفافیت در عملکرد و شرایط مراکز کیفری را تضمین نماید. این گزارش‌ها باید شامل اطلاعات دقیق در خصوص ترکیب جمعیتی زندانیان، روند جمعیتی مؤسسات، شرایط نگهداری، استفاده از سلول‌های انفرادی، دسترسی به خدمات درمانی، کمک حقوقی و برنامه‌های اصلاحی باشد؛ همچنین رویدادهایی نظیر مرگ در بازداشت یا استفاده از زور باید مستندسازی شود. این اطلاعات باید به‌صورت عمومی در دسترس قرار گیرد، مگر در مواردی که

حفظ کرامت، امنیت فردی یا عمومی ایجاب کند. سازمان‌های جامعه مدنی، پژوهشگران دانشگاهی معتبر، و روزنامه‌نگاران مستقل طبق ضوابط قانونی مجاز به نظارت و گزارش‌گیری از وضعیت زندان‌ها خواهند بود و بدین‌وسیله در نظارت عمومی مشارکت خواهند داشت.

اصل 272

نظام کیفری باید مبتنی بر کرامت انسانی و شفقت باشد و هدف اصلی آن، اصلاح، بازپروری و بازگشت مؤثر زندانیان به جامعه تلقی گردد. کلیه کارکنان زندان موظف به دریافت آموزش حرفه‌ای در حوزه اخلاق، رفتار غیرخشونت‌آمیز و برخورد انسانی با زندانیان هستند، در راستای اصول قانون اساسی، قوانین موضوعه و استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر. هرگونه بدرفتاری، غفلت یا خشونت از سوی کارکنان، جرم جدی تلقی شده و مشمول پیگرد قانونی و انضباطی خواهد بود. مجلس سنا موظف است به‌طور منظم عملکرد مؤسسات کیفری را بر اساس شاخص‌هایی نظیر کاهش نرخ بازگشت مجدد به جرم، کیفیت و دسترسی به خدمات درمانی، آموزشی و معنوی، و رعایت مستمر حقوق اساسی ارزیابی نماید. نتایج این ارزیابی‌ها باید به‌صورت سالانه منتشر شده و پیشنهادهای اصلاحی در پی آن ارائه گردد.

مبحث چهارم – دادگاه قانون اساسی

اصل 273

دادگاه قانون اساسی شامل هفت قاضی از قضات خوشنام و مسلط به قانون، با حداقل پانزده سال سابقه قضاوت به انتخاب رییس قوه قضاییه تشکیل می شود. وظیفه این دادگاه بررسی و رای در مورد انطباق قوانین کشور با قانون اساسی می باشد.

اصل 274

تشکیل دادگاه قانون اساسی بصورت موردی و فقط به درخواست رییس جمهور، رییس مجلس شورای ملی، دست کم پنجاه عضو مجلس شورای ملی، و یا کمیسیون انطباق مجلس شورای ملی می باشد، و پس از اعلام رای در همان مورد خاص بلافاصله منحل می گردد.

اصل 275

دادگاه قانون اساسی حق هیچ گونه تغییر و تصرف در مورد قانونی تحت بررسی خود را ندارد، و فقط می تواند رای بر رد یا قبول انطباق مورد تحت بررسی خود با قانون اساسی کشور را بدهد.

اصل 276

دادگاه قانون اساسی موظف است حداکثر در طی نود روز از زمان اعلام درخواست رییس جمهور، رییس و یا نمایندگان مجلس شورای ملی، و یا کمیسیون انطباق مجلس شورای ملی، رای نهایی خود را اعلام نماید. جزییات دیگر این اصل را قانون معین می نماید.

اصل 277

دادگاه قانون اساسی هر قانون و یا موردی را تنها یکبار می تواند مورد بررسی قرار می دهد. قانون یا موردی که یکبار برای بررسی به دادگاه قانون اساسی فرستاده شده، دیگر قابل بررسی مجدد توسط دادگاه قانون اساسی نیست.

فصل یازدهم – رسانه ها و اینترنت

اصل 278

کتاب ها، فیلم ها، رسانه ها، نشریات، و مطبوعات در بیان و انتشار مطالب و تصاویر آزاد هستند و نیازی به اخذ هیچگونه مجوزی ندارند.

اصل 279

جلوگیری از انتشار هیچ مطلب، کتاب، تصویر، فیلم، رسانه، نشریه، یا مطبوعه ای مجاز نیست مگر به حکم دادگاه صالح و فقط بر مبنای قانون. احکام دادگاه ها در این زمینه باید حتما بصورت موردی و همراه با شرح کامل ادله مورد استناد باشد.

اصل 280

سازمان صدا و سیمای دولتی ایران موظف به حفظ و حمایت از آزادی بیان و نشر افکار با رعایت عدالت و انصاف و قانون وقت کشور می باشد. شورایی مرکب از نمایندگان رئیس جمهور، رئیس قوه قضائیه، مجلس شورای ملی، و مجلس سنا (هرکدام دو نفر و مجموعا هشت نفر) نظارت بر فعالیت های این سازمان را بر عهده خواهند داشت. جزییات نحوه تعیین خط مشی سازمان و نظارت بر آن را قانون معین می کند.

اصل 281

ریاست سازمان صدا و سیمای دولتی ایران توسط نمایندگان مجلس سنا با رای اکثریت انتخاب و برای کسب رای اعتماد به مجلس شورای ملی معرفی می گردد. دوره ریاست این سازمان چهار سال است. مجلس شورای ملی و مجلس سنا هر دو امکان سوال، استیضاح و عزل ریاست سازمان صدا و سیما را دارند. جزییات این اصل را قانون معین می کند.

اصل 282

دسترسی و استفاده از شبکه های رادیویی، تلویزیونی و ماهواره ای داخلی و خارجی برای عموم ملت آزاد می باشد.

اصل 283

تاسیس و بهره برداری از شبکه های تلویزیونی، رادیویی، ماهواره ای، اینترنتی، و دیگر رسانه های ارتباط جمعی توسط بخش خصوصی در کشور آزاد می باشد. شرایط و جزییات این اصل را قانون تعیین می کند.

اصل 284

دسترسی و استفاده از اینترنت پرسرعت برای عموم ملت آزاد می باشد.

اصل 285

تاسیس و بهره برداری از مراکز رایانه ای، اینترنتی، داده پردازی، پردازش ابری و امثال آنها توسط بخش خصوصی آزاد است. همچنین، ارایه و فراهم کردن خدمات توسط مراکز فوق الذکر به عموم مردم آزاد است. شرایط و جزییات این اصل را قانون تعیین می کند.

اصل 286

سانسور یا فیلترینگ اینترنت در کشور ممنوع است. مراکز آموزشی کودکان از این حکم مستثنی هستند و جزییات آن را قانون معین می کند.

فصل دوازدهم – تدابیر و اقدامات حمایتی برای گذار به دموکراسی

مبحث اول – عفو عمومی و گذار به دموکراسی

اصل 287

یک مجموعه تحت عنوان شورای گذار ملی به دموکراسی (شورای گذار یا شورا) برای آغاز و نظارت بر انتقال به یک دولت دموکراتیک و گذار به دموکراسی تشکیل می‌شود.

۱ - ترکیب شورا: شورا از ۲۵ تا ۷۵ عضو تشکیل می‌شود تا نمایندگی گروه‌های مهمی مانند جناح‌های سیاسی، سازمان‌های جامعه مدنی، رهبران کسب‌وکار، گروه‌های اقلیتی، شخصیت‌های مذهبی، اعضای نیروهای مسلح ایران و جوامع مهاجر را تضمین کند. این اندازه شورا تعادلی بین تنوع و کارایی تصمیم‌گیری ایجاد می‌کند و به منافع اساسی اجازه می‌دهد به‌طور معناداری در فرآیند گذار شرکت کنند. شورا می‌تواند کار خود را زمانی که به حد نصاب ۱۱ عضو برسد، آغاز کند ولی موظف است برای بازتاب کامل چشم‌انداز اجتماعی-سیاسی متنوع ایران، به سرعت و در حداقل زمان ممکت به دستکم ۲۵ عضو گسترش یابد، اما بهتر است که اقدام به جذب افراد بیشتری از اقشار و گروه‌های مختلف نماید.

۲ - تعهد به اصول دموکراتیک: تمامی اعضای شورا باید به اصول دموکراسی، حقوق بشر و حاکمیت قانون همان‌طور که در این قانون اساسی آمده است، متعهد شوند. آن‌ها باید به‌صورت رسمی قانون اساسی جدید و ارزش‌های اصلی آن—حقوق بشر، تنوع و حکومت دموکراتیک—را تأیید کنند و تعهدی یکپارچه به اصلاحات مسالمت‌آمیز داشته باشند. هر عضو باید به پایبندی خود به قانون اساسی و اهداف دموکراتیک گذار سوگند یاد کند و تعهد دهد که هیچ برنامه سیاسی جایگزینی را که می‌تواند فرآیند گذار را مختل کند، دنبال نخواهد کرد. این سوگند تضمین می‌کند که شورا متمرکز، منسجم و مقاوم در برابر نفوذ جناحی باقی بماند و از یکپارچگی برنامه گذار محافظت کند.

- ۳ - تأسیس دولت موقت: یک دولت موقت تحت اختیار شورا که در دوران گذار به عنوان بالاترین نهاد حاکم عمل می‌کند، تشکیل می‌شود. این دولت موقت، متشکل از یک رئیس‌جمهور موقت، معاون رئیس‌جمهور موقت و یک کابینه کامل وزرا که توسط شورا بر اساس شایستگی و تعهد به اصول دموکراتیک منصوب می‌شوند، مسئول رهبری فرآیند گذار، تضمین تداوم حکومت و جلوگیری از خلأ قدرت است. تمامی اعضای دولت موقت نیز باید به قانون اساسی و اهداف دموکراتیک گذار سوگند یاد کنند و تعهد دهند که هیچ برنامه سیاسی جایگزینی را که می‌تواند فرآیند را مختل کند، دنبال نخواهند کرد.
- ۴ - وظایف دولت موقت: دولت موقت وظایف قوه مجریه را دارد و دولت را اداره می‌کند، نظم عمومی را حفظ می‌کند، خدمات عمومی را مدیریت می‌کند و برای انتخابات دموکراتیک آماده می‌شود، در حالی که به اصول دموکراتیک، حقوق بشر و حاکمیت قانون همان‌طور که در این قانون اساسی آمده است، پایبند است.
- ۵ - پاسخگویی به شورا: دولت موقت نسبت به وظایف خود کاملاً به شورا پاسخگو است و شورا اختیار برکناری و جایگزینی هر مقامی را در دولت موقت در هر زمان دارد. شورا وظایف قانون‌گذاری را که قبلاً توسط نهاد قانون‌گذاری موجود، یعنی مجلس شورای اسلامی انجام می‌شد، بر عهده می‌گیرد.
- ۶ - مدت وظیفه موقت: مسئولیت و وظایف دولت موقت و شورای گذار کاملاً موقتی است و تا زمان تشکیل یک دولت دموکراتیک منتخب از طریق انتخابات آزاد و عادلانه تحت این قانون اساسی، یا حداکثر به مدت دو (۲) سال از زمان به دست گرفتن قدرت، هر کدام که زودتر محقق شود، ادامه خواهد داشت. با آغاز به کار دولت منتخب جدید، یا پایان دو سال از زمان به دست گرفتن قدرت، شورای گذار و دولت موقت فوراً منحل شده و تمامی اختیارات و مسئولیت‌های آن‌ها سلب و به مقامات منتخب جدید منتقل می‌شود. شورای گذار و دولت موقت موظفند اولین انتخابات تحت این قانون اساسی را حداکثر تا بیست و یک (۲۱) ماه پس از به دست گرفتن قدرت و حداقل سه (۳) ماه قبل از پایان مأموریت خود برگزار کنند.

۷ - اختیار تصویب قوانین موقت: شورا اختیار تصویب قوانین و مقررات موقتی لازم برای گذار را دارد، به شرط آن که با روح و مفاد این قانون اساسی سازگار باشند. قوانین و مقررات موجود تا زمانی که توسط شورا اصلاح یا لغو نشوند، به قوت خود باقی می‌مانند و تداوم و ثبات قانونی را تضمین می‌کنند.

۸ - ترویج شرایط دموکراتیک: شورا باید شرایط مساعد برای فعالیت سیاسی آزاد، آزادی بیان و توسعه و فعالیت آزاد جامعه مدنی را فراهم کند.

اصل 288

به منظور آشتی ملی و ترویج گذار مسالمت‌آمیز به یک دموکراسی سکولار، عفو عمومی به افراد و گروه‌هایی اعطا می‌شود (از جمله مقامات فعلی دولت، اعضای نیروهای امنیتی یا مسلح، و دیگریانی که از رژیم استبدادی موجود حمایت کرده‌اند) که به‌طور فعال در گذار غیرخشنونت‌آمیز به دولت دموکراتیک جدید ایران شرکت می‌کنند، آن را تسهیل می‌نمایند، و یا دستکم مقابل آن نایستاده و با اقدامات خود سعی در جلوگیری از آن نمی‌نمایند.

۱ - دامنه عفو عمومی: این عفو شامل جرایمی می‌شود که افراد قبل از تصویب این قانون اساسی مرتکب شده‌اند و مستقیماً با حمایت آنها از رژیم قبلی مرتبط است، مشروط بر اینکه در گذار مسالمت‌آمیز به دموکراسی و این قانون اساسی مشارکت داشته باشند. جرایم مشمول عفو ممکن است شامل موارد زیر باشد:

- مشارکت در ساختارهای حکومتی رژیم قبلی
- فعالیت‌های اقتصادی تحت رژیم قبلی
- اجرای فرامین یا سیاست‌های رژیم قبلی

۲ - موارد استثنا برای عفو عمومی: این عفو شامل افرادی نمی‌شود که مرتکب جرایم جدی تحت این قانون اساسی یا قوانین بین‌المللی شده‌اند، از جمله:

- جنایات علیه بشریت، جنایات جنگی، نسل‌کشی
- قتل‌ها و شکنجه‌های فراقضایی
- اعمال تروریستی
- سایر جنایات جدی طبق قانون

۳ - شرایط واجدیت عفو عمومی:

- مشارکت مستند: افراد باید به‌طور قابل استناد در گذار مسالمت‌آمیز کمک کنند، که ممکن است شامل ولی نه محدود به اقداماتی مانند ترک مناصب قدرت بدون مقاومت، اشتراک اطلاعات حیاتی برای گذار، یا حمایت علنی یا غیر علنی ولی موثر و مستند از فرآیند دموکراتیک باشد.
- الزام افشا: افراد ممکن است ملزم به افشای اطلاعات مرتبط درباره فعالیت‌های گذشته خود باشند تا شفافیت و آشتی ملی را ترویج دهند.

۴ - شفافیت و عدالت: روند عفو عمومی باید شفاف باشد و تصمیمات قضات در این رابطه تحت نظارت قضایی قرار گیرد تا از عدالت و پایبندی به قانون اطمینان کامل حاصل شود

۵ - آشتی و وحدت ملی: هدف این اصل کاهش ترس از انتقام‌جویی در میان کسانی است که مایل به حمایت یا عدم ممانعت از فرآیند گذار به دموکراسی هستند. این اصل به دنبال ترویج وحدت ملی، التیام شکاف‌ها و ایجاد پایه‌ای برای یک جامعه دموکراتیک پایدار و فراگیر است.

۶ - حقوق قربانیان و عدالت: فرآیند عفو عمومی باید حقوق و نیازهای قربانیان را مد نظر قرار دهد. بسته به فرد و نوع کارهایی که انجام داده، اقداماتی مانند اذعان عمومی به اشتباهات، عذرخواهی، یا مشارکت در مسایل یا برنامه‌هایی که به کل جامعه خدمت می‌کند، می‌تواند از الزامات عفو می‌باشد.

۷ - عدم مانع برای اجرای عدالت: هیچ چیز در این ماده نباید مانع از پیگرد قانونی افرادی شود که از عفو عمومی مستثنی هستند. این افراد باید تحت فرآیندهای قانونی مناسب مطابق با قوانین ملی بر پایه این قانون اساسی و قوانین بین‌المللی قرار گیرند.

اصل 289

قانون اساسی تمامی انواع و اشکال انتقام شخصی یا گروهی را در ایران به‌طور صریح ممنوع می‌کند. هیچ فرد یا گروهی نباید در اعمال تلافی‌جویانه، انتقام‌جویانه یا هر شکل از عدالت فراقضایی علیه شخص یا گروه دیگری شرکت کند.

۱ - حل و فصل شکایات: تمامی شکایات، اختلافات، و اتهامات باید منحصراً از طریق فرآیندهای قضایی قانونی و بی‌طرفانه‌ای که تحت این قانون اساسی و قوانین تصویب‌شده بر اساس آن ایجاد شده‌اند، رسیدگی شوند.

۲ - اجرای عادلانه عدالت: قوه قضاییه باید اطمینان حاصل کند که عدالت به‌صورت عادلانه، سریع، و بدون تبعیض یا تعصب اجرا می‌شود. حقوق دادرسی منصفانه برای همه افراد رعایت شده و برابری در برابر قانون تضمین می‌شود.

۳ - ترویج همبستگی اجتماعی: دولت باید همبستگی اجتماعی و آشتی میان تمامی شهروندان را ترویج دهد و محیطی از صلح، احترام متقابل، و همکاری را ایجاد کند.

۴ - اجرای قانون و مجازات‌ها: هر شخص یا گروهی که در اعمال انتقام شخصی یا گروهی مجرم شناخته شود، مشمول مجازات‌های تعیین شده توسط قانون خواهد بود که با این قانون اساسی، اصول حقوق بشر و دادرسی منصفانه سازگار است.

۵ - مسئولیت حکومت: تمامی شاخه‌های حکومت اعم از قوای مقننه، مجریه و قضاییه، موظف به جلوگیری از اعمال انتقام و حفظ حاکمیت قانون هستند. دولت باید اقدامات لازم را برای حفاظت از افراد در برابر اقدامات تلافی‌جویانه اتخاذ کند.

اصل 290

دادگاه‌های ویژه گذار به دموکراسی (دادگاه‌های گذار) به صورت موقت تأسیس خواهند شد تا به انواع جرائم، و همینطور نقض حقوق بشر و اعمال فساد که توسط افراد مرتبط با رژیم سابق انجام شده، رسیدگی کنند.

۱ - ماموریت: دادگاه‌های گذار دارای صلاحیت رسیدگی به موارد نقض شدید حقوق بشر، جنایات علیه بشریت، قتل‌های فراقانونی، شکنجه، فساد و سایر اقداماتی که حقوق قانون اساسی و دموکراتیک مردم را تضعیف کرده‌اند، خواهند بود. این دادگاه‌ها باید به صورت کاملاً منطبق با این قانون اساسی و استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر عمل کنند تا عدالت، حقیقت و پاسخگویی را تضمین نمایند.

۲ - ترکیب و نظارت: قضات منصوب به دادگاه‌های گذار توسط شورای گذار و بر اساس صداقت، تجربه در حقوق بشر و استقلال از تأثیرات سیاسی انتخاب خواهند شد. شورای گذار مسئول نظارت بر دادگاه‌های گذار برای تضمین شفافیت، بی‌طرفی و رعایت استانداردهای دادرسی عادلانه خواهد بود.

۳ - تضمین‌های دادرسی عادلانه: همه افرادی که در دادگاه‌های گذار محاکمه می‌شوند، از حق دادرسی عادلانه برخوردار خواهند بود، از جمله حق داشتن نماینده قانونی، اطلاع به‌موقع از اتهامات و ارائه دفاع

کامل. کلیه احکام دادگاه‌ها قابل تجدیدنظر خواهند بود تا از خطاهای قضایی یا سوءاستفاده‌های احتمالی جلوگیری شود.

۴ - دسترسی عمومی و حضور رسانه‌ها: تمامی دادگاه‌های گذار باید به روی عموم باز باشند و رسانه‌ها حق حضور و گزارش از جلسات دادگاه را خواهند داشت. این شفافیت، آگاهی عمومی و پاسخگویی را در پیگیری عدالت تضمین می‌کند.

۵ - افشای تخلفات و راهنمایی عفو: افشای کامل همه تخلفات به عنوان بخشی از روند دادگاه‌های گذار صورت خواهد گرفت تا سوابق جامعی از سوءاستفاده‌های گذشته ایجاد شود. با این وجود قضات باید با توجه به ماده عفو عمومی مندرج در این قانون اساسی، به گونه‌ای عمل کنند که احکام آن‌ها با دستورالعمل‌های تعیین‌شده برای بخشش و آشتی ملی منطبق باشد.

۶ - مدت زمان و شرط پایان: مأموریت دادگاه‌های گذار نباید بیش از دو (۲) سال از تاریخ تأسیس ادامه یابد و پس از آن باید منحل شوند. در صورت لزوم، تمدید این مدت تنها با رأی اکثریت فوق‌العاده در مجلس جدید (پارلمان) قابل انجام خواهد بود و باید صرفاً به منظور تکمیل پرونده‌های در حال بررسی انجام شود. در هیچ شرایطی، دوره فعالیت دادگاه‌های گذار نباید بیش از چهار (۴) سال در مجموع باشد.

۷ - انتصاب و عزل قضات: قضات در دادگاه‌های گذار باید صرفاً بر اساس معیارهای عینی تعیین‌شده توسط قانون اساسی منصوب و عزل شوند تا بی‌طرفی، حرفه‌ای بودن و رعایت شایستگی‌های قضایی تضمین گردد.

اصل 291

به منظور تقویت وحدت ملی و بهینه‌سازی دستگاه دفاعی، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (سپاه) در ارتش ایران (ارتش) ادغام می‌شود تا یک نیروی نظامی واحد و یکپارچه تحت نظارت وزارت دفاع و با رعایت شرایط این اصل تشکیل شود.

۱ - حفظ درجات و حقوق: تمامی پرسنل سپاه پاسداران درجات نظامی و حقوق فعلی خود را در ساختار نظامی تازه تشکیل شده حفظ خواهند کرد. خدمات و تلاش‌های آنان برای کشور به رسمیت شناخته شده و مورد تقدیر قرار می‌گیرد.

۲ - جدول زمانی اجرا: ادغام سپاه و ارتش پس از اولین انتخابات رسمی تحت این قانون اساسی و توسط دولت منتخب کلید خورده و تا پایان کامل مراحل ادغام، اجرا و نظارت خواهد شد.

۳ - نظارت مستمر غیرنظامی: نیروی نظامی جدیدالتشکیل بطور یکپارچه تحت کنترل دولت منتخب و غیرنظامی عمل می‌کند و مطابق با قوانین و سیاست‌های تعیین شده توسط قوه مقننه نظارت می‌شود.

۴ - حقوق و حمایت‌های پرسنل نظامی: تمامی پرسنل نظامی سپاه و ارتش از حقوق و حمایت‌های تضمین شده توسط این قانون اساسی و قوانین تصویب شده براساس آن، برخوردار خواهند بود، از جمله رفتار عادلانه، دادرسی منصفانه، و احترام به حیثیت و جایگاه حرفه‌ای آنان.

۵ - رفتار حرفه‌ای و پاسخگویی: از کلیه اعضای نیروی نظامی یکپارچه جدید انتظار می‌رود که به بالاترین استانداردهای رفتار حرفه‌ای پایبند باشند. هرگونه اقدام مغایر با قوانین ملی یا مقررات نظامی تحت بررسی قرار گرفته و در صورت لزوم، اقدامات انضباطی مطابق با فرآیندهای قانونی مناسب انجام خواهد شد.

۶ - ترویج آشتی ملی: این ادغام با هدف ترویج آشتی و وحدت ملی، با به رسمیت شناختن تعهد تمامی پرسنل نظامی و تشویق همکاری در ساختن یک جامعه دموکراتیک و صلح‌آمیز انجام می‌شود.

۷ - انتصاب و ارتقاءهای آینده: کلیه انتصابات و ترفیع و ارتقاءهای آینده در نیروی نظامی یکپارچه صرفاً بر اساس شایستگی، صلاحیت‌های حرفه‌ای و پایبندی به اصول مندرج در این قانون اساسی و قوانین تصویب شده براساس آن، خواهد بود.

اصل 292

به منظور ترویج ثبات و اطمینان از گذار روان و بدون اشکال به دموکراسی، تمامی کارمندان و پرسنل فعلی شاخه‌های اجرایی و قضایی—از جمله کارمندان دولت، نیروهای امنیتی، پلیس، کارکنان قضایی و قضات—مناصب خود را حفظ کرده و در طول و پس از گذار به نظم جدید قانون اساسی به انجام وظایف خود ادامه خواهند داد، مگر آنکه توسط دادگاه صالح و تحت این قانون اساسی محکوم شده باشند. حقوق، مزایا و تعهدات کلیه کارمندان دولتی و قضایی، از جمله قضات، تحت قانون اساسی تضمین می‌شود. اشتغال آن‌ها نباید صرفاً به دلیل انتقال دولت خاتمه یابد یا به‌طور نامطلوب تغییر کند. در مقابل، تمامی پرسنل دولتی و قضایی موظفند وظایف خود را مطابق با اصول و مفاد این قانون اساسی انجام داده و حاکمیت قانون، حقوق بشر و ارزش‌های دموکراتیک را حفظ کنند.

پرسنل دولتی و قضایی فرصت‌های پیشرفت شغلی بر اساس شایستگی، صلاحیت‌ها و پایبندی به اصول مندرج در این قانون اساسی خواهند داشت. دولت ممکن است بررسی‌ها و اصلاحاتی را برای بهبود کارایی، شفافیت و یکپارچگی نهادهای دولتی و قضایی انجام دهد، به شرط آن‌که چنین اقداماتی به‌صورت قانونی، شفاف و مطابق با این قانون اساسی صورت گیرد.

برای تضمین ثبات و نظم اقتصادی در طول دوره گذار به دموکراسی و پس از آن، قانون اساسی حفظ و حمایت از مالکیت، امنیت، و منافع اقتصادی همه صاحبان کسب و کار، کارآفرینان، و سرمایه‌گذاران که در فعالیت‌های تجاری قانونی در ایران اشتغال دارند را تضمین می‌کند. با این افراد و مجموعه‌ها بر اساس قانون جدید، موارد ذکر شده در این اصل، و بدون هیچ‌گونه تبعیض در مسایلی اعم از اعتقادات سیاسی، مذهبی، وابستگی‌های گذشته، اصل و نسب قومی، یا هر وضعیت دیگری مرتبط با رژیم سیاسی قبلی برخورد خواهد شد.

۱ - امنیت در طول گذار: در طول و پس از دوره گذار به حکومت دموکراتیک، دولت موقت و پس از آن دولت منتخب کلیه اقدامات لازم را برای اطمینان از ایمنی و امنیت کسب و کارهای موجود و صاحبان آنها اتخاذ خواهند کرد، و از هر گونه مصادره غیرقانونی، سلب مالکیت، یا اختلال در فعالیت‌های تجاری آنها جلوگیری خواهند نمود.

۲ - تداوم قانونی: کلیه قراردادها، حقوق مالکیت، و تعهدات قانونی موجود قبل از تصویب این قانون اساسی معتبر و قابل اجرا باقی خواهند ماند، مگر اینکه با مفاد این قانون اساسی یا قوانین تحت آن مغایرت داشته باشند.

۳ - فرآیندهای قانونی عادلانه: هرگونه اختلاف مربوط به کسب و کارها یا صاحبان آنها فقط از طریق فرآیندهای قانونی عادلانه و بی‌طرفانه با احترام به حقوق دادرسی منصفانه و دسترسی به عدالت انجام خواهد شد.

۴ - تشویق اعتماد اقتصادی: بلافاصله پس از اولین انتخابات رسمی بر اساس این قانون اساسی، دولت منتخب با حفظ اطمینان از ثبات اقتصادی، اجرای مجموعه‌ای از اقدامات قانونی ضد فساد، و ترویج

سیاست‌های اقتصادی شفاف که سرمایه‌گذاری و رشد را تشویق می‌کند را شروع خواهد کرد و محیطی مملو از اعتماد و ثبات اقتصادی را ترویج خواهد داد.

۵ - مشارکت در توسعه اقتصادی: صاحبان کسب‌وکار و کارآفرینان تشویق می‌شوند که به‌طور فعال در توسعه اقتصادی کشور مشارکت کنند و مطابق با اصول این قانون اساسی به رفاه و پیشرفت اجتماعی کمک نمایند.

۶ - عدم انتقام‌جویی یا تلافی: هرگونه انتقام‌جویی، تلافی، یا اقدامات تنبیهی علیه صاحبان کسب‌وکار و کارآفرینان بر اساس فعالیت‌های آنان تحت رژیم قبلی ممنوع است، مگر آنکه مرتکب جرایم جدی مانند استفاده یا سوءاستفاده از اموال عمومی بر علیه مردم و برای جلوگیری از گذار به دموکراسی، تأمین مالی تروریسم، یا سایر فعالیت‌هایی که تحت قوانین ملی یا بین‌المللی غیرقانونی تلقی می‌شوند، شده باشند. این موارد باید در دادگاه صالح رسیدگی و اثبات شود.

مبحث دوم – سامانه تأمین مالی گذار

اصل 294

برای حفظ ثبات اقتصادی و تسهیل فرآیند گذار دموکراتیک، سیستم تأمین مالی گذار (TFSS) با ویژگی‌های زیر ایجاد خواهد شد:

۱. تأسیس سیستم تأمین مالی گذار (TFSS): شورای گذار ملی (NTC) و دولت موقت موظف به ایجاد یک سازوکار شفاف و ساختاریافته برای مدیریت کمک‌های مالی ایرانیان داخل و خارج از کشور در حمایت از گذار دموکراتیک خواهند بود.
۲. شرایط مشارکت در تأمین مالی: تنها افراد با اصالت ایرانی مجاز به مشارکت در این برنامه خواهند بود. منابع مالی باید مشروع و شفاف باشند و تمامی کمک‌ها تحت بررسی‌های مالی دقیق قرار گیرند تا از فعالیت‌های غیرقانونی مانند پولشویی جلوگیری شود. کمیته نظارت مالی و اخلاقی (FTEC) برای بررسی و تأیید کمک‌ها ایجاد خواهد شد.
۳. کمک‌های مالی داوطلبانه: شهروندان ایرانی، ایرانیان مقیم خارج، شرکت‌ها و سازمان‌های با مالکیت ایرانی می‌توانند به صورت وام در حمایت از گذار دموکراتیک، ثبات اقتصادی، اصلاحات حکومتی، سازماندهی انتخابات و توسعه جامعه مدنی کمک مالی کنند.
۴. بازپرداخت وام با سود توافقی: دولت دموکراتیک جدید متعهد به بازپرداخت تمامی کمک‌های مالی بر اساس شرایط توافق‌شده، از جمله پرداخت سود مشخص‌شده در قرارداد رسمی و قانونی خواهد بود.
۵. انتشار اوراق قرضه دولتی: برای تضمین بازپرداخت، دولت موقت یا اولین دولت منتخب، اوراق قرضه ویژه‌ای را منتشر خواهد کرد که توسط درآمدهای آینده ایران (مانند مالیات، صادرات نفت و سایر فعالیت‌های اقتصادی) پشتیبانی می‌شود.

۶. شفافیت و نظارت: کمیته نظارت مالی و اخلاقی (FTEC) بر نحوه استفاده از بودجه، ارائه گزارش‌های مالی عمومی و انجام حسابرسی‌ها جهت جلوگیری از سوءاستفاده مالی نظارت خواهد داشت.
۷. اولویت بازپرداخت وام‌ها: دولت دموکراتیک ایران موظف است ظرف ۸ سال از زمان استقرار کامل، وام‌ها را بازپرداخت کند. در صورت بروز بحران اقتصادی، بازپرداخت می‌تواند با تصویب اکثریت پارلمان تمدید شود.
۸. عدم مداخله در امور سیاسی: کمک‌کنندگان مالی به TFSS هیچ امتیاز سیاسی، منصب دولتی یا تأثیرگذاری در سیاست‌گذاری نخواهند داشت و مشارکت آن‌ها صرفاً حمایت اقتصادی از گذار محسوب خواهد شد.
۹. پایان فعالیت سامانه TFSS: این سامانه پس از ۸ سال از استقرار دولت دموکراتیک منحل خواهد شد و در صورت نیاز، با تصویب پارلمان، حداکثر تا ۱۲ سال ادامه خواهد داشت. هرگونه منابع باقی‌مانده برای پروژه‌های توسعه ملی با تصویب پارلمان اختصاص خواهد یافت.

اصل 295

نحوه تخصیص و هزینه‌کرد بودجه سامانه TFSS کاملاً شفاف و به ترتیب زیر خواهد بود:

- گذار دموکراتیک دولت: تأمین هزینه‌های اجرایی و عملیاتی دولت موقت، اصلاحات حکومتی و تثبیت ساختارهای دموکراتیک
- ثبات اقتصادی و ایجاد اشتغال: حمایت از کسب‌وکارهای کوچک، بازسازی زیرساخت‌ها و اجرای پروژه‌های رشد اقتصادی.
- برنامه‌های اجتماعی و بشردوستانه: ارائه کمک‌های فوری به خانواده‌های کم‌درآمد، افراد آواره و آسیب‌دیدگان از فرآیند گذار.

- سازماندهی انتخابات و ایجاد زیرساخت‌های دموکراتیک: تأمین هزینه‌های ثبت‌نام رأی‌دهندگان، امنیت انتخابات و افزایش دسترسی به مراکز رأی‌گیری.
 - اصلاحات قضایی و حقوقی: ایجاد یک نظام قضایی مدرن و مستقل که حقوق بشر و شفافیت قانونی را تضمین کند.
 - توسعه آموزش و رسانه: حمایت از رسانه‌های آزاد، آموزش مدنی و آگاهی‌بخشی عمومی درباره دموکراسی.
 - بهداشت عمومی و زیرساخت‌ها: تقویت خدمات بهداشتی، بازسازی بیمارستان‌ها و بهبود زیرساخت‌های عمومی.
۲. محدودیت هزینه‌های اداری: حداکثر ۳۳٪ از بودجه TFSS برای هزینه‌های اجرایی و اداری اختصاص خواهد یافت تا سهم اصلی منابع مالی مستقیماً به مردم ایران برسد.
۳. فرآیند تصویب تخصیص بودجه: شورای گذار ملی تمامی تخصیص‌های بودجه را بر اساس فرآیند رأی‌گیری شفاف و عمومی بررسی و تصویب خواهد کرد. کمیته نظارت مالی و اخلاقی (FTEC) بر این امور نظارت خواهد کرد.

اصل 296

سامانه مالی TFSS دارای الزامات نظارتی و و مأموریت زیر خواهد بود:

- افشای عمومی اطلاعات مالی: کمیته نظارت مالی و اخلاقی (FTEC) گزارش‌های مالی فصلی را منتشر خواهد کرد، که شامل جزئیات تخصیص منابع و پروژه‌های تأمین‌شده می باشد
- برگزاری مجمع سالانه مشارکت‌کنندگان: یک نشست عمومی سالانه برای بررسی گزارش‌های مالی و پیشنهادات سرمایه‌گذاران برگزار خواهد شد.

- حفاظت از افشاگران و مبارزه با فساد: هر شهروند، روزنامه‌نگار یا گروه ناظر که سوءاستفاده مالی را افشا کند، از هرگونه اقدام تلافی‌جویانه محافظت خواهد شد.

اصل 297

ساختار بازپرداخت و حقوق مشارکت‌کنندگان در سامانه TFSS توسط دولت دموکراتیک از سال پنجم آغاز شده و ظرف ۸ سال تکمیل خواهد شد و به شرح زیر خواهد بود:

- نرخ بهره توافق‌شده برای سرمایه‌گذاران بسته به شرایط تعیین خواهد شد .
- انتشار اوراق قرضه ویژه برای بازپرداخت وام‌ها، که با درآمدهای آینده ایران (مالیات، نفت و ...) تضمین خواهد شد.
- اولویت بازپرداخت بر اساس میزان و زمان مشارکت تعیین خواهد شد تا عدالت رعایت شود.

اصل 298

حفاظت در برابر نفوذ خارجی و مداخلات خارجی بسیار لازمو سرمایه‌گذاری دولت‌ها و نهادهای خارجی در سامانه TFSS ممنوع می باشد. تنها افراد ایرانی‌الاصل مجاز به سرمایه‌گذاری در TFSS خواهند بود. سرمایه‌گذاری از سوی دولت‌های خارجی، سازمان‌های اطلاعاتی یا شرکت‌های غیرایرانی ممنوع است. تمامی کمک‌های مالی از نظر قانونی بودن منابع آن‌ها بررسی خواهد شد تا از ورود پول‌های مشکوک جلوگیری شود. هیچ‌یک از مشارکت‌کنندگان در TFSS امتیازی برای کسب مقام دولتی یا تأثیرگذاری بر سیاست‌های دولت نخواهند داشت.

اصل 299

به پاس قدردانی و پاداش برای مشارکت‌کنندگان در دموکراسی، افراد و سازمان‌هایی که کمک‌های مالی، سیاسی، علمی یا بشردوستانه مؤثر و قابل توجهی برای گذار دموکراتیک انجام دهند، از سوی دولت به

رسمیت شناخته خواهند شد و در صورت موافقت خود آنها در ملا عام اعلام و از آنها رسماً تقدیر خواهد شد. دولت منتخب یک کمیسیون مستقل برای بررسی و اعطای پاداش به مشارکت‌کنندگان تأسیس خواهد کرد.

انواع پاداش‌ها:

- تخفیف مالیاتی برای سرمایه‌گذاری در ایران
- اعطای نشان‌های ملی و تقدیرنامه‌های رسمی
- بازگرداندن دارایی‌هایی که به‌طور ناعادلانه در رژیم گذشته مصادره شده‌اند
- کمیسیون پاداش موظف به اعلام دوره ای فعالیت‌های خود می‌باشد.

فصل سیزدهم - بازنگری در قانون اساسی

اصل 300

بازنگری و انجام هر گونه تغییر در قانون اساسی ایران در موارد ضروری، فقط از طریق همه پرسی عمومی از ملت و به هر یک از ترتیبات زیر انجام می‌گیرد:

۱ - پیشنهاد همه پرسی توسط رئیس جمهور و تصویب دستکم دو سوم بعلاوه یک از مجموع کل نمایندگان مجلس شورای ملی

۲ - پیشنهاد همه پرسی توسط یک سوم از وزیران و تصویب دستکم دو سوم بعلاوه یک از مجموع کل نمایندگان مجلس شورای ملی

۳ - پیشنهاد همه پرسی توسط یک سوم از نمایندگان مجلس شورای ملی و تصویب دستکم دو سوم بعلاوه یک از مجموع کل نمایندگان مجلس شورای ملی

۴ - پیشنهاد همه پرسی توسط یک سوم از نمایندگان مجلس سنا و تصویب دستکم دو سوم بعلاوه یک از مجموع کل نمایندگان مجلس شورای ملی

۵ - پیشنهاد همه پرسی بطور مستقیم توسط ملت از طریق جمع آوری بیش از یک میلیون امضای قابل اثبات از آحاد مردم و تصویب دستکم دو سوم بعلاوه یک از مجموع کل نمایندگان مجلس شورای ملی

مصوبه مجلس شورای ملی در خصوص انجام همه پرسی برای بازنگری و اعمال تغییرات قانون اساسی باید از طریق مراجعه مستقیم به آراء عمومی در یک همه پرسی به تصویب اکثریت مطلق شرکت‌کنندگان برسد. دولت و بقیه ارکان حکومت موظف هستند بلافاصله پس از تصویب همه پرسی برای بازنگری و اعمال تغییرات قانون اساسی در مجلس شورای ملی، شرایط را برای مراجعه به آراء عمومی فراهم نمایند. به غیر از روش‌های مشخص ذکر شده در این اصل، قانون اساسی هیچ راه و روش دیگری را برای اعمال هیچ گونه تغییری در قانون اساسی به رسمیت نمی‌شناسد.

"مسیر رسیدن به دموکراسی تنها با امید هموار نمی‌شود، بلکه با شهامت کسانی شکل می‌گیرد که جسارت تصور تغییر را دارند و با ایستادگی کسانی به مقصد می‌رسد که هرگز رؤیاهایشان را تسلیم نمی‌کنند."

- نوید دموکراسی، یکم فروردین ماه سال ۱۴۰۴